

తెలుగు

బాలభారతి

ఎనిమిదవ తరగతి

భారత సంవిధానము

పార్ట్ - IV A

ప్రాథమిక బాధ్యతలు

51 ఎ) ప్రాథమిక బాధ్యతలు

ప్రతి పౌరుడు ఈ క్రింది బాధ్యతలను మనసారా స్వీకరించి బాధ్యతాయుతంగా ప్రవర్తించవలెను.

- ఎ) రాజ్యాంగ శాసనబద్ధుడై యుండుట. శాసనమందలి ఆశయములనూ, శాసనం స్థాపించే సంస్థలనూ, జాతీయ పతకాన్ని, జాతీయ గీతాన్ని అంకితభావంతో గౌరవించుట.
- బి) స్వాతంత్ర్యోద్యమ స్ఫూర్తితో అన్ని రంగాలలో వ్యవహరించుట.
- సి) దేశ సార్వభౌమత్వాన్ని, సమన్వయతనూ, సమగ్రతను రక్షించుట.
- డి) దేశరక్షణలో అనుక్షణం సంసిద్ధుడై ఉండుట.
- ఇ) ప్రజాజీవనంలో అన్యోన్యతనూ, భ్రాతృభావాన్ని పోషించుట, మత, భాషప్రాంతీయతత్వాలకు వర్గవైరుధ్యములకు అతీతముగా ఉండుట. స్త్రీలను అగౌరవపరచే ఆచారములను విడనాడుట.
- ఎఫ్) అమూల్యమైన భారతీయ చారిత్రక సంపదనూ, సుసంపన్న సంస్కృతినీ పరిరక్షించుట.
- జి) పర్యావరణాన్ని అడవులను, కొలనులనూ, నదులనూ రక్షించుట, అభివృద్ధి పరచుట, మృగరక్షణ జలజంతు జీవరాసులపై కరుణాత్రుత.
- హెచ్) శాస్త్రీయ మరియు మానవతా దృక్పథాలను అలవరచుకొనుట, జిజ్ఞాసను పెంపొందించు కొనుట, సంస్కరణ తత్వమును పెంపొందించుట.
- ఐ) హింసను విడనాడుట, ప్రజల ఆస్తుల విధ్వంసం చర్యలను నిరోధించుట.
- జె) వ్యక్తిత్వ శక్తి సామర్థ్యాల ఔన్నత్యాన్ని పెంపొందించుకొనుట ద్వారా మరియు సమిష్టి కృషి ద్వారా అన్ని రంగాలలో గణనీయమైన స్థాయిని చేరుటకొరకు, శిఖరాగ్ర సాధనకొరకు నిరంతరం కృషి నల్పుట.
- కె) రక్షకులు లేదా సంరక్షకులుగా ఉన్నవారందరూ ఆరు నుంచి 14 సంవత్సరముల లోపల పసివారికి విద్యాభ్యాసము చేయు అవకాశమును కల్పించవలెను.

ప్రభుత్వ తీర్మానం క్రమ సంఖ్య: అభ్యాస-2116/(ప్ర.క్ర. 43/16) ఎస్డీ-4 తేది 25.4.2016 ప్రకారం స్థాపించబడిన సమన్వయ సమితి యొక్క తేది 29.12.2017 రోజు సమావేశంలో ఈ పాఠ్యపుస్తకమును 2018-19 విద్యాసంవత్సరం నుంచి నిర్దేశించబడుతున్నట్లు అనుమతి ఇవ్వబడినది.

మీ స్మార్ట్ఫోన్తో DIKSHA APP నుపయోగించి పాఠ్యపుస్తకం మొదటి పుటలోని QR CODE ను స్కాన్ చేసిన డిజిటల్ పాఠ్యపుస్తకం మరియు ప్రతి పాఠంలోని QR CODE ను స్కాన్ చేసిన ఆ పాఠానికి సంబంధించిన అధ్యయన-అధ్యాపనలకు ఉపయుక్తమగు దృశ్య-శ్రవణ సాహిత్యం లభిస్తుంది.

©మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణె-411004

ఈ పుస్తకమునకు సంబంధించిన సర్వహక్కులు మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థవి. మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ సంచాలకుల లిఖితపూర్వక అనుమతి లేనిదే ఈ పుస్తకమునందలి ఏ భాగమును ఉటంకించుటగాని లేదా పునర్ముద్రించుటగాని చేయరాదు.

Telugu Language committee

Smt. B. Sarada, Chair Person
Smt. T. Suseela, Member
Smt. M. Vidya Benerji, Member
Smt. K. Anuradha, Member
Sri. B. Vijayabhaskar Reddy, Member
Dr. Smt. Thulasi Bharat Bhushan, Member-Secretary

తెలుగు భాషా సమితి :

శ్రీమతి భుమిడిపాటి శారద- అధ్యక్షులు
శ్రీమతి టి. సుశీల- సభ్యులు
శ్రీమతి ఎమ్. విద్యా బెనర్జీ- సభ్యులు
శ్రీమతి కె. అనూరాధ- సభ్యులు
శ్రీ భూమనపల్లి విజయభాస్కర్ రెడ్డి- సభ్యులు
డా॥ శ్రీమతి తులసి భారత్ భూషన్, సభ్య-కార్యదర్శి

Telugu Language Study Group

Smt. V. Rajeshwari
Sri. K. Y. Kondanna
Smt A.S. Yadav
Smt. Laxmi Prasad Chalasani
Sri Rajkumar Mutyalvar
Sri Malleshham Krishnahari Bethi

తెలుగు భాషా అధ్యయన మండలి

శ్రీమతి వి. రాజేశ్వరి
శ్రీ కె.ఎ. కొండన్న
శ్రీమతి ఎ. ఎన్. యాదవ్
శ్రీమతి లక్ష్మీ ప్రసాద్ చలసాని
శ్రీ రాజ్ కుమార్ ముత్యాలవార్
శ్రీ మల్లేశం కృష్ణహరి బేతి

Production

Sri Sachchitanand Aphale -
Chief production officer
Sri Sachin Mehta - Production officer
Sri Nitin Wani - Asst. Production officer

నిర్మితి :

శ్రీ సచ్చిదానంద అఫ్లే - ముఖ్య నిర్మితి అధికారి
శ్రీ సచిన్ మెహతా - నిర్మితి అధికారి
శ్రీ నితన్ వాణి - సహాయ నిర్మితి అధికారి

Type Setting

Quintex, Mumbai

అక్షరకూర్పు

క్వింటెక్స్, ముంబయి

Coordination

Dr. Smt. Thulasi Bharat Bhushan
Special Officer, Telugu

ప్రధాన సమన్వయకులు

డా॥ శ్రీమతి తులసి భారత్ భూషన్,
విశేషాధికారిణి- తెలుగు,
మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి
మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన
సంస్థ, పుణె.

Cover

Sri. Vevekanand Patil

Illustrations

Sri Ghanshyam Deshmukh, Sri Bhatu Bagale

ముఖచిత్రం:

శ్రీ వివేకానంద పాటిల్

చిత్రములు:

శ్రీ ఘనశ్యామ్ దేశ్ముఖ్, శ్రీ భటు బాగలే,

Paper: 70 GSM Creamwove

Print Order No. :- N/PB/2018-19/1000

Printer :- M/S. S GRAPHIX INDIA PVT. LTD., THANE

Publisher

Sri Vivek Uttam Gosavi
Controller

ప్రకాశకులు

శ్రీ వివేక్ ఉత్తం గోసావి

నియంత్రకులు

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు
పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, ప్రభాదేవి,
ముంబయి-25

భారత సంవిధానము

ప్రస్తావన

భారతదేశ ప్రజలమగు మేము, భారతదేశమును సార్వభౌమ్య, సామ్యవాద లౌకిక ప్రజాస్వామ్య గణరాజ్యముగ నెలకొల్పుటకు మరియు అందలి పౌరులెల్లరకు సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ న్యాయమును, భావము, భావప్రకటన, విశ్వాసము, ధర్మము, ఆరాధన -- వీటి స్వాతంత్ర్యమును, అంతస్తులోను, అవకాశములోను సమానత్వమును చేకూర్చుటకు; మరియు వారందరిలో వ్యక్తి గౌరవమును, జాత్యైక్యతను, అఖండతను తప్పక ఒనగూర్చు సాభాత్రమును, పెంపొందించుటకు; సత్యనిష్ఠా పూర్వకముగ తీర్మానించుకొని, ఈ 1949వ సంవత్సరము నవంబరు ఇరువది యారవ దినమున మా సంవిధాన సభయందు ఇందుమూలముగ, ఈ సంవిధానమును అంగీకరించి, అధిశాసనము చేసి మాకు మేము ఇచ్చుకొన్నవారమైతిమి.

జాతీయ గీతము

జనగణమన - అధినాయక జయ హే
భారత - భాగ్యవిధాతా
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాఠా,
ద్రావిడ, ఉత్కల, బంగ,
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా,
ఉచ్చల జలధితరంగ,
తవ శుభ నామే జాగే, తవ శుభ ఆశిస మాగే,
గాహే తవ జయగాథా,
జనగణ మంగలదాయక జయ హే,
భారత - భాగ్యవిధాతా
జయ హే, జయ హే, జయ హే,
జయ జయ జయ, జయ హే

ప్రతిజ్ఞ

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ
నా సహోదరులు.

నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్నమైన,
బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వ సంపద నాకు
గర్వకారణం. దీనికి అర్హత పొందడానికి సర్వదా నేను
కృషిచేస్తాను.

నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందరినీ
గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడచుకొంటాను.

నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల సేవానిరతితో
ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. వారి శ్రేయోభివృద్ధితే నా
ఆనందానికి మూలం.

ప్రస్తావన

ప్రియమైన విద్యార్థులారా!

మీరందరూ 8వ తరగతిలోకి అడుగుడుతున్నారు. ఆనందంగా ఉంది కదూ! మీ అందరికీ సుస్వాగతం. 'బాలభారతి' ఎల్లప్పుడు మీకు నచ్చే, మీరు మెచ్చే పాఠ్యపుస్తకం. ఈ పాఠ్యపుస్తకాన్ని మీకు అందించుచున్నందులకు మాకు చాలా ఆనందంగా ఉంది.

పాఠశాల విద్యలోనే భాషపై పట్టు సాధిస్తే మున్ముందు చాలా ఉపయుక్తంగా ఉంటుంది. భాషాప్రావీణ్యత మన భావాలను చక్కగా వ్యక్తపరచడానికి, సమాజంలో ఆత్మవిశ్వాసంతో మనుగడ సాగించడానికి అత్యవశ్యకం. ఇతర విషయముల (సబ్జెక్ట్స్) అధ్యయనంలో కూడా భాషకు ఎంతో ప్రాధాన్యత ఉంది. ఎందుకనగా విషయం చక్కగా తెలిసినప్పటికీ, దానిని వ్యక్తపరచడానికి ప్రభావవంతమైన భాష తోడుగా ఉండేతీరాలి. అందుకొరకు ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో స్వీయస్పందన, అభిప్రాయ వ్యక్తీకరణ, శబ్దసంపత్తి, భాషావగాహన వంటి కృత్యాలను చేర్చడం జరిగింది. అదేవిధంగా అవగాహన కృత్యాల ద్వారా పద్య, గద్యాల రసగ్రహణం జరిగి భాషలోని మాధుర్యాన్ని ఆస్వాదించగలుగుతారు. అలాగే భాషను వివిధ రకాలుగా ఎలా ఉపయోగించవచ్చునో సహజంగానే మీకు అలవడుతుంది.

ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో వివిధ రకాల సాహిత్య ప్రక్రియలు పరిచయం చేయబడినవి. వాటిని అభ్యసించడంతో బహుముఖమైన శబ్దసంపత్తి పెంపొందుతుంది. వీటితోపాటు సమాజంలో మన చుట్టూ జరిగే విషయాలను కూడా చేర్చినందున మీరు సామాజిక స్పృహను ప్రేరణను పొంది ఆదర్శవంతమైన జీవనంవైపు అడుగులు వేయగలుగుతారు. ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో పఠనం, చర్చలు, భాషాగమ్యుత్తు ఉపక్రమాల వంటి అనేక కృత్యాల చేరిక వలన నేర్చుకొను జ్ఞానాన్ని నిత్యజీవనంలో ఉపయోగించుకొనవచ్చును. అంతేగాక దీక్షా యాప్ ద్వారా క్యూఆర్. కోడ్ మూలంగా ప్రతి పాఠానికి సంబంధించిన అదనపు ఉపయుక్త దృశ్య - శ్రవణ సాహిత్యం లభిస్తుంది. అది మీ అధ్యయనానికి తప్పక ఉపయోగపడగలదు.

ఈ పాఠ్యపుస్తకం మీకు ఆనందదాయకమైన వాతావరణం కల్పిస్తూ 8వ తరగతిలో మీరు సత్ఫలితాలను సాధించి 9వ తరగతిలోకి అడుగుడుటకు తప్పక తోడ్పడగలదు.

ఈ పుస్తకమును గురించిన మీ భావనలను, సూచనలను మాకు తెలియజేయగలరు.

(డా॥ సునిల్ మగర్)

సంచాలకులు

స్థలం : పుణె

తేది : ఎప్రిల్ 18, 2018. అక్షయ తృతీయ

భారత సౌరమాస తేది: 28 చైత్రం, 1940

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు

పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణె-4

8వ తరగతి - తెలుగు అధ్యయన ఫలితాలు

అధ్యయన - ఆధ్యాపన ప్రక్రియ	అధ్యయన ఫలితాలు
విద్యార్థులందరికీ (విభిన్నంగా సమర్థులైన విద్యార్థులతో సహా) వ్యక్తిగతంగా, జట్టులలో కృత్యాలు చేయు అవకాశం, ప్రోత్సాహం లభించుటకు వారికి- - తమ భాషలో మాట్లాడుటకు, చర్చించుటకు అలాగే విశ్లేషించుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి. - ఏదేని విషయాన్ని అర్థం చేసుకొనునపుడు ప్రత్యక్ష జీవనంతో అన్వయించుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి. - ఉపయోగించెడి భాషలోని సూక్ష్మ భేదాలను గురించి చర్చించుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి. - జట్టులలో కృత్యాలు చేయునపుడు ఒకరి పనుల గురించి మరొకరు చర్చించుట, అభిప్రాయాలను ఇచ్చి - పుచ్చుకొనుట, ప్రశ్నలు అడుగుటకు స్వేచ్ఛనివ్వాలి. - తెలుగుతోబాటు అన్య భాషలలోని సాహిత్యాన్ని చదువుటకు అలాగే రాయుటకు అవకాశం మరియు వాటిపై చర్చించుటకు స్వేచ్ఛనివ్వాలి. - తమ పరిసరాలు, కాలం మరియు సమాజంతో సంబంధం కలిగిన వివిధ సాహిత్యాలను చదువుటకు మరియు వాటిని గూర్చి చర్చించుటకు అవకాశం కల్పించాలి. - భాషానిర్మాణ అధ్యయనంలో లేఖనం కొరకు వివిధ కృత్యాలను కూడా ఏర్పాటు చేయాలి. ఉదా - పదక్రీడలు, అనధికార లేఖ గడిసుడి మొదలగునవి. - క్రియాశీలంగా మరియు జాగరూకతగా తయారుచేసిన సాహిత్యం, (ఉదా- వార్తాపత్రికలు, పత్రికలు, సినిమాలు మరియు దృశ్య-శ్రవణ (ఆడియో-వీడియో) సాహిత్యాలు మొదలగునవి చూచుటకు, వినుటకు, చదువుటకు, రాయుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి. - ఊహాశక్తి మరియు సృజనశీలతను అభివృద్ధి పరుచుటకు ఉపక్రమాలు. ఉదా- అభినయం, మూకాభినయం, కవితలు, పాఠాలు, సృజనాత్మక లేఖనం, వివిధ సందర్భాలలోని సంభాషణ మొదలగునవి ఏర్పాటు చేయాలి మరియు వాటి తయారీకి కావలసిన హస్తలిఖిత సాహిత్యం మరియు నివేదిక లేఖనం చేయు అవకాశం కల్పించాలి. - పాఠశాల/విభాగం/తరగతి మొదలగు పత్రికలు, గోడపత్రికలను (వాలీ పోస్టర్) తయారు చేయుటకు ప్రోత్సహించాలి.	అధ్యయనార్థి/విద్యార్థి- 08.08.01 వివిధ విషయాలకు సంబంధించిన వివిధ రకాల సాహిత్యం చదివి చర్చిస్తారు. 08.08.02 వివిధ రకాల సాహిత్యం (వార్తాపత్రికలు, కథలు, ఇంటర్నెట్లో లభించే సాహిత్యం) అవగాహన పూర్వకంగా చదివి ఆ విషయాన్ని గూర్చి మౌఖిక సాంకేతిక భాషలో వ్యక్తపరుస్తారు. 08.08.03 చదివిన సాహిత్యం గురించి తమ ఇష్టాయిష్టాలు, అభిప్రాయం, నిర్ధారణల అవగాహన కొరకు ప్రశ్నలు అడుగుతారు. 08.08.04 తమ పరిసరాలలోని వివిధ మాండలికాలు, జానపద సాహిత్యం గురించిన సమాచారం చెబుతారు. 08.08.05 ఆపరిచితమైన అంశాలు మరియు పరిస్థితులను ఊహిస్తారు. వాటి గురించి మనసులో కలిగే ప్రతిస్పందన, ఆలోచనలు వీటిని గూర్చి చెబుతారు, రాస్తారు. 08.08.06 జాతి, ధర్మం, లింగం, వర్ణం, ఆచారవ్యవహారాలు వంటి సున్నితమైన విషయాల గురించి సహేతుకంగా తమ మిత్రులు, ఉపాధ్యాయులు మరియు కుటుంబంలోని సభ్యులను ప్రశ్నలు అడుగుతారు. 08.08.07 ఏదేని సాహిత్యాన్ని చదివి అందులోని సామాజిక విలువల గురించి చర్చిస్తారు. వాటి కారణాలను తెలుసుకొనుటకు ప్రయత్నిస్తారు. 08.08.08 వివిధ రకాల సాహిత్యం, ఉదా - కథలు, కవితలు, ఆర్థికల్స్, నివేదికలు, పుస్తాంతాలు, వ్యంగ్య చిత్రాలు, వ్యాసాలు మొదలగు వాటిని సూక్ష్మంగా పఠించి వాటి గురించి నిర్ధారణకు వస్తారు, విశ్లేషిస్తారు, వాటిలోని ముఖ్యాంశాలను శోధిస్తారు. 08.08.09 కొత్త పదాలు, జాతీయాలు, సామెతలు, సుభాషితాలు మొదలగువాటిని అవగాహన చేసుకొని ఆస్వాదిస్తారు. 08.08.10 కథలు, కవితలు చదివి, లేఖనంలోని వివిధ శైలులను గుర్తిస్తారు. ఉదా - వర్ణనాత్మకం, భావాత్మకం, మొదలగునవి. 08.08.11 పాఠ్యవిషయాలను అభ్యసించునపుడు అవగాహన కొరకు అవసరాన్ని బట్టి సహాధ్యాయుడు/ఉపాధ్యాయులు/ఉపయుక్తమైన సందర్భసాహిత్యాల (నిఘంటువు, విజ్ఞాన సర్వస్వాలు, ఇంటర్నెట్) సహాయం తీసుకొంటారు. 08.08.12 కథ, కవిత, ప్రకటన మొదలగు వాటిని చదువుచున్నపుడు వాటి రచనా విధానాన్ని ఆస్వాదిస్తారు వాటిని గూర్చి తమకు తోచినట్లుగా మౌఖిక, లిఖిత రూపంలో ఆలోచనలను వ్యక్తపరుస్తారు. 08.08.13 పఠనం మరియు లేఖనంలోని ఉద్దేశాలను దృష్టియందుంచుకొని సొంత అభిప్రాయాన్ని ప్రభావవంతంగా రాస్తారు. 08.08.14 సొంత అనుభవాలను సొంత భాషలో వివిధ రకాల ప్రక్రియలు, శైలులను ఉపయోగించి వర్ణనాత్మక లేఖనం చేస్తారు. ఉదా - కథ, కవిత, వ్యాసం మొదలగు వేర్వేరు పద్ధతులలో అనుభవ లేఖనం చేస్తారు. 08.08.15 దైనందిన జీవనంలోని ఒకానొక ప్రత్యేక సంఘటన, అనుభవం గురించి వివిధ పద్ధతులలో సృజనాత్మక లేఖనం చేస్తారు. 08.08.16 హస్తకళ, వాస్తుకళ, వ్యవసాయకళ, నృత్యకళ, చిత్రకళలలో ఉపయోగించే భాషను సృజనాత్మకంగా ఉపయోగిస్తారు. 08.08.17 అభివ్యక్తికరణలోని వివిధ శైలులు, రూపాలు గుర్తించి కథలు మొదలగునవి సొంతంగా రాస్తారు. (ఉదా హాస్యకథ, వీరగాథలు)

ఉపాధ్యాయులకు, తల్లిదండ్రులకు.....

సమర్థులైన భావిపౌరులను తయారు చేయడమే విద్యావ్యవస్థ ముఖ్యద్దేశ్యము. కావున అట్టి విద్యార్థుల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి, దానిని సాధించుటలో భాషకు అపారమైన ప్రాముఖ్యత కలదు. ఏ సమాజ సంస్కృతి అయినా వారి భాష ద్వారా ప్రతిబింబిస్తుంది. భాష, సంస్కృతులు విడదీయరానివి. సంస్కృతి ద్వారా ప్రాప్తించే విలువలు చక్కని సమాజానికి పునాదులు. కావున అట్టి భాషాధ్యయనం ద్వారా విద్యార్థులు, ఆశించిన అధ్యయన ఫలితాలను సొందుట, తద్వారా వారి భాషావికాసము జరుగుటపై భాషా ఉపాధ్యాయులు దృష్టిని కేంద్రీకరించవలసి యున్నది.

ప్రస్తుత పాఠ్యపుస్తకము జ్ఞాననిర్మితి సిద్ధాంతమును అనుసరించి కృత్య ప్రాధాన్యంగా రూపొందించబడినది. కావున విద్యార్థులను,

**కంఠస్థం నుండి- అవగాహన వైపుకు,
అవగాహన నుండి- అభివ్యక్తికరణ వైపుకు
అభివ్యక్తికరణ నుండి- భాషా సమృద్ధివైపుకు-**

మరల్చి భాషాధ్యయనం ఆనందదాయకంగా చేయునట్లు, తద్వారా ఆర్జించిన భాషాజ్ఞానాన్ని వివిధ సందర్భాలకు, రంగాలకు అన్వయించుకొనే విధంగా తీర్చిదిద్దాలి.

పాఠ్యపుస్తకంలోని పద్యాలు, పాఠాలు, ఇతర అంశాలు వేటిని సాధించుటకు ఉద్దేశించబడినవో (భాషాధ్యయన సామర్థ్యాలు జీవన కౌశల్యాలు, నైతిక మానవీయ విలువలు, శాస్త్రీయ దృక్పథం మొదలగునవి) గ్రహించి ఆ దృష్టితో బోధనా వ్యూహాలను ఎంపిక చేసుకొని అధ్యాపనం గావించుట ఎంతేని అవసరం.

1. పాఠ్యాంశాలతో అనుసంధానం కలిగిన అంశాలను చర్చించి, తెలుసుకొని ఆ పిదప పాఠంలోకి ప్రవేశించుట ద్వారా విద్యార్థులు ఇనుమడించిన ఉత్సాహంతో, ఉత్కంఠతో పాఠాన్ని చదువుట/వినుట జరుగుతుంది. ఆ సౌలభ్యం కోసం 'నేపథ్యం' అను శీర్షిక ఇవ్వబడింది. దానిని మీరు, విద్యార్థులు చక్కగా ఉపయోగించుకొనగలరు.
2. మూల్యాంకనానికి అనుగుణంగా ప్రతి పాఠానికి కృత్యాలు (స్వరూప) నమూనాలు ఇవ్వడం జరిగింది. కాని ఆవశ్యకతానుసారం మార్పులు-చేర్పులు చేసికొనుట చేయగలరు.
3. కొత్త, పాతల మేలు కలయికగా కూర్చబడిన పాఠ్యాంశాలను ప్రాచీన- ప్రస్తుత విషయాలతో అనుసంధానం చేస్తూ అదేవిధంగా ఇతర విషయాలతో (సబ్జెక్ట్స్) సహ సంబంధాన్ని కూరుస్తూ బోధించినచో పాఠశాల విద్య విద్యార్థుల మనస్సులో హత్తుకుంటుంది. నిజజీవితంలో ఉపయోగపడుతుంది.
4. భావనలను నిస్సంకోచంగా, ఉచితరీతిలో వెళ్ళడించడానికి పిన్నవయస్సునుండే అవకాశం కల్పించడం చాలా ముఖ్యం. ఎందుకనగా సంకోచం కారణంగా తెలిసిన విషయాలను కూడా చెప్పలేక తడబడటం అనేది కొనసాగుతూనే ఉండవచ్చు. కావున విద్యార్థులకు పాఠ్యాంశాలు మరియు ఇతర విషయాల గురించి తమ సొంత అభిప్రాయాలు ప్రకటించే అవకాశం కల్పించాలి. వారి భావాలను ఖండించడం, విభేదించడం చేయరాదు. విద్యార్థులు విషయాన్ని బహుకోణాల్లో ఆలోచించి విశ్లేషించేలా అవకాశం కల్పించాలి. ఆ విధంగా సమస్యలను వారే పరిష్కరించుకొని, ఒత్తిడికి లోనుగాకుండునట్లు తర్ఫీదు నివ్వాలి.
5. తెలుగు భాషాసౌందర్యాన్ని, మాధుర్యాన్ని, ఆస్వాదించే ప్రేరణ, భాషలో గమ్యుత్తును తెలుసుకొని ఆనందించే అవకాశం కల్పించి తద్వారా మాతృభాషపై మమకారం పెంపొందించుట చేయవచ్చు.
6. పఠనం అనేది చక్కని అభిరుచి. దానిని పెంపొందించాలనే దృష్టితో 'గ్రంథాలయ సమయం' అచ్చటచ్చట చేర్చబడింది. అది ప్రత్యక్షంగా తప్పక అమలు జరిగే విధంగా చూడాలి. అందులకుగాను పత్రికల కత్తిరింపులను, అంతర్జాలాన్ని ఉపయోగించుచూ సునాయాసంగా సాధ్యపరచవచ్చు.

విషయ సూచిక

వద్యభాగం

క్రమ సంఖ్య	పాఠం పేరు	కవి/కవయిత్రి- రచయిత/రచయిత్రి	పుట సంఖ్య
1	ప్రబోధము	కీ.శే. రాయప్రోలు సుబ్బారావు	1
2	శ్రావణోదయం	కీ.శే. డా॥ బోయి భీమన్న	6
3	పక్షి-పరిపాలము	కీ.శే. నాళం కృష్ణారావు	11
4	సుభాషితాలు	ఏనుగు లక్ష్మణకవి, మారన వెంకయ్య	17
5	శ్రీకాళహస్తి	కీ.శే. ధూర్జటి	23
6	రాజు-కవి	కీ.శే. గుమ్మం జాషువా	30

గద్యభాగం

1	ప్రకృతి వ్యవసాయం	శ్రీ బెలగాం భీమేశ్వర రావు	36
●	హరిత యాత్రికుడు - దరిపల్లి (ఉపవాచకం)		43
2	కాసుక		48
●	వార్తాపని (పఠనం)		54
3	ఒత్తిడిని తగ్గించుకొనే విద్య	డా॥ బి.వి. పట్టాభిరాం	55
●	తలుపులు బద్దం (ఉపవాచకం)	శ్రీ పెండెం జగదీశ్వర్	59
4	పల్లెకు పోదాం!	శ్రీ దాసరి వెంకట రమణ	62
●	కవిత్రయం (పఠనం)		68
5	చిన్ననాటి వాగ్దానం	శ్రీమతి సుధామూర్తి	69
●	చైతూ-భైనాలు (ఉపవాచకం)	శ్రీ శాఖమూరి శ్రీనివాస్	74
6	సర్ ఆర్థర్ కాటన్	కీ.శే. భాగవతుల ఉమామహేశ్వర శర్మ	78
●	లలిత కళలు (పఠనం)		82
7	చదువుల సారమెల్ల	శ్రీ ఎమ్. వి. శ్రీధరరావు	83
●	తోలు బొమ్మలాటలు (ఉపవాచకం)		89
8	నేను..... సావిత్రి బాయిని	వోల్గా (శ్రీమతి లలిత పోపూరి)	91
9	భద్రత	శ్రీ శ్రీనివాస్ శాఖమూరి	96
*	వ్యాకరణం		100

నేపథ్యం

- మీరు చదివిన ఈ దేశభక్తి గేయాలను కవుల పేర్లతో జతపరచండి.

భారతమాతకు జేజేలు	- కీ.శే. సమతారావు
తల్లీ భారతి వందనం	- కీ.శే. రాయప్రోలు సుబ్బారావు
దేశమును ప్రేమించుచున్నా	- కీ.శే. గురజాడ అప్పారావు
ఏదేశమేగినా, ఎందు కాలినా	- కీ.శే. డా॥ దాశరథి

- పై దేశభక్తి గేయాలను పునశ్చరణ చేయండి.

ఇప్పుడు **కీ.శే. రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు** మన దేశ ఔన్నత్యాన్ని ఒళ్ళు గగుర్పడిచే విధంగా ఎలా వర్ణించారో చదవండి-పాడండి-స్ఫూర్తిని పొందండి.

శ్రీలు పొంగిన జీవగడ్డయి
పాలు పాటిన భాగ్య సీమయి
వ్రాలినది ఈ భరత ఖండము
భక్తి పాడర తమ్ముడా! (1)

వేద శాఖలు పెరిగెనిచ్చట
ఆది కావ్యంబలరె నిచ్చట
బాదరాయణ పరమ ఋషులకు
పాదు సుమ్మిది చెల్లెలా! (2)

విసిన బంధుర వృక్ష వాటిక
ఉపనిషత్తులు వొలికె నిచ్చట
విపుల తత్త్వము విస్తరించిన
విమల తలమిదె తమ్ముడా! (3)

దేశ గర్వము దీప్తి చెందగ
దేశ చరితము తేజరిల్లగ
దేశ మరసిన ధీర పురుషుల
తెలిసి పాడర తమ్ముడా! (4)

కవి పరిచయం:-

శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు 1892 మార్చి 13న గుంటూరు జిల్లా గార్లపాడులో జన్మించిరి. ఈయన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాలలో తెలుగు శాఖాధ్యక్ష పదవిని నిర్వహించిరి. ఆంధ్రావళి, ఉత్తర రామచరిత్ర, సుందరకాండ మొదలగునవి వీరి ఇతర రచనలు. డాక్టరేట్ పట్టాను, కవి భూషణ, కవి సాహిత్య స్థాపక, కళాప్రపూర్ణ మొదలైన ఎన్నో బిరుదులను, గౌరవ సత్కారాలను అందుకొనిరి. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగము మనోహరమైన ప్రబోధ గీతాలతో తెలుగు జాతినుట్టాతలూగించిన ‘ఆంధ్రావళి’ అను గీతా సంకలనం నుండి గ్రహించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) భారతదేశ ప్రాచీన చరిత్ర గురించి నీ కేమి తెలియును?
- 2) వేదములెన్ని? అవి ఏవి?
- 3) ఆదికవి ఎవరు? అతడు రచించిన గ్రంథమేమి?

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

శ్రీలు = సంపదలు; వ్రాలినది = విలసిల్లినది;
 వేదశాఖలు = వేదముల నుంచి జన్మించిన
 శాస్త్రములు, ఉపనిషత్తులు మొదలగునవి;
 బాదరాయణుడు = బదరీ వనమున జన్మించిన
 వాడు (వ్యాసుడు);
 విసిన బంధుర వృక్ష వాటిక =
 అడవి యందలి దట్టమైన చెట్ల సమూహము;
 ఉపనిషత్ + మధువు = ఉపనిషత్తులు అనెడి తేనె;
 దీప్తి = వెలుగు, ప్రకాశం;
 తేజరిల్లు = ప్రకాశించు, ప్రసిద్ధి చెందు;
 అరయు = పాలించు, రక్షించు;
 ధీరుడు = వీరుడు.

భావాలు:-

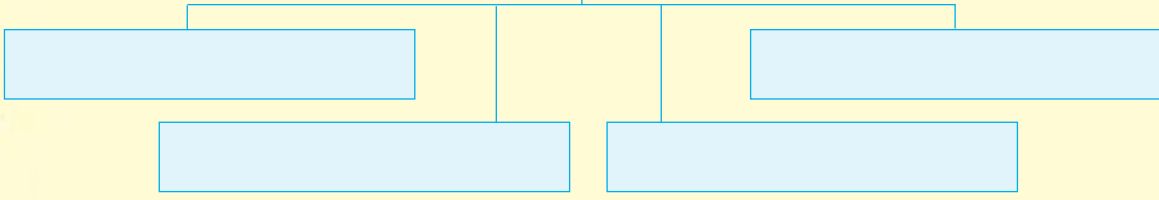
1. ఓ తమ్ముడా! ఈ భరత భూమి సిరిసంపదలతో అతిశయించిన పాడివంటలతో భాగ్యసీమగా వాసికెక్కినది. అటువంటి ఈ భూమిని భక్తితో కొలవండి.
2. ఓ చెల్లెలా! ఈ భరత ఖండము నందే వేదముల నుండి జన్మించిన శాస్త్రములు, ఉపనిషత్తులు మొదలగునవి వెలిశాయి. ఆదికావ్యమైన శ్రీమద్రామాయణము వెలసినది. బదరికా వనమున జన్మించిన వ్యాసమహర్షి వంటి పవిత్రమైన ఋషులకు ఇది నిలయము.
3. ఓ తమ్ముడా! ఈ ఖండమునందలి అరణ్యములు దట్టమైన వృక్ష సమూహముతో వ్యాపించియున్నవి. తేనెవంటి తియ్యనైన ఉపనిషత్తులు ఇచ్చటనే వెలసినవి. అటువంటి ఈ భరతభూమి ఆధ్యాత్మిక తత్త్వము విస్తరించిన పవిత్ర భూమి.
4. ఓ తమ్ముడా! ఈ భారతదేశము యొక్క ఉన్నతి ప్రకాశించునట్లుగా దేశచరిత్ర ప్రసిద్ధి చెందునట్లుగా దేశాన్ని రక్షించి పాలించిన వీర పురుషుల కీర్తిని, త్యాగనిరతిని ఆలపించుము.

III. కృత్యం

కింది గేయాలను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ)

భరతఖండమునందు వెలిసినవి

గేయములు : పాఠ్యభాగంలోని 1, 2, 3 గేయాలు.

అ) 1) ఆదికావ్యమని దేనిని అంటారు? 2) బాదరాయణుడు అని ఈ ఋషిని అంటారు.

ఇ) i) కింది పదాలకు వాచకములు రాయండి.

1) తమ్ముడు = 2) చెల్లెలు =

ii) స్వీయస్పందన

‘ఈ గేయం దేశభక్తిని ప్రతిబింబిస్తోంది’ సమర్థించండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) సమాధానము రాయండి.

భారతదేశ ప్రాచీన వైభవమును వర్ణింపుము.

ఆ) జతపరచండి.

1) శ్రీలుపోంగిన	అ) పరమ ఋషులకు
2) బాదరాయణ	ఆ) దీప్తి చెందగ
3) విపుల తత్త్వము	ఇ) జీవగడ్డయి
4) దేశ గర్వము	ఈ) విస్తరించిన

ఇ) స్వీయస్పందన

భరతఖండము పాడివంటలకు నిలయమని ఎట్లు చెప్పవచ్చునో మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

V. భాషావగాహన

అ) పదములు రాయండి.

- 1) శాఖ = _____
- 2) యుగములు = _____
- 3) చరిత్ర = _____
- 4) ఋషులు = _____

ఆ) కింది పదాలకు వాచకాలు రాయండి.

1) శాఖ	=	____
2) బాదరాయణుడు	=	____
3) కావ్యము	=	____
4) ఋషి	=	____

ఇ) పట్టికను పూరించండి.

	పదము	విడదీయుట	సంధి పేరు
1		పెరిగెను + ఇచ్చట	
2		భాగ్యసీమ + అయి	
3	కావ్యంబలరె		ఉకార సంధి

ఈ) కింది విగ్రహవాక్యములు ఏ సమాసములకు చెందినవో రాయండి.

- 1) వేదమందలి శాఖలు
- అ) సప్తమీ తత్పురుష సమాసము
- ఆ) రూపక సమాసము
- ఇ) ద్విగు సమాసము

2) విపులమైన తత్త్వము =

అ) బహుద్రీహి సమాసము

ఆ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము

ఇ) అవ్యయీభావ సమాసము

3) దేశము యొక్క చరితము

అ) పశ్చిమతత్పురుష సమాసము

ఆ) ద్విగు సమాసము ఇ) ద్వంద్వ సమాసము

VI. సృజనాత్మకత

భారతదేశ సంస్కృతి - సాంప్రదాయములను గూర్చి తెలిసికొని మిత్రులతో చర్చించండి.

VII. లేఖననైపుణ్యాలు :

వ్యాసం

వ్యాసం అంటే ఇచ్చిన అంశాన్ని గురించి వివరించి చెప్పడం. మన అభిప్రాయాలను క్రమపద్ధతిలో వెలువరించడం ఒక కళ. అనవసర విషయాలు ప్రస్తావించకుండా అభిప్రాయాలను సూటిగా వెల్లడిస్తే చదివే వారికి ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. కుతూహలం కలిగిస్తుంది.

ఇప్పుడు దేశభక్తి గురించి కింది అంశాల ఆధారంగా చక్కటి వ్యాసాన్ని ఎలా రాయాలో నేర్చుకుందామా!

అంశాలు:-

- దేశభక్తి అంటే
- దేశభక్తిని పెంపొందించుకోవలసిన ఆవశ్యకత.
- కొందరు దేశభక్తుల పేర్లు
- నీ దేశభక్తిని ఏ విధంగా చూపిస్తావు?
- దేశభక్తునికి ఉండవలసిన లక్షణాలు.

“జననీ జన్మ భూమిశ్చ, స్వర్గాదపీ గరీయసి” అని ఆర్యోక్తి. జననీ, జన్మభూమి స్వర్గం కంటే మిన్న, జన్మ భూమి పట్ల భక్తి గౌరవాలు కలిగి యుండటం ప్రతి మనిషి కనీస ధర్మం. ‘దేశమును ప్రేమించుమన్నా’ అని రాయప్రోలు చెప్పిన మాటలు సదాస్మరింపదగినవి. ‘దేశమంటే మట్టి కాదోయ్, దేశమంటే మనుషులోయ్’ అని గురజాడ చెప్పిన మాటలను బట్టి తోటి మానవులకు సేవలు చేస్తే దేశానికి సేవ కాగలదని అర్థమవుతుంది.

మన దేశం దేశభక్తులకు పుట్టినిల్లు, వీర పాండ్య కట్టబొమ్మన, ఝన్సీ లక్ష్మీభాయి, రుద్రమదేవి, భగత్ సింగ్, అల్లూరి సీతారామ రాజు, మహాత్మాగాంధీ, నెహ్రూ, తిలక్, బోసులు, ఇందిరా గాంధీ, టంగుటూరి ప్రకాశంపంతులు, పొట్టి శ్రీరాములు ఇత్యాది దేశభక్తులు దేశం కోసం సర్వస్వాన్ని త్యాగప్రాయంగా విసర్జించారు. అమరజీవులైనారు. స్వాతంత్ర్యపోరాటంలో పాల్గొని అనువులు బాసిన దేశభక్తులు అసంఖ్యాకంగా ఉన్నారు. చరిత్ర పుటల్లో సువర్ణాక్షరాలతో లిఖింపదగిన దేశభక్తులు వీరు. వీరే కాకుండా దేశం కోసం ప్రాణాలర్పించిన అజ్ఞాత దేశభక్తులు ఎందరో ఉన్నారు. ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండా, దేశక్షేమం కోసం పాటుబడుటను నిజమైన దేశభక్తి అని అనవచ్చును.

దేశ సమైక్యతకు కృషి చేస్తూ “మానవ సేవే మాధవసేవ” అని తలచి నిస్వార్థబుద్ధితో దేశానికి సేవ చేయడమే

నిజమైన దేశభక్తి. ఇటువంటి నిజమైన దేశభక్తులు గల దేశం స్వర్గతుల్యమౌతుందనుటలో

సందేహం లేదు.

ద్రుతప్రకృతికములు:

ద్రుతము : ‘న’ కారమును ద్రుతము అందురు. (నీ, ని, ను) ద్రుతమనగా జారిపోవునది అని అర్థము. ఇది ఉన్నను, లేకపోయినను పదము యొక్క అర్థములో ఎట్టి మార్పును రాదు.

ద్రుతప్రకృతికము: ద్రుతము చివర గల పదములు.

ఉదా. చేతనీ, వలననీ

కళలు : ద్రుత ప్రకృతికములు కానివి కళలు.

ఉదా: కూర్చి, గుఱించి, యొక్క, వారు మొదలగునవి.

విశేషాంశములు:

ఆదికావ్యము : సంస్కృత గ్రంథమైన శ్రీ మద్రామాయణమును ఆది కావ్యమందురు. దీనిని వాల్మీకి మహర్షి రచించెను.

బాదరాయణము: ఇది వ్యాసునికి గల మరియొక పేరు. ఈయన భారతమును, అష్టాదశ పురాణములను, వేదవేదాంగములను రచించెను.

ఉపనిషత్తులు : వేదార్థమును వివరించు గ్రంథములు.

జల్లుపని : మీరే స్వయంగా ఆలోచించి కొన్ని దేశభక్తి గేయాలను రాయండి. వాటిని ఒక ఆల్బమ్ గా తయారు చేయండి.

గసడదవాదేశ సంధి:

గసడదవాదేశము: ప్రథమ మీద పరుషములకు గసడదవలు బహుళంబుగా నగును.

ప్రథమ మీది - అనగా ప్రథమా విభక్తి (డు, ము, వు, లు, రు) చివర గల పదములు తరువాత పరుషములు (కచటతప) వచ్చినచో అవి క్రమముగా గ స డ ద వ లు గా మారును.

వాడు + కొట్టెను = వాడుగొట్టెను

'వాడు' అన్నపదములో 'డు' అనునది ప్రథమావిభక్తి. దాని తరువాత వచ్చిన 'క' అనునది పరుషము.

ఇప్పుడు 'క' స్థానములో 'గ' వచ్చి చేరును. కనుక

వాడు + కొట్టెను

వాడు + గొట్టెను = వాడుగొట్టెను అను రూపము ఏర్పడును.

అట్లే వారు + పోయిరి = వారుపోయిరి.

'రు' అనునది ప్రథమావిభక్తి. దాని తరువాత 'ప' అనునది పరుషము. ఇప్పుడు 'ప' స్థానములో 'ప' వచ్చి చేరును. కనుక

వారు + పోయిరి

వారు + పోయిరి = వారుపోయిరి అను రూపము ఏర్పడును.

సరళాదేశసంధి:

సరళా దేశము : ద్రుతపకృతికముల మీద పరుషములకు సరళములగును.

పరుషములు క, చ, ట, త, ప

సరళములు = గ, జ, డ, ద, బ

పూచెను + కలువలు = పూచెను గలువలు

పూచెను + గలువలు - 'క' అను పరుషము స్థానములో 'గ' అను సరళము వచ్చి చేరును. అప్పుడు 'పూచెనుగలువలు' అను రూపము ఏర్పడును.

తోచెను + చుక్కలు = తోచెనుజుక్కలు

తోచెను + జుక్కలు - 'చ' అను పరుషము స్థానములో 'జ' అను సరళము వచ్చి చేరును.

అప్పుడు 'తో చెను జుక్కలు' అను రూపము ఏర్పడును.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

వేద వేదాంగాలు, ఉపనిషత్తులకు నిలయమైన భారతదేశ ఔన్నత్యము.

దానిని నిలుపుకొనుటకై నిరంతరం శ్రమించి కీర్తి నొందిన రాజుల చరిత్ర.

ఉ.సూ : దేశభక్తి గీతాలను జాతీయ పండుగలందు పాడుటకై అభ్యాసం చేయించండి.

వి.సూ : అష్టాదశ పురాణాలను, వేదాంగములను అంతర్జాలం నుండి తెలుసుకొనండి.

పాఠంలోకి ప్రవేశించే ముందు:-

- కింది పట్టికను చదవండి - ఆయా కాలాల ప్రత్యేకతను చర్చించండి.

క్రమ సంఖ్య	మాసములు	ఋతువులు	కాలములు
1	చైత్ర, వైశాఖములు	వసంత ఋతువు	ఎండాకాలము
2	జ్యేష్ఠ, అషాఢములు	గ్రీష్మ ఋతువు	
3	శ్రావణ, భాద్రపదములు	వర్షఋతువు	వానాకాలము
4	ఆశ్వయుజ, కార్తీకములు	శరదృతువు	
5	మార్గశిర, పుష్యములు	హేమంతఋతువు	చలికాలము
6	మాఘ, పాల్గుణములు	శిశిర ఋతువు	

- ఇప్పుడు కీ.శే. డా. బోయి భీమన్న గారు శ్రావణమాస అందచందాలను, ప్రత్యేకతలను వర్ణించిన విధానాన్ని చదువుదామా!

మబ్బు కబురంది, వికసిత మానసమున
ధాత్రి విప్పిన అరుణ హస్తాబ్జ పుటల
రసమునుం జిల్కి, జీవనార్థముల దడిపి,
స్వాదువై నిల్చినది శ్రావణోదయమ్ము!

1

గడ్డిపువ్వుల నుండి కైకొన్న దగుగాక
తేనెకు తక్కువా తియ్యదనము?
లంక డొంకల మేతలం గొన్న దగుగాక
పాడికి లోటటో పచ్చదనము?
మార్మూల పల్లియ మర్రిదే యగుగాక
ఇగురుకు కొరతయా యెర్రదనము?
ముంపుడుకోనేట మొలిచిన దగుగాక
కలువకు వెలితియా కలికిదనము?

పత్రముల, పూల, ఫలముల, పానకముల,
ఆటపాటల మా పల్లె యాడుపడుచు
లారతులు పట్టి నిన్ను పేరంటమునకు
పిలుచు చుండిరి, బొట్టును పెట్టుకొమ్ము!

2

ఎండవానల నందు నెడనెడ పడు జల్లు
 జిలిబిలి కెంబల్లు చీరగాగ,
 పడమటికోన నేర్పడిన ఇంద్రధనుస్సు
 జడచుట్టలో పూలసరముగాగ,
 మొయిలురెప్పల క్రింద హాయలుమించెడి మించు
 సొబగైన కడకంటి చూపుగాగ,
 మూనమూనకు చాల ముద్దుముచ్చట లీను
 పరిచేలు కుచ్చెళ్ళ వరుసగాగ,

శిలల గరగించి పరతెంచు సెలలు, నదులు,
 పంటకాల్వలు, బోదెలు - పదసరోజు
 మంజుమంజీర రవసంభ్రమములుగాగ,
 కొలుపు తీర్చి పాలింపు మీ తెలుగు నేల!

3

కవి పరిచయం:-

డా|| బోయి భీమన్నగారు 1911 సెప్టెంబరు 19న బోయి పుల్లయ్య, నాగమ్మ పుణ్యదంపతులకు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని తూర్పు గోదావరి జిల్లా మామిడి కుదురు గ్రామంలో జన్మించారు. ఉపాధ్యాయునిగా పుత్తి ప్రారంభించి ఆంధ్రప్రదేశ్ అనువాద విభాగం డైరెక్టరుగా, రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్ బుక్స్ 1964 వరకు పని చేశారు. ఈయన పద్య, గేయ, పదనరచనలతో పాటు నాటకాలను కూడా రాశాడు. అంబేడ్కర్ గారు రాసిన రచనలను తెలుగులోకి అనువదించారు. పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారు డా.. బోయి భీమన్న పేరుతో ఒక సాహితీ పీఠాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. బోయి భీమన్న సామాజిక చైతన్యాన్ని ఆశించి రచనలు చేసి, తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేసిన కవి. కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ అవార్డు, పద్మభూషణ్ తో పాటు ఎన్నో గౌరవ సన్మానాల నందుకొన్నారు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం 'బోయి భీమన్న సమగ్ర సాహిత్యం' నుండి గ్రహించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వివిధ ఋతువులు వాటి ధర్మాలను గురించి మిత్రునితో సంభాషించండి.
- 2) మీకు ఏ మాసం అంటే ఎక్కువ ఇష్టం. దానికి కారణాలను తరగతిలోని ఇతర విద్యార్థులతో చర్చించండి.
- 3) శ్రావణ మాసం ప్రత్యేకత ఏంటి?

II. వినండి-ఆలోచించండి-రాయండి

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం-భావాలు తెలుసుకుందాం.

మబ్బు = మేఘము; వికసిత = వికసించిన;
మానసమున = మనస్సున, హృదయమందు;
అరుణ = ఎర్రని;
హస్తాబ్జము = పద్మముల వంటి చేతులు;
జీవన + అర్థములు = జీవిత ప్రయోజనములు;
శ్రావణ + ఉదయమ్ము = శ్రావణమాస ప్రారంభము.

భావము: శ్రావణమాసము నల్లని మేఘములు ఆకసమున కనబడగానే వికసించిన మనస్సుతో, భూమి యొక్క ఎర్రని పద్మముల వంటి చేతులయందు ఆహ్లాదమును, రసమును చిల్కరించినది. వాటితో జీవిత ప్రయోజనములను (పైరు పంటలను) తడిపి మనోరంజకముగా నిల్చినది.

2. కైకొన = స్వీకరించిన; లంక = విశాలమైన;
డొంక = ఇరుకైన; లోటు = తక్కువ;
మర్రిదే = మర్రి చెట్టుదే;
ముంపుడు = బురద;

III. కృత్యం

కింది పద్యాలను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది ఆకృతిని పూరించండి.

శ్రావణమాసము వచ్చిన విధము (ఏవేని నాలుగు అంశాలు)

--	--	--	--

పాఠ్యభాగం లోని 1, 2 పద్యాలు

కలికిదనము = అందము, మనోహరత్వము.

భావము: గడ్డిపువ్వుల నుంచి సేకరించినదే ఐనను తేనెలోని తేనె తియ్యగానే ఉంటుంది. లంక, డొంకలలోని పచ్చికను మేసినను పాడి పంటలకు కొదవ లేదు. మారు మూల పల్లెలోని మర్రిచెట్టే అయినను వాటి చిగురు ఎర్రగానే ఉంటుంది. బురదకోనేటిలో పెరిగిన కలువ పూవే అయినా మనోహరంగా ఉంటుంది. అదే విధంగా మా పల్లెలోని ఆడపిల్లలు ఆకులతో, పూలతో, పండ్లతో, తీయని పానీయాలతో హారతులు ఇచ్చి నిన్ను పేరంటానికి పిలుచుచున్నారు. బొట్టును పెట్టుకోవలసినది. (బొట్టుపెట్టి పేరంటానికి పిలుచుచున్నారని అర్థం)

3. ఎడనెడు = అడపదడప;
పూలనరము = పూలదండ;
మించు = మెరపు; హోయలు = విలాసము,
సొగసు; సొబనైన = అందమైన;
మూస = వస్త్ర గాలితము చేయగా రాలక నిలిచినది.

భావము: ఓ శ్రావణ లక్ష్మీ! ఎండవానలకు మధ్య అడపదడప పడుతున్న చిన్నచిన్న జల్లులే నీ ఎర్రని పట్టుచీర పడమటి దిక్కున ఏర్పడిన ఇంద్రధనుస్సే నీవు సిగలో అలంకరించిన పూలదండ. మేఘములు అనేది రెప్పల క్రింద అతిశయించిన కాంతితో కూడిన మెరుపే అందమైన నీ క్రిగంటి చూపు. గాలికి కదలుచూ ముచ్చటలు గొల్పు వరిచేలు నీ కుచ్చెళ్ళుగా వరుసగా అమరినవి. శిలలు కరగించ, క్రిందికి ప్రవహించు సెలయేరుల, నదుల, పంట కాల్వల, బోదెల నవ్వులులే నీ పాదమున మంజీర ధ్వనులుగా కొలుపు తీర్చి ఈ తెలుగునేలను పాలించుము.

అ) పల్లె పడుచులు స్వాగతించిన విధము

- 1) _____
- 2) _____

ఇ) i) పద్యము నందలి ఏవేని నాలుగు ప్రాసపదములు రాయండి.

- 1) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____

ii) స్వీయస్పందన

కవి పల్లె గొప్పదనాన్ని వర్ణించిన విధమును మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) తేనె వేటి నుండి లభిస్తుంది.
- 2) శ్రావణమాసమనెడి లక్ష్మి ఏ విధముగా కొలుపు దీర్చి తెలుగును పాలింపవలసినదని కవి కోరాడు.

ఆ) తప్పొప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- 1) ఇగురుకు కొరతయా తెల్లదనము. ()
- 2) కలువకు వెలితియా కలికిదనము. ()
- 3) తేనెకు యెక్కువా తీయదనము. ()
- 4) ఇంద్రధనుస్సు మెడలో పూలసరముగాగా. ()

V. భాషావగాహన

అ) జతపరచండి.

1) కబురంది	అ) గుణసంధి
2) జీవనార్థములు	ఆ) ఉకారసంధి
3) శ్రావణోదయము	ఇ) సవర్ణదీర్ఘసంధి

ఆ) కింది పట్టికను అడిగిన విధంగా పూరించండి.

	పదము	విగ్రహవాక్యము	సమాసము
1	జీవనార్థములు		
2		లంకయును, డొంకయును	
3	వికసిత మాసనము		
4	గడ్డి పువ్వులు		
5	కడగంటి చూపు		

ఇ) గీతగీసిన పదాలు ఏ వాక్యాంగాలో రాయండి.

- 1) ఈ తెలుగు నేలను కొలుపు తీర్చి పాలింపుము.

- 2) శ్రావణోదయమ్ము స్వాదువై నిల్చినది.

ఈ) కింది పదాలను సొంతవాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

- 1) ఆటపాటలు
- 2) ముచ్చటలీను
- 3) సంభ్రమము.

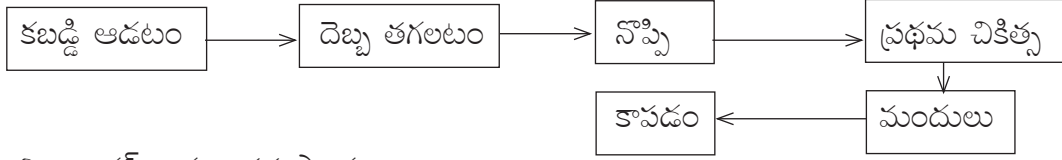
VI. సృజనాత్మకత

ఆయా ఋతువుల లక్షణాలు, ఆ కాలంలో దొరికే పండ్లు, ప్రకృతి సౌందర్యము వివరిస్తూ చిత్రసంపుటి (ఆల్బమ్) తయారు చేయండి.

వర్ష ఋతువు		
వివరణ		చిత్రాలు
1	ఋతు లక్షణాలు	
2	దొరికే పండ్లు	
3	ప్రకృతి సౌందర్యము	

VII. తేఖన నైపుణ్యాలు: సంభాషిస్తున్న విషయం లేదా అంశం నుండి వైదొలగ రాదు. సూటిగా మాట్లాడాలి. సంభాషణ : వర్తమానకాలంలో ఉండాలి. విషయానికి, సందర్భానికి తగినట్లుగా సంభాషణ ఉండాలి. పాత్రోచిత భాష ఉండాలి. వాక్యాల మధ్య సంబంధం ఉండాలి. తగిన విరామచిహ్నాలు తప్పక ఉపయోగించాలి.

కింది అంశాల ఆధారంగా విద్యార్థి, వైద్యునితో జరిపిన సంభాషణ రాయండి.

విద్యార్థి : డాక్టర్ గారూ! నమస్కారం!

డాక్టరు : నమస్కారం! కూర్చోండి.

విద్యార్థి :

యణాదేశ సంధి

యణాదేశము :- య, వ, ర, ల అను వానిని యణ్లు అందురు. 'ఇ, ఉ, ఋ, ౠ' అను వర్ణములకు అనవర్ణములు పరమగునపుడు క్రమముగా 'యే, వే, రే, లే' అనునవి ఆదేశమగును.

ఉదా : అతి + అధికము = అత్యధికము

అత్ + ఇ + అధికము - 'ఇ' అను అచ్చునకు 'అ' అను అనవర్ణము పరమైనది. కావున 'ఇ' స్థానమున యే అనునది ఆదేశముగా వచ్చును.

అత్ + యే + అధికము = అత్యధికము అను రూపము ఏర్పడును.

అణు + అస్త్రము = అణ్వాస్త్రము

అణ్ + ఉ + అస్త్రము - 'ఉ' అను అచ్చునకు 'అ' అను అనవర్ణము పరమైనది. కావున 'ఉ' స్థానములో 'వే' అను వర్ణము వచ్చి చేరును. అప్పుడు

అణ్ + వే + అస్త్రము = అణ్వాస్త్రము అను రూపము ఏర్పడును.

వృద్ధి సంధి

'అ' కారమునకు 'ఏ', 'ఐ' లుపరమైన 'ఐ' కారము, 'ఓ', 'ఔ' లు పరమైన 'ఔ' కారము ఆదేశమగును. 'ఐ', 'ఔ' అను వృద్ధు లందురు. ఆదేశము - ఉన్న అక్షరమును తొలగించి దాని స్థానములో వేరొక అక్షరము వచ్చి చేరుట.

ఉదా: ఏక + ఏక = ఏకైక

అ + ఎ- ఏక్ + అ + ఏక = ఏక్ + ఐక = ఏకైక

అ+ ఐ- అష్ట + ఐశ్వర్యము = అష్టైశ్వర్యము

అష్టే + ఆ + ఐశ్వర్యము = అష్టే + ఐశ్వర్యము = అష్టైశ్వర్యము.

మహా + ఓషధి = మహౌషధి

మహౌ + ఆ + ఓషధి = మహౌ + ఔషధి = మహౌషధి

అ + ఔ- దివ్య + ఔషధము = దివ్యౌషధము

దివ్యే + అ + ఔషధము = దివ్యే + ఔషధము = దివ్యౌషధము

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- సాహిత్యాన్ని చదివి రసాస్వాదన చేయటం. ప్రశ్నలడిగి జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకునేందుకు ఒకే విషయంపై వివిధ కవులు రాసిన పద్యాలు చదవటం.
- కథలు, కవితలు, చదివి వివిధ రకాల శైలిని అర్థం చేసుకోవటం.

ఉ.సూ : శ్రావణ మాసంలో వచ్చే వివిధ పండుగలను, వాటి ప్రాముఖ్యతను తెలియజేయండి.

వి.సూ : శ్రావణ మాసం వైశిష్ట్యతను గూర్చి అంతర్జాలంలో చూసి తెలుసుకోండి.

నేపథ్యం

ఇతరులపై ఆధారపడి చేయించుకున్న పనులు - తడికపెట్టినట్లు తూతూమంత్రంగా ఉంటే, మనమే స్వయంగా చేసుకున్న పనులు - గోడపెట్టినట్లు దృఢంగా, శాశ్వతంగా నిలుస్తాయి. ఈ లోకోక్తిని గురించి చర్చించండి. దీనికి ఈ పాఠానికి గల లంకెను గుర్తించండి.

ఊరివెలువల, నొక సెల యేలుదరిని
పండఁబాటిన పొలమందు, పక్షి యొకటి
గూటిలోఁ దాను పిల్లలు గూడిమాడి
కాపురము చేయుచుండె సౌఖ్యంబు మీఱ. 1

చంచువుల గింజ లిరికించికొంచు పక్షి
ప్రేమతో కందువులఁ దినిపించుచుండె;
అప్పుడె మొలచిన తెక్క లల్లార్చికొనుచు
కొదమవులుఁగులు కిలకిల కూయుచుండె. 2

అంత నచటికి పొలముకా పరుగు దెంచి,
తనదుపుత్రునితో నిట్టులనియె: “కుఱ్ఱ!
పండెపొల మెల్ల, నిక తడ వుండరాదు,
కాపు లందఱఁ బిలిపింతు రేపె కోయ. 3

“అమ్మ! వింటివె పొలముకా పన్న మాట?
నిలువవచ్చునె మన మిందు నిముస మైన?
ప్రొద్దుపుచ్చితి మిన్నాళ్ళు ముదము మీఱ,
ఎందు బోవుదు మక్కటా! ఇప్పు డింక?” 4

అనుచు పిల్లలు వచియింప, అనియె తల్లి;
 “ఇందె యుందము, అప్పుడే తొంద రేల?
 రేపె జరుగవు కోతలు, కావువాఁడు
 ఒరులసాయ మపేక్షించియుండెఁ గాన.” 5

అంత పిల్లలతో నిట్లు అనియె తల్లి;
 “గడియ యైనను మన మింక తడయరాదు;
 పరులసాయంబు లేకయె స్వయముగానె
 కార్య మొనరింప సమకట్టె కావువాఁడు. 7

“రమ్య మగు నొక్క పద్మాకరంబుపొంత
 గూడు కట్టితి నొక చెట్టుకొమ్మమీద;
 హాయిగా నందు సకలసౌఖ్యములతోడ
 నుంద మెప్పుడు నాముద్దుకందులార!” 8

కవి పరిచయం:-

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని తూర్పు గోదావరి జిల్లా మండపేట గ్రామంలో లక్ష్మమ్మ, కామరాజు తను పుణ్యదంపతులకు జన్మించారు. వీరికి ‘బాలసాహిత్యభిక్షు’. మధురకవి, తెలుగు వైతాళికుడు మొదలగు బిరుదులు కలవు. గోరుముద్దలు, మీగడతరకలు, తేనె చినుకులు, పాలతరగలు మొదలగునవి వీరి ఇతర రచనలు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం “మీగడతరకలు” నుండి గ్రహించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) పంచతంత్ర కథలను గురించి మీ మిత్రునితో చర్చించండి.
- 2) పల్లెలోని పొలములు - గట్లపైన పెరిగిన చెట్లు వాటి సౌందర్యం గురించి మీ మిత్రునితో సంభాషించండి.
- 3) 'వరిపంట' ను గురించి ఉపాధ్యాయుని అడిగి తెలుసుకోండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-చర్చించండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం - భావాలు తెలుసుకుందాం.

దరిని = ఒడ్డున;
పండబాటిన = బాగుగా పండిన;
కూడి మాడి = కలిసిమెలిసి;
మీఱ = అతిశయించునట్లు,
అల్లార్చుచు = (పైకి కిందికి చేయుచు) ఆడించు;
చంచువులు = ముక్కులయందు;
కందువుల = పిల్లల;
కొదమ పులుగులు = పక్షిపిల్లలు;
తడవు = ఆలస్యము;
ముదము = సంతోషము;
తడయరాదు = ఆలస్యము చేయరాదు;
పద్మ + ఆకరము = పద్మములకు స్థానము (సరస్సు); పొంత = సమీపమున;
కందులారా = పిల్లలారా; ఒనరింప = చేయుటకు;
సమకట్టె = పూసుకొనెను.

భావములు:-

1. ఊరి బయట ఒక సెలయేరు ఒడ్డున బాగుగా పండిన పొలము ఉండెను. దానిలో ఒక పక్షి తన పిల్లలతో సుఖముగా నివసించుచుండెను.

2. ఆ పక్షి తన చంచువుల మధ్యలో గింజలు ఇరికించుకొని తన పిల్లలకు ప్రేమతో తినిపించుచుండెను. అప్పుడే వచ్చిన రెక్కలను అల్లార్చుకొనుచు ఆ పక్షిపిల్లలు కిలకిలా కూయు చుండెను.
3. అంతట అచ్చటికి ఆ పొలము కాపు వచ్చి తన పుత్రునితో ఈ విధముగా పలికెను 'కుమారా! పొలము అంతా పండినది. కోతకు వచ్చినది. ఇంక ఆలస్యము చేయకూడదు. రేపే పంటను కోయుటకు వ్యవసాయ పనివాండ్రను పిలిపించెదను.
4. "అమ్మా! పొలముకాపు అన్నమాట విన్నావా? మనము ఇక్కడ నిమిషమైనా నిలువవచ్చునా. ఇన్నాళ్ళు ఎంతో సంతోషముతో ఇక్కడ కాలక్షేపము చేసితిమి. అయ్యో ఇప్పుడు ఎక్కడికి వెళ్ళవలెను."
5. అని పిల్లలు పలుకగా తల్లి ఈ విధముగా అనెను. "అప్పుడే తొందర పడవద్దు, ఇక్కడే నివసించెదము. కాపువాడు ఇతరుల సహాయము కావలె అనుకొనుచున్నాడు. కాపున రేపే కోతలు జరగవు. (మొదలు పెట్టరు)
6. ఈ విధముగా కొన్ని దినములు సాగెను. మరల ఆ కాపువాడు పొలమునకు వచ్చి తన కుమారునితో ఈ విధముగా అనెను. "ఇతరులమీద ఆధారపడి ఇంకను ఆలస్యము చేయతగదు. నీవు, నేను ఇప్పుడే స్వయముగా కోతను ప్రారంభించెదము"
7. దీనిని విన్న తల్లి పిల్లలతో ఈ విధముగా అనెను. కాపువాడు ఇతరుల సహాయము లేకుండా తానే స్వయముగా పని చేయుటకు పూసుకొనెను. ఒక్క క్షణమైనను యింక మనము ఆలస్యము చేయరాదు.
8. ఓ ప్రయమైన పిల్లలారా! అందమైన ఒకానొక సరస్సు దగ్గరలోనున్న ఒక చెట్టుకొమ్మ మీద గూడు కట్టితిని. అచ్చట సకల సౌఖ్యములతో హాయిగా నివసించుదము.

III. చదవండి-అలోచించండి-రాయండి.

కృత్యం.

కింది పద్యాలను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ)

సంభాషణ వీరి మధ్య జరిగినది.

పాఠ్యభాగంలోని 4, 5, 6 పద్యాలు

అ) పక్షి పిల్లలు తల్లితో ఈ విధంగా పలికిరి.

ఇ) i) కింది పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

1) ముదము = _____

2) అపేక్షించు = _____

ii) స్వీయస్పందన

“ప్రతి పనికి ఇతరులపై ఆధారపడరాదు” - మీ అభిప్రాయమును సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. చర్చించండి-రాయండి.

అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) పక్షి తన పిల్లలను ఏ విధముగా పోషించు చుండెను.
- 2) పండిన పొలమును చూచి కాపువాడు తన పుత్రునితో ఏమనెను?
- 3) పక్షి తన పిల్లలతో ఆలస్యము చేయక వెంటనే వెళ్ళవలెననుటకు కారణమేమి?

అ) సరైన సమాధానాలతో ఖాళీలను పూరించండి.

(గడియయైనను, ప్రేమతో, నిముసమైన, తడయరాదు, సమకట్టి)

- 1) పక్షి _____ కందువుల తినిపించుచుండె.
- 2) నిలువవచ్చునే మన మిందు _____
- 3) గడియయైనను మనమింక _____
- 4) కార్యమొనరింప _____ కాపువాడు.

V. స్వీయస్పందన

- 1) “కాపువాడు ఒరుల సాయమపేక్షించి యుండె గాన” - ఈ వాక్యము యొక్క భావాన్ని మీ సొంతమాటల్లో వివరించండి.
- 2) ‘పక్షి - పరిపాలము’ కథ ద్వారా మీరేమి తెలుసుకున్నారో సొంతవాక్యాల్లో రాయండి.

VI. భాషావగాహన

అ) సందిని గుర్తించండి.

- 1) పొలమందు
 - గుణసంధి
 - అకారసంధి
 - ఉకారసంధి
- 2) పొద్దు పుచ్చితి మిన్నాళ్ళు
 - ఉకారసంధి
 - ఇకారసంధి
 - సవర్ణదీర్ఘసంధి
- 3) తొందరేల
 - సవర్ణదీర్ఘసంధి
 - ఉకారసంధి
 - అకారసంధి

అ) కింది విగ్రహవాక్యాలకు సమాస పదాలు రాసి, సమాసం పేరు రాయండి.

	సమాస పదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1		ముద్దువైన కందులు	
2		ఒరుల యొక్క సాయము	
3		పద్మములకు ఆకరము	

ఇ) గీతగీసిన పదాలు ఏ భాషాభాగాలో గుర్తించండి.

- 1) అమ్మ వింటేవే? పొలము కాపన్న మాట.

2) నేడే కోతము స్వయముగ నీవు నేను

పిల్లవాడు కనిపించాడు. అప్పుడు మీరు ఏం చేస్తారో ఊహించి రాయండి.

రః) గీతగీసిన విభక్తి ప్రత్యయాలను గుర్తించి రాయండి.

1) తనదు పుత్రునితో ఇట్లు అనియె

2) అనుచు పిల్లలు వచియింప

ఉ) ఏకాలమో గుర్తించి రాయండి.

1) కొదమ పులుగులు కిలకిల కూయుచుండె.

2) రేపె జరుగవు కోతలు.

3) అచటికి పొలము కాపరుగు దెంచె.

VII. సృజనాత్మకత

మీరు ఎక్కవలసిన బస్సు వచ్చింది. అదే సమయంలో దారి తప్పి ఏడుస్తున్న ఒక చిన్న

VIII. లేఖననైపుణ్యాలు.

‘భారతదేశం వ్యవసాయ ప్రధాన దేశం’ అన్న అంశంపై వ్యాసం రాయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

1) ఏదేని సంఘటనను ఊహించి దాని గురించి రాయటం.

2) చక్కని సామెతలతో, నుడికారాలతో వ్యాసం రాయటం.

3) ప్రకృతిలోని పశుపక్ష్యాదులు, చెట్లు చేమలు మొదలగు వానిని పరిశీలించి వాటిని గురించి చర్చించటం.

ఛందస్సు

పద్యలక్షణముల తెలుపు శాస్త్రము ఛందస్సు. ఛందశ్శాస్త్రమున అక్షరములు గురువులు, లఘువులు అని రెండు విధములు.

గురువులు:

ద్విమాత్ర కాలమున పలుకబడు అక్షరములు గురువులు. గురువులను ‘U’ అను గుర్తుతో సూచింతురు. (మాత్ర అన గా రెప్పపాటు కాలము)

(1) దీర్ఘాక్షరములు, వీనితో కూడిన హల్లులు.

U U U U U U U U

1. ఆ, ఈ, ఊ, ఋ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ

U U U

2. టా, పా, కౌ, మొ.

(2) సున్న, విసర్గ, పొల్లనకు ముందున్న అక్షరములు

U U U U U U

అం, వం, దుః, తః కన్, నన్

(3) ద్విత్వ, సంయుక్తాక్షరములకు ముందున్న ఊది పలుకబడు హ్రస్వములు

U U U U

అమ్మ, కన్ను, లక్ష, యుక్తి

లఘువులు:

ఏక మాత్ర కాలమున పలుకబడు అక్షరము (I) గుర్తుతో సూచింతురు

I I I I I I

1. అ, ఇ, ఉ, ఋ, ఎ, ఓ

I I I

2. స, హ, ర, మొ..

| | |

కద్రుచు, అద్రుచు విద్రుచు మొదలగునాని యందు మొదటి అక్షరము ఊది పలుకబడకపోవుట వలన అవి లఘువులు.

క్రింది పద్యపాదములందలి గురులఘువులను గుర్తించుము:

1. దానిన్ నేరక యందఱున్ వివశులై తారున్, నన్నీరిలో
2. సేన ప్రఖ్యుడు ద్రోణజంఘ విడిపించెన్ విక్రమం బొప్పగన్

గణము :

ఛందశ్శాస్త్రమున అక్షర సమూహమును 'గణము' అందురు. ఈ తరగతిలో రెండక్షర గణములను, మూడక్షర గణములను గూర్చి తెలుసుకొందాము.

రెండక్షర గణములు :

1. U U గగము (రెండు గురువులు)
2. I I లలము (రెండు లఘువులు)
3. U I గలము (గురువు - లఘువు) హగణము
4. I U లగము (లఘువు - గురువు) వగణము

మూడక్షర గణములు :

1. U I I భగణము (ఆదిగురువు)
2. I U I జగణము (మధ్యగురువు)
3. I I U సగణము (అంత్యగురువు)
4. U U U మగణము (మూడు గురువులు)
5. I U U యగణము (ఆదిలఘువు)
6. U I U రగణము (మధ్యలఘువు)
7. U U I తగణము (అంత్యలఘువు)
8. I I I నగణము (మూడు లఘువులు)

గణములను గుర్తించు పద్ధతి :

I U U U I U I I U

య మా తా రా జ భా స స ల గం - మూడేసి అక్షరములు (గుర్తులు) ఒక గణముగా ఏర్పడును.

ఉదా: యమాతా - 'య' గణము. ఇట్లే మిగిలినవి గుర్తించవలెను.

యతి :

పద్యపాదము నందలి మొదటి అక్షరమునకు 'యతి' అని పేరు. ప్రతి పద్యపాదమునందు నియమిత స్థానములందు యతిని ఉంచుటను యతి నియమమందురు.

ప్రాస:

పద్యపాదము నందలి రెండవ అక్షరమును 'ప్రాస' అందురు. పద్యమునందు ప్రతి పాదమునందు రెండవ అక్షరము ఒకే హల్లుగా యుండుటను ప్రాస నియమమందురు.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- స్వావలంబనను మించినది లేదు.
- ఇతరులపై ఆధారపడక మన పనిని మనమే చేసుకుంటే సకాలంలో నెరవేర్చుకోగలుగుతాము

ఉ.సూ : 'సరులపై ఆధారపడకూడదు' అను దానిని గూర్చి వివిధ ఉదాహరణలతో వివరించండి.

వి.సూ : 'పక్షి-వరిపాలము' - లాంటి మరికొన్ని కథలను అంతర్జాలం నుంచి సేకరించి, చదవండి.

నేపథ్యం

సూక్తులు, సుభాషితాలు మేధావులైన మన పూర్వీకులు చెప్పిన మంచి మాటలు. వ్యక్తి చేయకూడని పనులు చేయడం వలన చెడిపోతారు. అలాగే చేయవలసిన పనులు చేయక పోయినా కూడా చెడిపోతారు.

ఎల్లరి యెడ ప్రేమాభిమానాలు, నిజాయితీ, క్రమశిక్షణ, దానగుణం మొదలగు విలువలు కలిగియున్నవాడే ఉత్తమ మానవుడు. ఇవే వ్యక్తికి మణి భూషణాలు. ఇవి ఉంటే సమాజంలో తిరుగులేదు.

ఇప్పుడు ఈ పాఠంలోని సుభాషితాలను చదవండి-నేర్చుకోండి-ఆచరించండి.

చ. తెలివి యొకింత లేనియెడ దృష్టుడనై కరిభంగి సర్వముం
దెలిసితి నంచు గర్వితమతి నివహించితిఁ దొల్లియిప్పుడు
జ్ఞులమతు లైనపండితుల సన్నిధి నించుక బోధశాలినై
తెలియనివాడనై మెలఁగితిం గతమయ్యెనితాంత గర్వమున్ (1)

తే. నియతిచేతఁగదర్శితుండయిన ధైర్య
పరునిధైర్యగుణంబు మాన్పంగదరమె?
క్రిందు సేయంగఁబడినట్టి కృష్ణపథుని
కీల యెందైన మీఁదుగాఁకెరలుఁగాదె! (2)

మ. తమ కార్యంబుఁబరిత్యజించియుఁబరా ర్థప్రాపకుల్ సజ్జనుల్,
దమకార్యంబు ఘటించుచు బరహితార్థవ్యాప్తుల్ మధ్యముల్,
దమకై యన్యహితార్థఘాతుకజనుల్, దైత్యుల్ వృథాన్యార్థభం
గము గావించెడువార లెవ్వరో యెఱుంగ శక్యమే యేరికిన్? (3)

తే ద్యుమణి పద్మాకరము వికచముగఁజేయుఁ,
గుముదహర్షంబు గావించు నమృతసూతి,
యర్థితుఁడు గాక జలమిచ్చు నంబుధరుఁడు;
సజ్జనులు గారె పరహితా చరణమతులు (4)

ఉ. ఊరక సజ్జనుండొదిగి యుండిన నైన దురాత్ముకుండు ని
ష్కారణ మోర్వలేక యవకారము చేయుట వాని విద్యగా;
చీరెలు నూలుటంకములు చేసెడి వైనను బెట్టె నుండఁగాఁ
జేరి చినింగిపోఁ గొలుకు చిమ్మట కేమి ఫలంబు భాస్కరా! (5)

కవి పరిచయం:-

శ్రీ ఏనుగు లక్ష్మణ కవిగారు ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో పెద్దాపురంలో తిమ్మకవి, పేరమాంబ పుణ్య దంపతులకు జన్మించారు. ఇతడు క్రీ.శ. 18వ శతాబ్దికి చెందినవారు. భర్తృహరి సంస్కృతంలో రచించిన సుభాషితం త్రిశతిని తెలుగు లోనికి 'సుభాషిత రత్నావళి' పేరుతో అనువాదం చేసిన వారిలో ఒకరు. భర్తృహరి నీతి శతకం నుండి కొన్ని పద్యాలు గ్రహించబడినవి.

శ్రీ మారన వెంకయ్యగారు 'భాస్కరా' అనే మకుటంతో ఎన్నో నీతులను మనసుకు హత్తుకొనేటట్లు తన పద్యధారను కొన సాగించిన తెలంగాణకు చెందినకవి. వీరు 17వ శతాబ్దానికి చెందినవారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) కొన్ని శతకముల పేర్లు చెప్పండి.
- 2) శతకమనగా నేమి? శతకపద్య లక్షణాలు చెప్పండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-చర్చించండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం - భావాలు నేర్చుకుందాం.

- 1) తొల్లి = పూర్వము; ఒకింత = కొద్ది మాత్రం;
ఎడన్ = సమయమునందు;
తృప్తుడనై = తృప్తిచెందిన వాడనై;
కరి భంగి = ఏనుగు వలె;
సర్వమున్ = సమస్తమును
అంచు = అనుకొనుచు;
గర్వితమతిన్ = గర్వబుద్ధి కలవాడై
గర్వించువాడనై; విహరించితి = తిరిగితిని;
ఇప్పుడు = ఈ సమయమున
ఉజ్జ్వల మతులైన = గొప్పబుద్ధి కల్గిన;
పండితుల సన్నిధి = పండితుల వద్ద;

ఇంచుక = కొద్ది మాత్రమున;

బోధశాలినై = బోధింపబడిన వాడనై;

తెలియని వాడినై = ఏమియుతెలియని వాడినిగా;

మెలగితిం = ప్రవర్తించుచున్నాను,

నితాంత = అంతములేని;

గర్వమున్ = గర్వము;

గతము + అయ్యెన్ = పోయినది

భావము : నేను ఒకప్పుడు కొద్దిగా తెలిసికొని ఉన్న కాలమున మదించి, నేను సర్వజ్ఞుడను అని తలచితిని. ఇప్పుడు పండితుల వలన తెలిసికొనుటచే నేను మూర్ఖుడనని నాకేమియు తెలియదని గ్రహించితిని. నాగర్వము అంతయుపోయి జ్ఞానము కలిగినది.

- 2) నియతి చేత = నియమము చేత;

కదర్థితుండు + అయిన =

గద్దెంప బడినవాడు అయిన;

ధైర్యపరుని = ధైర్యము గలవాని యొక్క

ధైర్య గుణంబు = ధైర్యము అను గుణమును;

మాన్యంగ = పోగొట్టుటకు; మాన్పివేయుటకు;

తరమే = వీలు అగునా;
 క్రిందు సేయంగ బడినట్టి =
 తలక్రిందులుగా చేయబడిన;
 కృష్ణవధుని = అగ్ని యొక్క; కీల = జ్వాల;
 ఎండైన = ఎచ్చటైనను; మీదుగా = పై వైపునకే;
 కెరలు = వృద్ధి చెందును; గాదె = కదా!

భావము: ధైర్యవంతునికి ఎటువంటి దుఃఖము సంభవించినను అతడి ధైర్యమును పొగొట్టుట అసాధ్యము. అగ్నిని తలక్రిందులుగా ఉంచినను అగ్ని జ్వాల పైవైపునకే ప్రసరించును. కానీ క్రింది వైపుగా ప్రసరించదు.

3. పర + అర్థప్రాపకుల్ = ఇతరులకు
 మేలు చేయువారు; సజ్జనుల్ = సత్పురుషులు;
 తమ కార్యంబు = తమ పనులను;
 పరిత్యజించియు = వదిలివేసికూడా;
 ఘటించుచున్ = చేసుకొనుచుకూడా;
 పరహితార్థ వ్యాప్తులు = ఇతరులకు మేలు చేయువారు; అనన్య = ఇతరులకు;
 హితార్థ = మేలుచేయు విషయముల యందు;
 ఘాతకజనుల్ = చెడగొట్టువారు;
 దైత్యుల్ = రాక్షసులు; వృధా = వ్యర్థముగా;
 అన్యార్థ = ఇతరుల విషయములను;
 భంగము గావించెడి వారలు = ఆటంకం కలిగించువారు.
 ఎవ్వరో = ఏ తరగతి క్రిందకు వత్తురో;
 ఎఱుంగన్ = తెలుసు కొనుటకు;
 ఏరికిన్ = ఎవరికైనను; శక్యమే = సాధ్యమా!
 (కాదని భావము)

భావము: తమ పనులను విడిచిపెట్టి ఇతరుల కార్యము చేయువారు సత్పురుషులు. తమ కార్యములకు భంగము లేకుండా పరుల కార్యములను చేయువారు మధ్యములు. తమ పనుల నిమిత్తమై ఇతరుల కార్యమును చెడగొట్టువారు రాక్షసులు. తమకు ఏమాత్రము ప్రయోజనము లేకున్నను పరులకు

నష్టము చేయు వారలకు ఏ పేరు పెట్టవచ్చునో నాకు తెలియుట లేదు.

4. ద్యుమణి = ఆకాశమున ప్రకాశించు సూర్యుడు;
 పద్మ + ఆకరము = పద్మములకు నిలయమైన కొలనుల; వికచముగ = వికసించు నట్టివానిగ;
 చేయు = చేయును;
 అమృత సూతి = చంద్రుడు;
 కుముద = కలువలను;
 హర్షంబు = సంతోషము కలవానిగా
 అనగా వికసించుట;
 కావించు = చేయును;
 అంబుధరుడు = నీటిని ధరించిన మేఘుడు;
 అర్ధితుడుగాక = ఎవరి చేతను కోరబడక;
 జలమిచ్చు = నీటిని ఇచ్చును;
 పరహిత + ఆచరణమతులు = ఇతరులకు మంచి చేయు బుద్ధి గలవారు;
 సజ్జనులు గారె = మంచివారే గదా!

భావము: ఎవరును ప్రార్థింపకుండానే సూర్యుడు తామర కొలనును వికసించ చేయును. చంద్రుడు ఎవరి చేతను అడగకుండానే కలువలను వికసించ చేయుచున్నాడు. ఎవరిచేతను యాచింపకుండానే మేఘుడు నీటిని (వర్షముగా) ఇచ్చుచున్నాడు. సజ్జనులు ఎల్లప్పుడును పరులకు హిత మొనర్చుటయందే ఇష్టపడుదురు.

5. సజ్జనుడు = మంచివాడు;
 ఒదిగి = అణగియుండి;
 దురాత్మకుండు = చెడ్డవాడు;
 నూలుటంకములు = వందవరహాలు;
 చిమ్మట = చిమ్మట అను పురుగు

భావము: భాస్కరా! చాలా విలువగలిగిన చీరలు పెట్టెలో నుండగా ఏ లాభము లేకున్ననూ చిమ్మట పురుగు ఆ చీరలను చినిగి పోపునట్లుగా కొరికి వేయును. అట్లే మంచి మనుష్యుడు వేరొకరి జోలికి పోకుండా అణగి మణిగి యున్ననూ దుర్మార్గుడు తనకు ఎటువంటి లాభం లేకపోయిననూ సజ్జనునకు అపకారము చేయును.

III. కృత్యం.

పాఠ్య భాగములోని పద్యాలను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) జతపరచండి.

‘క’ వర్గము

- 1) ధైర్య గుణంబు
- 2) పరహితార్థ వ్యాప్తుల్
- 3) అన్యహితార్థ ఘాతుక జనుల్
- 4) కృష్ణవధుని కీల

‘చ’ వర్గము

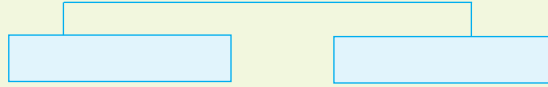
- అ) మధ్యముల్
- ఆ) మాన్యంగదరమే
- ఇ) యెందైన మీదుగా కెరలు గాదె
- ఈ) ధైత్యుల్

పాఠ్యభాగంలోని 2, 3, 4 పద్యములు

ఆ)

ధైర్యవంతుని లక్షణాలు

ఇ) i) కింది పదాలకు అర్థాలను రాయండి.

- 1) ధైత్యులు =
- 2) అమృతసూతి =

ii) స్వీయస్పందన

“సజ్జనులు పరహితా చరణ మతులు” నీ అభిప్రాయాన్ని వివరించుము.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) ‘సత్పురుషులు - మధ్యములు-రాక్షసులు’ అనుపదములను నిర్వచించండి.
- 2) సజ్జనుల లక్షణ మెట్టిది?
- 3) గర్వము ఎప్పుడు తొలగిపోయెను?
- 4) చిమ్మట పురుగు లక్షణ మేమి?

ఇ) కింది వాక్యాల తప్పొప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- 1) తమ కార్యంబు ఘటించుచున్ బరహితార్థ వ్యాప్తుల్ మధ్యముల్. ()
- 2) దుర్జనులు గారె పరహితా చరణమతులు. ()
- 3) దురాత్ముకుండ నిష్కారణ మోర్వలేక అసకారము చేయును. ()
- 4) ద్యుమణి పద్మాకరము వికచముగ చేయు. ()

ఆ) కింది ఖాళీలను కుండలీకరణంలోని సరైన

పదాలతో పూరించండి.

(ద్యుమణి, సజ్జనుల్, ధైర్యగుణంబు, చిమ్మటకు)

- 1) _____ పద్మాకరము వికచముగ చేయు.
- 2) చినిగి పోగొటుకు _____ ఏమి ఫలంబు భాస్కరా!
- 3) ధైర్యవరుని _____ మాన్యంగదరమే?
- 4) తమ కార్యంబు పరిత్యజించి యుంబురార్థ ప్రాపకుల్ _____

ఈ) కింది పద్య పాదములను జతపరచండి.

- 1) చినిగి పోగొటుకు అ) నమ్మత సూతి
- 2) కుముద హర్షంబు ఆ) జలమిచ్చు గావించు సంబుధరుడు
- 3) తెలివి యొకింతలేని ఇ) చిమ్మట యెడ కేమిఫలంబు
- 4) అర్థితుడు గాక ఈ) దృష్టడనై కరిభంగి సర్వమున్

ఉ) స్వీయస్పందన:

- 1) సజ్జనుని గూర్చి నీ సొంతమాటల్లో రాయు.
- 2) శతకపద్యాల నీతులు మానవునికి ఎంత వరకు దోహదం చేయునో మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.

IV. భాషావగాహన

అ) కింది పదాలకు పదనము మార్చి రాయండి.

- 1) చీరెలు =
- 2) పండితులు =
- 3) సజ్జనుడు =
- 4) ధైర్యుడు =

ఆ) కింది పదాలకు వాచకములను రాయండి.

- 1) మధ్యముడు 2) టంకములు
- 3) పండితురాలు 4) అంబుధరుడు

ఇ) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలు రాయండి.

- 1) ధైర్యము x _____
- 2) సజ్జనులు x _____
- 3) శక్యము x _____
- 4) అపకారము x _____

ఈ) కింది పదాలను విడదీసి, సంధిపేర్లను రాయండి.

	పదం	విడదీయుట	సంధిపేరు
1	పరహితార్థ	+	
2	వారలెవ్వరు	+	
3	పద్మాకరము	+	
4	ఒకింత	+	
5	జలమిచ్చు	+	

ఉ) కింది పట్టికను పూరించండి.

	పదం	విగ్రహవాక్యము	సమాసము
1		తమ యొక్క కార్యము	
2	ఉజ్జ్వల మతులు		
3		పద్మములకు ఆకరము	

VI. సృజనాత్మకత:

- 1) వేమన శతకము, సుమతీ శతకము, భాస్కర శతకము మొదలగు శతకాలలోని పద్యాలను చదివి, భావాలను తెలుసుకోండి.
- 2) వివిధ రకాల శతకాల కొరకు అంతర్జాలంలో వెతకండి లేదా గ్రంథాలయమును సందర్శించండి.

ఛందస్సు

వృత్తములు:

నీనికి 4 పాదములుండును. అన్ని పాదములందును ఛందస్సు ఒకేరీతిగా ఉండును. ప్రతి పద్యమునందు ప్రాస నియమము ఉండును.

1. ఉత్పలమాల :

దీనికి నాలుగు పాదములుండును. ప్రతి పాదమునందును ‘భ, ర, న, భ, భ, ర, వ’ అను గణములు ఉండును. ప్రాస నియమము ఉండును. దీనియందు 20 అక్షరములు ఉండును. పదియవ అక్షరము యతిస్థానము. క్రింది పద్యపాదమును గమనించుము.

భ	ర	న	భ	భ	ర	వ
U I I	U I U	I I I	U I I	U I I	U I U	I U
చీరెలు	నూలుటం	కములు	చేసిడి	వైనను	బెట్టెనుం	డగా

2. చంపకమాల

ఈ వృత్తమునకు నాలుగు పాదములుండును. ప్రతి పాదమునందు 'న, జ, భ, జ, జ, జ, ర' అను గణములుండును. దీనియందు 21 అక్షరము లుండును. 11వ అక్షరము యతిస్థానము. ప్రాసనియమము కలదు.

క్రింది పద్యపాదమును గమనించుము.

న	జ	భ	జ	జ	జ	ర
	U	U	U	U	U	U U
తేలివి	యొకింత	లేనియె	డదృస్తు	డనైక	రిభంగి	సర్వముం

* క్రింది పద్యపాదములకు గణవిభజన చేసి, అవి ఏ పద్యపాదములో తెల్పండి.

- 1) చదువది యెంత కల్గిన రసజ్ఞత యించుక చాలకున్న నా
- 2) అని యొక ధర్మమున్ నయభయమ్ములు ముట్టగ బల్కి ధీనుపా

VII. లేఖన నైపుణ్యాలు:

ఆహ్వాన పత్రిక

కింది సమాచారాన్ని చదివి ఆహ్వాన పత్రికను తయారు చేయండి.

- తేది, చిరునామా
- సంబోధన
- నేతాజీ వస్తు సంగ్రహాలయం, ముంబయి.

తేది : 25-07-2018 ఉదయం : 10:00 గం..

ప్రారంభకులు/ముఖ్య అతిథి: నగరమేయర్ శ్రీ సుమిత్ పాటిల్ గారు

- ఈ వస్తు సంగ్రహాలయం భారతదేశంలో ప్రసిద్ధిగాంచిన వస్తుసంగ్రహాలయాలలో ఒకటి, దీని రూపకల్పన ప్రసిద్ధశిల్పి జక్కన.
- అందమైన శిఖరము, మూడు ప్రధానవిభాగాలు, కళలు, వాస్తు శాస్త్రము, స్వాభావిక చరిత్ర.
- సందర్శించు కాలము: అక్టోబరు నుండి ఏప్రిల్ వరకు.

సమయం: ఉదయం 10:00 గం.. నుండి సాయంత్రము 6 గం.. వరకు (సోమవారాలు తప్ప).

నేనివి నేర్చుకున్నా :

శతక పద్యాల విశిష్టత. భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్య, నీతి శతకములు మానవ జీవితంపై ఎంతటి ప్రభావాన్ని కలిగించినది. నిత్య సత్యాలై నిరంతరం సన్మార్గాన్ని బోధిస్తున్న విధం గ్రహించితిని.

ఉ.సూ : శతక పద్యాల లక్షణాలను గూర్చి, వివిధ శతకములను గూర్చి వివరించండి.

వి.సూ : వివిధ శతక పద్యములను గూర్చి అంతర్జాలంలో చూడండి.

నేపథ్యం

- ఇది 5 అక్షరాల పదం. ఒక శ్లేష క్షేత్రం
- 1వ అక్షరం శుభ లేదా గౌరవ సూచకం
- 2, 3 అక్షరాలు తోక తెగిన పాము
- 4, 5 అక్షరాలు ఏనుగుకు పర్యాయపదం

గళ్ళు పూరించి పేరు కనుక్కోన్నారా?

--	--	--	--	--

ఇప్పుడు ఈ క్షేత్ర మహిమను ధూర్జటి కవి ఎలా వర్ణించారో చూద్దామా?

కం. కటకటఁబడి యింక నెటు వలె

నటు కానీ వానిఁధీర్తునటు కాదేనిన్

నిట లాక్షున కర్పింతుం

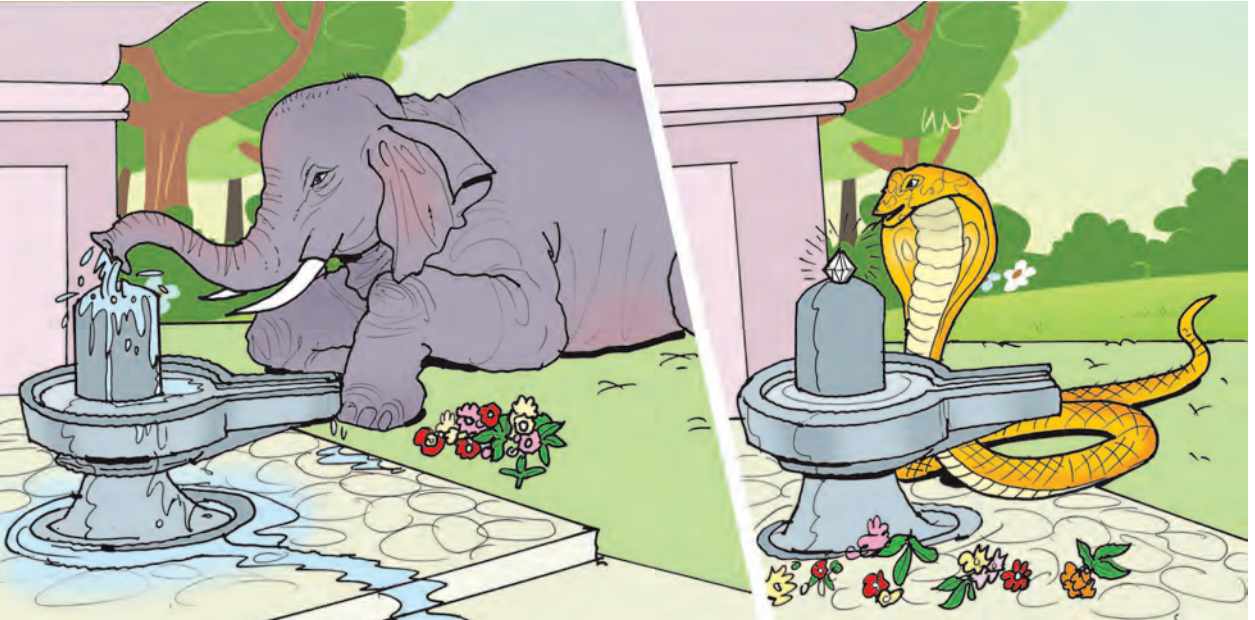
జటులగతిం బ్రాణములు నిజంబుగ ననుచున్. 1

ఆ. పిన్న రూపమగుచు బిల్వ శాఖాంబుజ

నాళమధ్యసీమఁ గాళనాగ

మడఁగి యుండ దంతి యతి వేగమునవచ్చి

శివుని పూజఁజూచి చిత్త మలర. 2

ఆ. దాగి యున్న పాము డాయక పోయెగా
దాయ యనుచు రోషదహన శిఖలు
కన్న కొనలగ్రాలఁ గానుండ నాకీడు
గాన కిభవరుండుఁగాన కేగి

3

వ. నీరేరుహ మాలూర దళభరంబులు కరంబునఁ జూట్టి పట్టి
కొని చనుచెంచి పాపహృదయ శల్యంబగు నిర్మాల్యంబుఁ దుడువఁదలంచి

4

శా. శుండాలంబు కరంబు పాప ఫణిరాజున్మెచ్చినాపూజ భ
ర్గుండీవేళ ననుగ్రహించె నని ముక్కుంగోళ్లలో నెక్కియు
ద్దండక్రీడఁ దదీయ కుంభకుహర స్థానంబునంద్రిమృరన్
గొండల్కాలఁగ నెత్తి మొత్తుకొని దిక్కు లుట్టగి పెట్టుచున్.

5

సీ. మొగలేటి మడుగున మునిగి తుండమ్మున
నుదక మాకర్షించి యూది యూది
కడుఁగపాలము దాకి కలగంగఁ జక్కఁగాఁ
జేసాచి జిటు నఁజీది చీది.
యిలమీద తలదాక నీవ్రక్క నావ్రక్క
బెడ మర్లుగా బొడ పెట్టిపెట్టి
యుడివోని వేదన నున్నచో నుండక
పని లేని పరువులు పాటి పాటి

తే. పెద్ద ప్రాకులతోఁ గుంభపేఠ యుగము
దొము కొంచును జెట్టులు దూటి దూటి
పాము చేసిన దుఃఖంబు సామజంబు
దీర్చుకొను నెర వెఱుఁగక ధీరబుద్ధి.

6

శా. ఏనాచచ్చుట తప్ప దిప్పుడును మాధీశోప కంఠంబునన్
దానుం జావక చంపనోప దుర గేంద్రం బెక్కుడే దుఃఖమే
లానాకు? న్సరి చంపి చచ్చుట జనాహ్లాదంబుగాదా యవా
చీన స్థాణునగంబె వధ్య శిలగా సేవించుగా కింతటన్ 7

మ. అని మత్తేభము చిత్త జాహితుని దిక్చై మ్రొక్కి యిక్కాళమే
కనుమంబోవునో ? యంచుండమటియంగాఁజుట్టి వక్త్రస్థలం
బునఁగీలించి పిఠిందికింజని శిరబున్వంచి యక్కొండభ
గ్గున దాకెన్వడిఁగుంభముల్వగులఁదత్కూటంబు లూటాడగన్. 8

ఆ. కొండ కొండ తోడ గుండులు గూలంగఁ
దాకినట్లు దోచె, దళితకుంభ
సీమనున్న పాము చిదిసె నేనుంగును
బడియె, నెత్తురచటఁ బడియకట్టె. 9

కవి పరిచయం:-

క్రీ.శ. 16వ శతాబ్దమున తెలుగు దేశమును పాలించిన కృష్ణరాయల ఆస్థానమందలి అష్టదిగ్గజములని పేరుపొందిన కవులలో ధూర్జటి ఒకఁడు. ఇతఁడు వీరశైవుడు. కాళహస్తిశ్వర మాహాత్మ్యమును రచించి, కాళహస్తిశ్వరుని కంకితమిచ్చెను. కాళహస్తిశ్వర శతకము ఇతని యితర గ్రంథము. ధూర్జటి పలుకులలో అతులిత మాధురీ మహిమకలదు. ఈ పాఠ్యభాగము 'కాళహస్తిశ్వర మాహాత్మ్యము' నుండి గ్రహించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

మీకు తెలిసిన కొన్ని శైవక్షేత్రముల పేర్లు తెలిపి,
వాటి ప్రాచుర్యాన్ని గురించి సంభాషించండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం-భావాలు
తెలుసుకుందాం

1. కటకటపడి = చింతించి,
నిటుల + అక్షునకు = శివునికి;
చటులగలిన్ = తీవ్రముగా;
అర్పించున్ = సమర్పించును.

భావము: పాము (కాళము) శివునిపై రత్నములు లేక
పుష్పములుండుటకు బాధపడి, ఇకనేమైనను సరే నా

శత్రువును చంపటమో లేక శివునకు నా ప్రాణములను
సమర్పించుటమో చేసి తీరవలయును అని తలంచెను.

2. పిన్న = సూక్ష్మమగు;
బిల్వశాఖ = మారేడు కొమ్మ;
అంబుజనాళ = తామర తూళ్ళు;
నాగము = పాము;
అడగియుండన్ = దాగి యుండెను;
దంతి = ఏనుగు; చిత్తము = మనస్సు;
అలరన్ = సంతోషించగా;

భావము: పాము సూక్ష్మరూపంలో అణగియుండెను.
ఏనుగు వచ్చి తొలినాడు తాను సమర్పించిన పుష్పములు
చెక్కు చెదరుకుండుటకు సంతోషించెను.

3. రోష = కోపమును; దహన = అగ్ని యొక్క;
శిఖలు = మంటలు;
ఇభవరుండు = శ్రేష్ఠుడైన ఏనుగు;
కాన = అడవి.

భావము: శత్రువగు ఏనుగు తన సమీపమునకు రాలేదని పాము మండిపడుచుండెను. కాని, రాబోవు ఆపద తెలియని ఏనుగు అడవికి బయలుదేరెను.

4. నీరేరుహ = తామర; మాలూర = మారేడు;
పాప = పాము యొక్క;
హృదయ = మనసునకు;
శల్యంబగు = ముల్లవంటి;
నిర్మాల్యంబు = తొలినాటి పూజా పుష్పములు

భావము: ఏనుగు శివపూజకు క్రొత్తగా పద్మములను, మారేడు దళములను తెచ్చి, తొలినాటి పూజా పుష్పములను తొలగింప తలచి.

5. శుండాలము = ఏనుగు;
కరంబు = తొండము; భర్గుండు = ఈశ్వరుడు;
ముక్కుంగ్రోళ్ళు = ముక్కులలోని రంధ్రములు;
ఉద్ధండ = అధికమైన; తదీయ = దాని యొక్క;
కుంభ = కుంభ స్థలము నందలి;
కుహర = బెజ్జము; త్రిమ్మరు = తిరుగు

భావము: ఏనుగు తొండమును చావగా, పాము దాని ముక్కు రంధ్రములలో దూటి కుంభస్థలము నందలి బెజ్జము నందు తిరుగు చుండెను. ఆ బాధను సహించలేక ఏనుగు కొండలు పగులునట్లు, దిక్కులు ప్రతిధ్వనించునట్లు ఘోరము చేసెను.

6. మొగలేటి = సువర్ణ ముఖియను నదియందు;
మడుగున = లోతుగా నున్న ప్రదేశమున;
పెడమర్లుగా = వెనుకకు తిరుగునట్లు;
పొడ = శరీరముపై పెద్ద బొట్టుగా కన్పించు రేఖ;
ఉడి + పోని = ఉడివోని = తగ్గని;
సామజము = ఏనుగు; వెరవు = ఉపాయము

భావము: ఏనుగు సువర్ణ ముఖినదిలో మునిగి తొండము నిండా నీరు పీల్చి గట్టిగా వెలుపలకు ఊదెను. కపాలము చలించునట్లు జిట్టుమని చీదెను. భూమిపై

తలతాకునట్లు వెల్లకిలపడెను. ఎన్ని చేసినను పాము బయటకు రాక పోవుటచే, నిలువలేక చెట్లతో కుంభస్థలము రాపిడి చేసెను. అయినను పాము వలన బాధ తీరుమార్గము కనపడలేదు. చివరకు ధైర్యముతో...

7. ఉమాధీశు = శివుని; ఉప కంఠము = సమీపము;
సరి = సాటివాడు;
అవాచీన = దక్షిణదేశము నందలి;
స్థాణు = శివుని యొక్క;
నగము = కొండ;
వధ్యశిల = మరణమునకు ఉపయోగించు టాయి.

భావము: శివుని సున్నిధిలో నా మరణము తప్పదు. నన్ను చంపికాని ఈపాము చావదు. కావున మాలో అధిక దుఃఖము నాకే ఏల కలుగవలెను? సాటివానిని చంపి తాను మరణించినచో జనులు సంతోషింతురు. కావున దక్షిణ కైలాసమగు ఈ కొండనే వధ్యశిలగా చేసి కొందును.

8. చిత్తజ + ఆహితుని = మన్మథుని శత్రువగు శివుని;
కనుమ = సందు; అఱియంగా = దగ్గరగా;
కీలించి = పెట్టి; ఊటాడగన్ = చలించునట్లు.

భావము: ఆ ఏనుగు ఈశ్వరునికి మొక్కి, పాము ఏ సందు నుండి పోవునో యని శంకించుచు, తొండమును చుట్టగా చుట్టి, తలవంచి కుంభస్థలము పగులునట్లు పర్వతమును ఢీకొనెను.

9. దళిత = బ్రద్ధలైన; చిదిసె = నలగిపోయెను;
పడియకట్టె = మడుగయ్యెను

భావము: ఒక గిరి యింకొక గిరిని ఢీకొన్నట్లుగా, ఏనుగు పర్వతమును ఢీకొనగా కుంభస్థలము బ్రద్ధలై, పాము నలగి పోయెను. ఏనుగు మరణించి, నెత్తురు మడుగయ్యెను.

III. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) పాము ఏనుగును చంపుటకు నిశ్చయించు కొన్న విధము.
- 2) పాము ఏనుగును బాధించిన విధము
- 3) ఏనుగు ఎట్టి నిర్ణయమునకు వచ్చెను?

అ) అర్థవంతమైన పదాలతో పూరించి పద్య పాదాన్ని తిరిగిరాయండి.

1) చటులగతిం _____ నిజంబుగ
సనుచున్.

2) నా _____ భర్తగండీ వేల నను
గ్రహించె.

3) పాము చేసిన _____ సామజంబు.

4) _____ చిదిచె నేనుంగును బడియె.

IV. కృత్యం

పాఠ్యభాగంలోని కింది పద్యాలను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) జతపరచండి.

‘క’ వర్గము

1. కొండ కొండ తోడ
2. నెత్తురచట
3. నగంబె వధ్యశిలగా
- 4) ఇక్కాళమే

‘చ’ వర్గము

- అ) సేవింతుగా కింతటన్
- ఆ) కనుమం బోవునో?
- ఇ) గుండులు గూలంగ
- ఈ) దాకినట్లు దోచె
- ఉ) పడియ కట్టె

పాఠ్యభాగంలోని 7, 8, 9 పద్యములు

ఆ) తప్పాప్పులను రాయండి

- 1) ఏనా జన్మించుట తప్పదిప్పుడు. ()
- 2) స్థాణునగంబె వధ్యశిలగా సేవింతు. ()
- 3) ఇక్కాళంబె కనుమంబోవునో. ()
- 4) ఎక్కుడే సుఖమేలా నాకు. ()

ఇ) i) కింది పదములకు సమానార్థకములు రాయండి.

- 1) నగము =
- 2) మత్తేభము =

ii) స్వీయస్పందన

ఏనుగు నిర్ణయానికి నీ స్పందన

V. భాషావగాహన

అ) కింది పదాలను విడదీసి, సంధిపేర్లు రాయండి.

ఉదా:- నిటలాక్షుడు = నిటల + అక్షుడు

- 1) చిత్త జాహతుడు = _____ + _____
- 2) ఇక్కాళము = _____ + _____
- 3) అక్కొండ = _____ + _____
- 4) కొండల్కొలగ = _____ + _____
- 5) దిక్కుల్ముట్ట = _____ + _____

ఆ) కింది సమాసములను జతపరచండి.

- 1) దహన శిలలు అ) విశేషణ పూర్వపద
- 2) అతివేగము కర్మధారయ సమాసము
- 3) ఫణిరాజు ఆ) ద్వీగు సమాసము
- ఇ) పశ్చి తత్పురుష సమాసము
- ఈ) ద్వంద్వ సమాసము

ఇ) కింది పద్యపాదములను గణవిభజన చేసి, యతిస్థానము గుర్తించి, ఏ పద్యపాదములకు చెందినవో రాయండి.

- 1) ఏ నాచచ్చుట తప్పదిప్పుడు సుమాధీశోప కంఠంబునన్
- 2) అనిమత్తేభము చిత్తజాహితుని దిక్ష్మైమొక్కియిక్కాళమే

ఈ) కింది పద్యపాదము నందలి అలంకారాన్ని గుర్తించండి.

- 1) కొండ కొండ తోడ గుండులు గూలంగ దాకి నట్లుదోచె.
- 2) కొండల్కొలగ నెత్తి మొత్తుకొని దిక్కుల్ముట్ట గీపెట్టుచున్

VI. సృజనాత్మకత

- 1) శ్రీ అనగా సాలెపురుగు, అది ఎట్లు శివసాయిజ్యమును పొందెనో అంతర్జాలము ద్వారా గ్రహించండి.
- 2) పోతన భాగవతం లోని కరి, మకరి మధ్య జరిగిన పోరు, చివరకు విష్ణుసాయిజ్యము పొందిన విధము ఉపాధ్యాయుడినడిగి తెలుసుకొనండి.

నేనిది నేర్చుకున్నా:

ఈర్ష్యసూయల వలన నష్టమే మిగులునని, సఖ్యతగా ఉండటం అందరికీ మేలును కలిగింప జేస్తుందని గ్రహించడం.

VII. తేఖననైపుణ్యాలు

కథా తేఖనం

జరిగిన లేదా ఊహించిన సంఘటన గురించి ఎదుటి వారిని ఆకట్టుకొనే విధంగా కథరూపంలో వర్ణించి రాయడాన్ని కథా తేఖనం అంటారు.

సూచనలు:

1. అంశాల ఆధారంగా రాసేకథ చదివేవారికి ఉత్సుకత కలిగే విధంగా ఉండాలి.
2. అంశాల క్రమంలోనే కథను రాయాలి.
3. కథకు శీర్షిక పెట్టాలి. నీతి కూడా రాయాలి.

ఇప్పుడు అంశాల ఆధారంగా కథను ఎలా రాయాలో చూద్దామా!

అంశాలు:

ఒక గొర్రెల కాపరి - రోజు అడవిలో మేసేవాడు - ఒక రోజు - కొడుకు - కట్టెలు కొట్టు కొస్తాను - పులి - జాగ్రత్త - తండ్రిని ఆట పట్టించాలని - నాన్నా పులి! - పులి లేదు, గిలిలేదు - మూడో సారి - నిజంగానే పులి - కొడుకు కేక - ఒక గొర్రెను తీసుకెళ్ళింది - ఎప్పుడూ నిజమే చెప్పాలి - నీతి.

ఒక గొర్రెల కాపరి తన గొర్రెల మందను రోజూ అడవికి తీసుకెళ్ళి మేసేవాడు. ఒక రోజు అతని కొడుకు కూడా అతనితో వస్తానన్నాడు. తండ్రి 'సరే' అన్నాడు. 'నీవు గొర్రెల మందను చూస్తావుండు. నేను కట్టెలు కొట్టుకు వస్తాను' అన్నాడు తండ్రి. 'సరే' అన్నాడు కొడుకు.

'అప్పుడప్పుడూ ఇక్కడికి పులివస్తుంది, జాగ్రత్త సుమా! పులి వస్తే బిగ్గరగా కేకవేయి' అన్నాడు తండ్రి. తండ్రిని ఆటపట్టించాలని అనుకున్నాడు కొడుకు. కాసేపటికి 'నాన్నా! పులి!' అన్నాడు. తండ్రి పరిగెత్తుకు వచ్చాడు. 'ఊరికే పిలిచాను పులిలేదు, గిలిలేదు,' అన్నాడు. కొడుకు నవ్వుతూ. తండ్రి వెళ్ళి పోయాడు. తండ్రి మళ్ళీ కట్టెలు కొట్టడం మొదలు పెట్టాడు. మరి కాసేపటికి 'నాన్నా! పులి!' అన్నాడు కొడుకు. ఈ

సారికూడా అలాగే జరిగింది. మూడో సారి 'నాన్నా! పులి!' అన్నాడు. ఈ సారి నిజంగానే పులివచ్చింది. కాని కొడుకు ఎంత అరచిన తండ్రి వినిపించుకోలేదు. పులి మంద మీద పడి ఒక గొర్రెను ఎత్తుకొని పోయింది. అది చూసి కొడుకు భోరున ఏడ్చాడు.

చూశావా, నవ్వులాటకైనా అబద్ధలాడితే ఏమవుతుందో! అందుకే ఎప్పుడూ నిజమే చెప్పాలి" అన్నాడు తండ్రి.

నీతి: అబద్ధలాడ కూడదు. ఎప్పుడూ నిజమే చెప్పాలి.

ఫంక్షన్లు

మత్తేభము:

ఈ వృత్తమునకు నాలుగు పాదములుండును. ప్రతి పాదము నందును. 'స, భ, ర, స, మ, య, వ' అను గణములుండును. పదునాల్గవ యక్షరము యతిస్థానము. ప్రాస నియమము కలదు. ప్రతి పాదము నందు 20 అక్షరములుండును.

స	భ	ర	స	మ	య	వ
I I U	U I I	U I U	I I I	U U U	I U U	I U
అనిమ	త్తేభము	చిత్తజా	హితుని	దిక్ష్మైమై	క్కియిక్కా	శమే

శార్దూలము:

ఈ వృత్తమునకు నాలుగు పాదములుండును. ప్రతి పాదమునందును 'మ, స, జ, స, త, త, గ' అను గుణములుండును. పదమూడవ యక్షరము యతిస్థానము. ప్రాస నియమము గలదు. ప్రతి పాదము నందు 19 అక్షరములు ఉండును.

క్రింది పద్యపాదమును గమనించుము.

మ	స	జ	స	త	త	గ
U U U	I I U	I U I	I I U	U U I	U U I	U
ఏనాచ	చ్చుటత	ప్పదిప్పు	డునుమా	ధీళోప	కంతంబు	నన్

సమాచార పేటిక:

అంతర్జాలంలో వివిధ స్థలనామాలు ఎలా ఏర్పడ్డాయో వెతికి సమాచారాన్ని సేకరించండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- మనము చేసేదే సరి అని భావించరాదు. ఎదుటివారి గురించి ఆలోచించి ప్రవర్తించుట ఎల్లరకు శ్రేయస్కరము.

ఉ.నూ : స్నేహము యొక్క గొప్పతనాన్ని గూర్చి విద్యార్థులకు తెలియజేయవలెను.

వి.నూ : భాగవతము నందలి వివిధ నీతికథలను తెలిసికొనుము.

నేపథ్యం

- కింది గడినుడిలో రాజు మరియు కవికి గల వ్యత్యాసాలను గుర్తించండి.

క	వి	త	ల	ల్లు	వా	డు
కా	వ్య	క	ర్		ఘ	టో
		ప్ర		మీ		
క		భు	భూ	వ	తి	
వి		పు		ఏ	లి	క

- రాజు, కవుల ప్రత్యేకతలను, గొప్పతనాలను కీ.శే. గుఱ్ఱం జాషువా గారు ఏ విధంగా పోల్చి నిగ్గు తేల్చారో చూద్దామా!

సౌధరాజమందు జన్మించె నొక బిడ్డ

పూరి గుడిసెలోన బుట్టె నొకడు

ప్రబలిరందు నిందు, రాజయ్యెనొక్కడు

నొకడు రాను రాను సుకవి యయ్యె.

1

అతని రాజదండ మధికార ధనమయం

బితని కలము కావ్యశత శతమ్ము

అతని యిల్లు మేటి రతనాల రుచిమయం

బితని యిల్లు గండ వితతిమయము.

2

కవి నెరుగు రాజు, రాజును

కవి యెరుగును, కవిని రాజు గణియింపండా

కవి రాజు గణన సేయడు

కవియును రాజిద్దరాత్మ గౌరవకాముల్.

3

భయము తోడ రాజు ప్రస్తుతింతురు ప్రజల్

భక్తితోడ కవిని ప్రస్తుతింతు

జీతమిచ్చి రాజు సేవించబడుచుండు

జీతమీక సుకవి సేవలందు. 4

రాజు చేతి కత్తి రక్తంబు వర్షించు

సుకవి చేతి కలము సుధలు గురియు

ఆతడేల గలుగు యావత్ప్రపంచంబు

నీతడేల గలుగు నిహము పరము. 5.

రాజు మరణించె నొకతార రాలిపోయె

కవియు మరణించె నొక తార గగన మెక్కి

రాజు జీవించె రాతి విగ్రహములందు

సుకవి జీవించె ప్రజల నాలుకలయందు. 6

కవి పరిచయం:-

గుట్టం జాషువా గారు 28 సెప్టెంబరు 1895 సంవత్సరంలో జన్మించారు. ప్రాథమికోపాధ్యాయునిగా పనిచేశారు. మూకీ చిత్రాలకు వ్యాఖ్యాతగా ఊరూరా తిరిగి మంచి పేరు తెచ్చుకున్నారు. వీరు ఉభయ భాష ప్రవీణులు. 1956 నుండి 1960 వరకు ఆకాశవాణి మద్రాసు కేంద్రంలో తెలుగు ప్రొడ్యూసరుగా ఉద్యోగం నిర్వహించారు. కవి కోకిల, కవితా విశారద, నవయుగ కవి చక్రవర్తి, కవిసామ్రాట్ అను బిరుదులను పొందారు. అనేక సాహితీ సంస్థలచే సన్మానాలు పొందారు. వీరు శిల్పి, ఫిరదాసి, ముసాఫిరులు, స్వయం పరం, క్రీస్తు చరిత్ర మున్నగు కావ్యములను రచించిరి. వీనిలో వీరి 'క్రీస్తుచరిత్ర' కావ్యమునకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం 'కళాప్రపూర్ణ' బిరుదుతో సత్కరించింది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీకు తెలిసిన కొందరు రాజుల పేర్లను చెప్పండి.
- 2) మీకు తెలిసిన కొందరు కవుల పేర్లను చెప్పండి.
- 3) రాజు, కవికి గల భేదమేమిటో చెప్పండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం-భావాలు నేర్చుకుందాం.

1. సౌధరాజము = అంతః పురము;
ప్రబలిరి = వృద్ధి పొందిరి;
రాసురాసు = నెమ్మది నెమ్మదిగా;
సుకవి = మంచి కవి.

భావము: ఒక బిడ్డ అంతఃపురమునందు, మరొక బిడ్డ పూరిగుడిసెలో జన్మించిరి. క్రమక్రమముగా ఒకడు రాజుగాను, మరొకడు మంచి కవిగాను వృద్ధిపొందిరి.

2. రాజదండము = రాజునకు గల అధికార చిహ్నము;
మేటి = సాటిలేని;
రుచిమయం = కాంతితో కూడినది;
గండ = మొక్కుబడి; వితతి = గుంపు;
సమూహం; విరివి, వ్యాప్తి.

భావము: రాజునకు గల రాజదండము అధికార ధనముతో కూడినది. కవి కలము వందల కొలది కావ్యములను రాయునట్టిది. రాజగృహము సాటిలేని రత్నాల కాంతితో కూడినట్టిది. కవి గృహము మొక్కుబడి గానున్నది. (ఊండిలేనట్లు వుండుట).

3. గణియింపడు = లెక్క చేయడు;

అత్మ గౌరవ కాముల్ = అత్మ గౌరవమును కోరువారు;

ఎరుగు = తెలుసుకొను, విచారించు, తెలియు

భావము: రాజుకు కవి తెలియును, కవికి రాజు తెలియును. కాని రాజు కవిని లెక్కచేయడు, కవి రాజును లెక్క చేయడు. కవి, రాజు ఇద్దరును అత్మగౌరవమును కోరుకొనేవారు.

4. ప్రస్తుతింతురు = కొనియాడుదురు.

భావము: ప్రజలు భయముతో రాజును కొనియాడుదురు. భక్తితో కవిని కొనియాడుదురు. రాజు ప్రజలకు జీతమిచ్చి వారిచే సేవింపబడుచుండును. కాని కవి జీతమియ్యకనే ప్రజలచే సేవలందుకొనును.

5. సుధ = అమృతము;

యావత్ప్రపంచము = ప్రపంచమంతయు;

ఇహము = భూలోకము; పరము = పరలోకము.

భావము: రాజు చేతియందలి కత్తి శత్రువులను సంహరించి, రక్తాన్ని కురిపించును. సుకవి చేతియందలి కలము కావ్యాలను రాసి, అమృతాన్ని కురిపించును. రాజు ప్రపంచమును పాలించును. కాని కవి ఈలోకము, పరలోకమును కూడా పాలించగలడు.

6. మరణించుట = చనిపోవుట;

తార = సక్షత్రము;

గగనమెక్కె = ఆకాశమును చేరి ప్రకాశించెను.

భావము: రాజు మరణించగా ఒక తార రాలి పోయెను. కవి మరణించగా ఒకతార ఆకాశమును చేరి ప్రకాశించెను. రాజు శిల్పముగా చెక్కబడి, రాలి విగ్రహములందు జీవించును. సుకవి రాయబడిన కావ్యములు ప్రజలు చదువుట వలన అతడు ప్రజల నాలుకలయందు జీవించెను.

III. కృత్యం

కింది పద్యములను చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ)

1) రాజదండము, కవి కలములకు తేడా.

--	--

2) రాజ గృహము, కవి గృహములకు గల భేదము

పాఠ్యభాగంలోని 1, 2, 3 పద్యములు

అ) తగిన పదాలతో ఖాళీలను పూరించండి.

1) పూరి _____ బుట్టె నొకడు.

2) ఇతని _____ కావ్యశతశతమ్ము.

ఇ) i) కింది పదములకు వాచకములు రాయండి.

1) రాజు =

2) గుడిసె =

ii) స్వీయస్పందన

కవి, రాజు ఒకరినొకరు గణన సేయకుండుటకు గల కారణాలను మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) రాజుకు, కవికి గల తారతమ్యము వివరించుము.
- 2) ప్రజలు రాజును, కవిని ప్రస్తుతించు విధము.
- 3) రాజు చేతి కత్తికి, సుకవి చేతి కలమునకు గల భేదము.
- 4) మరణించిన పిదప రాజు, కవి జీవించు విధము.

ఆ) కింది ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) ఒకడు రాసురాసు _____ యయ్యె.
- 2) భక్తితోడ _____ని ప్రస్తుతించురు.
- 3) రాజు చేతి కత్తి _____ వర్షించు.
- 4) సుకవి జీవించె _____ నాలుకల యందు.

ఇ) తప్పొప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- 1) రాజు యిల్లు మేటి రతనాల రుచిమయం. ()
- 2) కవి రాజు గణన సేయును. ()
- 3) సుకవి చేతి కలము సుధలు గురియు. ()
- 4) రాజు జీవించె ప్రజల నాలుకల యందు. ()

ఈ) జతపరచండి.

- 1) పూరి గుడిసెలోన అ) సుకవి సేవలందు
- 2) జీతమీక ఆ) నొకతార రాలిపోయె
- 3) అతడేలగు ఇ) పుట్టెనొకడు
- 4) రాజు మరణించె ఈ) నొకతార గగన మెక్కి

ఉ) యావత్ప్రపంచంబు

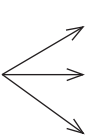
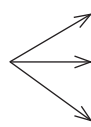
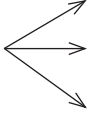
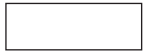
V. భాషావగాహన

అ) కింది సంధులను జతపరచండి.

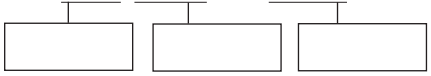
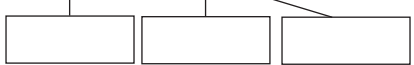
- 1) ప్రబలిరందు
- 2) రాజయ్యె
- 3) గుడిసెయందు
- 4) గణనసేయడు
- 5) భవనమందు

- గుడిసె + అందు
గణన + చేయడు
భవనము + అందు
రాజు + అయ్యె
ప్రబలిరి + అందు

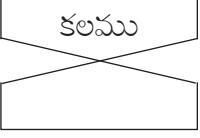
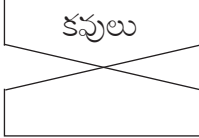
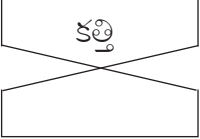
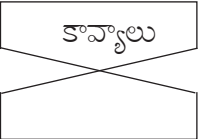
ఆ) కింది విగ్రహ వాక్యములు ఏ సమాసములకు చెందినవో రాయండి.

- 1) రాజు యొక్క దండము
- 2) పూరిది యైన గుడిసె
- 3) రాతి యొక్క విగ్రహము

ఇ) కింది గుర్తింబడిన పదములు ఏభాషాభాగములకు చెందినవో రాయండి.

- 1) పూరి గుడిసెలోన పుట్టెనొకడు

- 2) అతని యిల్లు మేటి రతనాల రుచిమయం.

బు) కింది పదములకు వచనములు మార్చి రాయండి.

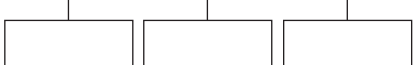
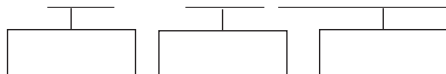
- 1) కలము
- 2) కవులు
- 3) కత్తి
- 4) కావ్యాలు

ఈ) గుర్తింబడిన ప్రత్యయములు ఏ విభక్తులకు చెందినవో రాయండి.

- 1) భయము తోడ ప్రస్తుతింతురు ప్రజల్

- 2) కవియును రాజిద్ధ రాత్మ గౌరవకాముల్

బూ) కింద గుర్తింపబడిన పదములకు వాక్యాంగములు రాయండి.

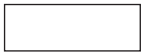
- 1) ప్రజలు కవిని ప్రస్తుతింతురు.

- 2) సుకవి చేతి కలము సుధలు కురియు.

ఉ) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలు రాయండి.

- 1) భయము x
- 2) ఇహము x
- 3) అధికారము x
- 4) గౌరవము x

ఎ) కింది వాక్యములు సామాన్య/సంయుక్తములలో ఏరకమునకు చెందినవో రాయండి.

- 1) కవి నెరుగు రాజు, రాజును కవి యెరుగును.

- 2) జీతమీక సుకవి సేవలందు.
- 3) రాజయ్యె నొక్కడు, నొకడు రానురాను సుకవియయ్యె.

ఊ) కింది పదములు ఏ వాచకములకు చెందినవో రాయండి.

- 1) కత్తి = _____
- 2) సుకవి = _____
- 3) ఇల్లు = _____
- 4) అతడు = _____

V. సృజనాత్మకత:

రాజాస్థానములో వుండి, తమ కావ్యముల ద్వారా ప్రసిద్ధి పొందిన కవులను గురించి రాయండి.

గోడ పత్రిక (పోస్టర్) తయారు చేద్దాం. (జట్టుపని)

- ముందుగా తగిన అంశాన్ని / అంశాలను ఎంచుకోవాలి.
- అంశానికి తగిన సమాచారం, అకర్షణీయమైన వాక్యాలు, నినాదాలు, చిత్రాలు, కత్తిరింపులు సేకరించి క్రమబద్ధీకరించాలి. వీటన్నింటిని చార్టు పేపర్ పై ఆకర్షణీయంగా పొందుపరచాలి.
- పోస్టర్ గురించి ప్రేక్షకులకు వివరిస్తూ ప్రదర్శించాలి.
- ఇప్పుడు కింది సమూహాను పూరించి పరిపూర్ణమైన ఒక గోడ పత్రిక తయారు చేద్దామా!

పరిశుభ్రత పాటిద్దాం- ఆరోగ్యంగా జీవిద్దాం

- పరిశుభ్రత గురించి గేయం రాయాలి

ఉదా: పొద్దున నిద్దుర లేవాలి
పళ్ళను బాగా తోమాలి.

.....

- పరిశుభ్రత ప్రాముఖ్యత గురించి సొంత మాటలలో రాయాలి.

.....

.....

చేతులు పరిశుభ్రంగా కడిగే విధానం

చిత్రాల కింద అంచెల వారిగా సూచనలు రాయాలి.

చేతులకు సబ్బు రాయాలి.

.....

.....

.....

.....

నేనివి నేర్చుకున్నా:

జాషువా కవితలోని విశిష్టత, రాజులు పరిపాలించే రాజ్యాలకన్నా శాశ్వతమైనవి.
కవి కలం నుండి వెలువడే కావ్యాలన్న సత్యం.

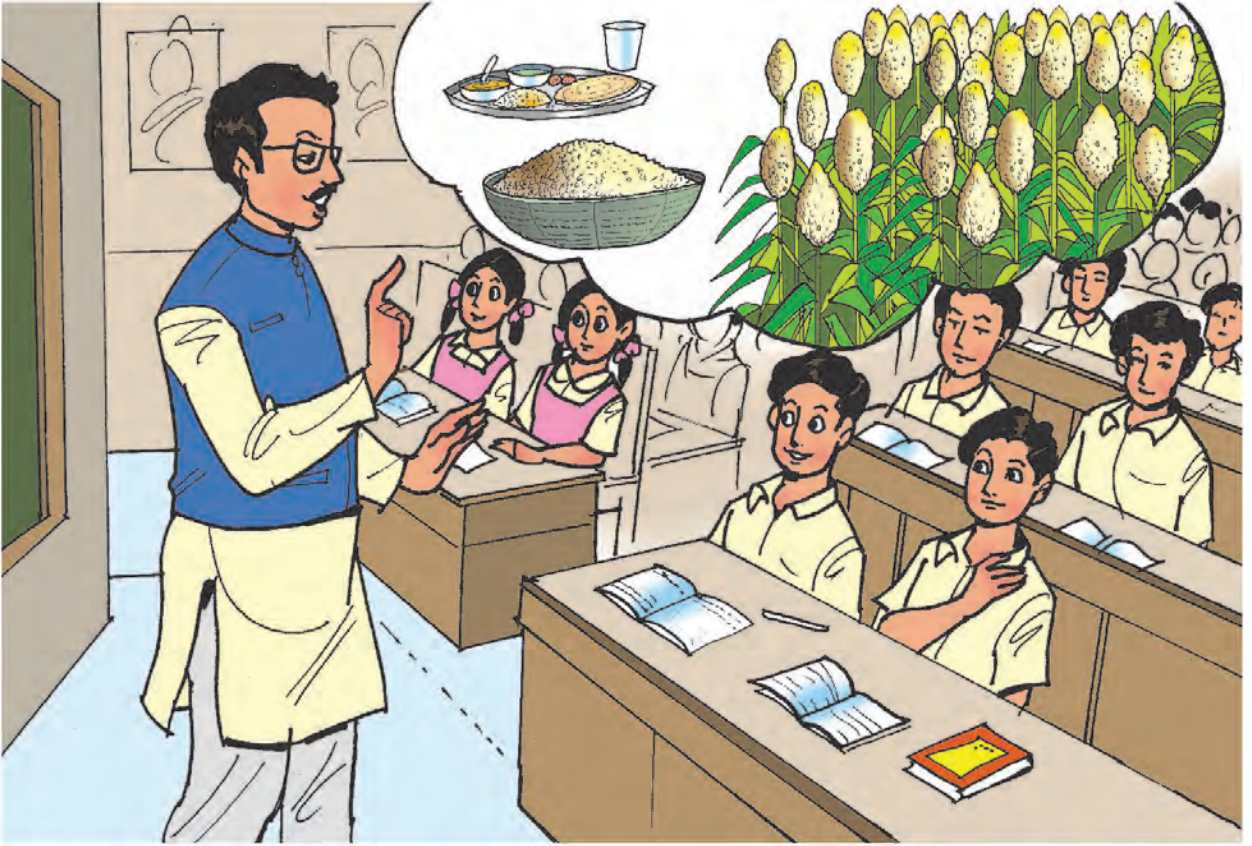
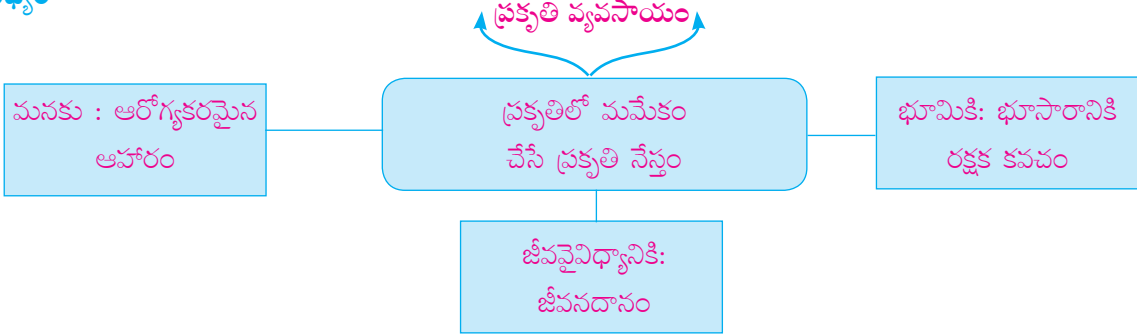

ఉ.సూ : కలం గొప్పదా? కత్తి గొప్పదా? అను అంశంపై విద్యార్థులతో చర్చించి, కవి గొప్పతనమును వారికి వివరించవలెను.

వి.సూ : తమ కవితలచే ప్రజలలో కదలికను తెచ్చిన కవులను గురించి తెలుసుకోండి.

1. ప్రకృతి వ్యవసాయం (సంభాషణ)

నేపథ్యం

(తరగతి గదిలోకి జి.కె.సార్ వచ్చారు. విద్యార్థులు నిల్చుని నమస్కారం చేశారు. సార్ కూడా విద్యార్థులకు ప్రతి నమస్కారం చేశారు)

జి.కె.సార్ : ఈ రోజు మనం వ్యవసాయం గురించి తెలుసుకుందాం. మనకు ఆహార పదార్థాలు ఎలా లభిస్తాయో తెలుసా?

లాస్య : రైతు వ్యవసాయం చేసి పండిస్తాడు.

జి.కె.సార్ : పూర్వం రైతుకు వ్యవసాయ ఖర్చులు తక్కువగా ఉండేవి. వ్యవసాయం చేస్తే ఖర్చులు పోను మిగులు బాగా కనిపించేది. కాని ఇప్పుడు వ్యవసాయ ఖర్చులు పెరిగి పెట్టుబడి వస్తే చాలనుకునే రోజులొచ్చాయి.

కుందన : అలా ఎందుకు అయింది సార్?

జి.కె.సార్ : వ్యవసాయంలో హరిత విప్లవం వచ్చాక ఈ పరిస్థితి ఏర్పడింది.

సూర్య : హరిత విప్లవమంటే ఏమిటి సార్?

జి.కె.సార్ : పంట లెక్కువగా పండి మంచి దిగుబడులు రావటానికి చేసే ప్రయత్నమే హరిత విప్లవం. మొదట్లో హరిత విప్లవం వల్ల మంచి ఫలితాలే కనిపించాయి. రానురాను కొండ నాలుకకు మందు వేస్తే అసలు నాలుక ఊడినట్టయింది. భూసారం తగ్గటం వలన దిగుబడి తగ్గిపోయింది. పండే పంట పురుగుల పాలు కాసాగింది. భూసారం పెంచడానికి రైతులు రసాయనిక ఎరువులు ఎక్కువగా కొని వెయ్యడం ప్రారంభించారు. పంటకు పట్టిన పురుగులను నాశనం చెయ్యడానికి రసాయనిక పురుగు మందులు ఇష్టానుసారంగా వాడుతున్నారు. ఇవి చాలా ఖరీదైనవి. వానిని కొని వెయ్యకపోతే పంటలు పండవన్న సమ్మతం రైతులకు కలిగింది. అందుకే కర్షకులకు ఈ దయనీయ పరిస్థితి ఏర్పడింది.

కుందన : మరి వారి దారుణమైన పరిస్థితులు మార్చడానికి ఎవరూ ముందుకు రాలేదా?

జి.కె.సార్ : వచ్చారు. చెబుతాను వినండి. భాస్కర్ సావే అనే ఆయన గుజరాత్ రాష్ట్రానికి చెందిన ఒక ఉపాధ్యాయుడు! రసాయనిక ఎరువులు, పురుగు మందులు ఉపయోగించడం వల్ల వ్యవసాయ భూమికి ఉపకారం చేసే అనేక అమాయక జీవులు కూడా చనిపోతున్నాయని గ్రహించాడు. ఆ ప్రమాదాలు చోటు చేసుకోకుండా ఉండడానికి ఆయన ప్రకృతి వ్యవసాయపద్ధతి ఆచరించాడు.

లాస్య : ప్రకృతి వ్యవసాయ మంటే ఏమిటి సార్?

జి.కె.సార్ : ప్రకృతి వనరులకు సప్లం కలుగుకుండా సేంద్రియ ఎరువుతో (అంటే ప్రకృతి సిద్ధమైన ఆవుపేడ, కంపోస్టు వంటి ఎరువులు, వేపాకు మొదలగు వాటితో) చేసే వ్యవసాయాన్ని ప్రకృతి వ్యవసాయమంటారు. ఈ విధానంలో నేల, నీరు రక్షింపబడతాయి. ప్రకృతి సిద్ధమైన సూర్యకాంతిని పూర్తిస్థాయిలో వినియోగించడం జరుగుతోంది. తక్కువ నీటితో అధిక దిగుబడులు సాధించడం జరుగుతోంది.

సూర్య : సార్! మరి సావే గారు ఆ ప్రయత్నంలో విజయం పొందారా?

జి.కె.సార్ : ఆయన ఎటువంటి కృత్రిమ ఎరువులు వెయ్యకుండా 14 ఎకరాలలో పండ్ల తోటలు పెంచి మంచి ఫలితం రైతులకు చూపించగలిగాడు. విజయం పొందినట్లే కదా. అడవిలో పెరిగే చెట్లకు ఎవరు నీరు పోస్తున్నారు? ఎవరు ఎరువులు వేస్తున్నారు? మరి ఆ చెట్లు చక్కగా పెరిగి పూలు పూయటం లేదా కాయలు కాయటం లేదా? అన్న ఆలోచనే ఆయనను ప్రకృతి వ్యవసాయం వైపు నడిపించింది. విజయం పొందేలా చేసింది.

కుందన : ఇంకా మరెవరైనా భాస్కర సావే లాంటి వారున్నారా?

జి.కె.సార్ : ఉన్నారు. సుభాష్ సావేకార్ గారు అలాంటి వారిలో ఒకరు. ఈయన మహారాష్ట్రకు చెందిన రైతు బాంధవుడు. “జీవామృతం” అనే ఒక ప్రకృతి సిద్ధమైన ద్రావణం తయారు చేసి, వ్యవసాయంలో అధిక దిగుబడి సాధించాడు.

ఆనంద్ : జీవామృతం అంటే ఏమిటి?

జి.కె.సార్ : ఒక పెద్ద పాత్రలో 200 లీటర్ల నీరు తీసుకొని అందులో 10 కిలోల ఆవుపేడ, 10 లీటర్లు ఆవు మూత్రం, 1 కిలో బెల్లం, 1 కిలో వప్పుదినుసుల పిండి, గుప్పెడు పొలం గట్టు మట్టి వెయ్యాలి. రోజుకి 3 లేదా 4 సార్లు కలుపుతూ 4 రోజుల పాటు దానిని పులియ పెట్టాలి. అదే జీవామృతం. దీనిని మొక్కలపై నేరుగా కల్లాపిలా జల్లుకోవచ్చు. లేదా వడబోసి పిచికారీ చేసుకోవచ్చు. పొలంలో నీటి కాలువలుంటే కాలువలో జీవామృతం కలిపి పొలానికి అందజేయవచ్చు. జీవామృతం అమృతం లాగే ఉపయోగపడుతుంది.

కుందన : సార్! ఈ మధ్య టీవిలో ‘అన్నదాత’ అనే కార్యక్రమంలో ప్రకృతి సమతుల్యం అనే పదం విన్నాను. అంటే ఏమిటి సార్!

జి.కె.సార్ : ప్రకృతిలో ఉన్నది ఒక మానవులే కాదు! జంతువులు, పక్షులు, క్రిమికీటకాలు, జలచరాలు, వాయుచరాలు, ఉభయచరాలు, చెట్లూ చేమలు, మహారణ్యాలు, పచ్చికమైదానాలు, నదులు, కొండలు, పర్వతాలు, గనులు, ఇసుకదిబ్బలు, సముద్రాలు ఇవన్నీ ప్రకృతి సిద్ధంగా ఏర్పడినవే. వీటిలో ఏవి లోపించినా ప్రకృతి సమతుల్యం దెబ్బతిందని అంటారు. ప్రకృతి సమతుల్యం దెబ్బ తిన్నట్లయితే ప్రకృతి వైపరీత్యాలు సంభవిస్తాయి. సకాలంలో వర్షాలు పడవు. భూతాపం పెరిగి పోతుంది. దాని ఫలితంగా మంచు కొండలు కరుగుతాయి.

లాస్య : ప్రకృతి వ్యవసాయం ప్రోత్సహించిన వారిలో మహిళలు ఎవరైనా ఉన్నారా సార్?

జి.కె.సార్ : లేకేమి? ఆమె పేరు డా.. వందనాశివ. ఈమె పేదదేశాల రైతులు, రైతు కూలీలు, మహిళారైతుల పక్షాన నిలబడిన ధీర వనిత. “నవధాన్యం” అనే సంస్థను స్థాపించారు. రైతులు విత్తనాల కోసం, ఎరువుల కోసం, పురుగుల మందుల కోసం పరుల మీద ఆధార పడడాన్ని వ్యతిరేకించారు. ఆ విషయంలో స్వయంసమృద్ధిని చౌకైన విధానాల ద్వారా సాధించాలని ఆమె ప్రయత్నిస్తున్నారు. అసలు గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వ్యవసాయం జరుగుతుందంటే అది మహిళల చలవే.

ఆనంద్ : ఇప్పుడు మీరు చెప్పిన వాళ్ళంతా మానవాళికి సహాయం చేయటం కోసమే జన్మించారనిపిస్తున్నది. వీళ్ళకేకాదు ప్రకృతి వ్యవసాయం కోసం, ప్రకృతి సమతుల్యం కోసం కృషి చేస్తున్న వారందరికీ మా జేజేలు.

(తరగతిలోని విద్యార్థులంతా ఆనందంతో చప్పట్లు చరిచారు. అంతలో పీరియడ్ బెల్ మోగింది. సార్ తరగతి నుంచి వెళ్ళారు.)

కవి పరిచయం:-

శ్రీ బెలగాం భీమేశ్వరరావు గారు బెలగాం రాజేశ్వరి, గంగారామ్ పుణ్యదంపతులకు 1952 జూలై 6న ఆంధ్రప్రదేశ్ విజయనగరం జిల్లా పార్వతీపురంలో జన్మించారు. ఎమ్.ఏ (తెలుగు సాహిత్యం) ఎం.ఇడి. పూర్తిచేసిన విశ్రాంత ఉపాధ్యాయుడు. బాలసాహిత్యంలో బాలల గేయాలు, బాలల కథలు, పద్యాలు, గేయ కథలు, అనుబంధ నవలలు, నాటికలు, సీరియల్ నవలలు ఎన్నో రచనలు చేశారు. చెబ్బొస్తున్నాయి జాగ్రత్త, వృక్షపురాణం, చెట్లను పెంచుదాం లాంటి ఎన్నో పర్యావరణ సంబంధమైన రచనలు చేశారు. రాష్ట్ర ఉత్తమ ఉపాధ్యాయునిగా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే అవార్డు పొందారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వ్యవసాయ పద్ధతులు, సేంద్రియ ఎరువులు.
- 2) వ్యవసాయం యొక్క ప్రాముఖ్యత.
- 3) మన దేశం వ్యవసాయాధారిత దేశం

విప్లవం = పెద్ద మార్పు; దిగుబడి = ఉత్పత్తి;
జలచరము = జలము (నీటి)లో జీవించునది;
సంభవించు = పుట్టు, జన్మించు;
ప్రకృతి సిద్ధము = సహజంగా లభించునవి;
బాంధవుడు = బంధువు వంటి వాడు;
మహిళ = స్త్రీ; ధీర = ధైర్యము కలది; నవ = క్రొత్త.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

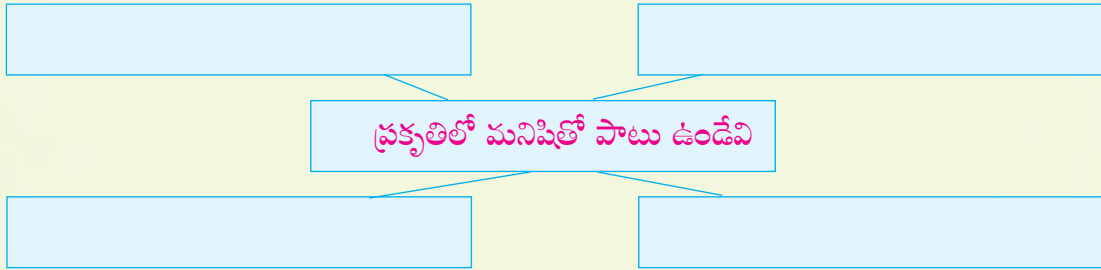
పదజాలాన్ని పెంపొందించుకుందాం.

భూసారం = భూమియందలి శక్తి;

III. కృత్యం:

పాఠ్యంభాగంలోని కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి, సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) అల్లిక పూర్తి చేయండి.

పుట సంఖ్య 38 లోని “కుందన: సార్! ఈమధ్య టీ.వి.లో.... సార్ తరగతినుంచి వెళ్ళారు” వరకు.

ఆ) తప్పొప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- 1) ప్రకృతిలో ఉన్నది ఒక మానవులే. ()
- 2) సమతూకం దెబ్బ తిన్నట్లయితే ప్రకృతి వైపరీత్యాలు సంభవిస్తాయి. ()
- 3) డా.. వందనాశివ ‘నవధాన్యం’ అనే సంస్థను స్థాపించింది. ()
- 4) గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వ్యవసాయం జరుగుతుందంటే అది మహిళల చలవే. ()

ఇ) i) కింది పదాలను మీ సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించి రాయండి.

- 1) సంభవించు
- 2) దెబ్బతిను.

ii) స్వీయస్పందన

డా|| వందనాశివ గారు చేసిన సేవను మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

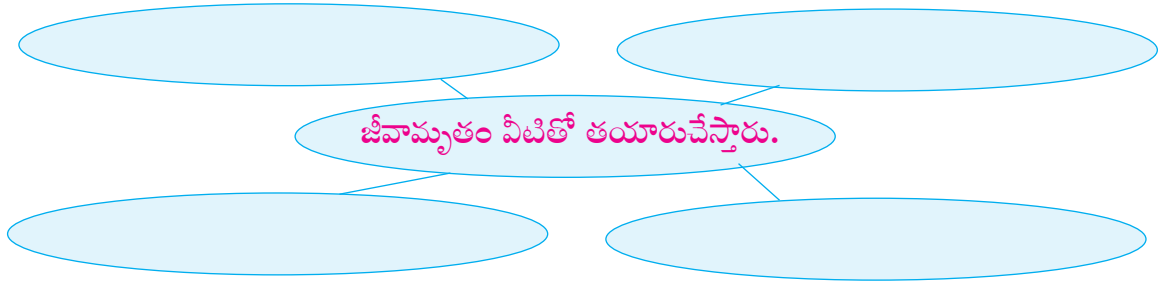
అ) జవాబులు రాయండి.

- 1) మనకు ఆహార పదార్థాలు ఎలా లభిస్తాయి?
- 2) భూసారం తగ్గిపోవడానికి గల కారణమేమి?
- 3) హరిత విప్లవం అంటే ఏమిటని జి.కె సారు చెప్పారు?
- 4) భూమికి ఉపకారం చేసే అమాయక జీవులు ఎలా చనిపోతున్నాయి?

ఆ) ఎవరు ఎవరితో అనిరి?

- 1) ఈ రోజు మనం వ్యవసాయం గురించి తెలుసుకుందాం.
- 2) జీవామృతం అమృతం లాగే ఉపయోగపడుతుంది.
- 3) ప్రకృతి వ్యవసాయమంటే ఏమిటి సార్?

ఇ) కింది అల్లికను పూర్తి చేయండి.

V. స్వీయస్పందన

- 1) 'ప్రకృతి సమతుల్యం' గురించి మీ సొంత వాక్యాల్లో రాయండి.
- 2) ప్రకృతి వ్యవసాయం అంటే ఏమిటో మీ సొంత వాక్యాల్లో రాయండి.

VI. భాషావగాహన

అ) కింది భాషాభాగాలను జతపరచండి.

ఈమె పేదదేశాల రైతుల పక్షాన నిలబడింది.

'క' వర్గము

'చ' వర్గము

1) పేద	అ) సర్వనామం
2) రైతు	ఆ) క్రియ
3) ఈమె	ఇ) విశేషణం
4) నిలబడింది	ఈ) నామవాచకం

ఆ) కింది వాక్యాలు ఏ కాలానికి చెందినవో రాయండి.

- 1) కర్షకులకు ఈ దయనీయ పరిస్థితి ఏర్పడింది.
- 2) నేల, నీరు రక్షింపబడతాయి.
- 3) అధిక దిగబడులు సాధించడం జరుగుతున్నది.
- 4) 'సవధాన్యం' అనే సంస్థను స్థాపించారు.

ఇ) గీతగీసిన పదాలు ఏ వాక్యాంగాలలో గుర్తించండి.

- 1) రైతు వ్యవసాయం చేసి పంటను పండిస్తాడు.

- 2) ఆయన పండ్ల తోటలను పెంచాడు.

ఈ) కింది వాక్యాలు సామాన్య, సంశ్లిష్ట, సంయుక్తములలో ఏ రకానికి చెందినవో రాయండి.

- 1) పంటలెక్కువ పండించడానికి, మంచి దిగుబడులు రావడానికి చేసే ప్రయత్నమే హరిత విప్లవం.
- 2) సుభాష్ సావేకర్ మహారాష్ట్రకు చెందిన రైతు బాంధవుడు.
- 3) వ్యవసాయం చేస్తే ఖర్చులు పోను మిగులు బాగా కనిపించేవి.

VIII. లేఖన నైపుణ్యాలు:

అనధికారలేఖ

మన మనోభావాలను వ్యక్తం చేయడానికి లేఖలు మంచి సాధనాలు. లేఖలు రెండు రకాలు. అవి (అ) అనధికార లేఖలు (అనియత లేఖలు), (ఆ) అధికార లేఖలు (నియత లేఖలు) ఇప్పుడు అనధికార లేఖ రాయడానికి పాటించాల్సిన సూచనలు తెలుసుకుందాము.

సూచనలు :- 1. కుడివైపున పైభాగంలో మీ చిరునామా 4, 5 వరుసల్లో రాయాలి. 2. ఉత్తరం ఎవరికి రాస్తున్నామో వారిని సంబోధించాలి. ఉదా. పూజ్యులైన నాన్నగారికి, ప్రియమైన స్నేహితునికి.... 3. మొదటి పరిచ్ఛేదములో (పేరాలో) వారిక్షేమ సమాచారాలు అడిగి, మనక్షేమ సమాచారాలు తెలియజేయాలి. 4. రెండవ పరిచ్ఛేదంలో రాయదలచిన విషయ వివరణ రాయాలి. 5. చివరి పరిచ్ఛేదంలో ముగింపు రాయాలి. 6. ఆ తర్వాత కుడిచేతివైపు కింద ముగింపు, సంబోధన, లేఖ రాసిన వారి పేరు రాయాలి. 7. పిదప ఎడమ చేతివైపు లేఖ ఎవరికి రాస్తున్నామో వారి పేరు, చిరునామా రాయాలి.

ఇప్పుడు ఇచ్చిన అంశాలతో అనధికార లేఖ ఎలా రాయాలో చూద్దామా!

అంశాలు :

- మీ చిరునామా
- సంబోధన
- మొదటి పేరా : క్షేమ సమాచారాలు
- రెండవ పేరా : రాయదలచుకున్న అంశాలు
- * బాలల దినోత్సవము
- * వ్యాసరచన పోటీ (ప్రథమ బహుమతి)
- * నేటి బాలలే రేపటి పౌరులు
- * 'సత్యశోధన' అను గాంధీగారి ఆత్మకథ, ప్రశంసాపత్రము

- మూడవ పేరా
- ముగింపు
- ఇట్లు,
-,
-,
- స్నేహితుడు/స్నేహితురాలు
- చిరునామా.

బి. సత్యనారాయణ,
ఫ్లాట్ నంబరు - 30/2 ఫైబర్ టెక్,
హైటెక్ సిటీ మాదాపూర్, హైదరాబాద్,
తెలంగాణ (రాష్ట్రం).

బి. ప్రసన్న,
ఇంటి నంబరు- 165,
పద్మనగర్,
భీవండి.
తేది ____/____/____

పూజ్యులైన నాన్నగారికి,

నమస్కరిస్తూ మీ కుమార్తె ప్రసన్న రాయడం ఏమనగా ఇచ్చట మేమంతా క్షేమం. మీరు కూడా క్షేమమని తలుస్తాము.

మా పాఠశాలలో బాలల దినోత్సవం సందర్భంగా వ్యాసరచన పోటీలు నిర్వహించారు. “నేటి బాలలే రేపటి పౌరులు” అన్న అంశంమీద నేను రాసిన వ్యాసానికి ప్రథమ బహుమతి వచ్చింది. నాకు ‘సత్య శోధన’ అను గాంధీగారి ఆత్మకథ, ఒక ప్రశంసాపత్రం ఇచ్చారు. నాకు చాలా ఆనందంగా ఉంది.

ఇంట్లో అమ్మ, తమ్ముడు క్షేమంగా ఉన్నారు. మీరు పర్యటన ముగించుకొని తొందరగా రావాలని కోరుతున్నాను. మీ రాక కోసం ఎదురు చూస్తున్నాము.

ఇట్లు
మీ కుమార్తె,
ప్రసన్న.

బి. సత్యనారాయణ,
ఫ్లాట్ నంబరు - 30/2,
సైబర్ టెక్,
హైటెక్ సిటీ మాదాపూర్,
హైదరాబాద్,
తెలంగాణ (రాష్ట్రం).

IX. జట్టుపని:

వివిధరకాల నేలలలో పండించే రకరకాల పంటలకు చెందిన వివరాలను ఒక పట్టికలో పొందుపరచి మీ సూచనాఫలకంలో ప్రదర్శించండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

ప్రకృతి వ్యవసాయం యొక్క ప్రాముఖ్యత.

ఉ.సూ : వివిధ రకాల ఆధునిక వ్యవసాయ పద్ధతులను వివరించండి.

వి.సూ : వానపాములు రైతుకు మిత్రుని వంటివి అని అంటారు. ఎందుకో అంతర్జాలం నుండి తెలుసుకోండి.

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:

మంచి పనులను చేస్తూ పోవాలేగాని ప్రతిఫలాన్ని ఆశిస్తూ చేయరాదు. ప్రతిఫలం దానంతట అదే వస్తుందనేది ఆరోగ్యక్తి.

మామిడి టెంక నాటిన ముదుసలి కథ మీరు వినియే ఉంటారు. ఒక వయోవృద్ధుడు మామిడి టెంకలు నాటుతుంటాడు. అటుగా వాహ్యళికి వెళుతున్న రాజుగారు ఆ వింత చూసి నవ్వుతూ నీవు నాటిన విత్తు చెట్టై ఫలములిచ్చుదాక బ్రతికి ఉండువా? అని ప్రశ్నిస్తాడు. దానికి సమాధానంగా వృద్ధుడు ముందు ఎవరో నాటిన చెట్ల ఫలాలను నేను అనుభవించాను. నేడు నేను నాటుతున్నవి భావితరాల కొరకు అంటాడు. అందుకు సంతసించిన రాజు అతనికి కొన్ని బంగారు నాణెములు బహుకరిస్తాడు. వెంటనే ముదుసలి “చూచితిరా! నాటిన విత్తు నాటి నాటకముందే ఫలము నిచ్చినదని చమత్కరిస్తాడు.

ఇటువంటి వ్యక్తులు నాడే కాదు. నేడూ ఉన్నారని నిరూపించిన మహనీయుని గురించి ఇప్పుడు తెలుసుకుందామా!

దరిపల్లి రామయ్యగారు తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని ఖమ్మం జిల్లా రెడ్డిపల్లి గ్రామవాస్తవ్యులు. దరిపల్లి రామయ్య గారు అట్టతో చేసిన ఒక చక్రాన్ని కిరీటంలాగా ధరిస్తారు. అది అలంకారం కాదు. అదొక సందేశం లాంటి ఆదేశం. ఎందుకంటే దాని మీద ‘వృక్షో రక్షతి రక్షితః’ అని వ్రాసి వుంటుంది. ఆయన చెట్లు నాటుతూ, నాటమని ప్రజల మనస్సుల్లో నాటుకొనేలా చెబుతుంటారు, మొక్కలను ఉచితంగా పంచుతూ దాదాపు 75 యేళ్ళ వయస్సులో కూడా ఎనలేని కృషి చేస్తున్నారు. అందుకే ప్రజలు ఆయనను ‘పనజీవి, చెట్ల రామయ్య’ అని పిలుస్తున్నారు. రామయ్యగారు పర్యావరణ పరిరక్షణ, కాలుష్య నివారణల కొరకు చెట్లు నాటడమే కాదు వాటిని బాధ్యతగా పెంచుతున్నారు, సంరక్షిస్తున్నారు.

చెట్లు నాటడం వెనుక ఆయనకు స్ఫూర్తి నిచ్చిన

సంఘటనల గురించి అడిగినప్పుడు - అలాంటివి చాలా వున్నాయంటారు రామయ్యగారు. బాల్యంలో ఓసారి తల్లి నల్లని బీరగింజలను నాటగా పచ్చని మొక్కలు మొలవడం- పెరిగి అల్లుకొని తీగలకు పసుపు పూలు పూయడం- కాయలు కాసి వ్రేలాడటం ఎంతో ఆశ్చర్యంగా గమనించారట. తోటి పిల్లలు పోటీలుపడి అగ్గిపెట్టెలతో పొడుగు పొడుగు రైళ్ళు చేస్తుంటే రామయ్య పుల్లలనే నిశితంగా గమనించారట వాటికొను నల్లని గింజల్లా ఉండటం వలన వాటిని తీసుకువెళ్ళి మట్టిలో నాటారట. తల్లి అగ్గిపెట్టె వెలికి రామయ్యా! అణా పెట్టికొన్న అగ్గిపెట్టెలోని

పుల్లలు పారేసి పెట్టెతో ఆడావా? అని గద్దించిందట. రామయ్య తను చేసిన పనిని చెబితే నవ్వుకొని, ఏవి నాటితే చెట్లు మొలుస్తాయో వివరించిందట.

ముత్తగూడెం బడిలో ఉపాధ్యాయుడు బోధించిన ‘మొక్కలు - వాటి ఉపయోగాలు’ పాఠం, బడిలోని తోటపని పీరియడ్, హెడ్ మాస్టర్ బి. మల్లేశం, “ఇతరుల చెట్ల కాయలు కోయడం చీవాట్లు తినడం కన్నా, మీరే చెట్లు నాటి వాటి పండ్లు తినండి” అని చెప్పిన మాటలు ఎంతో స్ఫూర్తి నిచ్చాయని తెలిపారు. అలాగే అశోకుడు, స్రతాపరుద్రుడు బాలలకిరువైపులా చెట్లు నాటారని పాఠాల్లో చదువుకోవడం కూడా ఒక కారణమేనట. అంతేగాక గురజాడ అప్పారావుగారు,

“స్వంత లాభం కొంత మానుకు
పొరుగువాడికి తోడుపడవోయ్”
“దేశాభిమానం నాకుకద్దని
పట్టి గొప్పలు చెప్పుకోకోయ్,
పూని యేదైనాను నొకమేల్
కూర్చి జనులకు చూపవోయ్” - అని

అంటే

‘మొక్క నాటి చూపా! నాకు తెలిసినది
అదే!’ అంటూ సంతోషంగా నవ్వుతూ చెప్పారు.
గ్రామంలో రకరకాల వ్యాధులకు మొక్కలు అనేక
రకాలుగా ఉపయోగపడటం దాని ద్వారా చెల్ల
ప్రాముఖ్యతను గుర్తించడం మరొక కారణం
అంటారు. ఈ విధంగా జీవితంలో వివిధ దశల్లో
స్ఫూర్తిని పొంది ఇనుమడించిన ఉత్సాహంతో ముందుకు
సాగుతున్నారు. ఏ మొక్కను చూసినా ఆ మొక్క
ఉపయోగాన్ని అలవోకగా చెప్పతారు. వనరక్షణ మీద
వెయ్యికిపైగా సూక్తులు కూర్చారట. కుమారుల పెండ్లి
కార్డులపై కూడా ‘ప్రకృతి మాతా వనలక్ష్మి ఆశీస్సులతో’
అని ముద్రించారు.

మనమరాళ్ళకు ‘హరిత, చందన, పుష్ప’ అనే పేర్లు
పెట్టుకున్నారు. ఎండిన మొక్క ఎక్కడ కనపడినా నీళ్ళు
పోయకుండా వెనుతిరగరు. రామకోటి రాయడం కన్నా
కోటి చెట్లను పెంచడం మిన్నగా భావిస్తారు.

అనేక దుష్టరాక్షసుల సంహారానికి ప్రతీకగా పండుగలు
జరుపుకుంటారు. ప్రస్తుతం వికటాట్టహాసం చేస్తున్న కాలువ్య
రాక్షసుణ్ణి సంహరించడానికి కత్తులు, ఆయుధాలు అవసరం
లేదు. ప్రతి ఒక్కరు ఒక్క మొక్కను నాటి ప్రేమగా పెంచితే
చాలు. కాలువ్యభూతాలను తరిమికొట్టవచ్చు అంటూ పచ్చని
పుడమి కోసం నిత్యం ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. ఈ ప్రయత్నంలో
భార్య జానమ్మ చేదోడువాదోడుగా నిలుస్తున్నది.

అడవినుంచి సేకరించిన గింజలను బస్తాలలో నిలువ చేసి
తొలకరి వానలు కురియగానే నాటిని నాటి, పెంచి ఆ మొక్కలని
అందరికీ మొక్కాతిథ్యం పేరుతో శుభకార్యాలకు బహుమతిగా
ఇస్తుంటారు. పాఠశాలలు, దేవాలయాలు, ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు
ఒక్కటేమిటి కనిపించిన చోటల్లా సైకిలుపై తిరుగుతూ మొక్కలు
నాటి భూమాత ఋణం తీర్చుకుంటున్నారు.

దీనిని గుర్తించిన ప్రభుత్వ అటవీశాఖవారు

- జిల్లా అటవీశాఖ ‘పర్యావరణ అవార్డును’

- అకాడమీ ఆఫ్ యూనివర్సల్ గ్లోబల్ పీస్-గౌరవ డాక్టరేట్ ను’
- భారత ప్రభుత్వం 2017లో పద్మశ్రీ పురస్కారాన్ని
అందించారు.

ఈ సందర్భంగా అనేక పత్రికలు, ప్రసార మాధ్యమాలు
ఇతనిని ‘హరిత యాత్రికుడు’, ‘వనమాలి’, ‘గ్రీన్ వారియర్’,
గ్రీన్ క్రూసేడర్’ అని అనేక విధాల కొనియాడాయి.

దీనికి ప్రతిస్పందన దరిపల్లి మాటలలో:

- ఈ అవార్డులతో బాధ్యత మరింత పెరిగింది. అనేక
మంది ప్రేరితులవుతారని నమ్ముతున్నాను.
- ఉద్యానవనంలో విహరించినంత ఆనందంగా ఉంది.
- ప్రభుత్వం నన్ను కాదు పర్యావరణ పరిరక్షణను గుర్తించారు.
- అందరూ నాలాగా మొక్కలు నాటుతారని,
వనజీవులవుతారని నా ఆశ.
- చేసింది తక్కువ, చేయాల్సింది ఎక్కువని నేను భావిస్తున్నా.
- నేను నాటిన కోటిచెట్ల నీడలో రేపటి తరం సుఖంగా
ఉండాలనేదే నా తపన.
- మొక్కలు సరికేవారేగాని నాటేవారు కనబడటం లేదు.

“చెట్లను పెంచుచే ధ్యేయమురా ఇది
మానవ జాతికి రక్షణరా ఇది
నే చదివిన జీవిత పాఠమురా ఇది” అంటారు
దరిపల్లి రామయ్య

రామయ్య గారి మొక్కవోని స్ఫూర్తితో-

మొక్కల్ని నాటుదాం!
మొక్కల్ని సాకుదాం!!
ముందుకు సాగుదాం!!!

రోడ్ల వెంట ఆయన నాటిన
నిద్ర గన్నేరు విత్తనాలు మహాప్రజ్ఞలుగా
పెరిగాయి. ఇద్దరు మనుషులు
చెట్టు కాండాన్ని బాహువులు వాచి
పట్టుకున్నా చేతులు కలువవు.

చెట్లు లేని చోట విత్తనాలు చల్లి అవి
మొలకెత్తితే ఆ విత్తనానికి పునర్జన్మ
నిచ్చినట్లు నేను భావిస్తా!
- దరిపల్లి రామయ్య

రెండు కేజీల రామ తులసి విత్తనాలు
భద్రాచలం దగ్గర పల్లశాలలో
సేకరించి తిరుమలకు పంపారు
రామయ్యగారు.

I.అ. చర్చించండి-రాయండి.

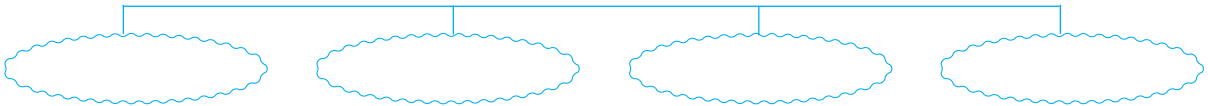
1. దరిపల్లి రామయ్యగారు జన్మించినది.
2. రామయ్యగారిని ప్రజలు పిలుస్తున్న పేర్లు.
3. రామయ్యగారు తన మనుమరాళ్ళకు పెట్టిన పేర్లు.

ఆ. లఘుటీక రాయండి.

1. రామయ్యగారి సేవలను గుర్తించి వివిధ సంస్థలు బహుకరించిన అవార్డులు/పురస్కారాలు.
2. రామయ్యగారిని వివిధ పత్రికలు, ప్రసారమాధ్యమాలు కొనియాడిన విధం.

ఇ. అల్లికను పూరించండి.

మొక్కలు నాటటంలో రామయ్యకు స్ఫూర్తి నిచ్చినవారు.

II. కృత్యం:

పాఠ్యభాగంలోని కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి, సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. చెట్లు నాటడం వెనుక దరిపల్లి రామయ్యగారికి స్ఫూర్తి నిచ్చిన ఏవైనా నాలుగు సంఘటనలు:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

పుట సంఖ్య: 43, 44 లోని “చెట్లు నాటడం వెనుక ఆయనకు సంతోషంగా నవ్వుతూ చెప్పారు” వరకు

ఆ. అభిప్రాయవ్యక్తీకరణ :

దరిపల్లి వారు మొక్కలు నాటడంలోని సమంజసత్వం.

ఇ. స్వీయస్పందన:

నీ చదువువట్ల స్ఫూర్తి కలిగించినవ్యక్తి.

అభిప్రాయవ్యక్తీకరణ:

- 1) దరిపల్లి రామయ్యగారి భూమాత ఋణం తీర్చుకుంటున్న విధం.
- 2) పురస్కారాలు/అవార్డులు పొందిన తరువాత దరిపల్లి రామయ్యగారి ప్రతిస్పందన.

III స్వజ్ఞనాత్మకత:

1. “అదునులో నాటితే
పదునుగా పెరుగుతా
కంపలో విసిరినా
సాంపుగా మొలుస్తా

సాంపుగా సాకితే
ఇంపుగా పెరుగుతా
ఎదిగి ఎల్లప్పుడు
మీక్షేమమే కోరుతా..... అని విత్తనం అంటుందంటారు.

1. మీ దరిపల్లి రామయ్యతాత మరి మొక్క/వృక్షం ఏమంటుందో ఊహించి మీరొక కవిత రాయండి.
2. వివిధ రకాల ఔషధ మొక్కలను గురించిన సమాచారాన్ని చిత్రాలను అంతర్జాలంలో సేకరించి, ఒక చక్కని ఆల్బమ్ తయారుచేయండి.

III. లేఖననైపుణ్యాలు:

- 1) మీకు నచ్చిన చెట్టును గూర్చి కింది అంశాల ఆధారంగా సంభాషణ రాయండి.

● వివిధ రకాల చెట్లు

● అందులో నీకు నచ్చిన చెట్టు

● నచ్చుటకు కారణములు

● లాభములు

● ముగింపు

ఉదా:-

వివేక్ : మీ పెరట్లో ఏ చెట్లున్నాయి?

రజియా : మా పెరట్లో జామ, చింత, సీతాఫలం, మామిడి చెట్లున్నాయి.

వివేక్ : అందులో నీకు నచ్చిన చెట్టేది?

రజియా : నాకు మామిడి చెట్టు అంటే యిష్టం. ఎందుకంటే...

- 2) కింది అంశాల ఆధారంగా కథ రాయండి.

అంశాలు: నీటిలో కప్ప - కాళ్ళకు తాడు - స్నేహబంధం - ఆకాశంలో గద్ద - పరుగెట్టడం - కాళ్ళకు బంధాలు - గద్ద - తొందర పాటు తగదు.

నివేదిక

నివేదిక అనగా ఒక సంఘటన లేదా కార్యక్రమం జరిగిన విధానాన్ని సంక్షిప్తంగా తెలియజేస్తూ రాయడం.

సూచనలు :

1. దీనిని ఒక పరిచ్ఛేదంగా మాత్రమే రాయాలి.
2. సంఘటన లేదా కార్యక్రమం జరిగిన తేదీ, నెల, సంవత్సరం, జరిగిన ప్రదేశం తప్పని సరిగా ముందు రాయాలి.
3. ఎవరెవరు హాజరయ్యారు? ఏ విధంగా జరిగింది అనే అంశాలు క్రమంగా రాయాలి.

ఇప్పుడు అంశాల ఆధారంగా “సామూహిక ఉత్సవాన్ని” గురించిన నివేదికను ఎలా రాయాలో తెలుసుకుందామా.

అంశాలు:

తేది : 02-09-2017

వేదిక : లాల్ బాగ్ గణపతి ప్రాంగణం, పరేల్, ముంబయి.

ముఖ్య అతిథి : నగర మేయర్, ముంబయి, మహానగర సంఘం, ముంబయి.

కార్యక్రమ వివరాలు : ● రంగవల్లుల పోటీలు

● వక్తృత్వ పోటీలు

● చిత్ర లేఖన పోటీలు

● ముఖ్య అతిథి ప్రసంగం

● నృత్య పోటీలు

● వందన సమర్పణ

● పాటల పోటీలు

నివేదిక :

ఈ సంవత్సరం ఆగస్ట్ 25, భాద్రపద శుక్ల పక్షం, చవితి రోజున ముంబయి నగరమంతా గణేష్ చతుర్థి పండుగను ఘనంగా జరుపుకున్నారు. ఆ రోజున ముంబయి పరేల్ ప్రాంతంలోని లాల్ బాగ్ ప్రాంగణం నందు పెద్ద గణపతి విగ్రహం నిలపబడింది. ఆ రోజు నుండి గణపతి నిమజ్జనం (అనంత చతుర్దశి) వరకు ప్రతిరోజు వివిధ రకాల పోటీలు అనగా రంగ వల్లల పోటీలు, నృత్యపోటీలు, వక్తృత్వ పోటీలు, చిత్రలేఖన పోటీలు మొదలగునవి నిర్వహించారు. వివిధ పోటీలలో ప్రతిభ కనపరచిన వారికి 02-09-2017న సాయంత్రం 4.30 గంటలకు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన ముంబయి (మహానగర పాలిక) మేయరుగారు బహుమతి ప్రదానం చేశారు. ఈ గణపతి పండుగ సామూహిక ఉత్సవాలు బాలగంగాధర్ తిలక్ గారు ప్రారంభించారు. వాటిని నేడు దేశంలోని అన్ని రాష్ట్రాలలో ఘనంగా జరుపుకొంటున్నారు. 'భిన్నమతాల కలయికకు ఈ పండుగలు మూలం' అని ఉపన్యసించారు. వందన సమర్పణతో కార్యక్రమం ముగిసింది.

జట్టుపని : చర్చించండి - చేయండి.

- **మీనా - రాజు,** మీరు దొరకక ఎండలకు విలవిలలాడుతున్న పక్షుల కొరకుచిన్న చిన్న ఉట్టు అల్లి అందులో మట్టి పాత్రలు పెట్టి నీరుపోశారు. ఇంటి బయట చెట్లకు వేలాడదీసారు. మీరు వేసవిలో ఇంకా ఏమేమి చేయాలనుకున్నారో? చర్చించండి, రాయండి.

అలంకారములు:

శరీరమునకు సౌందర్యము కలిగించు గాజులు, కంఠహారములు మొదలగు వానిని అలంకారములందురు. అట్లే వద్యమునకు సౌందర్యమును కలిగించు సాధనములు అలంకారములనబడును.

ఇవి శబ్దాలంకారములు, అర్థాలంకారములు అని రెండు విధములు.

శబ్దాలంకారములు:

శబ్దము యొక్క ఆవృత్తినిబట్టి ఏర్పడు అలంకారములు.

ఇవి అనుప్రాసము, యమకము, ముక్త పదగ్రస్తము అని మూడు విధములు.

1) అనుప్రాసము:

ఇది వృత్త్యనుప్రాసము, ఛేకానుప్రాసము, లాటానుప్రాసము అని మూడు విధములు.

1) వృత్త్యనుప్రాసము:

ఒకే అక్షరము లేదా రెండు మూడు అక్షరములు మరలమరల వచ్చుట.

ఉదా. సాధు రక్షాదక్షుడు, విపక్ష శిక్షణ విచక్షుడు అగు ఆ రాజేంద్రుని కీర్తి అనద్యశము.

2) ఛేకానుప్రాసము :

రెండు అక్షరములు వెంట వెంటనే వచ్చుట.

ఉదా. సుగుణాభిరాముని రాముని ధ్యానింతము.

గ్రంథాలయ సమయం :

చెల్ల పెంపకానికి సంబంధించిన వివిధ పుస్తకాలను చదివి, చెల్ల పెంపకాన్ని చేపట్టండి.

నేనివి తెలుసుకున్నా.

- చిన్న విత్తనంలో కూడా ఎంత శక్తి ఉంటుందో తెలుసుకున్నా.
- ప్రతి ఒక్క వ్యక్తి పూనుకుంటే ఎంతో సాధించువచ్చు కాబట్టి రామయ్య తాతలాగా పర్యావరణానికి దోహదం చేస్తా.

వి.సూ : దరివల్లి రామయ్య గురించిన దృశ్య చిత్రాలను (వీడియో) చూడండి. స్ఫూర్తిని పొందండి.

నేపథ్యం:

ప్రకృతి మనకు అహోదాన్ని, ఆహారాన్ని మరెన్నింటినో ప్రసాదించి మనల్ని పురిటి బిడ్డలా సున్నితంగా కాపాడుతుంది. కానీ మనం నిజమైన అవసరాలకే కాక అనవసరంగా కూడా కీడు కలిగిస్తుంటాము. ఇట్టి పనులే ఇప్పుడు తిప్పికొడుతున్నాయి. సర్వావరణ సమతుల్యత దెబ్బతిని అనేక ఆపదలను ఎదుర్కొంటున్నాము. కాబట్టి తగిన చర్యలు చేపట్టాల్సిన సమయం ఆసన్నమైంది. ఈ మార్గంలో మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం అడుగు ముందు వేసి పుష్పగుచ్ఛం వద్దు. పుస్తకం ముద్దు - 'बुके नको बुक द्या' అని నివదిస్తోంది.

ప్రస్తుత పాఠంలో ప్రకృతి యెడల సున్నితంగా ప్రవర్తించిన దెవరు? ప్రవచించిన దెవరు?

(మొదటి రంగం)

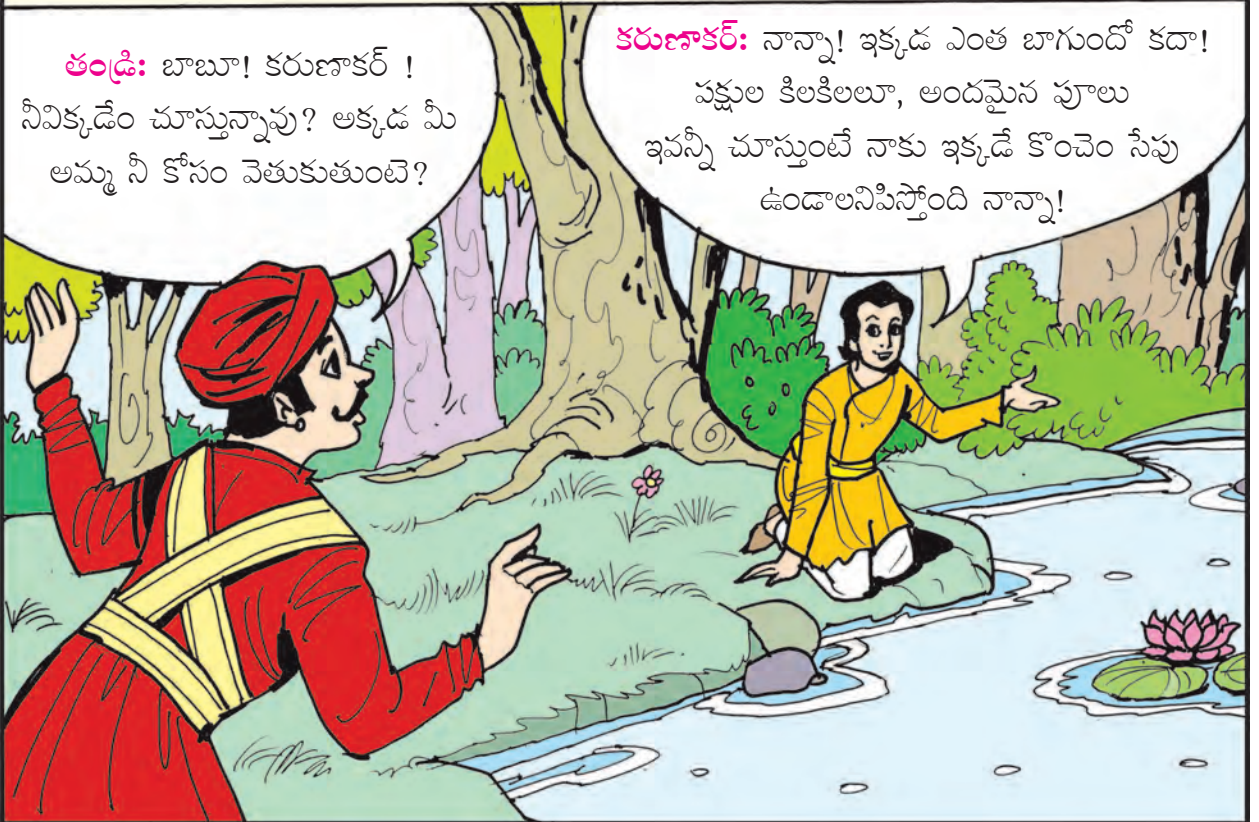
ఒక ఊరికి కొంత దూరంలో ఒక చిట్టడవి ఉంది. అక్కడ ఎన్నో రకాల పళ్ళ చెట్లున్నాయి. వాటిపై చిత్ర విచిత్రమైన ఈకలు గల పక్షులున్నాయి. వాటి కిలకిలారావములతో సందడిగా ఉంటుందా చిట్టడవి. దాని మధ్యలో ఒక సరస్సు ఉంది. అందు ఎంతో అందమైన ఒక తామర పువ్వు వికసించి ఉంది. దాన్ని ఒక బాలుడు తన్మయత్వంతో చూస్తూ ఉంటే.

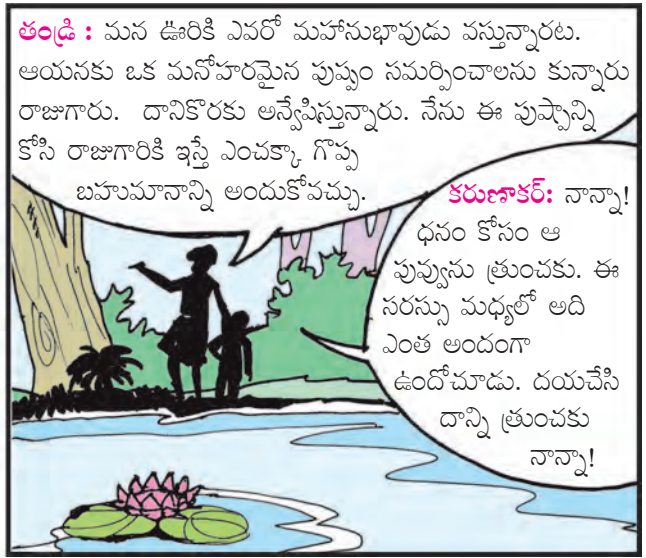
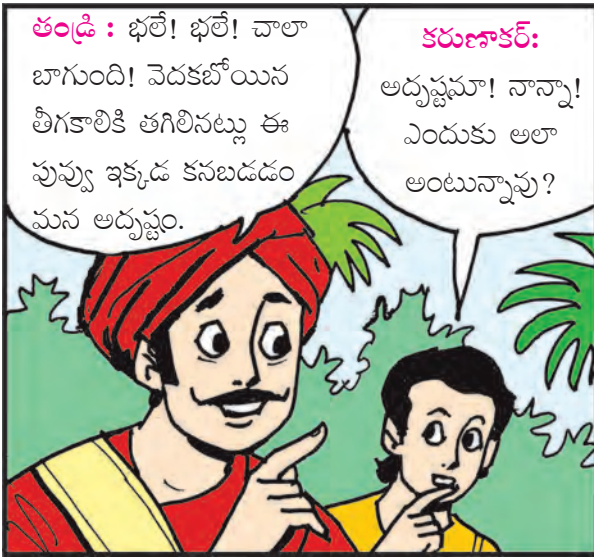
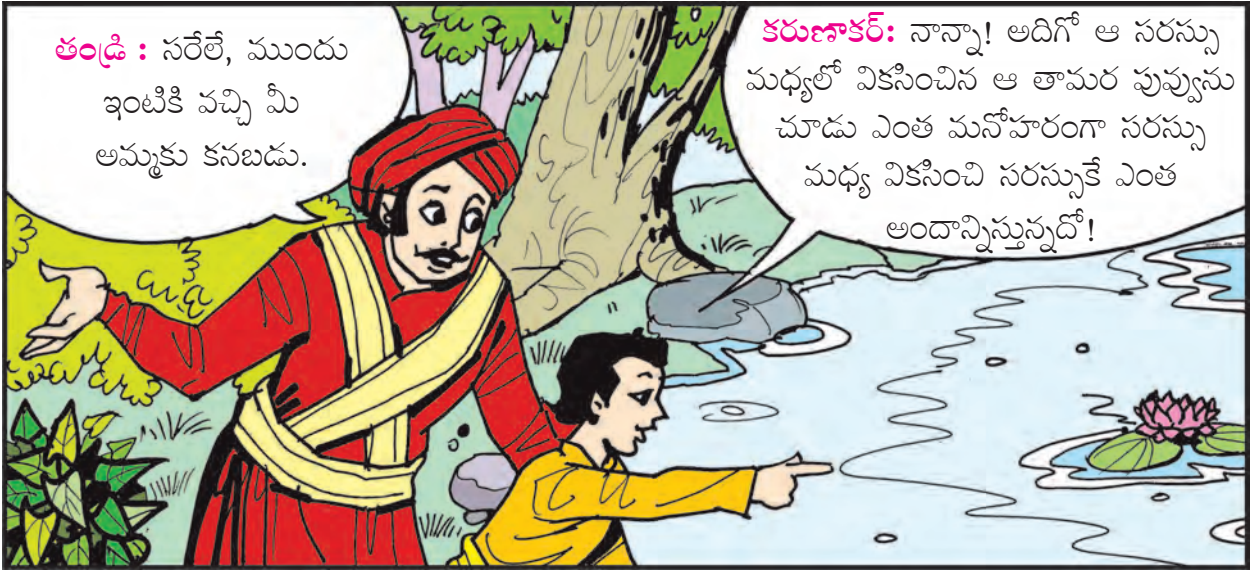
తండ్రి: బాబూ! కరుణాకర్ !

నీవిక్కడేం చూస్తున్నావు? అక్కడ మీ అమ్మ నీ కోసం వెతుకుతుంటే?

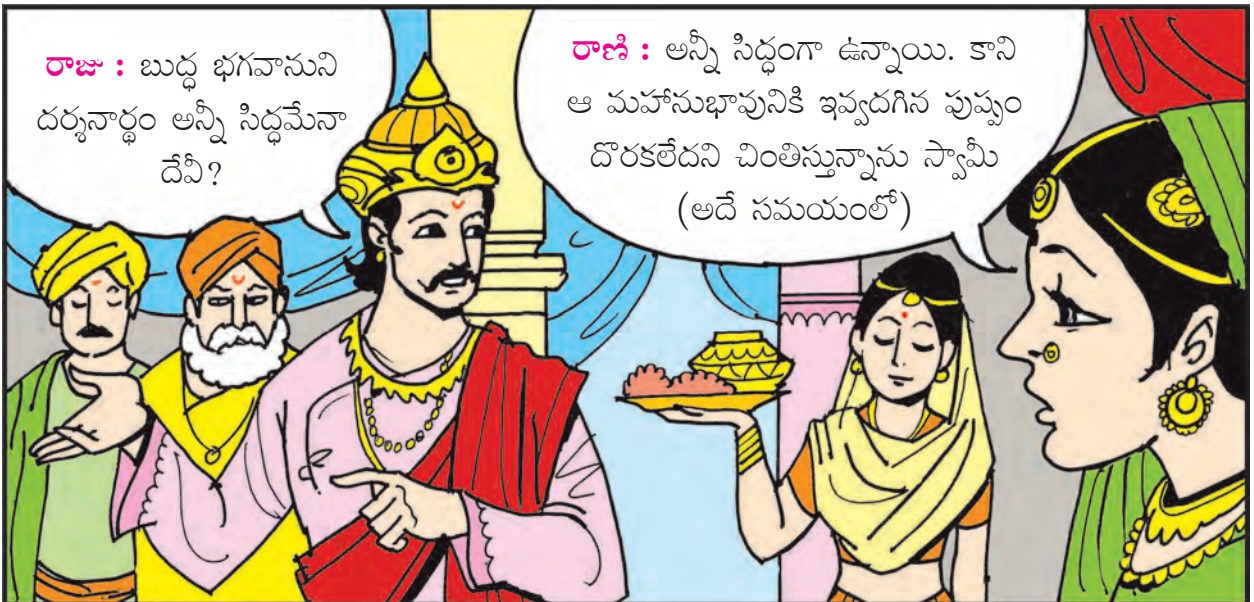
కరుణాకర్: నాన్నా! ఇక్కడ ఎంత బాగుందో కదా!

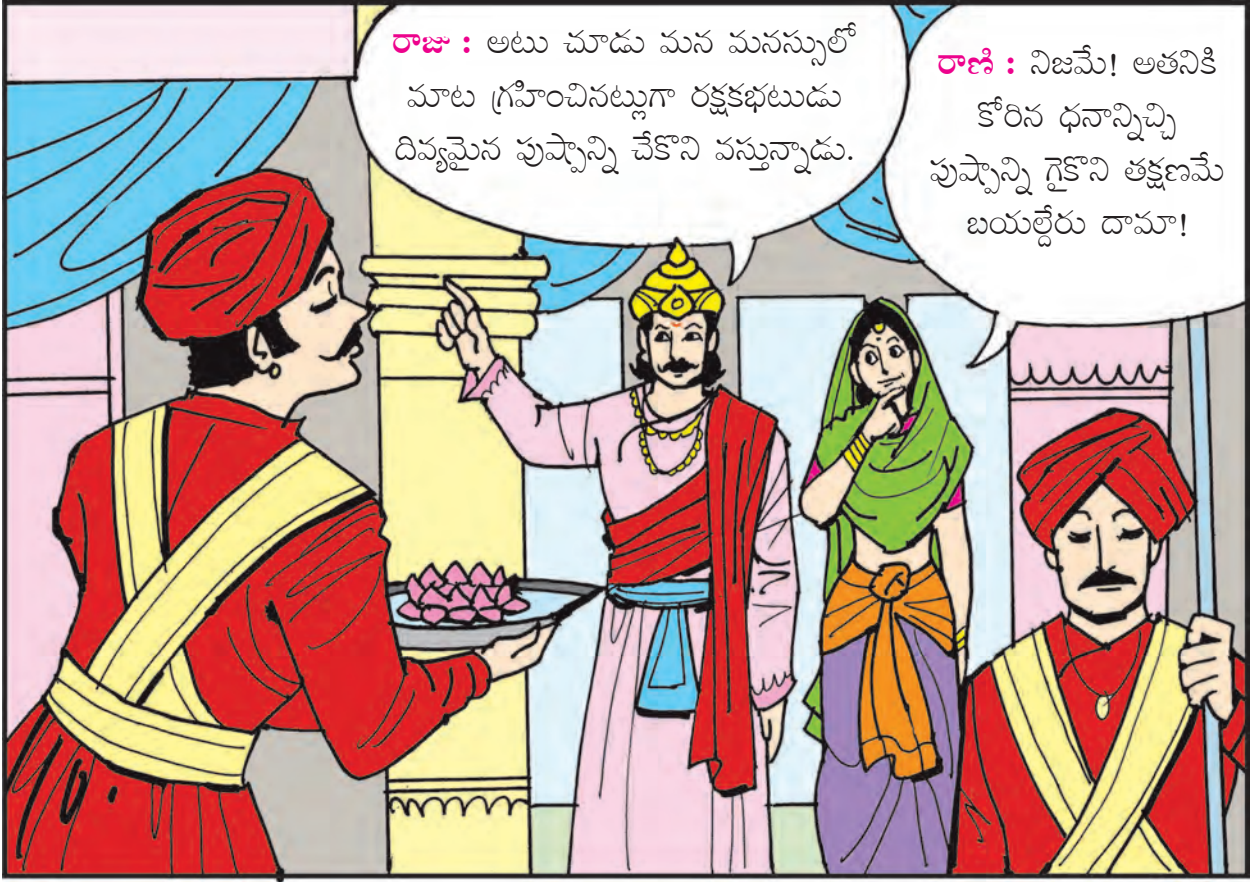
పక్షుల కిలకిలలా, అందమైన పూలు
ఇవన్నీ చూస్తుంటే నాకు ఇక్కడే కొంచెం సేపు
ఉండాలనిపిస్తోంది నాన్నా!

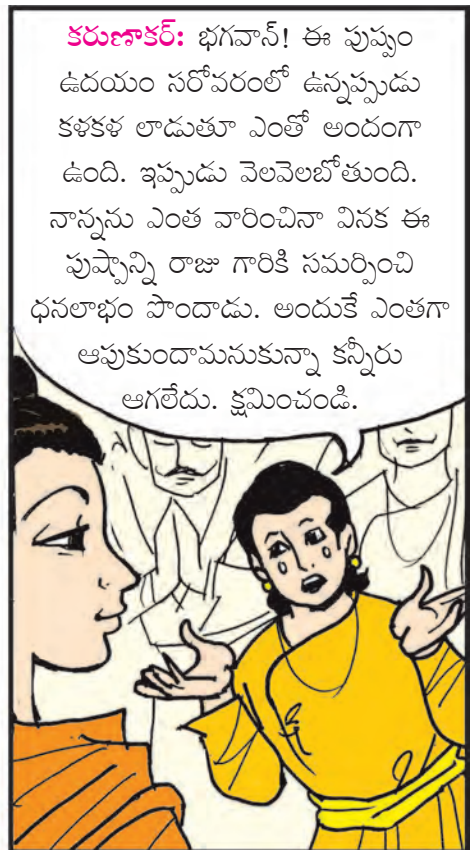
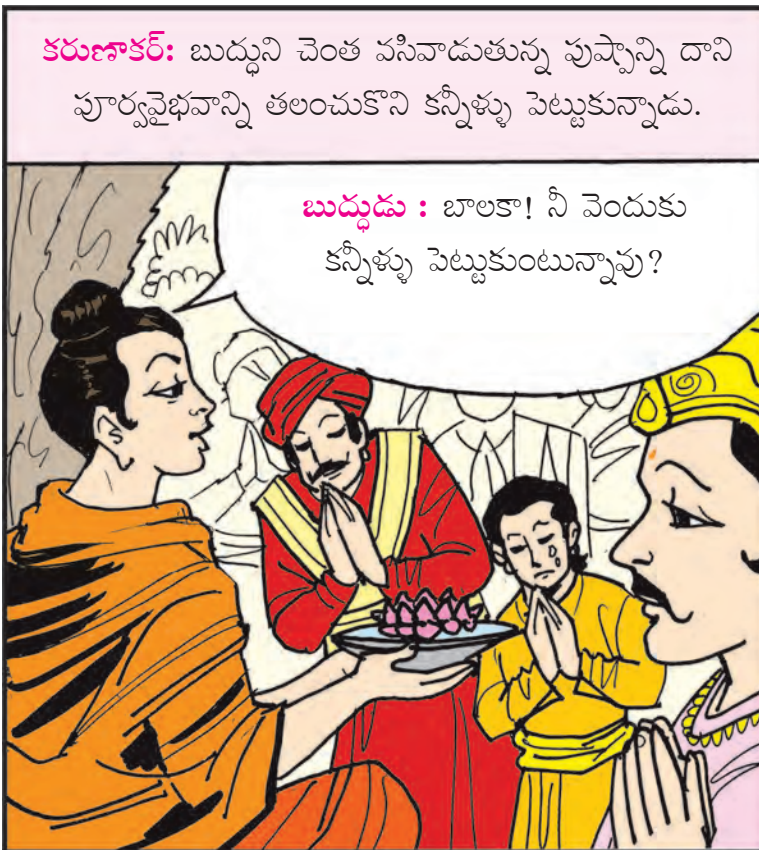

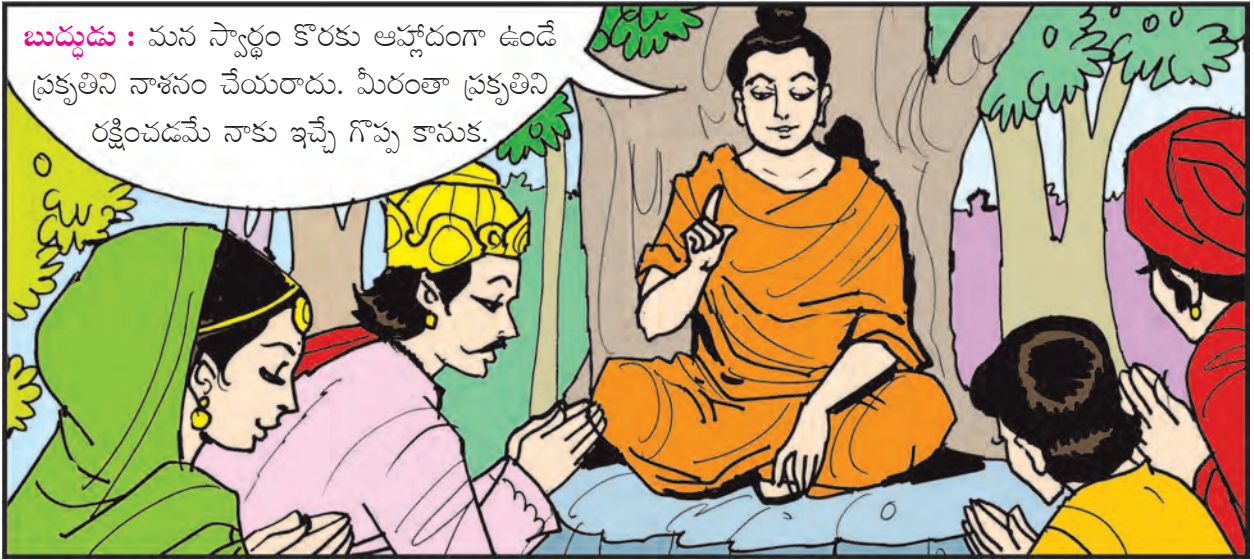
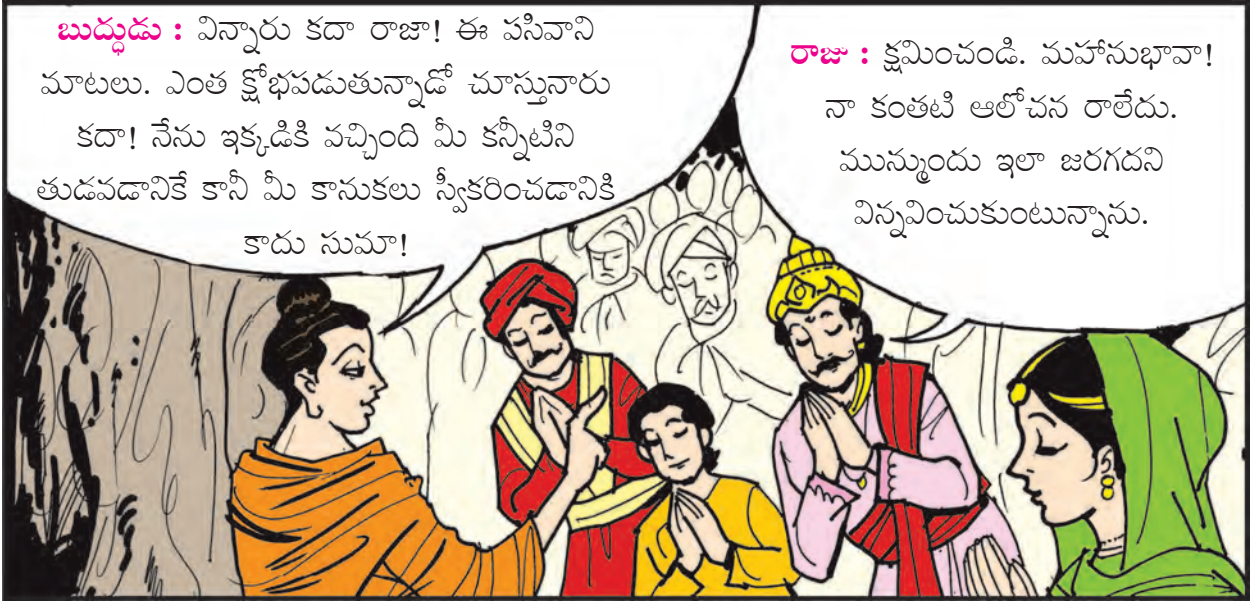
(రెండవరంగం)

(మూడవ రంగం)

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వృక్షాలకు మనకు గల సంబంధమేమి?
- 2) వృక్షాలు లేకుండా మనము జీవించగలమా?

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

మనోహరమైన = అందమైన;

అన్వేషించుట = వెతకుట;

పసివాడుతున్న = వాడిపోయిన

III. కృత్యం.

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) కింది అల్లికను పూరించండి.

కరుణాకర్ బుద్ధునితో అన్న మాటలు

పరిచ్ఛేదం: పుట సంఖ్య. 50, 51 - లోని “బుద్ధుని చెంత పసి వాడుతున్న పుష్పాన్ని.... నుండి ... చివరి వరకు.

అ) 1) బాలుడు ఎందుకు కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు? 2) పుష్పం పూర్వం ఉన్న స్థలం _____

ఇ) i) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదాలు రాయండి.

1) సంతోషం x

2) స్వార్థం x

ii) స్వీయస్పందన:

బాలునిదుఃఖానికి బుద్ధుడు చలించిన విధంపై నీ స్పందన.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ) ప్రశ్నలు

- 1) బుద్ధదేవుడు అడిగిన ప్రశ్నకు కరుణాకర్ ఏమని జవాబిచ్చాడు?
- 2) కరుణాకర్ తండ్రి ఎందుకు సంతోషించాడు?
- 3) బుద్ధుడు రాజుకు ఏమని తెలిపాడు?

ఆ) అర్థవంతమైన పదాలతో పూరించి వాక్యాన్ని తిరిగి రాయండి.

- 1) నాన్నా _____ కోసం ఆ పువ్వును త్రుంచకు.
- 2) మన స్వార్థం కోసం _____ గా ఉండే ప్రకృతిని నాశనం చేయకూడదు.
- 3) మన ఊరికి ఎవరో _____ వస్తున్నారట.

ఇ) ఎవరు ఎవరితో పలికిరి.

- 1) 'ఈపువ్వు ఇక్కడ కనబడడం మన అదృష్టం.'
- 2) "బుద్ధ భగవానుని దర్శనార్థం అన్నీ సిద్ధమేనా?"
- 3) "బాలకా! నీ వెందుకు కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటున్నావు?
- 4) "అతనికి కోరిన ధనాన్నిచ్చి పుష్పాన్ని గైకొని తక్షణమే బయల్దేరుదామా"

ఈ) కింది వాక్యాలలో తప్పుప్పులను గుర్తించండి.

- 1) మన ఊరికి ఎవరో గొప్ప మహారాజు వస్తున్నాడట. ()
- 2) మన స్వార్థం కొరకు ఆహ్లాదంగా ఉండే ప్రకృతిని వినాశనం చేయరాదు. ()
- 3) మన మనస్సులో మాట గ్రహించి రక్షక భటుడు దివ్యమైన పండును చేకొని వస్తున్నాడు. ()

V. స్వీయవ్యక్తికరణ

బుద్ధదేవుడు రాజునకు చెప్పిన విషయాలను మీ సొంతమాటలలో రాయండి.

VI. భాషావగాహన

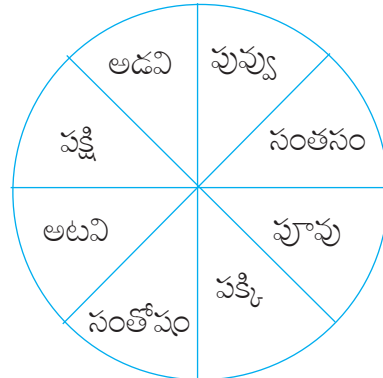
అ) కింది వాక్యాలలో గీతగీసిన పదాలు ఏ భాషాభాగాలో గుర్తించండి.

- 1) మన ఊరికి ఎవరో మహాసుభావుడు వస్తున్నారట.
- 2) కరుణాకర్ నీవిక్కడేం చూస్తున్నావు?

ఆ) సామాన్య, సంయుక్త వాక్యాలను గుర్తించండి.

- 1) ధనం కోసం ఆపువ్వును త్రుంచకు.
- 2) పక్షుల కిలకిలలు, అందమైన పూలు చూస్తుంటే ఇక్కడే ఉండాలనిపిస్తుంది.
- 3) అన్నీ సిద్ధంగా వున్నాయి కాని అతనికి ఇవ్వదగింది దొరకలేదు.

ఇ) కింది వృత్తంలో గల ప్రకృతి, వికృతి పదాలను గుర్తించి రాయండి.

ప్రకృతి

- వికృతి

- 1) _____ - _____
- 2) _____ - _____
- 3) _____ - _____
- 4) _____ - _____

ఈ) కింది పదాలను సొంతవాక్యాలలో రాయండి.

- 1) అదృష్టం 2) మనోహరం
- 3) కానుకలు 4) అన్వేషించు

VII. సృజనాత్మకత

- 1) ప్రకృతి వనరులను నాశనము చేసినట్లైతే ఎలాంటి పరిణామాలు కలుగునో మీ సొంత మాటలలో రాయండి.
- 2) నీవు తోటను పెంచితే అందులో ఏయే మొక్కలను పెంచుతావో, ఎలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకుంటావో ఊహించి రాయు.

VIII. లేఖననైపుణ్యాలు

కింది అంశాల ఆధారంగా చక్కని కథను రాయండి.
అంశాలు:- టోపీల వర్తకుడు - తలపైటోపీ - అడవిలో ప్రయాణం - చెట్టు మీద కోతులు - వర్తకుడు నిద్ర - సంచిలో టోపీలు - వర్తకుడు నిద్రలేచుట - కోతుల చేతుల్లో టోపీలు - ఆలోచించుట - టోపీ నేలమీద విసరుట - కోతులు టోపీలు విసరివేయుట - వర్తకుని తిరుగుప్రయాణం.

IX. నేనివి నేర్చుకున్నా:-

ప్రకృతిలోని అందాలను నాశనం చేయక వాటిని కాపాడుకుంటూ ముందు తరాలకు జాగ్రత్తగా అందించాలని.

జట్టుపని :

- తరగతిలోని విద్యార్థులు రెండు జట్లుగా ఏర్పడండి.
- ఒక జట్టువారు 'కొలనులోని తాజా తామరపువ్వు'గా భావించి మీ భావనలను రాయండి.
- రెండవ జట్టువారు 'తెంపిన తామర రెబ్బలు/పత్రాలు మనుషులే బలవంతంగా విప్పి మడవగా వాడి పోయి, వేలబడిన తామరపువ్వుగా భావించి మీ భావనలను రాయండి.

అట్టలోపలి పుటపై గల చిరునామాకు పంపండి

- రెండు జట్టువారు వంతులవారిగా నాటకీకరణ చేయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- ప్రకృతికి హాని చేయరాదు ● ప్రకృతిని రక్షించాలి.

లాటానుప్రాసము

ఒకే అర్థము గల పదములను తాత్పర్య భేదముతో మరల మరల జెప్పుట.

ఉదా: కమలాక్షు సర్పించు కరములు కరములు

అంత్యానుప్రాసము

పదాంతములందు కాని, పాదాంతము లందు కాని, వాక్యాంతములందు కాని పదములు పునరుక్తమగుట

ఉదా: విశ్వదాభిరామ! విసురవేమ.

యమకము:

ఉపయోగించిన పదములనే అర్థభేదము కలుగునట్లు మరల ప్రయోగించుట.

ఉదా: ఆ సైనిక నికాయంబులో కాయంబు గాయంబు గాని వాడు కానరాడు.

ముక్త పదగ్రస్తము:

విడిచిన పదములనే అవ్యవధానముగా మరల మరల గ్రహించి ప్రయోగించుట.

ఉదా:- సుదతీ సూతన మదనా

మదనా తురంగ పూర్ణ మణిమయ సదనా

సదనా మయ గజ రదనా

రదనా గేంద్ర నిభ కీర్త రస సరసింహా

ఉ.సూ : ప్రకృతి వనరులను మనము ఎలా సంరక్షించుకొనవలెనో నేర్పవలెను.

వి.సూ : మీకు దగ్గరలో నున్న సరస్సును సందర్శించి, అందులో నున్న వివిధ రకాల నీటి మొక్కల పేర్లను తెలుసుకొనండి.

భారత దేశపు ప్రఖ్యాత మహిళా కార్దియాలజిస్ట్ డా. ఎస్.వి.పద్మావతి 2017 జూన్ 20వ తేదీన శతసంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకొన్నారు.

ఈమె జాతీయ హృదయ సంస్థ (నేషనల్ హార్ట్ ఇన్స్టిట్యూట్) డిప్టీ సంచాలకులు మరియు ఆల్ ఇండియా హార్ట్ ఫౌండేషన్కు ఫౌండర్ ప్రెసిడెంట్. ఈ సంస్థ వరల్డ్ హీల్త్ ఆర్గనైజేషన్ (WHO)తో కలిసి విద్యార్థులకు “ప్రివెంటివ్ కార్దియాలజీ (ప్రీవెంటివ్ నిరోధకం)”లో తర్ఫీదునిస్తుంది.

డా|| పద్మావతి బర్మా (మ్యాన్మార్)లో జన్మించారు. ఈమె తండ్రి బారిష్టర్. ఈమె రంగూన్ మెడికల్ కాలేజీ నుండి ఎమ్.బి.బి.ఎస్. డిగ్రీని, లండన్లోని రాయల్ కాలేజీ ఆఫ్ ఫిజియన్స్ నుండి ఎఫ్.ఆర్.సి.సి., ఎడిన్బర్గ్ నుండి ఎఫ్.ఆర్.సి.సి.ఈ. ని పొందారు.

భారత దేశానికి తిరిగి వచ్చి 1953 లో ఢిల్లీలోని లేడీ హార్డింగ్ మెడికల్ కాలేజీలో లెక్చరర్గా ఉద్యోగాన్ని ప్రారంభించారు. 1962లో ఆల్ ఇండియా హార్ట్ ఫౌండేషన్ (AIHF) ఏర్పాటు చేశారు. అంతేగాక ఎన్నియో పదవులను అలంకరించారు. ఎంతో సేవ చేశారు. దీనిని గుర్తించిన భారత ప్రభుత్వం 1992లో ఆమెను భారతదేశపు రెండవ అత్యున్నత పౌరపురస్కారమైన “పద్మవిభూషణ్”తో సత్కరించింది.

ఈ వంద సంవత్సరాల వయస్సులో కూడా వయస్సును తెక్క చేయక ఆమె రోజుకు 12 గంటలు రోగులకు వైద్యం చేస్తున్నారు. ఉత్సాహం, బాధ్యత, సేవా తత్పరతకు వయస్సు అడ్డుకాదని చాటుతున్నారు.

పి.యు. చిత్ర:

పి.యు.చిత్ర ఒక సాధారణ కుటుంబంలో జన్మించిన అసాధారణ అథ్లెట్. ఆమె ఉన్నిక్రిస్టిన్, వసంతకుమారి దంపతులకు జూన్ 9వ తేది 1995 వ సంవత్సరం లో జన్మించింది. వీరిది కేరళ రాష్ట్రం పాలక్కాడు జిల్లా, ముండ్నూరు.

ఆమె పాలక్కాడులోని ముండ్నూరు హయ్యర్ సెకండరీ స్కూల్ పాఠశాల విద్యనభ్యసించారు. స్కూల్ మీట్స్లో ఆమె సాధించిన అసాధారణ విజయాలకు మెచ్చి ఉత్తర ప్రదేశ్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ మరియు కేరళ ప్రభుత్వం ఆమెకు ‘టాటానానో’ కార్లను బహుకరించారు. ఆమె విజయ వరంపరను తిలకిస్తే ఒళ్ళు పులకరించుట తథ్యం.

సంవత్సరం	ఆటలు	అంశము	సాధించిన పతకం
2011	56 ఇండియన్ నేషనల్ స్కూల్ గేమ్స్	3 కి.మీ. క్రాస్ కంట్రి	కాంస్యము
2012	56వ కేరళ స్కూల్ గేమ్స్	3 కి.మీ.	స్వర్ణము
2013	57 కేరళ రాష్ట్ర స్కూల్ గేమ్స్	3 కి.మీ.	స్వర్ణము
2013	58వ ఇండియన్ నేషనల్ స్కూల్ గేమ్స్	1500, 3000, 5000 మీ.	స్వర్ణము
2013	58వ ఇండియన్ నేషనల్ స్కూల్ గేమ్స్	3 కి.మీ.	కాంస్యము
2013	ఏషియన్ స్కూల్ అథ్లెట్స్ మీట్	3000 మీ./పరుగు	స్వర్ణము
2016	12 వ దక్షిణ ఆసియా గేమ్స్	1500 మీ./పరుగు	స్వర్ణము
2017	22వ ఏషియన్ అథ్లెట్స్ ఛాంపియన్ షిప్	1500 మీ./పరుగు	స్వర్ణము
2017	5వ ఏషియన్ ఇన్డోర్ అండ్ మార్షల్ ఆర్ట్స్ గేమ్స్	1500 మీ./పరుగు	స్వర్ణము

శారీరకంగా ఆరోగ్యంగా ఉన్నా మానసికంగా అనారోగ్య లక్షణాలను అనుభవించే స్థితిని ఒత్తిడి అంటారు. ఆ సమయంలో ఏదో తెలియని ఆందోళన, భయం, వికాకు లేదా శరీరంలో మార్పులు కలుగుతాయి. ఈ ఒత్తిడి అనే Stress విద్యార్థులకు కూడా కలుగవచ్చు. ఒత్తిడి కలగడానికి నాలుగు ముఖ్యమైన కారణాలు ఉంటాయి. అవి. 1. వ్యక్తిగతం 2. పాఠశాల 3. శారీరక/మానసిక ఆరోగ్యం 4. సమాజం. అవి ఎలా ఉంటాయో పరిశీలిద్దాం.

1. వ్యక్తిగతం : కుటుంబంలో జరిగే పరిణామం.

ఉదా: ఆర్థిక ఇబ్బందులు, బంధువులు కలిగించే సమస్యలు, నూటిపోటి మాటలు, పోట్లాటలు వంటివి.

2. పాఠశాల : బాగా చదివేవారికి తాము ఇంతకుముందు తెచ్చుకున్న మార్కులు మరలా తెచ్చుకోగలమో లేదో అనే ఒత్తిడి. శ్రమపడి చదవని వారికి వెనుకబడుతున్నామని ఒత్తిడి.

3. శారీరక / మానసిక ఆరోగ్యం : అనారోగ్యం, అర్థంలేని భయాలు, ఆందోళనలు, లేదా ఫలితాలకు భయపడటం.

4. సమాజం: చెడు స్నేహితులు, సినిమాలు, తిరుగుళ్ళు, వ్యసనాల బారినపడటం, హింసకు ప్రాధాన్యతనిచ్చే సినిమాలు, టీవీ సీరియల్స్ చూడటం.

ఇవే కాకుండా ప్రతి ఒక్కరికి వేర్వేరు సందర్భాలలో కూడా ఆందోళన అధికమై ఒత్తిడి చోటు చేసుకోవచ్చు. ఆ సమయంలో చేతులు చల్లగా అవడం,

నదుటి మీద చెమట పట్టడం, గుండె వేగంగా కొట్టుకోవడం. ఇలా శారీరక మార్పులు జరగవచ్చు. అటువంటి పరిస్థితులలో పెద్దలు, టీచర్లు, స్నేహితులు వారికి ధైర్యం చెప్పాలి. జరగబోయే దానికి భయపడవద్దని, జరగబోయేది ఎలాగైనా ఎదుర్కొనక తప్పదని నచ్చచెప్పాలి. సమస్యను సునాయాసంగా ఎదుర్కొనవచ్చని ధైర్యం చెప్పాలి. ఈ సమయం కూడా గడిచిపోతుంది' అని ఊరట కల్పించారు.

ఒత్తిడి తగ్గించుకోటానికి కొన్ని చిట్కాలు చూడండి:

పాజిటివ్ థింకింగ్

పరిస్థితులు అనుకూలంగా లేనప్పుడు నిరుత్సాహ పడకూడదు. మంచి రోజులు వస్తాయనుకోవాలి. ఆర్థిక ఇబ్బందులు, ఇంటా బయటాగొడవలు ఇవన్నీ తాత్కాలికమే అనుకోవాలి. ఎట్టి పరిస్థితిలో వాటి గురించి బాధపడకూడదు. దానివల్ల చెడు ప్రభావం ఉంటుంది. ధైర్యంగా ఉండాలి.

పోజిటివ్ హోరం

సరైన ఆహారం తీసుకోకపోవడం వల్ల కూడా ఒత్తిడి పెరుగుతుంది. అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా రోజూ కనీసం 2 నుంచి 4 లీటర్ల మంచినీళ్ళు తాగాలి (వయసును బట్టి) పాలు, పెరుగు, ప్రోటీన్లు, మినరల్స్, విటమిన్లు పీచు పదార్థాలు ఉండే ఆహార పదార్థాలు, పళ్ళు, కాయగూరలు బాగా తినాలి.

ఈ చిట్కాలు పాటిస్తే చాలు. ఒత్తిడి అనేది మీ దరికి చేరదు. జీవితం చాలా నిలువైనది. దాన్ని ఆనందంగా జీవించండి

కవి పరిచయం:-

డా. బి.వి. పట్టాభిరామ్ గారు అంతర్జాతీయంగా పేరు పొందిన హిప్పాటిస్టు, మెజిషియన్ మరియు ఫిలాసఫీలో నిష్ణాతులు. ఈయన ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయం నుండి యోగ - హిప్పాటిసమ్ అనే అంశంపై పి.హెచ్.డి. పొందారు. హిప్పాటిసమ్పై భారత దేశంలో డాక్టరేట్ పొందిన మొట్టమొదటి పరిశోధకులు డా.పట్టాభిరామ్. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ఈయన గారి 'సాఫ్ట్ స్కైల్స్' నుండి స్వీకరించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

1. నీకు ఏయే విషయాలలో చిరాకు కలుగుతుంది?
2. చిరాకు కలిగినప్పుడు నీ మనస్సు ఏ విధంగా వుంటుంది?
3. ఒత్తిడి ఎప్పుడెప్పుడు కలుగుతుంది?

ఆందోళన = సంశయం, గడబిడ;

చికాకు = విసుగు, కలత;

వ్యసనం = దురలవాటు;

ఊరట = ఓదార్పు, మన శ్యాంతి;

చిట్కా = ఉపాయం;

ఉత్సాహం = సంతోషం, కోరిక;

సునాయాసం = చాలా సులభమైన.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

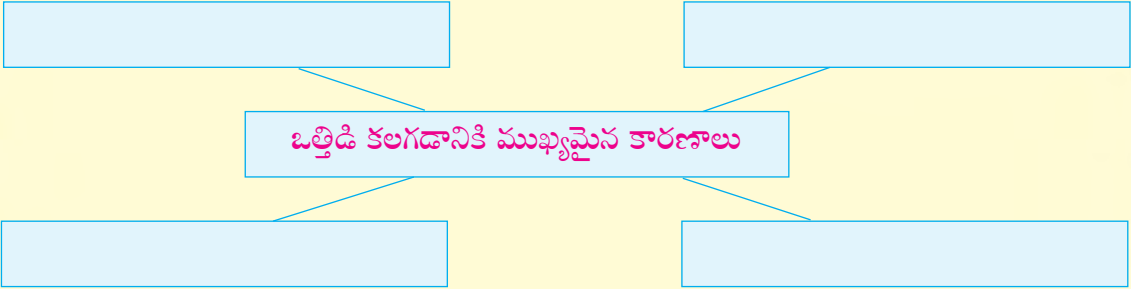
అ. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

ఒత్తిడి = రాపిడి, పీడనం, బలవంతం, నిర్బంధం;

III. కృత్యం:

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి, సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది అల్లికను పూరించండి.

పరిచ్ఛేదం: పుట సంఖ్య 55లో “శారీరకంగా ఆరోగ్యంగా... నుండి.... ఒత్తిడి చోటు చేసుకోవచ్చు” వరకు

ఆ. సమాజంలో ఒత్తిడిని కలిగించు రెండు కారణాలు (అంశాలు)

- 1) _____
- 2) _____

ఇ. i) వచనం మార్చి రాయండి.

- 1) స్నేహితుడు =
- 2) ఫలితము =

ii) స్వీయస్పందన

ఒత్తిడి తగ్గించుకొనేటందుకు నీవేమి చేస్తావో నీ సొంతమాటల్లో రాయుము.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ. జవాబులు రాయండి.

1. ఒత్తిడి అనగానేమి?
2. ఒత్తిడి కలిగినప్పుడు శరీరంలో కలుగు మార్పులు.
3. ఒత్తిడిని తగ్గించుకోటానికి తీసుకోవాల్సిన పోషకాహారం.
4. ఒత్తిడి కలిగిన వ్యక్తులకు ఎవరెవరు, ఏ విధంగా సచ్చజెప్పాలి?

ఆ. కింది వాక్యాల తప్పుప్పులను గుర్తించి రాయండి.

1. ఒత్తిడి అధికమైనప్పుడు చేతులు వేడెక్కుతాయి. ()
2. వజ్రాసనం వల్ల ఆహారం బాగా జీర్ణమవుతుంది. ()
3. టెన్షన్ ఎక్కువయినప్పుడు శరీరంలో ఏ మార్పులు కలుగవు. ()
4. మంచి పని చేసిన వారిని అభినందించాలి. ()

ఇ. కింది వాటిని జతపరచండి.

‘క’ వర్గము

‘చ’ వర్గము

- 1) ప్రాణాయామం అ) సహాయం
చేయటం మంచిది
- 2) అవసరమైన వారికి ఆ) చాలా విలువైనది
- 3) చాలావరకు ఒత్తిడి ఇ) చాలా సింపుల్
- 4) జీవితం ఈ) తాత్కాలికమే

ఈ. స్వీయస్పందన:

1. ఆనవాలు చేయుటవలన కలుగు లాభాలను గూర్చి నీ సొంత మాటల్లో రాయుము.
2. ఒత్తిడిలో ఉన్న నీ స్నేహితున్ని ఎలా ఆదుకుంటావు?

V. భాషావగాహన:

అ. కింది పదాలను విడదీసి, రాయండి.

1. వజ్రాసనం =
[] + []
2. శరీరమంతా =
[] + []
3. విద్యార్థులు =
[] + []

ఆ. కింది పదములను సరియైన సమాసములతో జతపరచండి

‘క’ వర్గము

‘చ’ వర్గము

- 1) అనారోగ్యము అ) ద్వంద్వ సమాసము
- 2) ఆర్థిక ఇబ్బందులు ఆ) ద్విగు సమాసము
- 3) రెండు నిమిషాలు ఇ) విశేషణపూర్వపద
కర్మధారయ
సమాసము
- 4) పాలుపెరుగు ఈ) సజ్ తత్పురుష
సమాసము
ఉ) పష్టి తత్పురుష
సమాసము

ఇ. కింది వాక్యాలు సామాన్య/సంయుక్తములలో ఏరకమునకు చెందినవో రాయండి.

- 1) ఈ చిట్కాలు పాటిస్తే చాలు. []
- 2) ఇంటి సమస్యలు, పాఠశాల సమస్యలు ఒకరికొకరు చెప్పుకోవడం వల్ల కొంత ఒత్తిడి తగ్గుతుంది. []
- 3) కొంత సహజ వ్యాయామం కూడా అవసరం. []
- 4) పేదవారికి, అవసరమైన వారికి చేతనయినంత సహాయం చేయటం మంచిది. []

ఈ. కింది వాక్యంలోని వాక్యాంగాలను గుర్తించి రాయండి.

- 1) బొద్దులు మూడు చిట్కాలు చెప్పారు.

కర్త	కర్మ	క్రియ

ఉ. కింది వాక్యములు ఏకాలమునకు చెందినవో గుర్తించి రాయండి.

- 1) ఒత్తిడి గొన్న వారికి పెద్దలు, టీచర్లు, స్నేహితులు ధైర్యం చెప్పాలి. []
- 2) బొద్దులు మూడు చిట్కాలు చెప్పారు. []

ఊ. కింది పదాలకు వ్యతిరేకార్థకములు రాయండి.

- 1) తాత్కాలికము X []
- 2) నిరుత్సాహము X []
- 3) అవసరం X []
- 4) ధైర్యం X []

VI. సృజనాత్మకత

మీ పాఠశాల గ్రంథాలయమునకు వెళ్ళి, వివిధ మేధావులు రచించిన ఒత్తిడి తగ్గించే పుస్తకాలు చదివి, ముఖ్యాంశాలను ‘నోట్ బుక్’లో రాయండి.

లేఖన నైపుణ్యాలు: వార్తా లేఖనం

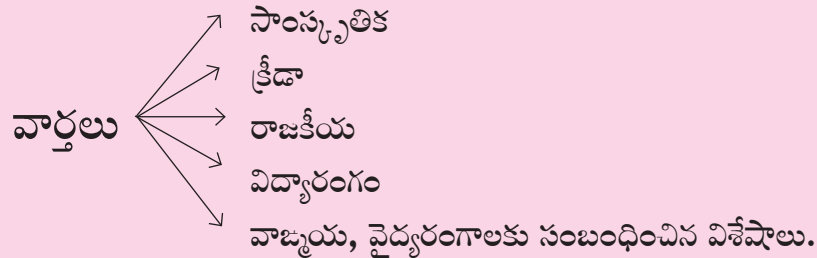
నేటియుగం సమాచార యుగం. సాంకేతిక సమాచార మాధ్యమాల వలన ప్రపంచం చాలా ఎంతో దగ్గరైంది. ప్రపంచంలో ఎక్కడ ఏ సంఘటన జరిగినా ఇంట్లో కూర్చునే మనం ఈ సమాచార మాధ్యమాల ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు. వార్తలు నేటి జీవనంలో అవిభాజ్య అంశం. కాబట్టి వార్తా లేఖనం ముఖ్యమైన నైపుణ్యంగా భావించబడుతుంది. విమర్శనాత్మక, తర్కశుద్ధమైన ఆలోచనలతో సమాచారాన్ని యథాతథంగా విశ్లేషించి రాయాలి. ఇట్టి సృజనాత్మక లేఖన నైపుణ్యాన్ని అలవరచుకోవడం ఉత్తమ వార్తా లేఖనానికి ఎంతో అవసరం.

వార్తను రాయునపుడు కింది విషయాలను తప్పక పాటించవలెను.

- సంఘటనలోని నిజానిజాలు.
- నిష్పక్షపాతంగా రాయడం.
- సంఘటన యొక్క యథాతథమైన, సత్యమైన వివరాలు.
- ప్రత్యక్షంగా సంభవించిన సంఘటన గూర్చి రాయడం.
- వైయక్తిక అంశాలను చేర్చకుండుటం. - వ్యక్తిగత/స్వంత అభిప్రాయాలను చేర్చకూడదు.

వార్తలు తయారు చేయుటకు నియమాలు:

1. శీర్షిక : వార్తల పతాక శీర్షిక సంపూర్ణ వార్తకు అద్దంలాంటిది.
2. తేది, స్థలం, సమయం, సంబంధిత వ్యక్తులను గూర్చి యథాతథంగా పేర్కొనాలి.
3. వార్త అనునది సంఘటన జరిగిన తరువాత రాయబడుతుంది. కాబట్టి ఎల్లప్పుడూ భూతకాలంలోనే రాయాలి.
4. ఎవరిమనోభావాలను దెబ్బతీయునట్లుగా రాయరాదు. ప్రజలను ఆవేశపరచే విధంగాను, ఉద్దేకపరచే విధంగాను రాయరాదు.

● వార్తను తయారు చేయుట

1) ఇచ్చిన విషయంపై	3) ఇచ్చిన అంశాలను బట్టి
2) ఇచ్చిన సంఘటనను బట్టి	4) కార్యక్రమాలకు సంబంధించిన వివరాలు

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- ఒత్తిడి తగ్గించే పద్ధతులను గురించి.
- పాజిటివ్ థింకింగ్ గురించి.
- తీసుకోవాల్సిన పోషకాహారాన్ని గురించి.

ఉ.సూ : ఒత్తిడిని తగ్గించే అనేక మార్గాలను విద్యార్థులకు సూచించవలెను.

వి.సూ : ఎంతటి కఠిన సమస్య వచ్చినను ఒత్తిడికి లోనుగాకుండా, దానిని సాధించు మార్గాన్ని అన్వేషించవలెను.

నేపథ్యం:

కంప్యూటర్‌లో పని చెయ్యాలంటే కంప్యూటర్‌కి కొన్ని ఆజ్ఞలు (Commands) ఇవ్వవలసి వుంటుంది. దానిలో ఏ చిన్న పొరపాటు జరిగినా అది Bad Command అవుతుంది. పని జరగదు. అలాగే మానవ భాషలో కూడా చాలా సార్లు వాక్యంలోని ఏ పదానికి ఆ పదం విడివిడిగా అర్థం చేసుకొంటే అసలు అర్థం గ్రహించలేము. వాడుకలో ఆ వాక్యానికి గల అసలు అర్థాన్ని పాటించాలి.

ఉదాహరణకు నిష్క్రమించేటప్పుడు 'పోతాను' అనడం శుభసూచకంగా భావించరు. అందుకే 'వెళ్ళొస్తా' అని అంటారు. కానీ దీని అర్థం తిరిగి వెంటనే వస్తా అనికాదు. 'వెళ్ళి పోతున్నా' అనే అర్థం. ఈ విధమైన ప్రయోగం ఇతర భాషల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. ఉదాహరణ: జాడిన్ యేతో-మరాఠీ, పోయిట్టు వరేన్ - తమిళం, కాబట్టి ఒక భాషను కూలంకషంగా అభ్యసించాలంటే ఇలాంటి పలుకుబళ్ళను తెలుసు కోవడం ఎంతైనా ఆవశ్యకం.

ఇది తెలియకే ఈ పాఠంలోని హీరో ఏం చేశాడో చూడండి.

ఒకూర్లై ఒక దనవంతుడుండేటోడు. ఆయిన మన్సు సైసముచ్చోడు. పావుల కర్పు వెడ్డందుకు పదిసార్లు ఆలోచించేటోడు. యేది జూడు పుత్తి పున్యానికన్న, లేకపోతే అగ్గవలనన్న వొస్తే బాగుండుననుకునేటోడు.

దనవంతుడు అల్ల యింట్ల పనిజేస్తందుకు ఒక మనిషిని పెట్టుకోవాలనుకున్నడు. మన్సు మంది పని జేస్తమని వొచ్చిరు. కని ఆయిన జెప్పిన తక్కువ జీతానికి యెవ్వలు ఒప్పుకోలే. యిగ దనవంతుడు, యెవడో ఒకడు తక్కువల దొర్కపోతడా అని సూస్కుంట గూసుండు.

ఆ వూర్లై ఒక బిత్తిరోడు వుండేటోడు. ఆడు వుకెనే వూర్లై అటూయిటు దిరుగుతుండేటోడు. ఒగనాడు ఆడు దనవంతుని కంట్లె వడ్డడు. దనవంతుడు ఆన్ని నిల్వి "అరేయ్! నీకు రోజు పొద్దుగాల గంజివోస్త, ఒక పూట అన్నం బెడ్డు, పండుగకు, పబ్బానికి శిల్లర సైసలిస్త, యేడాదికోసారి నా పాత బట్టలిస్త! మా యింట్ల పని జేస్తవా?" అని అడిగిండు. దానికి బిత్తిరోడు సరేనన్నడు. యిగ దనవంతుడు శాస అగ్గవల జీతగాడు దొరికిండుని మన్సు సంబూరవడ్డడు.

యిగ బిత్తిరోని తోటి యిది అది అని గాకుంట సగులం పని జేయించుకుండు దనవంతుడు. ఆకిలి వూకుడు, సాన్ని జల్లుడు, బాసండ్లు దోముడు, బట్టలుతుకుడు యిట్ల అన్ని పనులు జేయించుకుండు. అప్పుడప్పుడు బిత్తిరోడు ఒక పని జెప్తే యింకో పని జేశేటోడు. ఐనాగని అగ్గవల దొరికిండు గాబట్టి అన్ని యేవనకుంట నిమ్మలంగ జెప్పి శేయించుకునేటోడు దనవంతుడు.

యిగ గిది గిట్లుండంగ ఒకసారి దనవంతుని కుటుంబమంత పక్కూరికి పెండ్లికి బోవల్సొచ్చింది. పొయ్యేటప్పుడు దనవంతుడు బిత్తిరోనితోటి "అరేయ్! మేము రేపు పొద్దుగాల లేవంగనే వొస్తం! వూర్లై దొంగల బయం యెక్కువుంది. యిల్లు జెర మంచిగ కావలిగాయి. పండుకుంటప్పుడు తలుపులు బద్రం!" అన్నేప్పిండు. అందుకు బిత్తిరోడు "సరే సరే! మీరు నిమ్మలంగ వొయ్యిరా! అంత నేను జూస్కుంటగా!" అన్నడు. యిగ దనవంతుని కుటుంబమంత పెండ్లికి పయనమైపోయ్యిరు.

తెల్లారంగనే యింటికి దిరిగొచ్చిన దనవంతునికి యిల్లంత దొంగలు దోస్కపోయ్యి కనవడ్డది. సైసలు, బంగారం, సామాన్లు యేం లేకుంట యెత్కపోయ్యిరు. సూస్తే యింటికి తలుపులు లేవు! దనవంతుడు లబ్బలబ్బ మొత్తుంట బిత్తిరోని కోసం జూశిండు.

అంతల్నే బిత్తిరోడు అట్క మీదికెల్లి గుబిక్కున దుంకిండు. "యేందిరా యిది! యిల్లంత దొంగలు దోస్కపోతుంటే నువ్వేం జేశినవరా?" అనడిగిండు దనవంతుడు నెత్తినోరు గొట్కుంట. అందుకు బిత్తిరోడు "నువ్ పోతప్పుడు ఏవన్నవ? తలుపులు బద్రం అన్నవ గద! అందుకని ఆటికి కావలిగ నేను గూడ మీదనే పండుకున్న. యిగ జూడు తలుపులెంత బద్రంగ వున్నయో!" అన్నడు యిగిలిచ్చుకుంట.

ఆ మాటలిన్న దనవంతుడు "సైసలకు కక్కుర్తిపడి తెల్విదక్కువోన్ని పనిల వెల్కోని నిండ మునిగితి గదా!" అని లబ్బలబ్బ మొత్తుండు.

కవి పరిచయం:-

శ్రీ పెండెం జగదీశ్వర్ గారు పెండెం సత్యమ్మ, నరసింహ అను పుణ్యదంపతులకు తెలంగాణ రాష్ట్రం నల్లగొండ జిల్లా రామన్నపేట మండలంలోని మునివంపుల గ్రామంలో 1976 జూన్ 28న జన్మించారు. ప్రస్తుతం ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేస్తున్నారు. బాలజ్యోతి, బాలమిత్ర, బుజ్జాయి, ఆనంద వృక్షం, విడ్డూరాల ఋడ్డోడు, గజ్జల దయ్యం, బడిపిల్లగాల్ల కథలు, గమ్మతి గమ్మతి కథలు మొదలగునవి వీరి ఇతర రచనలు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం 'గమ్మతి గమ్మతి కథలు' నుండి గ్రహించబడినది.

I. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

- 1) దనవంతుడు సంబురపడటానికి కారణం.
- 2) దనవంతుడు ఊరికి వెళుతూ బిత్తిరోనికి ఏమని జాగ్రత్తలు చెప్పాడు.
- 3) దనవంతుడు ఎందుకు మొత్తుకున్నాడు.
- 4) బిత్తిరోడు దనవంతునికి ఏమని సమాధానమిచ్చాడు.

II. లఘుటీక రాయండి.

- 1) బిత్తిరోడిని దనవంతుడు పనిలో పెట్టుకోవడానికి కారణం.
- 2) బిత్తిరోడు తలుపులు ఊడదీసిన విధం.
- 3) నిండా మునిగిన దనవంతుడు.

III. కృత్యం

కింది గద్యమును చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ.

దనవంతుడు బిత్తిరోనికి ఇస్తానన్నవి.

--	--	--	--

పుటసంఖ్య 59లోని 'ఆ పూల్ల ఒక బిత్తిరోడు శేయించుకునేటోడు దనవంతుడు' వరకు

ఆ. అభిప్రాయవ్యక్తీకరణ :

దనవంతుడు బిత్తిరోడిని పనిలో పెట్టుకున్న కారణం.

ఇ. స్వీయస్పందన

దనవంతుని ప్రవర్తన ఎంతవరకు సమంజసం

IV. లేఖన నైపుణ్యాలు : సామెత

పెద్దలు అనుభవంతో అలంకారికంగా చెప్పిన మాటలే సామెతలు. విషయాన్ని తక్కువ మాటలలో చమత్కారంగా మనస్సుకు సూటిగా తాకేలా చెబుతుంది సామెత.

ఇప్పుడు ఇచ్చిన సామెతను సూచనల ఆధారంగా సోదాహరణంగా ఎలా వివరించి రాయాలో చూద్దామా!

"దీపమున్నపుడే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోవాలి".

ఈ సామెత సమయ పాలనను గురించి తెలియ చేస్తుంది. సమయాన్ని వృధా చేయకుండా సకాలంలో పనులు పూర్తి చేయాలని ఈ సామెతకు అర్థం.

1) నిదానమే ప్రధానము

2) ఐకమత్యమే మహాబలం

3) కష్టే ఫలి

4) అందని ద్రోక్ష పండ్లు పుల్లన

పై సామెతలను గురించి తెలుసుకోండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- ఒకే భాషలోకూడా రకరకాల మాండలికాలు, యాసలు ఉంటాయి.
- ప్రతిదానికి తనదైన ప్రత్యేకత, తియ్యదనం ఉంటుంది.

నేపథ్యం:

'పల్లె'కు గల పర్యాయ పదాలు, అలాగే ఇతర భాషలలో పల్లెను ఏమంటారు. ఆ పదాలతో ఆకృతిని పూరించండి.

ఆంగ్లం -	
మరాఠీ -	
హిందీ -	
ఇతర భాషలు -	

ఆరాధ్య ఆ రోజు చాలా ఆనందంగా ఉంది. అందుక్కారణం తమ్ముడు వాసుతో కలిసి మొదటి సారిగా తమ అమ్మమ్మ తాతయ్య వాళ్ళ ఊరికి వెళుతోంది. వాళ్ళను తీసుకువెళ్ళడానికి వూరి నుండి వాళ్ళ మామయ్య వేణు వచ్చాడు.

ఆరాధ్య ఎనిమిదో తరగతి చదువుతోంది. వాసు ఆరో తరగతి చదువుతున్నాడు. ఆరాధ్య వాళ్ళ తెలుగు వాచకంలో పల్లెకు పోదాం అనే పాఠం ఉంది. వాళ్ళ టీచర్ ఆ పాఠం చెప్పి రేపటి నుండి దసరా సెలవులు కాబట్టి ఏదైనా పల్లెటూరుకు వెళ్లి ఈ వారం రోజులు అక్కడ ఏమేం చూశారో, ఏమేం చేశారో ఒక వ్యాసం లాగ రాసి తీసుకురండి అన్నది.

మొదట ఆరాధ్య అమ్మా నాన్న అమ్మమ్మ వాళ్ళ ఊరు వెంకటాపురం వెళ్ళటానికి ఒప్పుకోలేదు. అది ఏమాత్రం సౌకర్యాలు లేని మారుమూల పల్లెటూరు. పిల్లలు అక్కడికి వెళితే అన్నింటికీ బాగా ఇబ్బంది పడతారని వాళ్ళ భయం. అమ్మమ్మ, తాతయ్యలు ఎప్పుడైనా ఏదో వైద్యం కోసం సిటీ వస్తే చూట్టం తప్ప ఆరాధ్య ఎప్పుడూ వాళ్ళ వూరు వెళ్ళలేదు. తమ్ముడితో కలిసి చాలా సేపు బతిమిలాడి, ప్రాజెక్టు గురించి చెప్పిన తర్వాత అందుకు ఒప్పుకున్నారు. ఆరాధ్య తండ్రి వెంటనే బావమరది వేణుకు ఫోన్ చేసి వచ్చి పిల్లలను తీసుకువెళ్ళమని చెప్పాడు. వెంటనే వేణు రెక్కలు కట్టుకొని వాలాడు.

వెంకటాపురం నిజంగానే మారుమూల పల్లెటూరు. రాత్రంతా రైలు ప్రయాణం, ఆ తర్వాత బస్సు ప్రయాణం. బస్సు దిగగానే వేణు ఇంట్లో పనిచేసే సామన్న ఎద్దుల బండితో సిద్ధంగా ఉన్నాడు. వచ్చని పంట పొలాల మధ్య పంట కాలువలను దాటుకుంటూ బండి ప్రయాణం. వాసు అప్పుడే ఎద్దుల బండి తోలడం మొదలు పెట్టాడు. కనుచూపు మేరంతా కంటికి ఆహ్లాదం కలిగించే పచ్చదనం. తమ ఇల్లా, స్కూలు, షాపింగ్ మాల్స్ తప్పించి ఏదీ చూసి ఎరుగని ఆ పిల్లలకు ఏదో కొత్త ప్రపంచంలోనికి అడుగు పెడుతున్నట్టుగా

ఉంది. పరిసరాలను తన్మయత్వంతో చూడసాగారు.

అరగంటలో వూరు చేరుకున్నారు. ఇంటిముందు బండి ఆగగానే అమ్మమ్మ, తాతయ్య ఎదురు వచ్చారు. ఆరాధ్యని, వాసును చూడగానే వాళ్ళమొఖాల్లో కనబడ్డ సంతోషం తాలూకు మెరుపును ఒక్క ఆరాధ్య మాత్రమే గమనించింది. అమ్మమ్మ ఆరాధ్యని ఆర్తిగా దగ్గరకు తీసుకుంది. ఆ ఆనందంలో ఆమె కళ్ళల్లోంచి నీళ్ళు వచ్చాయి. మనుమడు, మనమరాలు వచ్చినందుకు వాళ్ళు చేసిన హడావుడి అంతాఇంతా కాదు.

వేణు అగ్రికల్చరల్ బీ.ఎస్సీ. చదివి ఉన్న ఊళ్లోనే వ్యవసాయం చేస్తూ, అందులో ప్రయోగాలు చేస్తున్నాడు. వాళ్ళకు ఇద్దరు పిల్లలు. మంజుల ఏడో తరగతి, శీను ఐదో తరగతి. శీను పరుగున వెళ్లి వూళ్లో ఈ విషయం టాంటాం చేసి వచ్చాడు. వాళ్ళను చూట్టానికి బిలబిలమంటూ వచ్చిన పిల్లలతో ఇంటి ముందు పందిరి నిండి పోయింది. ఆరాధ్య, వాసు ఆ పిల్లలతో యిట్టే కలిసి పోయారు. వాళ్ళతో కబుర్లతో కాలమే తెలీలేదు.

మధ్యాహ్నం భోజనాల దగ్గర వంటలన్నీ చాలా రుచిగా ఉన్నాయంటూ తిన్నారు. ముఖ్యంగా ముంతలో తోడు పెట్టిన గడ్డ పెరుగు రుచి చూసి అబ్బా, పెరుగు ఎంత కమ్మగా ఉందో అన్నది ఆరాధ్య, వాసు అయితే ఉట్టిదే జుర్రెస్తూ, ఇలాంటి పెరుగు నేను ఎప్పుడూ తినలేదు అన్నాడు.

అదంతా పాల మహిమ, మీకు సిటీలో ఇలాంటి పాలు దొరకవు. అన్నీ కల్తీపాలు అన్నాడు వేణు.

సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు మంజుల, శీను, ఆరాధ్య వాళ్ళను ఆటలాడటానికి బడి దగ్గరకి తీసుకుపోయారు. వాళ్ళ బడి చాలా విశాలంగా ఉంది. ప్రహరీ గోడ చుట్టుతూ పెద్ద పెద్ద చెల్లున్నాయి. గ్రౌండ్ మొత్తం కోలాహలంగా ఉంది. దాదాపు వూళ్ళో పిల్లలంతా అక్కడే ఉన్నారా అన్నట్టుంది.

పెద్ద పిల్లలంతా వాలీబాల్ ఆడుతూంటే, తను ఈడు పిల్లలంతా, కబడ్డీ, కోతికొమ్మచ్చి, వంగిదూకుల్లు, తొక్కుడు బిల్ల, గోలీలాటలు, ఖోఖో ఆడుతున్నారు. ఆ ఆటల పేరు వినడమే గానీ ఎప్పుడూ చూడలేదు. ఆడలేదు. మంజుల వాళ్ళకు ఒక్కో ఆట గురించి వివరించి చెప్పింది. ఆడపిల్లలు, మగపిల్లలతో సమానంగా కబడ్డీ ఆడటం చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది. శీను, వాసును గోలీలు ఆడటానికి తీసుకుపోయాడు. ఆరాధ్య, మంజుల కలసి తొక్కుడు బిళ్ళ ఆడేవాళ్ళతో కలసిపోయారు.

రాత్రి భోజనాలయ్యాక డాబా మీద అందరికీ సరిపడా నవారు మంచాలు, నులక మంచాలు, మడత మంచాలు ఇలా రకరకాల మంచాలేశారు. నాకు ఈ వల్లెటూరు బాగా నచ్చింది మామయ్యా అన్నది ఆరాధ్య. అప్పుడే ఏం చూశావు రేపు చూద్దాంలే పడుకోండి అన్నాడు వేణు. తాతయ్యతో కబుర్లు చెప్పాలని ఉన్నా బాగా అలసి పోవడం వలన పిల్లలు ఒళ్లెరక్కుండా నిదురపోయారు.

ఇంకా చీకటిగా ఉండగానే మేడకింది పనుల అలికిడికి ఆరాధ్య, వాసు ఇద్దరు మేడ నుండి కిందికి దిగారు.

ఇంటి వెనుక ఉన్న పశువుల కొట్టంలో వాళ్ళ

అమ్మమ్మ ఆవుపాలు పిండుతోంది. మామయ్య గాట్లో మేత వేస్తున్నాడు. ఇద్దరు మనుషులు పొలం వెళ్ళడానికి నాగళ్ళు కట్టిన కాడిమాల్లను ఎద్దులకు ఎత్తుకుంటున్నారు. పరిసరాలన్నీ ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్న ఆరాధ్య ఇంట్లోంచి వాసు కేక వెయ్యడంతో లోపలికి వెళ్ళింది. అక్కా, అత్తయ్య చూశావా జిమ్ ఎక్స్‌రేజ్ చేస్తోంది అన్నాడు వాసు.

అది ఎక్స్‌రేజ్ కాదు మీ అత్త మజ్జిగ చిలుకుతోంది. దాన్ని మజ్జిగ కవ్వం అంటారు. అంతేకాదు. తను రోజూ తిరుగలితో పిండి విసురుతుంది. రోకలితో రోట్లో వడ్లు దంచుతుంది. అందుకే మీ అత్త అంత నాజుగ్గా ఉంది నవ్వుతూ అన్నాడు వేణు. అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన పిల్లలు కవ్వం వంకా, మజ్జిగ వంకా అదే పనిగా చూడసాగారు. రమ ఆ తర్వాత వెన్న తీసి ఉట్టిమీద భద్రపరచింది. అక్కడ పెడితే ఇక పిల్లల బాధ ఉండదన్నమాట అన్నది ఆరాధ్య.

శీను గంప తెరువగానే కోడి పిల్లలు బిలబిలమంటూ ఇవతలికి వచ్చాయి. పిల్లలు వాటితో కాసేపు ఆడుకున్నారు. ఇంటి వుండు శుభ్రం చేయడంలో, కల్లాపి చల్లి ముగ్గులేయడంలో మంజుల వాళ్ళమ్మకు సాయం చేసింది. అంతవరకు అక్కడే అరుగు మీద కూర్చోని, వచ్చిపోయే వాళ్ళను

చూడసాగారు. గడేలు తోలుకొని, పొలాలకు వెళ్ళేవాళ్ళు, పట్నానికి వెళ్తున్న చిరు వ్యాపారస్తులు, నీళ్ళ కావళ్ళు మోసే వాళ్ళతో వీధి హడావుడిగా పల్లెలో త్వరగా తెల్లవారుతుంది అన్నట్లుగా ఉంది.

పిల్లలూ త్వరగా మొఖాలు కడుక్కోండి. బాయ్లర్లో నీళ్ళు మరుగుతున్నాయి. అమ్మమ్మ గొంతు నినబడటంతో పిల్లలు లోపలికి ఉరికారు. బాయల్ గమ్మత్తుగా ఉంది. వేన్నీళ్ళు ఎన్ని వాడుకున్నా ఇంకా వస్తూనే ఉన్నాయి. తాతయ్య పండ్లు తోముతున్నాడు. అదేమిటి తాతయ్య అడిగాడు వాసు. ఇది తుమ్మపుల్ల. తుమ్మపుల్ల, పండుంపుల్లలు పండ్లకు మంచివి. అవునవును అలాంటి యాడ్ నేను చూశాను అన్నాడు వాసు. అందరూ నవ్వారు.

ఆరాధ్య వంట ఇంట్లోకి వచ్చింది. ఇల్లంతా కలయజూసింది. ఎక్కడ చూసినా మట్టిని పెద్ద పెద్ద నీళ్ళ కాగులు, గంగాళాలు, రాగి బిందెలు, కంచు చెంబులు, రాగి కంచాలు, లోటాలు, అంతేకాక వంట పాత్రలన్నీ మట్టివో, రాగినో, ఇత్తడివో ఉన్నాయి.

అత్తయ్య వంట చేస్తోంది. పొయ్యి మీద మట్టి కుండలో అన్నం కుతకుత ఉడుకుతోంది. ఆరాధ్య ఆశ్చర్యంగా గమనించి చూసిన వేణు నిన్న మీరు వంటలు చాలా కమ్మగా ఉన్నాయంటూ మెచ్చుకుంటూ తిన్నారుగా. ఆ కమ్మదనం వంటలకు ఎలా వచ్చిందనుకుంటున్నారు. అదంతా ఈ కట్టెల పొయ్యి, మట్టికుండల మహాత్మ్యమే అంటూ అక్కడున్న రాగి మరచెంబులో నీళ్ళు గటగటా తాగేశాడు. మట్టి కుండలూ, రాగి, కంచు, ఇత్తడి పాత్రల వాడకం మనిషి ఆరోగ్యానికి చాలా మంచిది. పల్లెల్లో ఇంకా అవే వాడుతున్నారు. అందుకే ఇక్కడ డిస్పోజబుల్స్ చెత్త అంతగా చేరడంలేదు.

ఆరాధ్య ఇల్లంతా కలయ తిరుగుతూ ఏవేవో ప్రశ్నలు అడుగుతోంది. ఏ ప్రశ్న అడిగినా మామయ్య సశాస్త్రీయంగా విడమరచి సమాధానాలు చెప్పడంతో ఆరాధ్యకు చాలా ఆనందం కలిగింది.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం వేణు ఆరాధ్యకు వూరు చూపించడానికి తీసుకెళ్ళాడు. ముందుగా కుమ్మరి వీధికి వెళ్ళారు. వేగంగా తిరుగుతున్న సారె మీద కుండలు చేసే విధానం, నగిషీ పనిచేయడం, ఆరబెట్టి ఆములో కాల్చడం వంటి వివిధ స్థాయిలు చూశారు. తర్వాత కుమ్మరి కొలిమి దగ్గరికి, వడంగి దగ్గరికి, కంసాలి దగ్గరికి, చీరలు నేసే మగ్గల దగ్గరికి వెళ్ళారు. ఆరాధ్య అడిగే సందేహాలన్నింటికీ వేణు ఓపికగా సమాధానాలు చెప్తున్నాడు. ఇంటికి వచ్చే దారిలో నూనె గాసుగను చూశారు. దీనినే సిటీలో 'కోల్డ్ ప్రెస్డ్ నూనె' అంటారు అన్నాడు వేణు.

సాయంత్రం అందరూ కలసి చెరువుకట్ట కింద జరుగుతున్న సంతకు వెళ్ళారు. శీను మిగతా పిల్లలతో కలసి చెరువులో ఈత కొట్టాడు. నీళ్ళలోకి వంగిన చెట్టు కొమ్మ మీద నుంచి నీళ్ళలోకి పట్టికొట్టి దూకే తర్వాత అదే చెట్టు మీద దొంగ పోలీసు ఆట ఆడారు. పిల్లలంతా సంత చూసుకొని ఇంటికి వచ్చారు.

రాత్రి భోజనాలయ్యాక డాబా మీద తాతయ్య బోల్లు కబుర్లు చెప్పాడు. రోజూ ఒక కథ చెప్పాల్సిందే.

రోజులు గడుస్తున్నాయి. పిల్లలు తేదీలు, వారాలు మరచిపోయారు. సమయం ఎలా గడుస్తోందో తెలియడం లేదు. ఒకరోజు అమ్మమ్మ గాజుల వాడికి పిలిపించి ఆడపిల్లలిద్దరికీ, గాజులు తొడిగించింది. గాజులు తొడుగుతున్నంత సేపూ అదో వేడుక.

దసరా పండుగ రానే వచ్చింది. దానికే విజయ దశమి అని మరో పేరు. పొద్దున్నే పిల్లలు వేణుతో కలసి మామిడి తోటకు వెళ్లి మామిడి ఆకులు తెచ్చి, అన్ని గుమ్మాలకు నిండుగా కట్టారు. పిల్లలు అందరూ పొలాలకు వెళ్లి జొన్న, సజ్జ కంకులున్న దంట్లు తీసుకువచ్చారు. వాటిని ఊరేగింపుగా వెళ్లి అన్ని ఒక కట్టగా జమ్మిచెట్టు మీద కట్టారు. అని పక్షుల కోసం అని తాతయ్య చెప్పాడు. ఆ ఆచారం లో భూతదయ ఇమిడి ఉంది.

పండుగ అయిపోయింది సెలవులూ అయిపోయాయి. సిటీకి వెళ్ళాలంటే ఎందుకో బాధగా ఉంది. అందరికీ బాధగానే ఉంది. అమ్మమ్మ అయితే పిల్లలను దగ్గరకు తీసుకొని మళ్ళీ కంటతడి పెట్టింది. మీకు రావాలనిపించినపుడల్లా కబురు చేయండి, మీ మామయ్యను పంపుతాను అన్నది. ఆరాధ్య అమ్మమ్మ కళ్ళలోకి చూస్తూ తల ఊపుతుంటే, తన కంట్లోనూ నీళ్ళు ఉబికాయి.

ఆరాధ్యని, వాసును తీసుకొని, వేణు బయలుదేరాడు.

ఆరాధ్యకి తిరుగు ప్రయాణం ఏమాత్రం ఉత్సాహంగా లేదు. అనుక్షణం ఆ పదిరోజుల జ్ఞాపకాలు వెంటాడుతున్నాయి.

సిటీకి వచ్చాక ఒక రోజు కూర్చోని తన పూర్తి ప్రయాణం, పదిరోజులు తను అక్కడ గడిపిన వివరాలు అన్నీ రాసి చివరగా ఇలా రాసి వాళ్ళ టీచర్కు అందజేసింది.

పట్నానికి, పల్లెకు తేడా నాకు చాలా స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. నగరంలోని పిల్లలు, బాల్యాన్ని అనుభవించడం లేదనిపిస్తోంది. తీరిక దొరికితే టీవీ, ఇంటర్నెట్, అంతే చాలా బళ్ళల్లో, ఆటలు లేవు, ఆట స్థలాలూ లేవు. శారీరక శ్రమకు దూరమౌతున్నారు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ఈ పదిరోజులు పల్లెకు వెళ్ళొచ్చినట్లుగా లేదు. స్వర్గానికెళ్ళొచ్చినట్లుగా ఉంది అంటూ ముగించింది.

కవి పరిచయం:-

శ్రీ దాసరి వెంకటరమణగారు దాసరి వెంకటరమణమ్మ, రంగయ్య అను పుణ్యదంపతులకు 1965 మార్చి 22న ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కర్నూల్ జిల్లా ఉయ్యాలవాడలో జన్మించారు. వీరి బాలసాహిత్య రచనలు ఎన్నో తెలుగు పత్రికలలో ప్రచురితమయ్యాయి. అంతేగాక ఎన్నో నాటికలు, లఘుచిత్రాలు రచనలు చేసి, ఆకాశవాణిలో దర్శకత్వం వహించి ప్రసారం చేశారు. ఎం.ఎ (తెలుగు), పిజి డిప్లోమా ఇన్ 'ఫిల్మ్ డైరెక్షన్' చేశారు. వీరు రచించిన 'ఆనందం' కథల సంపుటికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడెమి అవార్డు, 'అమ్మ మనసు' కథల సంపుటికి పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నుండి 'ఉత్తమ బాలసాహిత్యం' పురస్కారం లభించాయి. ప్రస్తుతం ఈయన హైదరాబాద్ లో రిజిస్ట్రేషన్ శాఖలో సబ్ రిజిస్ట్రార్ అండ్ రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్ మేరేజెస్ లో పనిచేస్తున్నారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీరెప్పుడైనా పల్లెటూరిని సందర్శించారా?
- 2) పల్లెటూరు ఎలా ఉంటుందో చెప్పండి.
- 3) పల్లెకు, పట్నానికి గల తేడాలు చెప్పండి.

బతిమిలాడుట = అనునయంతో అర్థించుట;
ఆహ్లాదం = సంతోషం; తన్మయత్వం = పరమానందం;
డాబా = చదునైన పైకప్పు ఉన్న ఇల్లు;
కబుర్లు = మాటలు, కొత్త సంగతులు;
తిరుగలి = విసురాయి, పిండి విసిరే రాతిపనిముట్టు
గోల్డో = పశువులకు మేతవేయు స్థలము.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. తమ పిల్లల్ని వెంకటాపురం పంపించడానికి ఆరాధ్య అమ్మా, నాన్న మొదట ఒప్పకోక పోవడానికి గల రెండు కారణాలు.

1. _____
2. _____

పుట సంఖ్య: 62లోని “ఆరాధ్య ఎనిమిదో తరగతి చదువుతోంది” నుండి
అరగంటలో వూరు చేరుకున్నారు” వరకు

ఆ. 1. వైద్యం కోసం సిటీకి వచ్చేవారు

2. వెంకటాపురం చేరుకోవడానికి ఆరాధ్య, వాసు ప్రయాణించిన వాహనాలు-

ఇ. i) కింది వాక్యాలు ఏ కాలమో రాయండి.

- 1) ఆరాధ్య ఎనిమిదో తరగతి చదువుతోంది.
- 2) ఆరాధ్య తండ్రి వేణు పిల్లలను తీసుకెళ్ళమని చెప్పారు.

ii) స్వీయస్పందన

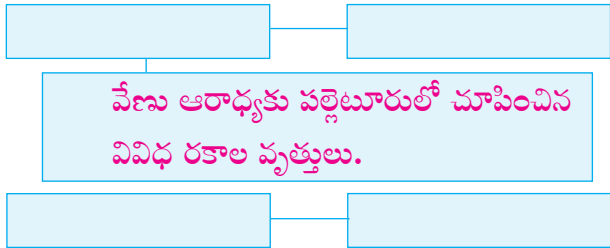
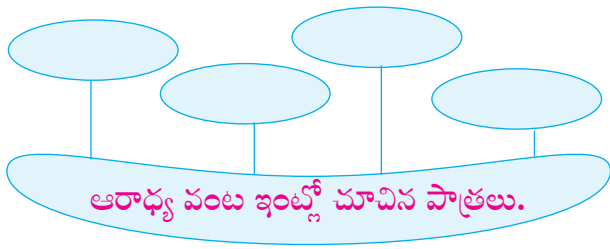
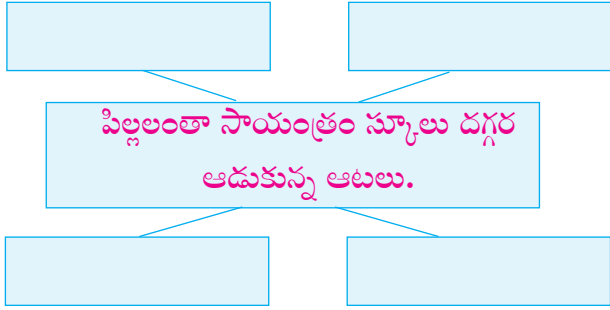
ఊరి ప్రయాణాల్లో మీ అనుభవాలు.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ. కింది కృత్యాలు చేయండి.

కింది ఆల్లికలను పూరించండి.

ఆ. కింది ఖాళీలను కుండలీకరణంలోని సరైన వదాలతో పూరించండి.

(ఆవుపాలు, పల్లెటూరు, బాల్యాన్ని, మామిడి ఆకులు)

1. వెంకటాపురం నిజంగానే మారుమూల _____
2. పశువుల కొట్టంలో వాళ్ళ అమ్మమ్మ _____ పిండుతోంది.
3. _____ తెచ్చి అన్ని గుమ్మాలకు నిండుగా కట్టారు.
4. నగరంలోని పిల్లలు _____ అనుభవించడం లేదు.

ఇ. ఎవరు ఎవరితో పలికిరో రాయండి.

- 1) “మీకు సిటీలో ఇలాంటి పాలు దొరకవు, అన్నీ కల్తీపాలు” _____ - _____
- 2) “నాకు ఈ పల్లెటూరు బాగా నచ్చింది మామయ్యా!”
_____ - _____
- 3) “అక్కా! అత్తయ్య చూశావా జిమ్ ఎక్స్‌ప్రెస్ చేస్తోంది -” _____ - _____
- 4) “పిల్లలూ! త్వరగా మొఖాలు కడుక్కోండి”
_____ - _____

ఈ. కింది వాక్యాల తప్పావ్వలను గుర్తించండి.

- 1) వాసు అప్పుడే ఎద్దుల బండిని తోలడం మొదలుపెట్టాడు. ()
- 2) వేణు బి.ఎస్సీ. చదివాడు. ()
- 3) పెద్ద పిల్లలంతా ఫుట్ బాల్ ఆడుతున్నారు. ()
- 4) అది ఎక్స్‌ప్రెస్ కాదు మీ అత్త మజ్జిగ చిలుకుతోంది. ()

ఉ. కింది వాటిని జతపరచండి.

‘క’ వర్గము	‘చ’ వర్గము
1) వెంకటాపురం	అ) వేణు
2) ఆరాధ్య, వాసుల మామయ్య	ఆ) ఆరోగ్యానికి మంచిది
3) రాగి, కంచు, ఇత్తడి పాత్రల వాడకం	ఇ) ‘కోర్ట్ ప్రెస్’ నూనె
4) నూనె గానుగ	ఈ) పల్లెటూరు

ఊ. స్వీయస్పందన

- 1) మీకు తెలిసిన పల్లెటూరిని సందర్శించి, అందలి విశేషాలను వివరంగా మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
- 2) ‘గ్రామాలు దేశానికి పట్టుకొమ్మల వంటివి’ అని చెప్పడంలో మీ అభిప్రాయాన్ని రాయండి.

V. భాషావగాహన.

అ. కింది వాటిని పూరించండి.

పదము	విడదీయుట	సంధి పేరు
	తాత + అయ్య	
రాత్రంతా		
	భోజనాలు + అయ్యాక	
	అది + అంతా	

ఆ. కింది పదాలను వాటి సమాస నామములతో జతపరచండి

‘క’ వర్గము	‘చ’ వర్గము
1) వారం రోజులు	అ) విశేషణ పూర్వపద కర్మ ధారయ సమాసము
2) అమ్మమ్మ తాతయ్యలు	ఆ) ద్వీగు సమాసము
3) పాల మహిమ	ఇ) ద్వంద్వ సమాసము
4) పెద్ద నీళ్ళకాగు	ఈ) పృష్టి తత్పురుష సమాసము

ఇ. కింద గుర్తింపబడిన పదాలు ఏ భాషాభాగములకు చెందినవో రాయండి.

ఆరాధ్య తను అక్కడ గడిపిన వివరాలు అన్నీ రాసి
చివరగా ఇలా రాసి వాళ్ళ టీచర్ కు అందచేసింది.

ఆరాధ్య	
తను	
అక్కడ	
చివరగా	
అందచేసింది	

ఈ. కింది వాక్యములు సామాన్య/సంశ్లేష్ట/ సంయుక్తములలో ఏ రకమునకు చెందినవో రాయండి.

- 1) ఆరాధ్య ఎనిమిదో తరగతి చదువుతోంది.
- 2) పిల్లలు అక్కడికి వెళితే అన్నింటికీ బాగా
ఇబ్బంది పడతారని వాళ్ళ భయం

ఉ.సూ : దీపావళి సెలవులందు లేదా వేసవికాలపు సెలవులందు విద్యార్థులను గ్రామాలకు వెళ్ళమని చెప్పి, అక్కడి విశేషములను తెలుసుకొని ఒక వ్యాసముగా రాయమని చెప్పండి.

వి.సూ : వివిధ రకాల గ్రామాలను, పట్టణాలను సందర్శించి వాటి మధ్యగల తేడాలను తెలుసుకోండి.

3) మనుమడు, మనుమరాలు వచ్చినందుకు వాళ్ళు చేసిన హడావుడి అంతా ఇంతా కాదు.

4) వాళ్ళ బడి చాలా విశాలంగా ఉంది.

ఉ. కింద గుర్తింపబడిన ప్రత్యయాలు ఏ విభక్తులకు చెందినవో రాయండి.

- 1) అరగంటలో పూరు చేరుకున్నారు.
(అ) ప్రథమా విభక్తి
(ఆ) ద్వితీయా విభక్తి (ఇ) పృష్టి విభక్తి
- 2) ఆరాధ్య, మంజుల తొక్కుడుబిళ్ళ ఆడేవాళ్ళతో కలిసి పోయారు.
(అ) తృతీయా విభక్తి (ఆ) చతుర్థి విభక్తి
(ఇ) పంచమీ విభక్తి
- 3) పిల్లలు కాసేపు వాటితో ఆడుకున్నారు.
(అ) ద్వితీయా విభక్తి
(ఆ) ప్రథమా విభక్తి (ఇ) సప్తమీ విభక్తి
- 4) పంట పొలాల మధ్య పంట కాలువలను దాటుకుంటూ బండి ప్రయాణం
(అ) పృష్టి విభక్తి (ఆ) చతుర్థి విభక్తి
(ఇ) ద్వితీయా విభక్తి

ఉ. కింది వాక్యంలోని వాక్యాంగాలను గుర్తించి రాయండి.

- 1) పెద్ద పిల్లలంతా వాలీబాల్ ఆడుతున్నారు.
- 2) వేణు ఆరాధ్యకు ఊరు చూపించాడు.

VI. సృజనాత్మకత.

పల్లె వాతావరణాన్ని గురించి మిత్రులతో చర్చించి, రాయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- 1) గ్రామ జీవనము గురించి.
- 2) పల్లెకు, పట్నానికి గల తేడాలను గురించి.

మహాభారతాన్ని మొట్టమొదటిగా సంస్కృతంలో రచించినది వేదవ్యాసుడు. ఇది పంచమవేదంగా కీర్తి గాంచింది. ఈ మహాభారతం తెలుగులో చంపూకావ్యంగా అంటే పద్యగద్యాలతో కూడిన కావ్యంగా ముగ్గురు కవులచే ఆంధ్రీకరించబడింది. వారు “కవిత్రయము”గా ప్రసిద్ధిగాంచిన నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱా ప్రగడలు. ఈ మహాభారతములో 18 పర్వాలు ఉన్నాయి. అవి

1. ఆదిపర్వం	5. ఉద్యోగపర్వం	9. శల్యపర్వం	13. అనుశాసనికపర్వం	17. మహాప్రస్థానపర్వం
2. సభాపర్వం	6. భీష్మపర్వం	10. సాప్తికపర్వం	14. అశ్వమేధపర్వం	18. స్వర్గారోహణపర్వం
3. అరణ్యపర్వం	7. ద్రోణపర్వం	11. క్రిపర్వం	15. ఆశ్రమవ్రాతపర్వం	
4. విరాటపర్వం	8. కర్ణపర్వం	12. శాంతిపర్వం	16. మౌసలపర్వం	

నన్నయ: సంస్కృత భారతాన్ని తెలుగులో ఆంధ్రీకరించిన కవిత్రయములో మొదటి కవి నన్నయ. ఆయన 11వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు. నన్నయ్య ఆది, సభాపర్వములు మరియు అరణ్య పర్వములో దాదాపు రెండున్నర పర్వాలు ఆంధ్రీకరించారు. ఆయన తెలుగు సాహిత్యానికి ఆద్యుడు. ఆదికవి, శబ్దశాసనుడు, వాగనుసనుడు అను బిరుదులు పొందారు. రాజరాజనరేంద్రుని ఆస్థాన కవి. నన్నయ రచన స్వేచ్ఛానువాదముగా సాగినది. ప్రసన్నకథాకలితార్థయుక్తి, అక్షరరమ్యత, నానారుచిరార్థ సూక్తినిధిత్యము అనే శైలి లక్షణాలతో కూడినది.

తిక్కన: కవిత్రయములో రెండవ కవి తిక్కన. ఆయన 13వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు. ఆదికవి నన్నయ అసంపూర్ణముగా వదిలిన అరణ్యపర్వాన్ని అలాగే విడిచిపెట్టి తరువాత 15 పర్వాలు అనగా విరాట పర్వము నుండి స్వర్గారోహణపర్వము వరకు అనువదించాడు. ఆయన మనుమసిద్ధి ఆస్థానకవి కాక మంత్రిత్వం కూడ వహించాడు. యజ్ఞము చేసి సోమయాజిగా మారాడు. తిక్కన కవిత్వము తేట తెలుగు

పదాలతో జాతీయత ఉట్టిపడుతూ ఉంటుంది. తెలుగు జాతి జీవన విధానం చక్కగా ప్రతిబింబించునట్లు చిన్న చిన్న పదాలతో మహత్తరమైన భావాలను ఇమడ్చి రాశాడు. ఈయనకు కవిబ్రహ్మ, ఉభయకవిమిత్రుడు అనే బిరుదులు కలవు.

ఎఱ్ఱాప్రగడ: కవిత్రయములో మూడవ కవి ఎఱ్ఱాప్రగడ. ఆయన 14 శతాబ్దానికి చెందిన కవి. అద్దంకిని పాలించిన ప్రోలయ వేమారెడ్డి ఆస్థాన కవి. నన్నయ అసంపూర్ణముగా వదిలిన అరణ్యపర్వాన్ని తెలుగులోనికి అనువదించాడు. ఎఱ్ఱాప్రగడ రచనలో నన్నయ ఆఖ్యానశైలి (కథాకథనం), తిక్కన నాటకీయత మరియు వర్ణనాత్మకతలను గమనించగలము. ఎఱ్ఱాప్రగడకు ప్రబంధపరమేశ్వరుడు, శంభుదాసుడు అను బిరుదులుగలవు.

‘తెంచే గారెలు తెనాలి- వించే భారతం వినాలి’ అనే విధంగా ప్రజల మనస్సులో నాటుకుపోయేలా తెలుగు మహాభారతాన్ని మనకందించినందుకు ఈ కవిత్రయానికి ధన్యవాదములు తెల్పుకుందాం.

నేపథ్యం:

పుస్తకాలలో ఉంటాయి

రాకెట్ల రాజ్యం

విజ్ఞానపు సుజ్ఞానాలు

సాంకేతిక పరిజ్ఞానాలు

ఎంతో గొప్పదీ పుస్తకాల ప్రపంచం

ఈ పుస్తకాలకు నిలయాలే గ్రంథాలయాలు.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వమే గ్రామగ్రామమున గ్రంథాలయాలు స్థాపించాలనే ఉద్యమాన్ని చేపట్టారు కీ.శే. గాడిచర్ల హరినర్సయ్యమరాపుగారు.

ప్రస్తుత కాలంలో ఇలాంటి సత్కార్యాన్ని ఎవరు ఎందుకు ఎలా చేపట్టారో చూద్దామా!

మాది మధ్య తరగతి ఉపాధ్యాయ కుటుంబం. చాలా మంది ఉపాధ్యాయుల ఇళ్ళలోలాగే మా ఇంట్లోనూ చాలా పుస్తకాలుండేవి. పుస్తకాలు, విజ్ఞానం డబ్బు కంటే చాలా ఎక్కువ విలువైనవిగా భావించేవాళ్ళు.

ఆవూరి మనుషులు మా తాతగారైనంత గౌరవించేవాళ్లే నాకిప్పటికీ జ్ఞాపకమే. ఆయన ధనవంతుడు కాదు. మా ఇంటి ముందరి మర్రిచెట్టు క్రింద చాపమేనుకొని కూచునేవాడు. పుస్తకం ఆయన నిరంతర హస్తభూషణం. సాయంకాలాల్లో, సలహాల కోసం ఎందరో ఆయన దగ్గర కొచ్చేవాళ్ళు. లక్షాధికారైనా త్రోవనసోతూ ఆయనెంతో గౌరవంగా పలకరించేవాడు.

ఒకసారి “ఉపాధ్యాయుణ్ణెందుకు గౌరవించాలి?” అని అడిగాను.

ఆయన నవ్వి ఓ కథ చెప్పాడు.

“మహాభారతవీరుడు అర్జునుడు. అతనికి స్నేహితులున్నారు. ఒకసారి వాళ్ళు అతన్నడిగారట. “మీ గురువు ద్రోణాచార్యులవారిని అంతగా గౌరవిస్తావెందుకు?” అని. ద్రోణుడు ముసలివాడు. పైగా అర్జునుడంతటి ధనవంతుడు కాదు. ఏ రాజ్యాన్నీ పరిపాలించలేదు. అర్జునుడు ఆయన పాదాలు వదలకుండా కూచునేవాడట మహాగౌరవంగా. అర్జునుడు చెప్పాడట, ‘ప్రపంచంలో ప్రతిదీ ఏదో ఒకనాటికి నశించిపోయేదే. అందం, వజ్రాలు, బంగారం, భూమి-ప్రతిదీ. ఎప్పటికీ నశించనిది విజ్ఞానం మాత్రమే. దాన్ని ఎంత ఎక్కువగా యిస్తే అంత ఎక్కువగా తిరిగి వస్తుంది.”

ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు విజ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తాడు. నా దృష్టిలో అతను చాలా ఐశ్వర్యవంతుడు. అందుకే

అతన్ని గౌరవిస్తాము. అతని ఐశ్వర్యాన్ని చూచికాదు. అతను విజ్ఞానానికి మూలం అందువల్ల.”

పసితనంలో మొట్టమొదటిసారి ఇంటి నుంచి బైటికొచ్చి ఆయనతోబాటు వెళ్ళింది గ్రంథాలయానికి.

చిన్న రెండంతస్తుల భవనంలో వుంది గ్రంథాలయం. క్రింది ఇంట్లో అంగడి వుండేది. పై అంతస్తులో గ్రంథాలయం. భవనం పక్కన ఓ మర్రిచెట్టుంది. దాని క్రింద ఓ సిమెంటు వేదిక వుంది. కన్నడంలో దాన్ని ‘కట్టె’ అంటారు. సాయంత్రం ఊరిపెద్దలక్కడ కూచుంటారు. వాళ్ళలో మా తాతయ్యొక్కడు. ఆయనతోబాటు నేనూ వెళ్లేదాన్ని. నన్నాయన మొదటి అంతస్తులో వదిలి ‘కట్టె’ మీద కూచునేవాడు.

నేను చూచిన గ్రంథాలయాల్లో అది మొదటిది. అద్దాల తలుపుల బీరువాలుండేవి. పుస్తకాలు తేలిగ్గా తీసుకొని చదవొచ్చు. వార్తాపత్రికలు, వారపత్రికలు ఒకదాని మీదొకటి జాగ్రత్తగా పెట్టేవాళ్ళు. హాయిగా చదువుకునేందుకు కుర్చీలు, టేబుళ్ళు ఉండేవి; చాలా నిశ్శబ్దంగా వుండేది. నేను చిన్న పిల్లల పుస్తకాలు చదవడం ఆరంభించింది అక్కడే. చదువుతూ నన్ను నేను మరచిపోయేదాన్ని. తాతయ్య ఇంటికి వెళదామని పిలిచేంత వరకు చదివేదాన్ని.

సంవత్సరాలు గడిచాయి. నాకు పన్నెండేళ్ళొచ్చాయి. ఆ చిన్న పల్లెటూరి గ్రంథాలయంలో వున్న పుస్తకాలన్నీ చదివేశాను. కొత్త పుస్తకాల్లేవు. గ్రంథాలయానికి పోవాలంటే విసుగనిపించేది. తాతయ్యకు తోడుగా మర్రిచెట్టు క్రింద కూచునేదాన్ని.

ఒక సాయంత్రం ఇంటికి పోతున్నాం. చీకటిపడ్డది. వీధిదీపాలు మినుకు మినుకుమంటున్నాయి. తాతయ్యకు సరిగా కళ్ళ కనిపించవు. చెయ్యిపట్టుకొని తీసుకుపోతున్నాను.

ఉన్నట్లుండి అగిపోయాడు తాతయ్య. “నేనొక పద్యం సగం చెబుతాను. నువ్వు పూర్తి చెయ్యగలవా? ఇది అందరికీ తెలిసిన పద్యమే!” అన్నాడు.

ఈ ఆట మేము చాలాసార్లు ఆడాము. అలా చాలా పద్యాలు నేర్చుకున్నాను. “ప్రయత్నిస్తాను” అన్నాను.

“నాకు రెక్కలుంటే” ప్రారంభించాడాయన.

కళ్ళార్చకుండా వెంటనే ఇలా అన్నాను. “ప్రక్కవూరి గ్రంథాలయాన్ని కెగిరిపోతాను- మరిన్ని పుస్తకాలు చదివేందుకు.”

అచ్చెరువుతో తాతయ్య నిల్చున్నాడు. “మళ్ళీ చెప్పు” అన్నాడు. “ప్రక్క వూరి గ్రంథాలయానికెగిరిపోతాను - మరిన్ని పుస్తకాలు చదివేందుకు.”

ఆయన నవ్వి “పద్యాన్ని బలే తెలివిగా పూరించావే! అసలు పద్యం తెలుసునా! అన్నాడు.

"ఓ తెలుసు, 'నాకే రెక్కలుంటే'

నీలకాశంలోకెగిరిపోతాను

అందమైన చోట్లన్నో చూస్తాను

గొప్పవారిని కలుస్తాను

గుప్తాధిపతుల వెతుకుతాను."

తాతగారు మాట్లాడలేదు. ఇంటికి చేరాము. చాపపరుచుకొని కూచున్నాడాయన. నన్ను పిలిచాడు. అలిసిగా సంతోషంగా పున్నాడాయన. నా చిన్న చెయ్యి తన చేతిలోకి తీసుకుని అడిగాడు.

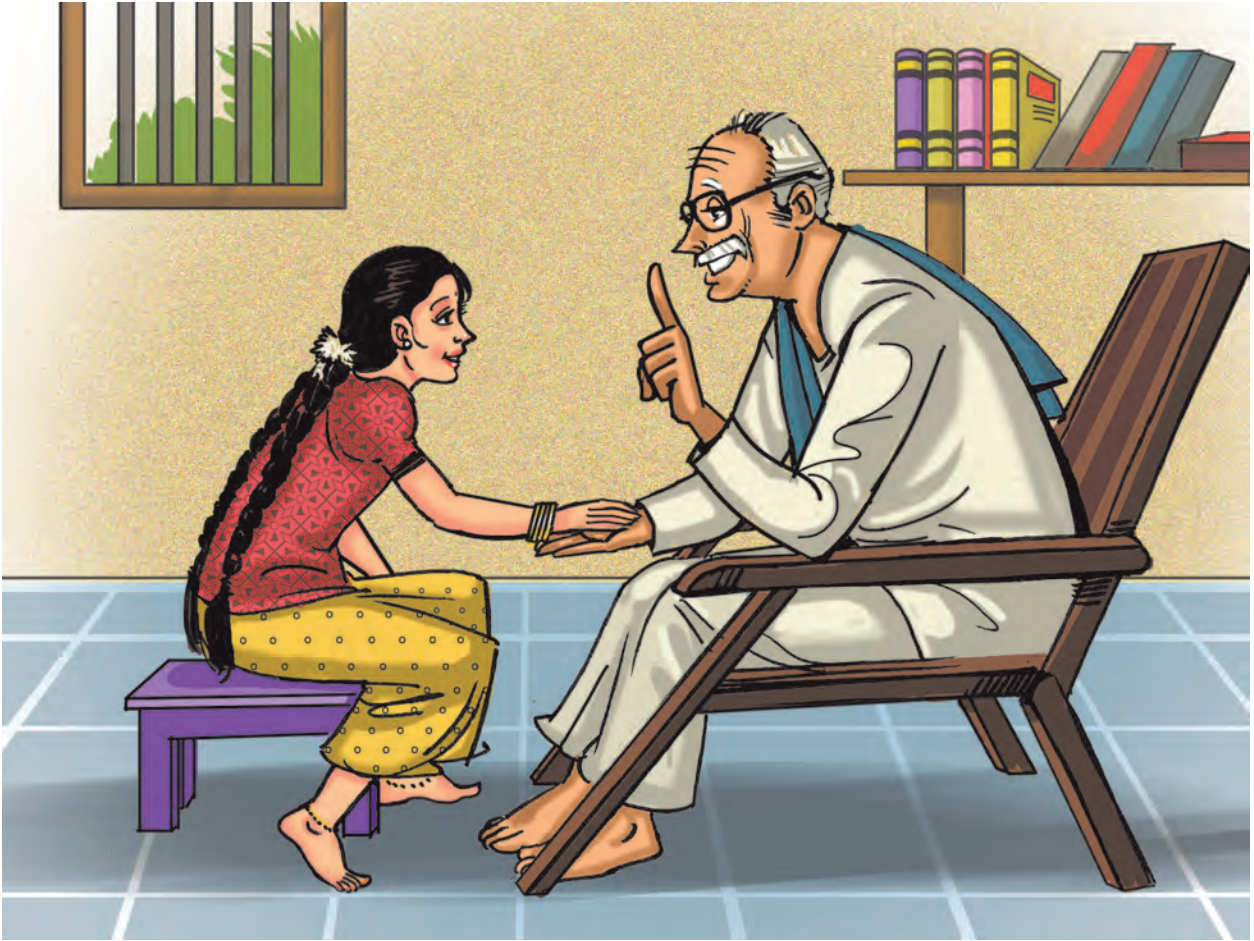
“వంద సంవత్సరాలకు ముందు అమెరికాలో ఆంధ్రా కార్నేజీ అనే అతనుండేవాడు. నువ్వు విన్నావా? ఆయన కోటీశ్వరుడు. చనిపోయేటప్పుడు తన ఆస్తి తన పిల్లలకు చెందాలని రాయలేదు. ఆ డబ్బుతో వీలయినన్ని ఎక్కువ గ్రామాల్లో గ్రంథాలయాలు కట్టించాలని రాశాడు. నేను అమెరికా వెళ్లి చూడలేదుగాని అక్కడి గ్రామాల్లో కనిపించే ప్రతి గ్రంథాలయం ఆయన డబ్బుతో కట్టించినదేనంటారు.

“ఇంకా ఎంతకాలం వుంటానో తెలీదు. నీకు పుస్తకాలంటే ఎంతిష్టమో పద్యాన్ని పూరించడంబట్టి తెలిసింది. నాకు మాటివ్వు. పెద్దదానివైన తరువాత, నీ దగ్గర అవసరానికి మించిన డబ్బుంటే కనీసం ఒక్క గ్రంథాలయానికైనా పుస్తకాలు కొనిస్తానని ప్రమాణం చెయ్యి.”

అది చలికాలం. ఆయన తన పెద్దచేతిలోకి నా చిన్నిచేతిని తీసుకోవటం నాకిప్పటికీ జ్ఞాపకం వుంది. ప్రతిరోజూ నల్లబల్ల మీద సుద్దముక్కతో అనేక వేల పంక్తులు రాసిన ఆయన చెయ్యి గట్టిగా వుంది. వృద్ధాప్యంతో శరీరం ముడుతలు పడ్డది. కార్నేజీలాగా మేము ధనవంతులంకాదు. కాని తాతయ్య అనుభవ సంపన్నుడు, జ్ఞాన సంపన్నుడు.

పెద్దదాన్నయి, చాలా డబ్బు సంపాదించిన తరువాత, గ్రంథాలయానికి పుస్తకాలు కొనిస్తానని తాతగారికిచ్చిన వాగ్దానం గుర్తుంది.

ఇన్ఫోసిస్ ఫౌండేషను ద్వారా పదివేల గ్రంథాలయాలకు పుస్తకాలు కొనిచ్చాను.

రచయిత్రి పరిచయం:-

శ్రీమతి సుధామూర్తిగారు కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని పిగ్గాన్‌లో విమలా కులకర్ణి, ఆర్.హెచ్ కులకర్ణి అను పుణ్యదంపతులకు 1950 ఆగస్టు 19న జన్మించారు. ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్ పట్టాను, కంప్యూటర్ సైన్స్‌లో మాస్టర్ డిగ్రీని సాధించారు. ఆటో పరిశ్రమయైన 'టెల్కో'లో మొట్టమొదటి మహిళా ఇంజనీరుగా బాధ్యతలు స్వీకరించారు. ఇన్‌ఫోసిస్ ఫౌండేషన్ అధినేతగా భూరి విరాళాలను అందజేస్తారు. ప్రతి పాఠశాలకు ఒక గ్రంథాలయం అన్న ఆమె లక్ష్యసాధనలో ఇప్పటివరకు 50,000 గ్రంథాలయాలను నెలకొల్పారు. చిన్న నాటి వాగ్దానాన్ని నెరవేర్చు కుంటున్నారు. ఎన్నో సామాజిక కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నారు. 2006లో భారత ప్రభుత్వం నుండి 'పద్మశ్రీ' పురస్కారం పొందారు. బాల్యంలో తాతయ్య, నానమ్మల అనుభవాలతో పెద్దయ్యాక How I taught my grand mother to read and other stories అనే పుస్తకాన్ని రచించారు. ఆ పుస్తకం దాదాపు పదిహేను భాషలలో తర్జుమా చేయబడింది. తెలుగు భాషలో 'అమ్మమ్మ చదువు' పేరుతో తర్జుమా చేయబడింది. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ఈ పాఠ్యపుస్తకం నుండియే గ్రహించబడింది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీకు తెలిసిన ప్రసిద్ధ గ్రంథాలయాల పేర్లను చెప్పండి.
- 2) గ్రంథాలయాల వలన లాభాలు గూర్చి చర్చించండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

నిరంతరం = ఎల్లప్పుడూ;

హస్తభూషణం = చేతిలో ఆభరణం;

ఐశ్వర్యం = సంపద; అంగడి = దుకాణం;

అచ్చెరువు = ఆశ్చర్యం;

గుప్త నిధులు = రహస్యంగా దాచిన సంపదలు;

పూరించండి = పూర్తి చేయండి;

పంక్తులు = పదసలు; వృద్ధాప్యం = ముసలితనం;

వాగ్దానం = మాట.

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది ప్రశ్నలకు సరియైన జవాబులను ఎంచుకోండి.

1) అర్జునుని గురువు

అ) విశ్వామిత్రుడు

ఆ) వశిష్ఠుడు

ఇ) ద్రోణుడు

ఈ) వాల్మీకి

2) మహాభారత వీరుడు

అ) ధుర్యోధనుడు

ఆ) కర్ణుడు

ఇ) అర్జునుడు

ఈ) ధర్మరాజు

3) అర్జునుడు ఇది నశించదని చెప్పాడట.

అ) విజ్ఞానం

ఆ) వజ్రాలు, అందం

ఇ) పేదరికం

ఈ) రాజ్యం

4) ఉపాధ్యాయుడు విజ్ఞానాన్ని వీరికి ప్రసాదిస్తాడు.

అ) చెట్టుచేమలకు

ఆ) జంతువులకు

ఇ) పిల్లలకు

ఈ) క్రిమికీటకాలకు

పుట సంఖ్య: 69లోని “మహాభారత వీరుడు. నుంచి విజ్ఞానానికి మూలం అందువల్ల” వరకు

ఆ. ఎవరు ఎవరితో అన్నారు.

1. ద్రోణాచార్యుల వారిని అంతగా గౌరవిస్తావెందుకు. →

2. ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు విజ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తాడు. →

ఇ. i) వ్యతిరేక పదాలు రాయండి.

1) స్నేహితులు x 2) గౌరవము x

ii) స్వీయస్పందన.

విద్యను నేర్పించే గురువుపట్ల నీ అభిప్రాయం తెలియజేయుము.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ. జవాబులు రాయండి.

- 1) మహాభారతాన్ని సంస్కృతంలో ఎవరు రచించారు?
- 2) ద్రోణాచార్యుని అర్జునుడు గౌరవించడానికి కారణం ?
- 3) రచయిత్రిని గ్రంథాలయానికి ఎవరు తీసుకొని వెళ్ళారు ?
- 4) తనకే రెక్కలుంటే రచయిత్రి ఏం చెయ్యాలనుకున్నారు?
- 5) రచయిత్రి చూచిన గ్రంథాలయం.
- 6) ఆంధ్రా కార్నేజీ అభిలాష.
- 7) తాతగారు రచయిత్రి దగ్గర తీసుకున్న ప్రమాణం.

ఆ. ఎవరు ఎవరితో అనిరి.

- 1) ఉపాధ్యాయుణ్ణిందుకు గౌరవించాలి.
- 2) ఎప్పటికీ నశించనిది విజ్ఞానం మాత్రమే.
- 3) నేనొక పద్యం సగం చెబుతాను.
- 4) మరిన్ని పుస్తకాలు చదివేందుకు.

అ. ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు _____ ప్రసాదిస్తాడు.
- 2) చిన్న రెండంతస్తుల భవనంలో ఉంది _____
- 3) తాతయ్యతో _____ క్రింద కూర్చునేదాన్ని.
- 4) అమెరికాలో _____ అనే అతనుండేవాడు.

V. స్వీయస్పందన

- 1) గ్రంథాలయాల ఉపయోగాలు నీ సొంత మాటల్లో రాయుము.
- 2) నీకు సచ్చిన కథను సొంతవాక్యాల్లో రాయుము.

VI. భాషావగాహన.

అ. సరియైన సంధి పేరును గుర్తించి రాయండి.

	పదం	విడదీయండి	సంధి పేరు
1	లక్షాధికారి	_____+_____	_____
	వృద్ధిసంధి	సవర్ణదీర్ఘసంధి	గుణసంధి
2	విలువైనవి	_____+_____	_____
	గుణసంధి	వృద్ధిసంధి	అకారసంధి
3	రెక్కలుంటే	_____+_____	_____
	అకార సంధి	ఉకారసంధి	ఇకారసంధి
4	కొనిస్తానని	_____+_____	_____
	ఇకారసంధి	గుణసంధి	యడాగమ సంధి

అ. కింది విగ్రహవాక్యములను సరియగు సమాస నామంతో జతపరచండి.

‘క’ వర్గం	‘చ’ వర్గం
1. మర్రి అను పేరుగల చెట్టు	అ) వస్త్రీతత్పురుష సమాసము
2. గ్రంథాలకు ఆలయం	ఆ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
3. నల్లదైన బల్ల	ఇ) సంభావనపూర్వపద కర్మధారయ సమాసము

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- నిస్వార్థమైన పనులతో ఇతరులను సంతోషపెట్టవచ్చు. తృప్తి పొందవచ్చు.
- జ్ఞానం పెంచుకొనేందుకు గ్రంథాలయాలకు వెళ్ళి చదువుకోవాలి.

ఇ. సామాన్య, సంయుక్త, సంశ్లిష్టవాక్యాలను గుర్తించుము.

- 1) మా ఇంటి ముందరి మర్రిచెట్టు క్రింద చాపవేసుకొని కూచునేవాడు.
- 2) నా దృష్టిలో అతను ఐశ్వర్యవంతుడు అందుకే అతన్ని గౌరవిస్తారు.
- 3) హాయిగా చదువుకునేందుకు కుర్చీలు, టేబుళ్ళు ఉండేవి.
- 4) గ్రంథాలయంలో ఉన్న పుస్తకాలన్నీ చదివేశాను.

ఈ. కింది పదాలను సొంతవాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

- 1) మినుకు మినుకుమను: _____
- 2) ముడుతలు పడు : _____
- 3) నశించిపోవు : _____
- 4) వాగ్దానం చేయు : _____

VII. సృజనాత్మకత.

ప్రభుత్వ గ్రంథాలయం, సంచార గ్రంథాలయం వీటిని గూర్చి ఉపాధ్యాయులనడిగి తెలుసుకోండి.

VII. లేఖన నైపుణ్యాలు.

కింద ఇచ్చిన అంశాల ఆధారంతో కొబ్బరిచెట్టు “ఆత్మకథ” రాయండి

రచన ఉత్తమ పురుషలో ఉండాలి. కొబ్బరి చెట్టు - పెరిగే స్థలం - కల్పవృక్షము - ఉపయోగాలు - అలంకరణ - సామాగ్రి - నూనె - చీపిరి.

ఉ.సూ : ప్రపంచంలోని ప్రసిద్ధ గ్రంథాలయాలు అంతర్జాలం ద్వారా తెలుసుకొని పట్టిక తయారు చేయండి.

వి.సూ : ‘పఠన దినోత్సవం’ సందర్భంగా పుస్తక పఠనం ఆవశ్యకతను తెలుసుకోండి. గ్రంథాలయం కెళ్ళి గ్రంథాలు చదవండి.

సాయంత్రం ఐదు గంటలైంది. పాఠశాల నుంచి వచ్చిన చైతు, 'అమ్మా.... ఏం చేస్తున్నావు?' అని బిగ్గరగా అరుస్తూ ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టాడు.

'మెల్లగా రా' తల్లి రూప గొంతు వినబడింది.

చైతు ఎనిమిదోతరగతి చదువుతున్నాడు. వాడు లోపలికి వస్తూనే, రేపు మమ్మల్ని ఎర్రమల అడవిలోకి సఫారీకి తీసుకెళ్తామన్నాడు.

'అవునా?'

'ఉదయం వెళ్ళి సాయంత్రం రావడమే. జంగల్ సఫారీ కొరకు ప్రత్యేకంగా ఒక వాహనం కూడా చేయించామని అటవీశాఖవారు చెప్పారు.' దాని బొమ్మను కూడా చూపించారు. జంతువులు దాడి చేసినా లోపలున్నవారికి ఎలాంటి ప్రమాదం జరగదన్నాడు. వాహనంలో నుండే ప్రకృతిని, వన్యప్రాణులను చూడవచ్చట.

ఇంతలో చైతు తండ్రి వినోద్ ఆఫీస్ నుంచి ఇంటికి వచ్చాడు. తల్లికి చెప్పిన విషయాన్నే చైతు తండ్రికి కూడా చెప్పాడు.

'ప్రకృతి పర్యటనలు ఆసక్తికరంగా, జ్ఞానదాయకంగా ఉంటాయి. తప్పక వెళ్ళువులే.. అయితే ఉపాధ్యాయులు, అటవీ అధికారులు ఇచ్చే సూచనలు జాగ్రత్తగా పాటించు.' అని వినోద్ జాగ్రత్త చెప్పాడు.

మరుసటిరోజు ఉదయాన్నే వీపున బ్యాగ్, మెడలో డిజిటల్ కెమెరాతో చైతు నల్లమల యాత్రకు సిద్ధమయ్యాడు. కాసేపటికి పక్కంటి టింకు కూడా చైతు దగ్గరకు వచ్చాడు. ఇద్దరిదీ ఒకే తరగతి! టింకు వీపున బ్యాగ్, మెడలో బైనాక్యులర్స్ ఉన్నాయి. వినోద్ వారిద్దరినీ తన బైక్ మీద వారి పాఠశాల వద్దకు తీసుకెళ్ళాడు. అప్పటికే అక్కడ ఉపాధ్యాయులు, కొందరు విద్యార్థులు వచ్చి ఉన్నారు. విద్యార్థులంతా వచ్చాక స్కూల్ వ్యాన్ బయలుదేరింది. పిల్లలంతా అల్లరి మొదలుపెట్టారు.

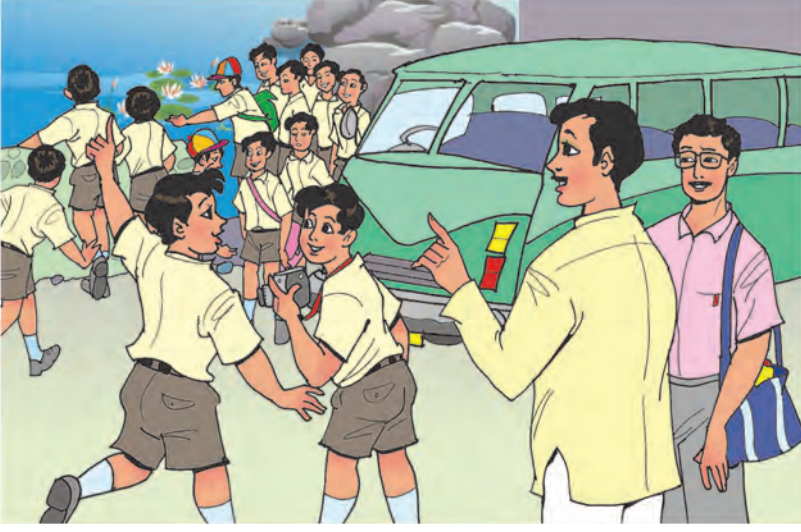
కొంచెంసేపటి తర్వాత అశోక్ అనే ఉపాధ్యాయుడు వ్యాన్ లో నిల్చుని, 'మీరు అల్లరి చేస్తుంటే రహదారికి అటూ ఇటూ ఉన్న ప్రకృతి దృశ్యాలను చూడలేరు, నిశ్శబ్దంగా ఉండండి.' అని వారించాడు. పిల్లలు అల్లరి మాని కిటికీలవైపు

కళ్ళప్పగించారు. పాములా మెలితిరిగి ఉన్న రహదారి, ఒకవైపు ఎత్తైన కొండలు, మరొకవైపు లోయలు... వారిని ఆశ్చర్యంలో ముంచివేయసాగాయి. చైతు కెమెరాతో ఫోటోలు తీసేందుకు ప్రయత్నించసాగాడు. టింకు అయితే బైనాక్యులర్స్ కు కళ్ళను అతికించేశాడు.

ఒక గంట ప్రయాణం తర్వాత వ్యాన్ సఫారీ ప్రారంభ స్థలానికి చేరింది. అక్కడ వారికి అటవీ అధికారులు స్వాగతం పలికారు. పిల్లలందరినీ ఒక చెట్టు క్రిందకు చేర్చారు. అచ్చట అసిస్టెంట్ కన్స్ట్రక్టర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ (ఎ.సి.ఎఫ్.) శైలజ అడవిలో తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలన్నీ చెప్పారు. అలాగే సఫారీ కొరకు తయారు చేయించిన వాహనాన్ని చూపారు. దాని డ్రైవర్ శేషయ్యను, సహాయకుడు రాంబాబును పరిచయం చేశారు. ఉపాధ్యాయులు ముందు సీటులో డ్రైవర్ పక్కన కూర్చున్నారు. పిల్లలు, రాంబాబు వాహనంలో వెనుకవైపు ఎక్కారు. అంతకుముందే భోజనం, నీరు వాహనంలోకి చేర్చారు. ఇక అడవిలోకి వారి ప్రయాణం మొదలైంది.

పదినిముషాల తర్వాత వాహనం ఒక విశాలమైన గడ్డి వైదానంలో ఆగింది. టింకు బైనాక్యులర్స్ తో చిటారుకొమ్మల్లోని పక్షులను చూడసాగాడు. చైతు కెమెరాతో ఫోటోలు తీయసాగాడు. రాంబాబు పిల్లలకు రకరకాల పక్షులను చూపాడు. వాటిలో పాలపిట్ట, లకుముకిపిట్ట, పసుపుపిట్ట... ఇంకా పలురకాలున్నాయి. పాలపిట్ట గాలిలో వేసిన పల్లీలు పిల్లలను అబ్బురపరిచాయి. అక్కడ ఒక గంట గడిచిపోయింది. "రాంబాబు అంకుల్.... అవేంటి?" వెదురు పొదలను చూపుతూ సోము అడిగాడు. 'అని వెదురు పొదలు వాటిలో రకరకాల వస్తువులు చేయవచ్చు' "అయితేనీటిని సరికి తీసుకుని వెళ్ళొచ్చా?" ఇదంతా రక్షిత అరణ్యం. ఇక్కడ చెట్లు సరకటం, వేటాడటం నిషిద్ధం. అలాంటి పనులు చేసిన వారికి జైలుశిక్ష పడుతుంది. రాంబాబు వివరించాడు.

'సమయం మించిపోతోంది. అందరూ రండి. ఇంకొంత ప్రయాణం తర్వాత మిమ్మల్ని ఒక అద్భుతమైన ప్రదేశానికి తీసుకెళ్తాను' అని శేషయ్య కేకవేశాడు.

చైతు తలెత్తి పైకి చూశాడు. అక్కడ గుబురుగా ఉన్న మర్రిచెట్టు కొమ్మల్లో బక్కవలచగా ఉన్న ఒక గిరిజన బాలుడు కనిపించాడు. చైతు వెంటనే చెట్టెక్కాడు. గిరిజన బాలుడు దూరాన పొదల చాటు నుంచి వస్తోన్న పెద్దపులిని చూపాడు. అది ఆ పరిసరాల నుంచి వెళ్ళిపోయేదాకా ఇద్దరూ నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయారు. చైతు తాను దారితప్పానని గ్రహించాడు. పులి వెళ్ళాక చైతు తన వివరాలు చెప్పాడు. 'నాను (నేను) బైనా.. మాది సింతలగూడెం అని చెప్పాడు ఆ గిరిజన

అందరు వచ్చి ఎక్కాక ప్రయాణం మళ్ళీ మొదలైంది. వాహనం మధ్యమధ్యలో ఎండిపోయిన వాగులలోకి దిగి, పైకి ఎక్కాల్సి వచ్చింది. ఆ వాగులనిండా గుండ్రటి రాళ్ళు, బండిలోని పిల్లలంతా అటూ ఇటూ ఊగిపోయారు.

కాసేపు ప్రయాణించాక శేషయ్య ఒక పెద్ద కొలను వద్ద వాహనాన్ని ఆపాడు. దిగి చుట్టూ చూసిన పిల్లలకు ఆశ్చర్యంతో నోట మాటరాలేదు. ఆ కొలను నిండా కలువలు, తామరలు ఉన్నాయి. తుమ్మెదలు రుమ్మంటూ ఎగురుతూ కనిపించాయి. పూల సువాసన ఆ ప్రాంతమంతా నిండిపోయింది.

'ఇది భీముని కొలను. అందరం ఇక్కడే భోంచేద్దాం' అని చెప్పాడు రాంబాబు. వాహనం నుంచి నీళ్ళ సీసాలు, భోజనం ప్యాకెట్లు క్రిందకు దించారు. కాసేపు అందరూ ప్రకృతిని ఆస్వాదిస్తూ భోంచేశారు. భోజనం పూర్తయ్యాక, ఒక పొదపై వాలిన సీతాకోకచిలుక చైతును ఆకర్షించింది. దాని రెక్కలు ఇంద్రధనుస్సు రంగుల్లో ఉన్నాయి. దాన్ని ఫోటో తీసేందుకు వెంటపడ్డాడు. అది కూడా పూలమీద అటు ఇటు వాలుతూ, ఫోటో తీసుకునే అవకాశం ఏవూత్రం ఇవ్వలేదు. అలా దానిని వెంబడించుకుంటూ చైతు అడవిలోకి చాలా దూరం వెళ్ళాడు. అక్కడ అతనికి పలురంగుల పూలు కనిపించాయి. వాటిని ఏకాగ్రతతో ఫోటోలు తీస్తున్న సమయంలో....

'ఇటురా... తొందరగా సెట్టెక్కు... పులోస్తుంది.' అనే మాటలు బిగ్గరగా వినిపించాయి.

బాలుడు.

నాకోసం మా ఉపాధ్యాయులు వెతుకుతూ ఉంటారు. నేను ఎలాగైనా సఫారీ వాహనం దగ్గరకు వెళ్ళాలి.'

బైనా చెట్టు పైకొమ్మ దాకా ఎక్కి చుట్టూ చూశాడు. అతనికి ఏ వాహనం కూడా కనిపించలేదు.

'మా గూడేనికి బోదాం. ఆడ్డించి నువ్వు మీ ఊరికి బస్సులో బోవొచ్చు' అని చెప్పాడు బైనా.

ఆ మాటలు చైతుకు కాస్త ఊరటనిచ్చాయి. బైనా వీపున వెదురుబద్దతో చేసిన విల్లు, చేతిలో కొన్ని బాణాలు ఉన్నాయి.

ఇద్దరు చెట్టు దిగబోయారు. ఇంతలో గుసగుసగా మనుషుల మాటలు వినిపించాయి. తమ ప్రయత్నం మానుకుని కొమ్మల్లోకి సర్దుకుని చూడసాగారు. నలుగురు మనుషులు వలలు, ఇనుప ఉచ్చులతో చెట్టు క్రిందకు

వచ్చారు. వారి మాటలు, వేషభాషలు గమనించాక వారంతా జంతువుల వేటగాళ్ళని స్మగ్లర్లని చైతుకు అర్థమైంది. బైనాకు వారి సంగతి ముందే తెలుసు. వేటగాళ్ళు చెట్టుకిందనే తిష్ట వేశారు. అయితే చెట్టుపైకి చూడలేదు. బైనాకు మాత్రం వాళ్ళనుంచి తప్పించుకొని గూడేనికి త్వరగా వెళ్ళాలని ఉంది. అవకాశం కొరకు ఎదురుచూడసాగాడు.

ఇంతలో బైనాకు దూరాన వెళుతోన్న అడవిపంది కనిపించింది. అది గున్న ఏనుగంత ఉంది! వెంటనే ఒక ఉపాయం తోచింది. బాణాన్ని లాగి అడవిపంది వెళ్ళే దారిలో, దానికి ఎదురుగా నేలపై గుచ్చుకునేటట్లు వదిలాడు. బాణాన్ని చూచి పంది బెదిరి తన దిశను మార్చుకుంది. దాని ముఖం ఇప్పుడు మురిచెట్టు వైపే ఉంది. ఆలస్యం చేయకుండా మరో బాణాన్ని వదిలాడు. అది వెళ్ళి పంది పక్కనే ఉన్న చెట్టుకు బలంగా తాకింది. పంది తననెవరో చంపబోతున్నారని అనుకుంది. వెంటనే నేరుగా దూసుకొచ్చి చెట్టు క్రింద ఉన్న ఒక వేటగాడిని 'ఢీ' కొట్టింది. క్షణాల్లో వేటగాళ్ళు తమ సామాగ్రిని వదిలేసి అక్కణ్ణుంచి పరారయ్యారు.

కొద్ది నిమిషాల తర్వాత ఇద్దరూ చెట్టు దిగారు. వేటగాళ్ళనుంచి తప్పించుకున్నందుకు సంతోషంగా ఉంది. బైనా చైతూను తమ గూడేనికి తీసుకెళ్ళసాగాడు.

కాసిపు నడివాక, 'బైనా.. నాకు బాగా ఆకలివేస్తోంది. మధ్యాహ్నం కూడా సరిగా భోంచేయలేదు.' నీరసంగా చెప్పాడు చైతు.

బైనా చుట్టూ చూశాడు. విరగకాసిన ఓ వెలగచెట్టు కనిపించింది. కాయలు చేతికి అందేంత ఎత్తులో లేవు. దాంతో బైనా ఒక వెలగపండు వైపు గురిచూసి బాణాన్ని వదిలాడు. గురితప్పలేదు. బాణం పండును తెంపింది. బైనా ఆ వెలగపండును పగులగొట్టి చైతు చేతిలో పెట్టాడు. ఆ పండులోని గుజ్జు వాసన మధురంగా ఉంది. ఇంతలో బైనా దృష్టి దూరాన ఉన్న వేపచెట్టుపైని తేనెపట్టుపై పడింది.

ఆగాగు.. నేను బోయి తేనె తీసుకొస్తా' అని వేపచెట్టు దగ్గరకు వెళ్ళాడు.

దాని పక్కనే ఉన్న టేకుచెట్టు ఆకులు కొన్ని తెంపి పెట్టి, బాణంతో తేనెపట్టును కొట్టాడు. బాణం వెళ్ళి తేనెపట్టులో ఇరుక్కుంది. తేనె బాణం వెంట క్రిందకు కారసాగింది. బైనా వెంటనే తన దగ్గర ఉన్న టేకు ఆకులను మడిచి దోనెలాగా చేసి తేనెను ఒడిసిపట్టాడు.

దోనె నిండాక చైతు దగ్గరకు వచ్చి, 'ఆ ఎలక్కాయ గుజ్జులో ఇది కలుపుకోని తిను' అన్నాడు. బైనా చెప్పినట్లే చైతు తేనెను గుజ్జులో కలిపి తిన్నాడు. అంత కమ్మటి రుచిని తను ఎన్నడూ ఎరుగడు. అబగా గుజ్జంతా తినేశాడు.

ఈలోపు బైనా పక్కనే ఉన్న నాలుగు కలబంద కొమ్మలు కోసి, చెక్కుతీసి లోపలి తెల్లటి గుజ్జును చైతు చేతిలో పెడుతూ, 'ఈడ నీళ్ళుండవు. ఇది తిను... సల్లగుంటది.' అన్నాడు.

అక్కణ్ణుంచి ఒక గంట నడివాక... బైనా వాళ్ళ చింతలగూడెం వచ్చింది. అక్కడున్న చెంచుల నివాసాలు చైతుకు కొత్తగా ఉన్నాయి. వెదురుబొంగులను చీల్చి ఆ బద్దలతో గుడిసెలు కట్టుకున్నారు. పైన ఎండుగడ్డి కప్పలాగా వేసి ఉంది. వాళ్ళిద్దరూ గూడెంలోకి వెళ్ళిన కాసేపటికే సఫారీ వాహనం అక్కడికి వచ్చింది. దగ్గర్లోని గూడెం అదొక్కటే కాబట్టి... చైతు అక్కడికి చేరుకోవచ్చని శేషయ్య, రాంబాబు ఊహించారు. అందుకే చుట్టూ తిరిగి అక్కడికి వచ్చారు. వారి ఊహ తప్పు కాలేదు. తప్పిపోయాడనుకున్న చైతు తిరిగి దొరికాడు. జట్టు నుండి విడిపోయినందుకు చైతు ముందుగా క్షమాపణలు చెప్పుకున్నాడు. తర్వాత చైతు, బైనాలు అడవిలో వాళ్ళు చూసిన స్మగ్లర్ల ఆనవాలు అడవి అధికారులకు చెప్పారు. చైతు బైనాకు బైబై చెప్పి పాఠశాల బృందంతో ఆనందంగా తిరుగు ప్రయాణమయ్యాడు.

ఈ సంఘటన జరిగి పదేళ్ళు దాటింది. చైతు, బైనా ఇప్పుడు ఏం చేస్తున్నారో తెలుసా?

చైతు వైల్డ్ లైఫ్ ఫోటోగ్రాఫర్ గా, బైనా అంతర్జాతీయ విలుకాడిగా (ఆర్చర్) స్థిరపడ్డారు. తమకు ఆసక్తి ఉన్న అంశాన్ని వృత్తిగా చేసుకుని ఆనందంగా జీవిస్తున్నారు. దీనికంతటికీ ముఖ్య కారణం ఏదో!

ఎర్రమల యాత్ర తర్వాత చైతు తీసిన ఫోటోలన్నీ ఎనోద్ పరిశీలించాడు. కొన్ని ఫోటోలైతే అత్యద్భుతంగా ఉన్నాయి! చైతుకు ఫోటోలు తీయడంపై అమితమైన ఆసక్తి ఉందని ఆయన గుర్తించాడు. అసలు ఫోటోలు తీసేందుకు వెళ్ళడం వల్లనే చైతు అడవిలో తప్పిపోయాడు కదా! దాంతో చదువుతో పాటు ఫోటోగ్రఫీలో కూడా శిక్షణ ఇప్పించాడు. అలాగే బైనా విలువిద్య వైపునైనా తనను ఎలా కాపాడిందో చైతు తండ్రికి చెప్పాడు. విలువిద్యలో శిక్షణ ఇప్పిస్తే బైనా మంచి విలుకాడిగా మారుతాడని ఎనోద్ భావించాడు.

శిక్షణకు అయ్యే ఖర్చంతా తాను పెట్టుకుంటానని, అతని తల్లిదండ్రులను ఒప్పించమని వినోద్ అటవీ అధికారులను కోరాడు. తొలుత బైనా తల్లిదండ్రులు ఒప్పుకోలేదు. ఎన్నో రోజులు నచ్చజెప్పాక ఒప్పుకున్నారు. దాంతో బైనాను విలువిద్య శిక్షణాసంస్థలో చేర్చించాడు వినోద్.

అతను తీసుకున్న నిర్ణయాలు ఇద్దరి ప్రతిభావంతులకు సరైన దార్లను చూపాయి. చైతు, బైనాలు ఏ స్థాయిలో ఉన్నా ఎర్రమలను ఎన్నటికీ మరువలేదు.

కవి పరిచయం:-

శ్రీ శాఖమూరి శ్రీనివాస్ గారు శాఖమూరి శంకరయ్య, రత్నమ్మ పుణ్యదంపతులకు 1975 డిసెంబర్ 7న ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని ప్రకాశం జిల్లాలో నల్లగుండ్ల గ్రామంలో జన్మించారు. జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేస్తున్నారు. ఇతని బాలసాహిత్య రచనలు ఎన్నో పత్రికలలో ప్రచురితమయ్యాయి. ఈయన రచనలు కన్నడ భాషలోకి కూడా తర్జుమా చేయబడ్డాయి. 'రంగురంగుల కోడిపిల్లలు, వెన్నెల పూలు, తెలివి, ముందుచూపు, నల్లమలలో ఈయన ఇతరరచనలు. బాలసాహిత్య పరిషత్ రాష్ట్రవ్యాప్తంగా నిర్వహించిన బాలల గ్రంథాల పోటీలలో 'రంగురంగుల కోడి పిల్లలు' కథల సంపుటికి ప్రత్యేక బహుమతి పొందారు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం 'నల్లమలలో' నుండి గ్రహించబడినది.

I. చర్చించండి-రాయండి.

- 1) పాఠశాల నుంచి వచ్చిన చైతు తల్లికి ఏమని చెప్పాడు?
- 2) సఫారీ చేరిన విద్యార్థులకు అటవీ అధికారులు ఏం చెప్పారు. ఎవరిని పరిచయం చేశారు.
- 3) రాంబాబు పిల్లలకు ఏమి చూపించాడు?

II. అభిప్రాయం రాయండి.

- 1) చైతు దారి తప్పటానికి కారణం.
- 2) బైనా చైతూకి చేసిన సహాయం.
- 3) వేటగాళ్ళ నుండి బైనా, చైతూ తప్పించుకున్న విధం.
- 4) చైతూ, బైనా ఇప్పుడు ఏం చేస్తున్నారు?
- 5) వినోద్ వారి అభివృద్ధికి కారకుడు- వివరించండి.
- 6) బైనా అడవి వంది దిశను మార్చిన విధం.

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది ఖాళీలను సరైన పదాలతో పూరించండి.

- 1) బాలుడు దూరాన పొదల చాటునుంచి వస్తున్న _____ చూపాడు.
- 2) చైతు తాను _____ గ్రహించాడు.
- 3) నా కోసం మా _____ వెతుకుతూ ఉంటారు.
- 4) నువ్వు మీ ఊరికి _____ లో బోవచ్చు.

పుటసంఖ్య: 75లోని 'ఇటురా తొందరగా కొన్ని బాణాలున్నాయి' వరకు

ఆ) అభిప్రాయ వ్యక్తీకరణ

చైతు, బైనాలు పులినుండి తప్పించుకొన్న విధంపై మీ అభిప్రాయాన్ని రాయండి.

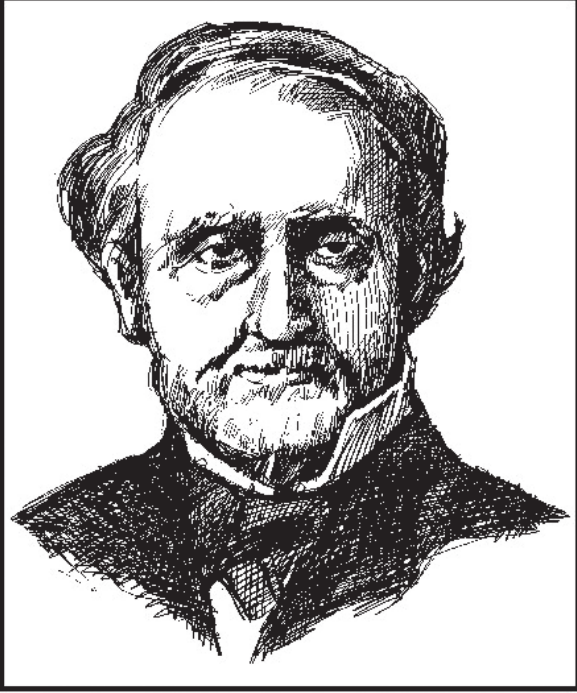
ఇ) స్వీయస్పందన

నీవు నీ మిత్రునికి సహాయపడిన విధము వివరించు.

నేపథ్యం

కర్మభూమినే జన్మభూమిగా భావించి, చేపట్టిన వృత్తినే ప్రవృత్తిగా మార్చుకొని ప్రజాసేవ చేసిననుహానుభావులు అనేకమంది. విదేశీగడ్డపై పుట్టి భారతదేశంలో తమ జీవితాలను ప్రజాసేవకు అంకితమిచ్చిన వారిలో మదర్ థెరిసా, సర్ ఆర్థర్ కాటన్, అనీబెసెంట్ వంటి వారు ఎందరో కలరు. వీరిలో సర్ ఆర్థర్ కాటన్ దక్షిణ భారతదేశానికి ముఖ్యంగా తెలుగు ప్రాంతానికి ఎనలేని సేవనందించారు.

ఆర్థర్ థామస్ కాటన్ క్రీ.శ. 1803వ సంవత్సరమే-15వ తేదీన ఇంగ్లాండులో హెన్రీ కాల్యేలీ కాటన్ దంపతులకు జన్మించాడు. ఆర్థర్ జీవితంపై తల్లి యొక్క ప్రభావం ఎక్కువగా కానవస్తుంది. క్రమశిక్షణ, పట్టుదల, సూక్ష్మగ్రాహ్యత ఆర్థర్ కు తల్లి నుండి సంక్రమించాయనవచ్చు. పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుందన్నట్లు అతడు భవిష్యత్తులో కనబరచిన ప్రతిభ బాల్యంలోని అతని ప్రవర్తనలో ప్రస్ఫుటంగా గోచరించేది. చిన్నతనంలో తల్లి తినడానికి ఇచ్చిన రొట్టె, పాలతోనే కాలువలు చేస్తూ ఆడేవాడు. అలాగే రోడ్డుపై బడి పాయలుగా చీలి, పారే వాన నీటి పాయలను చేతి కర్రతో జోడించి, బయటకు మళ్ళిస్తూ ఆనందించేవాడు. ఈ ఆటలే భవిష్యత్తులో పంట కార్వలను అనుసంధానం చేసే రవాణా జల మార్గాలుగా ఉపయోగించాలన్న కాటన్ సంకల్పానికి పునాది అయ్యాయేమో అనిపిస్తుంది.

1833-34 నందననామ సంవత్సరములో సంభవించిన క్షామంలో అప్పటి ఉభయ గోదావరి జిల్లాల్లో నాలుగవ వంతు తుడిచిపెట్టుకుపోయింది. జనాలు జీవచ్ఛవాలై పోయారు. రాజమండ్రి నుండి మదరాసు వరకు, ఇటు మైసూరు వరకు అన్నార్తుల ఆర్తనాదాలే. క్షుదార్తుల శవాలే. అట్టి పరిస్థితులలో కాటన్ దొర అప్పటి ఆంధ్రదేశంలో అడుగుపెట్టాడు. వరదలతో ముంచెత్తుతున్న గోదావరి పరవళ్ళను గమనించాడు. “ఒక్క రోజు సముద్రంలో కలుస్తున్న గోదావరి ప్రవాహం, సంవత్సరమంతా లండన్లో ప్రవహిస్తున్న థేమ్స్ నదితో సమానం” అని అప్పటి బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వంతో పోట్లాడి ఎన్నోసార్లు ఎన్నో కమీషన్లు ముందు నించుని ఒప్పించాడు. ఆంధ్రదేశాన్ని ‘నిత్య కళ్యాణం పచ్చ తోరణం’గా మార్చివేశాడు. ఆంధ్రుల ఆరాధ్య దైవమయ్యాడు.

మద్రాసు ఈస్టిండియా కంపెనీలో ఇంజనీరుగా పనిచేస్తున్న సర్ ఆర్థర్ కాటన్ ను గోదావరి నదికి అడ్డుకట్ట వేయడానికి 1847లో ముఖ్య ఇంజనీరుగా నియమించారు. ఈ అడ్డుకట్టనే ఆనకట్ట అంటారు.

గోదావరి నదీ పరివాహక ప్రాంతంలోని ప్రజల అవస్థలను గమనించిన ఆయన గుండె ద్రవించింది. ఒక ఉద్యోగిగా కాకుండా ప్రజాసేవకునిగా తనను భావించుకుని, ఆ ప్రాంతంలో రాజమహేంద్రవరం సమీపంలోని ధవళేశ్వరం ఆనకట్ట నిర్మాణానికి అనువైనదని నిర్ణయించాడు.

ఇతర ఆంగ్ల అధికారులవలె, ప్రభుత్వ బంగళాలలో విలాస జీవితాన్ని గడపక సామాన్యునివలె, ఆనకట్ట నిర్మాణ స్థలానికి సమీపంగా గోదావరి నది ఒడ్డున ఒక తాటి తోపులో తాటాకులతో పాకను నిర్మించుకొని భార్యాబిడ్డలతో అక్కడే నివాసమేర్పరుచుకున్నాడు. ఇదే కాలంలో రోగాల బారినబడి ఆయన రెండవ కుమార్తె మరణించింది.

ఇంకొకరయితే పెట్టె బేడా సర్దుకొని స్వదేశానికి వెళ్ళి ఉండేవారు. కానీ కాటన్ గుండె రాయి చేసుకుని తలపెట్టిన కార్యం కొరకు అహోరాత్రులు శ్రమించాడు. ఆనకట్ట నిర్మాణానికై నడుంబిగించాడు. ప్రణాళిక రచించిన ఐదేండ్ల కాలంలో గోదావరి నదిపై నాలుగు కిలోమీటర్ల పొడవు 175 గేట్లు గల ధవళేశ్వరం బేరేజ్ (ఆనకట్ట) నిర్మాణం పూర్తి చేయడం జరిగింది. దానితో ఉధృతంగా ప్రవహించే గోదావరి తల్లి ప్రశాంతంగా ప్రవహించసాగింది. నదికిరువైపుల వందల, వేల మైళ్ళ పొడవుకు పెద్ద కాలువలు, పిల్లకాలువలు త్రవ్వించాడు.

సముద్రం పాలయ్యే వరద నీటిని పంట పొలాలకు తరలించాడు. ఆ ప్రాంత ప్రజలచేత 'అవరభగీరథుడు' అని కొనియాడబడ్డాడు. ఆ తరువాత గన్నవరం వద్ద 'అక్వాడక్ట్' నిర్మాణం, కృష్ణా నదిపై ఆనకట్ట నిర్మాణం ఆయన

ఆధ్వర్యంలోనే జరిగాయి. ఈ నిర్మాణాలవల్ల ఆంధ్రప్రదేశ్ లో వరదనీరు-సాగునీరు, త్రాగునీరుగా మారింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ధాన్యాగారంగా మారింది. అంతేగాక ఆర్థర్ కాటన్ శ్రీలంక, భారతదేశాల మధ్యగల పంచనీ కాలువను వెడల్పు చేయడం, మద్రాసులో రైలు మార్గం, కావేరి నదిపై 'కోల్లెరూన్' ఆనకట్ట నిర్మాణం వంటి మహత్కార్యాలనెన్నింటినో నెరవేర్చాడు. దీనిని గుర్తించిన బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఆయనను అభినందిస్తూ "నైట్ హుడ్" బిరుదును ప్రసాదించి సత్కరించింది. అప్పటినుండి ఆయన 'సర్' ఆర్థర్ కాటన్ గా పిలువబడ్డాడు.

సర్ ఆర్థర్ కాటన్ ఆంధ్రప్రదేశ్ కు అందించిన సేవలకు చిరస్మృతి చిహ్నంగా కాటన్ యొక్క పాలరాతి విగ్రహాన్ని, ధవళేశ్వరం ఆనకట్టకు ఎదురుగట్టున ప్రతిష్ఠించారు. ఆ ప్రక్కనే ఆయన పేరున 'పురావస్తు ప్రదర్శనశాల' (మ్యూజియం) కూడా నిర్మింపబడింది.

రచయిత పరిచయం:-

శ్రీ భాగవతుల ఉమామహేశ్వర శర్మగారు శ్రీ భాగవతుల ఆదినారాయణ, శ్రీమతి భాగవతుల సుబ్బమ్మగార్లకు 12.9.1921న తెనాలిలో జన్మించారు. వీరు జంషెడ్ పూర్ నందలి బాలా జరన్ అండ్ స్టీల్ కంపెనీ లిమిటెడ్ (TISCO) నందు అనేక సంవత్సరాలు సేవలందించి 1981లో "మేనేజర్ కంప్రోలర్ మరియు ఆడిట్స్"గా పదవీ విరమణ పొందారు. శర్మగారు తెలుగు సాహిత్యసేవలో చురుకుగా పాల్గొంటూ, జంషెడ్ పూర్ నందలి ఆంధ్ర సంఘానికి ప్రధాన కార్యదర్శిగా కూడా విశిష్ట సేవలందించారు. తరువాత పెక్కు సంవత్సరములు పుణెలో ఉంటూ మహారాష్ట్ర రాష్ట్రపాఠ్యపుస్తకసంస్థకు కూడా తమ సాహిత్య సేవలనందించారు. కొన్ని పుస్తకాలు, నాటికలు కూడా రచించారు. వాటిలో ముఖ్యమైనది 'గాతమీపుత్ర శాతకర్ణి'. తెలుగు అకాడమీ వారి 'తెలుగు' సాహిత్య పత్రిక, మిసిమి మొదలగు అనేక ప్రఖ్యాతిగాంచిన పత్రికలలో వీరు వ్రాసిన సాహిత్య, సాంస్కృతిక, పరిశోధన

భాషావరమైన వ్యాసాలు ప్రచురింపబడ్డాయి. వీరు 25.8.2015న పుణెలో పరమపదించారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) తమ జీవితాన్ని ధారపోసి ప్రజాసేవ కొరకు పాటుబడిన మహనీయుల పేర్లను తెలుపుము.
- 2) విదేశాలలో జన్మించి మన దేశాభివృద్ధికి పాటుబడిన వ్యక్తుల పేర్లను తెలుపుము.

3) మదర్ థెరీసా ఏ దేశానికి చెందినవారు?

II. చదవండి-అలోచించండి-రాయండి.

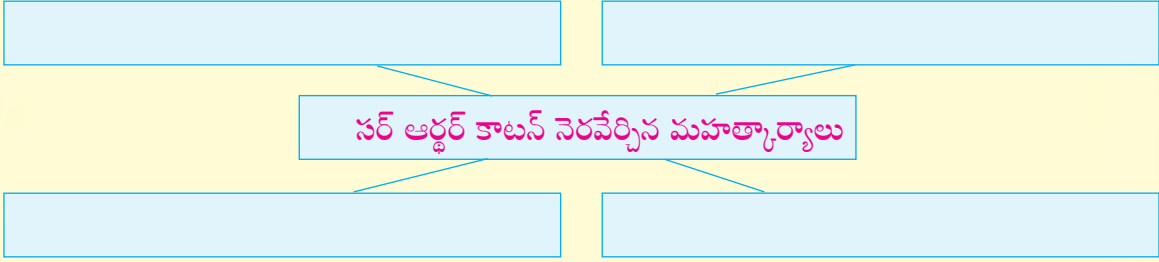
పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అవస్థ = కష్టం, బాధ; ఉధృతంగా = తీవ్రంగా;
ధాన్యాగారం = ధాన్యం నిలువ చేసే ప్రదేశం.

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) కింది అల్లికను పూరించండి.

పుటసంఖ్య 78, 79లోని 'ఇతర ఆంగ్ల నుండి పిలువబడ్డాడు వరకు'

ఆ. తప్పాప్పులను గుర్తించండి.

- 1) నది కిరువైపుల పెద్ద కాలువలు, పిల్లకాలువలు త్రవ్వించలేదు. ()
- 2) కాటన్ తలపెట్టిన కార్యం కొరకు అహోరాత్రులు కృషిచేశాడు. ()
- 3) కాటన్ ప్రభుత్వబంగళాలో విలాసజీవితం గడిపాడు. ()
- 4) బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం కాటన్ కు 'నైట్ హుడ్' బిరుదును ప్రసాదించింది. ()

ఇ.i) కింది పదాలు ఏ వాచకములో రాయండి.

- 1) గుడిసె -
- 2) ఆర్థర్ కాటన్ -

ii) స్వీయస్పందన:

ఆనకట్టల నిర్మాణ ఆవశ్యకతను మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ. జవాబులు రాయండి.

- 1) సర్ ఆర్థర్ కాటన్ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అడుగుపెట్టినపుడు ఉన్న పరిస్థితులను చర్చించండి.
- 2) సర్ ఆర్థర్ కాటన్ బాల్యమును గురించి తెలపండి.
- 3) సముద్రం పాలయ్యే వరద నీటిని ఆర్థర్ కాటన్ ఏవిధంగా పంట పొలాలకు తరలించాడు?

4) బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఆర్థర్ కాటన్ కు ఇచ్చిన బిరుదేది?

ఆ. కుండలీకరణంలో ఇచ్చిన పదాలతో ఖాళీలను పూరించండి.

(1847, అవరభగీరథుడు, తల్లి, ధవళేశ్వరం)

- 1) ఆర్థర్ కాటన్ జీవితంపై _____ యొక్క ప్రభావం ఎక్కువగా కానవస్తుంది.
2. రాజమహేంద్రవరం సమీపంలోని _____ ఆనకట్ట నిర్మాణానికి అనువైనదని నిర్ణయించేశాడు.

3. సర్ ఆర్థర్ కాటన్‌ను _____లో
ముఖ్య ఇంజనీరుగా నియమించారు.
4. ప్రజలచేత _____ అని
కొనియాడబడ్డాడు.

ఇ. కింది వాక్యాలలో తప్పు, ఒప్పులను గుర్తించండి.

- 1) ఆంధ్రదేశాన్ని “నిత్యకళ్యాణం వచ్చు తోరణం”గా మార్చివేశాడు. ()
2. గోదావరి నది ఒడ్డున పెద్ద బంగళాలలో భార్యాబిడ్డలతో నివాసమేర్పరచుకొన్నాడు. ()
3. ఏడేండ్ల కాలంలో గోదావరి నదిపై ఆనకట్ట నిర్మాణం పూర్తి చేయడం జరిగింది. ()
4. మద్రాస్ రాష్ట్రంలో సహాయ ఇంజనీర్‌గా పదవిని చేపట్టాడు. ()

V. స్వీయస్పందన

సర్ ఆర్థర్ కాటన్ చేసిన ప్రజాసేవ.

VI. భాషావగాహన

అ. కింది పట్టికను పూరించండి, (పదాన్ని విడదీసి సంధి నామం రాయండి)

పదం	విడదీయుట	సంధి నామం
1. ధవళేశ్వరం	+	
2. అన్నార్తులు	+	
3. అంకితమిచ్చు	+	
4. సేవలందించారు	+	

ప్రాజెక్టుపని:

అంతర్జాలంలో జలసాక్షరత (Water Literacy) గురించిన సమాచారాన్ని, చిత్రాలను సేకరించి ఒక చక్కని గోడ పత్రికను తయారు చేయండి. గోడపత్రిక - ప్రదర్శన (Poster Presentation) నిర్వహించండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

ఆర్థర్ కాటన్ గారు భారతదేశానికి చేసిన ఎనలేని సేవ- ఆనకట్టల ప్రయోజనం- నీటిని వృధా చేయక పంట పొలాలకు పంపే విధానం.

ఆ. కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాసి, సమాసనామం రాయండి.

పదం	విగ్రహ వాక్యం	సమాస నామం
1. ప్రజాసేవ		
2. భార్యాబిడ్డలు		
3. ఐదేండ్లు		
4. వచ్చు తోరణం		

ఇ. కింది వాక్యాలు ఏ కాలంలో ఉన్నాయో రాయండి.

- 1) ఆంధ్రదేశాన్ని ‘నిత్యకళ్యాణం’ వచ్చుతోరణంగా మార్చాడు.
2. తెలుగు ప్రాంతానికి ఎనలేని సేవలందించారు.

VII. సృజనాత్మక

విదేశాలనుండి మన దేశానికి వచ్చి మన దేశానికి సేవలందించిన ఇతర వ్యక్తుల సమాచారాన్ని అంతర్జాలం నుండి సేకరించి మీ మాటలలో రాయండి.

VIII. చదవండి-అనువదించండి.

1.	पर्यावरण चे करा जतन तरच होईल देश महान
2.	परिसर स्वच्छ ठेवाल तर निरोगी व्हाल.

ఉ.సూ : సర్ ఆర్థర్ కాటన్ లాంటి ఇతర ప్రముఖులను గురించి (ఉదా: సి.పి. బ్రౌన్) విద్యార్థులకు వివరించవలెను.

వి.సూ : వివిధ రాష్ట్రాలలోని వివిధ నదులపై కట్టిన ఆనకట్టలను గురించి అంతర్జాలము ద్వారా తెలిసికొనండి.

మనస్సునకు ఆనందాన్ని కలిగించడం 'కళ' యొక్క ప్రధాన ధర్మం. భారతీయులు కళలు అరువది నాలుగు అని పేర్కొన్నారు. ఈ అరువది నాలుగు కళలలో క్రియా లాలిత్యము గలవి 'లలితకళలు'. శిల్పము, చిత్రలేఖనము, నాట్యము, గానము, కవిత్వము ఈ ఐదింటిని లలితకళలు అంటారు. మానవుడు అన్నీ మరచి తన్మయత్వం పొందునట్లు చేయు శక్తి ఈ లలితకళలకు ఉన్నది.

శిల, లోహము, చెక్కమద్ది మున్నగు పదార్థములతో విగ్రహములను, మందిరములను నిర్మించు విద్య శిల్పకళ. శిల్పకళ అనేది పాడవు, వెడల్పు, ఎత్తు మూడు కొలతల్లో (3డి) ఉంటుంది. శిల్పుల చేతుల్లో రాతిబండలు వెన్న ముద్దల్లా కరిగి కోరిన రూపాన్ని పొందుతాయి. అమరావతి, హంపి, అజంతా గుహలలో శిల్పులు బండరాళ్ళను పూర్ణ కుంభాలుగా, పద్మశాలలుగా, ధర్మచక్రాలుగా రూపొందించారు. ఎల్లోరా యందలి కైలాస దేవాలయం, విగ్రహాలు, ధ్వజస్థంభము అన్నీ ఒకే శిలలో తొలువబడినవి. లేపాక్షి దేవాలయంలోని నందీశ్వరుని విగ్రహం సంచారం చాలించి విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నట్లు సజీవంగా కనిపిస్తుంది. అందుకే కీ.శే. అడవి బాపిరాజుగారు "లేపాక్షి బసవయ్య! లేచిరావయ్యా!" అన్న అద్భుత గీతాన్ని రచించారు.

చిత్రకారుడు రేఖల ద్వారాగాని, వర్ణ చిత్రముల ద్వారాగాని చేయు మనోల్లాసక సృష్టిని చిత్రకళ అంటారు. చిత్రకళ అనగానే అందరికీ గుర్తుకు వచ్చే మహారాష్ట్రసందలి అజంతా గుహలలోని చిత్రములు. ఇవి ప్రపంచ ప్రసిద్ధములు. అజంతా, ఎల్లోరా గుహలలోని చిత్రములు రెండువేల సంవత్సరముల నాటివైనను నిన్ను, మొన్న వేసినట్లు జీవకళ

ఉట్టిపడుతు అద్భుతంగా కనిపిస్తాయి.

పాటకు, వాద్యమునకు అనుగుణంగా అభినయించుటనే నాట్యము అంటారు. ఇందులో సంగీతము, సాహిత్యము కూడా ఉంటాయి. కాబట్టి ఇది సమాహారకళ, కూచిపూడి, భరత నాట్యం, కథాకళి, మణిపురి, కథక్, ఒడిస్సీ మొదలగునవి పేరెన్నికగన్న నాట్యకళారీతులు.

గానము యొక్క గొప్పదనాన్ని వర్ణింపశక్యముకాదు. "శిశుర్వేత్తి, పశుర్వేత్తి, వేత్తిగాన రసం ఫణి" అని ప్రశస్తి. ఎంత ఏడుస్తున్న పసిపాప అయినా తల్లి జోలపాట వినగానే అదమమరచి నిద్రపోతాడు. అంతేకాదు రాళ్ళను కరిగించు శక్తి, మ్రోడులను చిగురింపచేయు శక్తి సంగీతానికి ఉన్నది. అంతటి ఉదాత్తమయినది గానమహిమ. త్యాగరాజు, రామదాసు, అన్నమయ్య, క్షేత్రయ్యపాటలు విని తన్మయత్వం చెందనివారు ఉండరు.

ఊహకు రూపకల్పన చేసి వర్ణించుటయే కవిత్వము. కవిత్వము ఆలోచనామృతము. ఇటువంటి కవిత్వమునకు శ్రీకారము చుట్టినవారు సంస్కృతంలో వాల్మీకి, వ్యాసుడు, కాళిదాసు. తెలుగులో నన్నయ, తిక్కన, శ్రీనాథుడు వంటి మహాకవులు. వారు తమ కవిత్వంలో ప్రజలను ఆనందపరచుటను చేశారు. ఒక జాతి యొక్క సంస్కృతి, విజ్ఞానం కవుల కార్యములవల్ల తెలిసినట్లుగా వేరొక దానివల్ల తెలియదు. కనుకనే ఏ కవితాశక్తి కంటే మించిన శక్తి లేదంటారు. కళలను ఆరాధించి, ఆనందించి, తరియుట సర్వమానవధర్మం. కళాకారులను ప్రోత్సహించటం అందరి కర్తవ్యం.

నేపథ్యం:

ఏ వృత్తిని చేపట్టాలని నిర్ణయించుకున్నా, ఆ వృత్తికి - చదువుకు ప్రత్యక్షంగా సంబంధం లేకపోయినా చదువు అనేది చాలా ముఖ్యం. చదువుకున్న వ్యక్తి ఏ వృత్తి లేదా పనినయినా ప్రభావవంతంగా చేయగలడనుటలో సందేహం లేదు.

ఈ ప్రతిపాదనకు, పాఠానికి గల సంబంధమేంట్ చదివి తెలుసుకుందాం.

ఉదయం ఎనిమిది గంటలు అయ్యింది.

మట్టిరోడ్డు మీద నడిచి వెళుతూ వరుసగా ఉన్న గుడిశెలు దాటి సూరిబాబు ఇంటి ముందుకొచ్చేసరికి వాళ్ళనాన్న అరుపులు వినిపిస్తున్నాయి. మధ్య మధ్యలో సూరిబాబు ననుగుడు, వాళ్ళమ్మ ముక్కు చీదడాలు వినబడుతున్నాయి. ఉండబట్టలేక ముందు గుమ్మం దాటి వాళ్ళ దొడ్లోకి ప్రవేశించాను. అది విశాలమైన దొడ్డి. చుట్టూ ప్రహరీగోడ మధ్యలో పెంకుటిల్లు. ఓ వారగా గేదెలపాక, గుమ్మానికెదురుగా పెద్ద అరుగు. దానికి కొంచెం అవతల గడ్డిమేటు. దాని మీద పచ్చగా ఉన్న ఆనప్పాదు. ఆనప్పాదు నిండా చిన్న చిన్న పిందెలు, మంచుకు తడిసి

మెరుస్తున్నాయి. పాలేరు పాలు పితుకుతున్నాడు.

సూరిబాబు వాళ్ళమ్మ పొయ్యి రాజేస్తోంది. వాళ్ళ నాన్న గుమ్మం పక్క పడక కుర్చీలో కూర్చొని మధ్య మధ్యలో సూరిబాబు కేసి చూసి మళ్ళీ ఏదో గొణుక్కుంటున్నాడు.

సూరిబాబు నన్నుచూసి “రండి మాష్టారు” అని లేచి నుంచున్నాడు. ఆ మాట విని సూరిబాబు నాన్న శ్రీరాములు ఇటువైపు తిరిగి రండి రండి మేట్వారు! ఇయ్యాలప్పుడు ఇలా వొచ్చేరేటి? ఏవన్నా ఇశేసమా అన్నాడు.

“నిజమే మరి! చదువుకున్నాడు కాబట్టి ఉద్యోగం వెతుక్కోవాలి కదా” అన్నాను.

“ఏం ఉజ్జోగవండీ! సదువైన కాడ్నించీ సూత్తానే

పున్నా. ఎల్లం, రాటం నా కాడ డబ్బులట్టు కెల్లం అంతే కదా! ఇంత వరకూ ఏమీ పనవ్వలేదు పోనీ నాతో పాలం రారా అంటే రాడు.” అని ఉక్రోశంగా అన్నాడు.

అప్పుడాయన ముఖంలో చూశాను. ఎన్నాళ్ళనుంచో బాధను దాచుకొని, అది బాగా ఆత్మీయులైన వారికి చెప్పిన తరువాత ఎంత ప్రశాంతంగా తేలికపడ్డట్లుగా ఉంటుందో అలా ఉంది.

నిజంగా నేనూ ఆయన ఆత్మీయులమే.

పదిహేనేళ్ళ క్రితం నేను ఈ ఊరు ఉద్యోగానికి వచ్చినప్పుడు మొదట నాకు కలిసింది ఆయనే. అప్పట్నుంచీ ఇప్పటి వరకూ మా కష్టాలు, సుఖాలు పంచుకుంటూ వచ్చాం. వ్యక్తిగా అతను మంచివాడు, చదువు లేదన్నమాటేగానీ చాలా తెలివైన వాడు. ఎలాగ ఈ వల్లెలో గడవటం అనుకుంటూ వచ్చిన వాణ్ని అదే మండలంలో ఊళ్ళు మారినా నివాసం మాత్రం మార్చకుండా అక్కడే ఉండిపోయాను. కాలంతోపాటు, వయసుతోపాటు మా స్నేహం కూడా పెరుగుతూ వచ్చింది.

ఒకరోజు శ్రీరాములుగారు తన కొడుకు సూరిబాబుని స్కూలుకి తీసుకొచ్చారు. అప్పుడు వాడికి ఏడు సంవత్సరాలుంటాయి.

“మేట్టారు, ఈణ్ణి బళ్ళో ఎయ్యమని మా ఇంట్లో వాళ్ళందరూ పోరెడతన్నారండీ. మనకా... సదువులేదు. ఈణ్ణి మీ సేతుల్లో పెడుతున్నాను. ఈణ్ణి మారాజునే సేత్తారో, మట్టిబెడ్డనే సేత్తారో మీ ఇట్టం” అని బళ్ళో పేరేయించి వెళ్ళిపోయారు. అప్పట్నుంచి సూరిబాబుకి గైడు, ఫిలాసఫర్ అన్నీ నేనే. సూరిబాబు బాగానే చదివాడు. మంచి కుర్రాడు. ఇప్పుడీ విషయం విన్నాక ఉద్యోగం లేకుండా ఉండటం ఎంత లోకువో.... అనుకున్నాను.

తెల్లవారుజామున గంటసేపు నడవటం అలవాటు నాకు. ఒకరోజు పొద్దున్నే శీతాకాలపు ప్రత్యాఘాతవేళల సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదిస్తూ రోడ్డు మీద నడుస్తున్నాను. రోడ్డుకి అటు ఇటు చెట్లు, దాని వెనక వరిచేలు, అరటి, మిరపతోటలు ఉన్నాయి. డిశంబరు నెల మంచు పడుతోంది. మంచు బిందువులు ఆకులు మీద నుంచి కిందపడ్డం లయబద్ధంగా వినబడుతోంది. చేలమీంచి చలిగాలి నెమ్మదిగా నన్ను చుట్టి రోడ్డుకి అటువైపున్న చేలోకి పోయింది. ఆకుల చివర వేలాడుతున్న మంచు బిందువులు లేత ఎండలో ముత్యాల్లా మెరుస్తున్నాయి. అలా నడుస్తూ

శ్రీరాములుగారి పొలం వచ్చాను. పొలంలో శ్రీరాములు, సూరిబాబు కనిపించారు.

“ఏమిటి శ్రీరాములు గారూ! సూరిబాబును కూడా పొలంలోకి దింపేశారే”. అని పలకరించాను.

శ్రీరాములుగారు నన్ను చూసి తలపాగా విప్పుకుంటూ వచ్చి “ఇయ్యాల చేలో ఎరువులు సల్లాల. మడుసుల్ని ఇద్దర్ని పెట్టాను. సూరీడు రాకుండా రమ్మన్నాను. ఇంకా వచ్చారు కాదు. ఇప్పుడు సేద్యం ఖర్చులు కూడా బాగా పెరిగాయి. ఇంట్లోకి కూడా ఇప్పుడెన్ని ఖర్చులు. మావాణ్ణి సదివించాం కదా. ఉజ్జోగం దొరకడానికి ఆడికి పట్టుకి రెండంతలు ఇవ్వాలి. ఇస్తే బట్టలు సలక్కుడదు. టీ.వి.లో నూపించే బూట్లు కావాల. బట్టలు కావాలి. ఇంకా ఏటేటో కావాలి. ఏణ్ణుంచొస్తాయండీ డబ్బులు? ఇయ్యన్నీ అలా వుండనీ నా బాధేటంటే ఇప్పుడు మా నాన్నయెవసాయం నేనందుకున్నాను. చెట్లు పెంచాను, పిట్టల్ని పెంచాను, కుటుంబాన్ని పెంచాను. నా తరువాత ఏటవుద్దో.... నా కొడుకు యెవసాయంలోకి రాడు కదా” అన్నాడు, నిర్లిప్తంగా, నిరాశగా.

నా గుండెల్లో ఏదో కలుక్కుమంది. శ్రీరాములు అసలు బాధ తరతరాలు జీవించి తమని పెంచిన భూమి తల్లిని తన తరంతోనే వదిలేయడం చూడాల్సివస్తుందని అతను కుమిలి పోతున్నాడు. సూరిబాబు వంక చూసాను. అతడు పల్లెలో పుట్టి పెరిగినవాడే కానీ పొలంలో ఈ ఉదయాన ఏమీ తోచనివాడిలా ఆ ప్రాంతానికి అపరిచితుడిలా ఉన్నాడు. శ్రీరాములు మళ్ళీ అన్నాడు. “మా సూరిగాణ్ణి సూడండి, మీకు గుర్తుందా, సరిగ్గా నేను ఈడి వయస్సులో ఉండగానే మీరీ ఊరు వచ్చారు. ఆ పాటికి నాకు మా పొలంలో ఏమూలేముందో అన్నీ తెలుసు. ఈడికి కనీసం పొలం ఎలా ఎళ్ళాలో, ఎప్పుడెళ్ళాలో, ఎందుకెళ్ళాలో కూడా తెల్లు సరే కాదా! కానీ ఆడు సదివిన సదువు ఆణ్ణి ఈ వూరికి, ఈ భూతల్లికి దూరం చేసేసిందండీ.

మట్టి, నేలా, బోదా, చెట్లు, చేనూ, పిట్టలు, దూడలు ఈటి ఇలువ ఆడికి తెల్లండీ. రోజూ పేవరు చూత్తాడు, కాయితా రెడతాడు. ఊళ్ళో తిరుగుతాడు. ఎవరైనారో కలుత్తాడు. ఏం సేత్తాడు, ఏవనీ దొరకడం లేదు. ఇంత యెవసాయం ఎట్టుకొని కాలుమీద కాలేసుకొని ఆయిగా, ఒకరి దగ్గర తలొంచకుండా బతికే బతుకు వొదులుకుని దేనికోసమండీ ఆడి పరుగు? సదువంటే బతకడానికే కదండీ. మరి

అలాంటప్పుడు సదువుకున్నాగాని యెవసాయం సేత్తే తప్పేటండి.” శ్రీరాములు మాటలకి నేను నిశ్చేష్టడియ్యాను నిజమే! వుత్తుల్ని నేర్చుకోవడం, ఆచరించడం చిన్నతనంగా, వెనుకబాటుతనంగా భావిస్తున్నామా! వుత్తిని విద్యగా, విద్యని వుత్తిగా మార్చిన దేశంలో ఇలాంటి పరాయితనం ఎలా ప్రవేశించి మనల్ని చెడగొట్టగలిగింది. వుత్తుల ప్రాధాన్యతను మనం పిల్లలకి చక్కగా తెలియజెప్పడంలేదా? పది రోజుల తర్వాత ఒక ఆదివారం ఇంట్లో ఉండగా సూరిబాబు వచ్చాడు. మనిషి కొంచెం అలిసినట్లుగా ఉన్నాడు. కానీ అతని కళ్ళు

ఆత్మవిశ్వాసంతో మెరుస్తున్నాయి. కూర్చున్నాక అన్నాడు. “మొన్న మా నాన్న చెప్పిన విషయాలు నన్ను తీవ్రంగా కదిలించాయి మాష్టారూ... మనెదురుగా ఉన్న జీవితాన్ని వదిలిపెట్టి మనం అక్కర్లేని జీవితంలోకి వెళ్ళాలనే వెంపర్లాట దేనికి? వ్యవసాయం చేయడంలో వెనుకపాటుతనమూ లేదు, చెడి పోవడమూ లేదు. ఇది కూడా అద్భుతమైన కేరీర్ అని చేలోకి దిగాక అర్థమైంది. ఇందులో సాధించడానికి చాలా ఉంది.” అన్నాడు. అతని స్వరంలోని పదును నన్ను ఆకట్టుకుంది.

కవి పరిచయం:-

శ్రీ మంత్రివగడ వెంకట శ్రీధరరావు గారు 25 ఏప్రిల్ 1972న శ్రీ మోహన రావు శ్రీమతి విజయలక్ష్మి అను పుణ్యదంపతులకు ఆంధ్రప్రదేశ్. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని కాకినాడలో జన్మించారు. వీరు విశాఖపట్నం, రాజమహేంద్ర వరంలలో విద్యాభ్యాసం పూర్తిచేసుకొని ప్రస్తుతం కాకినాడలో భౌతికశాస్త్రం ఉపన్యాసకులుగా పనిచేయుచున్నారు. పుస్తక పఠనం, కవితారచన, రచనావ్యాసంగం వీరి ప్రవృత్తి. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ‘బహుమతి కథలు’ అను గ్రంథము నుండి గ్రహింపబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) నిరుద్యోగం అంటే ఏమిటి ?
- 2) నిరుద్యోగ సమస్యకు కారణం.
- 3) నిరుద్యోగ సమస్య తీరే విధము.
- 4) వుత్తి విద్యలు అని వేటిని అంటారు ?

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

నసుగుడు = అన్నంలాగా చెప్పేమాట;
పాలేరు = సేవకుడు, జీతగాడు; ఉక్రోషం = కోపం;
ఆత్మీయులు = అత్యంత సన్నిహితులు;

లోకువ = చులకన భావం, తక్కువ అభిప్రాయం;
ప్రత్యూహనేళ = వేకువ, ప్రభాతం;
నిర్లిప్తత = ఏమి పట్టించుకోనితనం, సంబంధంలేని;
నిశ్చేష్టుడు = చేష్టలు లేనివాడు;
ఆత్మవిశ్వాసం = తనపై తనకు గల నమ్మకం,
తీవ్రం = వాడి, తీక్షణం,
వెంపర్లాడు = ఆరాటపడు,
గొణగటం = మెల్లగా విసుక్కోవటం,
రాజేయటం = వెలిగించడం,
గుమ్మం = వాకిలి, ద్వారం, కడప.

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ) కింది వాక్యాలను ఎవరు ఎవరితో అనిరి.

- 1) “రండి మాష్టారు”- అని లేచినుంచున్నాడు- →
- 2) ఇయ్యాలప్పుడు ఇలా వొచ్చారేటి- →

పుటసంఖ్య: 83, 84లోని “సూరిబాబు వాళ్ళమ్మ పాయి్యి..... మా స్నేహం కూడా పెరుగుతూ వచ్చింది” వరకు

ఆ) కింది వాక్యాల తప్పుప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- 1) నిజంగా నేను ఆయన ఆత్మీయులమే. ()
- 2) వ్యక్తిగా అతడు చెడ్డవాడు ()
- 3) కాలంతోపాటు, వయసుతోపాటు మా స్నేహం కూడా తగ్గుతూ వచ్చింది. ()
- 4) అప్పట్నుంచీ ఇప్పటివరకూ మా కష్టాలు, సుఖాలు పంచుకుంటూ వచ్చాం. ()

ఇ. i) కింది పదాలకు సరైన అర్థాలను రాయండి.

- 1) గొణగటం =
- 2) ఉక్రోషం =

ii) స్వీయస్పందన.

శ్రీరాములు, మాష్టారుల స్నేహం గురించి మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

అ. జవాబులు రాయండి.

- 1) సూరిబాబు తండ్రి గొణుక్కోవటానికి కారణం.
- 2) శ్రీరాములు తన కొడుకును పొలానికి తీసుకుని వెళ్ళటానికి కారణం.
- 3) శ్రీరాములు గారి అసలు బాధ.
- 4) సూరిబాబు తీసుకున్న నిర్ణయం.

ఆ. ఖాళీలను సరియైన సమాధానాలతో పూరించండి.

- 1) సూరిబాబు వాళ్ళమ్మ _____ రాజేస్తుంది (పొయ్యి/కుంపటి)
- 2) చదువు లేదన్న మాటేగాని చాలా _____ (తెలివైనవాడు/చురుకైనవాడు)
- 3) తెల్లవారుజామున గంటసేపు _____ అలవాటు నాకు. (పరిగెత్తటం/నడవటం)
- 4) టి.వీ.లో సూపించే _____ కావాలి. (చెప్పలు/బూట్లు)
- 5) శ్రీరాములు అసలు _____ ఇదా. (బాధ/వ్యధ)
6. ఆడు సదివిన సదువు ఆణ్ణి ఈ వూరికి ఈ _____ కి దూరం సేసేసింది. (భూతల్లి/భూమాత)
- 7) ఇది అద్భుతమైన కేరీర్ అని _____ లోకి దిగాక అర్థమైంది. (బావి/చేను)

V. అల్లిక పూరించండి.

- 1) రోడ్డుకి ఇరువైపులా చెట్లకు వెనుకాల వున్నవి.

- 4) సూరిగాడికి పొలం విషయంలో తెలియంది.

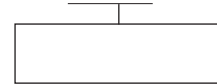
VI. స్వీయస్పందన.

- 1) ఏయే రకమైన నేలల్లో ఎటువంటి పంటలు పండుతాయో రాయండి. లేదా అంతర్జాలం ద్వారా తెలుసుకోండి.
- 2) మానవ జీవితంలో పంటల ప్రాముఖ్యత.
- 3) పంటలు పండకపోవటానికి వివిధ కారణాలు.
- 4) పంటలు లేకపోతే ఏర్పడే పరిణామాలు.

VII. భాషావగాహన:

అ. గుర్తింపబడిన పదాలు ఏ భాషాభాగాలో రాయండి.

- 1) నిజంగా నేనూ, ఆయన ఆత్మీయులమే

- 2) మా నాన్న చెప్పిన విషయాలు నన్ను తీవ్రంగా కదిలించాయి.

ఆ. కింది వాటిని పూరించండి.

పదము	విడదీయుట	సంధి పేరు
వినిపిస్తున్నాయి	+	
	వచ్చిన + అప్పుడు	
రమ్మన్నారు	+	

ఇ. కింది సమాసాలను జతపరచండి.

‘క’ వర్గము	‘చ’ వర్గము
1. రెండేళ్ళు	అ. విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
2. మిరపతోట	ఆ. ద్విగు సమాసము
3. చలిగాలి	ఇ. సంభావన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము
4. మంచు బిందువులు	ఈ. బహువ్రీహి సమాసము ఉ. పశ్చి తత్పురుష సమాసము

**ఈ. కింది వాక్యములు సామాన్య/సంశ్లిష్ట/
సంయుక్తములలో ఏ రకమునకు చెందినవో
రాయండి.**

- 1) గుమ్మందాటి వాళ్ళ దొడ్లోకి ప్రవేశించాను.
- 2) పాలేరు పాలు పితుకుతున్నాడు.

- 3) చదువుకున్నాడు కాబట్టి ఉద్యోగం
వెతుక్కోవాలి కదా.
- 4) మేము కష్టాలు, సుఖాలు పంచుకుంటూ
వచ్చాము.

ఉ. కింది వాక్యాలు ఏ కాలమునకు చెందినవో రాయండి.

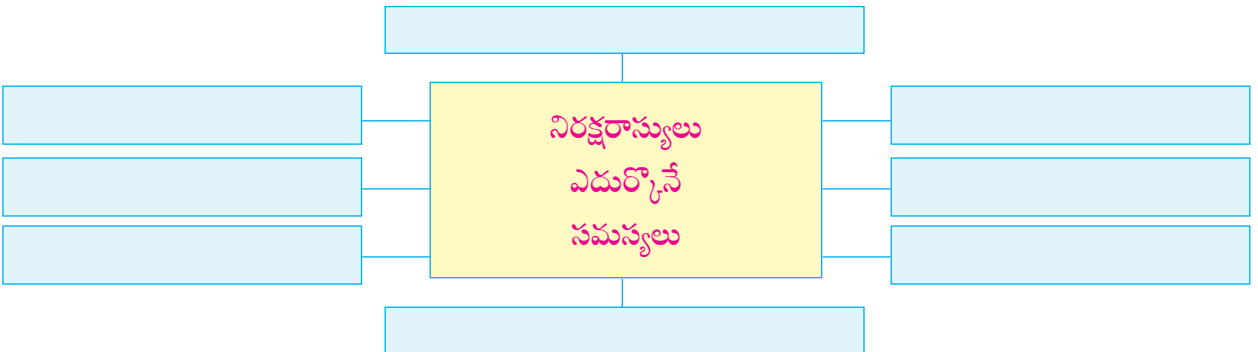
- 1) వాళ్ళనాన్న అరువులు వినిపిస్తున్నాయి.
- 2) ఒక రోజు సూరిబాబుని స్కూలుకి
తీసుకొచ్చారు.
- 3) మంచు బిందువులు లేత ఎండలో
ముత్యాల్లా మెరుస్తున్నాయి.
- 4) నా తరువాత ఏటపుద్దో.

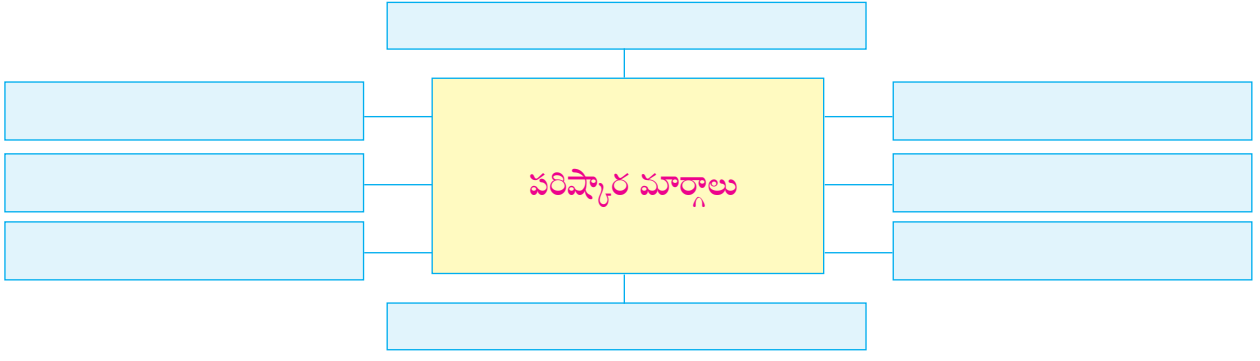
ఊ. వ్యతిరేకపదాలు రాయండి.

- 1) కష్టాలు X
- 2) మంచినాడు X
- 3) నిజము X
- 4) పరిచితులు X

VIII. జట్టుపని:

‘నిరక్షరాస్యత’ ఒక పెద్ద సాంఘిక సమస్య ఈ
విషయమై కూలంకషంగా ఆలోచించండి-చర్చించండి.
కింది ఆకృతి పూరించండి.

IX. తేఖస నైపుణ్యాలు:

“నిరుద్యోగ సమస్య”పై కింది అంశాల ఆధారంగా ఒక పరిచ్ఛేదం రాయండి.

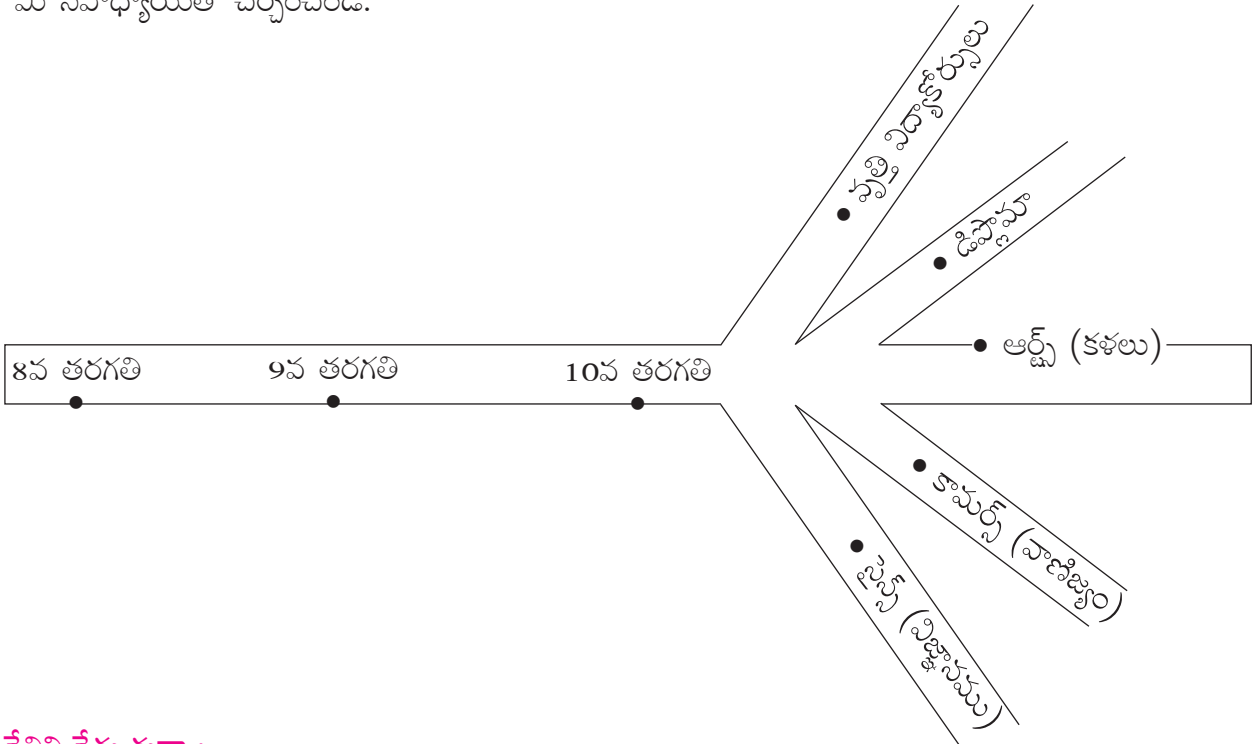
అంశాలు

- ఉపోద్ఘాతము
- ప్రభుత్వం చేస్తున్న కృషి
- సమస్యకు కారణాలు
- నివారణ చర్యలు

సృజనాత్మకత :-

కింది ఆకృతిలోని దారులు, వాటి గమ్యస్థానాలను గమనించండి.

భవిష్యత్తులో మీరు ఏ మార్గంలో పయనించి,
ఎచటికి చేరాలనుకుంటున్నారు? కారణాలేంటి?
మీ సహాధ్యాయితో చర్చించండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- చదువుకు చాలా ప్రాముఖ్యత కలదు.
- చదువుకున్న వ్యక్తులు ఏ వృత్తి ఉద్యోగాన్నైనా నేర్పుతో చేసి రాణించగలరు.

ఉ.సూ : వృత్తి విద్యార్థులు, వాటి ప్రాముఖ్యత గురించి విద్యార్థులకు తెలియజేయండి.

వి.సూ : వివిధ వృత్తుల వారి వద్దకు వెళ్ళి ‘ముఖాముఖి’ జరిపి, ఒక నివేదిక తయారు చేయండి.

మన మనోరంజనం కొరకు సినిమా, టీ.వి., వీడియో, నాటికలు చూడడము, ఆడియో, రేడియో పాటలు వినడం చేస్తుంటాము. ఇవేని లేని రోజులలో ప్రజలను ముఖ్యంగా పల్లె ప్రజలను అలరించి, ఆనందపర్చి వారిని ఆనందజ్వాలలలో ఊగిసలాడించినవి “జానపద కళలు”. ఆనాడు ఈ ప్రదర్శనలను రాత్రి తెల్లవారల్లా ప్రజలు కూర్చుని చూచి ఆనందించేవారు. ఈ జానపద కళారూపాలు దేశానికి, జాతికి, విజ్ఞాన, వినోద, వికాసాలను కలిగించేవి.

జనపదం అంటే పల్లె. అందులో నివసించేవారు జానపదులు. తరతరాలుగా జానపదులు పాడుకునే పాటలు, గేయాలు, నాటకాలు, రూపకాలు ఈ కళలన్నింటిని ‘జానపద కళలు’ అంటారు. వీటిలో బుర్రకథ, యక్షగానం, హరికథ, వీధి నాటకాలు, పగటివేషాలు, తోలుబొమ్మలాటలు మున్నగునవి ప్రసిద్ధిచెందినవి. అందులో ఆబాలగోపాలాన్ని ఆనందింపజేసి దీర్ఘకాలం దివ్యంగా వర్ధిల్లిన జానపద కళారూపం తోలుబొమ్మలాట. ఇవి సకల కళాసమన్వితం. అనగా లలిత కళలైన సంగీతం, నాట్యం, సాహిత్యం, చిత్రకళా శిల్పాలతో కలిసిన కళారూపం. ఈ తోలుబొమ్మలాటల ప్రదర్శనలు ఎంతో కన్నుల పండుగగా ఉంటాయి. ఆ కాలంలో తోలుబొమ్మల్ని బజారులలో, దుకాణాలలో కొనేవారు కాదు. ఈ ప్రదర్శనలలో బొమ్మలను తయారు చేసే చిత్రకారులు అవసరాన్నిబట్టి అప్పటికప్పుడే వాటిని తయారు చేసేవారు. వారికి కావలసిన బొమ్మల ఆకారాలను చక్కగా గీతగీసి దానిని సొంపుగా కత్తిరించి చిత్రవిచిత్ర రంగులను అద్దేవారు. రంగులు వేసిన బొమ్మలలో జీవకళ ఉట్టిపడుతూ ఉంటుంది. ఈ రంగులను అద్దడంలో కూడా ప్రత్యేకత ఉంటుంది. పాత్ర ఔచిత్యాన్నిబట్టి రంగుల్ని చిత్రిస్తారు.

ప్రదర్శనం ప్రారంభానికి ముందురోజే పందిరివేసి దానిని మూడు ప్రక్కల తెల్లని తెర కడతారు. దాని వెనక వరుసగా అమూదపు దీపాలను అమరుస్తారు. రంగురంగులతో చిత్రించిన తోలుబొమ్మలను అమూదపు దీపాల వెలుగుతో తెరవెనుక నుంచి కథ చెపుతూ అడిస్తాడు. ఈ కాలంలో బొమ్మల అందచందాలు చక్కగా కనిపిస్తాయి. మధ్య మధ్యలో జాట్టు పోలిగాడు, బంగారక్క, కేలిగాడు వంటి హాస్యపాత్రల సంభాషణలు ప్రేక్షకులను కడుపుబ్బ నవ్విస్తుంటాయి. ఈ ప్రదర్శనలో సూత్రధారుని పాత్ర కీలకమైనది. సూత్రధారుడు కథను వివరంగాను, చాచక్యంగాను చెబుతాడు. శ్లోకాలనూ, పద్యాలనూ, గేయాలను అతిమృదుమధురంగా పాడుతూ తన బృందంచేత కూడా ఆలపింపజేస్తాడు. వచనాన్ని కూడా రాగయుక్తంగా, ఆయాపాత్రల ఔచిత్యానికి భంగం కలుగకుండా గొంతును మారుస్తూ ప్రేక్షకులను ఆనందపరుస్తూ కథను సాగిస్తూ విజయం పొందుతాడు. ఈ తోలుబొమ్మలాట ప్రదర్శనలోని కథా ఇతివృత్తాలు ముఖ్యంగా భారత, రామాయణ, గాథలకు సంబంధించినవిగా ఉంటాయి. దేశీయ కథలైన పల్నాటి వీరచరిత్ర మున్నగునవి కూడా ప్రదర్శిస్తారు.

తోలుబొమ్మలాట మహారాష్ట్రనుంచి సంక్రమించినది. ఈ తెలుగు రాష్ట్రాలలోనే కాకుండా కేరళ, తమిళనాడు, బెంగాల్ మొదలగు రాష్ట్రాలలోనూ వ్యాపించింది. ఈ తోలుబొమ్మలాటలు ఉత్తర ప్రాంతంలో ‘కట్పుల్లి’ అనే కొయ్యబొమ్మలాటలుగానూ, దక్షిణ దేశంలో ‘కీలుగుట్టపు’ బొమ్మలాటలుగానూ ప్రచారంలో ఉన్నాయి.

నేడు ఈ తోలుబొమ్మలతోపాటు గ్లోబల్ బొమ్మల

(గ్లో ఈ పవెట్స్)ను ప్రదర్శిస్తున్నారు. ఎన్నో రకరకాల అట్టముక్కలతో, ఐస్క్రీమ్ పుల్లలతో, రంగురంగుల వస్త్రాలతో రకరకాల వక్షుల, జంతువుల, మనుష్యాకారాలను తయారు చేస్తూ ఈ ప్రదర్శనలు జరుపుతున్నారు. విద్యాభివృద్ధిలోను, చదువు విలువలను తెలుపుతూ జనజాగృతి కొరకు ఎన్నో చిన్న చిన్న కథలతో ఈ బొమ్మలాటలను ప్రదర్శించవచ్చును. ఆధునికంగా వీటితో ప్రకటనలు కూడా చూపడం జరుగుతుంది. మన చేతివేళ్ళపై కూడా రకరకాల చిత్రాలను

వేసి తద్వారా ఈ బొమ్మలాటలను ప్రదర్శించవచ్చును.

వివిధ కళలకు నిలయమైన మన భారతదేశంలో నాటి తరంలో ప్రాముఖ్యత గడించిన జానపద కళా సంపద అంతరించి పోకుండా నేటితరంవారు వీటిని కొనసాగిస్తూ ప్రజలను ఉత్తేజపరచాలి.

మనకు విజ్ఞాన, వికాస, వినోదాన్ని కలిగించే సకల కళా సమన్వితమైన తోలుబొమ్మలాటలను కొనసాగిద్దామా!!

I. అ. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

- 1) జానపద కళలని వేటినంటారు?
- 2) తోలుబొమ్మలాట సకల కళారూపం అని ఎట్లు చెప్పగలవు?
- 3) తోలుబొమ్మలాటలో నవ్వించే పాత్రలు.

- 4) తోలుబొమ్మలాటలకు ఉన్న ఇతర పేర్లు.

ఆ. అభిప్రాయపత్రం రాయండి.

- 1) తోలుబొమ్మలాటలో సూత్రధారుని పాత్ర.
- 2) ప్రదర్శనా విధానం.
- 3) గ్లో ఈ బొమ్మల ప్రదర్శన.

II. కృత్యం

పాఠ్యభాగంలోని కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారంగా కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది వాక్యాలను సరియైన వరుసక్రమంలో అమర్చండి.

- 1) రంగులు వేసిన బొమ్మలలో జీవకళ ఉట్టిపడుతుంది.
- 2) ఇది సకల కళా సమన్వితం.
- 3) ఆ కాలంలో తోలుబొమ్మలను బజారులో దుకాణాలలో కొనేవారు కాదు.
- 4) పల్లెలో నివసించేవారు జానపదులు.

పుటసంఖ్య: 89లోని “జనపదం అంటే పల్లె నుంచి రంగుల్ని చిత్రిస్తారు” వరకు

ఆ. అభిప్రాయవ్యక్తీకరణ :

‘జనపదులను ఆనందపరచేది తోలుబొమ్మలాట’ వ్యక్తీకరించండి.

ఇ. స్వీయస్పందన:

‘తోలుబొమ్మ లాటలు లలిత కళల సమాహారం’ - స్పందించండి.

III. సృజనాత్మకత:

పూర్వకాలంలో పేరుపొందిన కురవంజి, యక్షగానాల గురించి అంతర్జాలం ద్వారా సేకరించి మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

జానపద కళలు - వానిలో ప్రసిద్ధి చెందిన తోలుబొమ్మలాట - వాటిని తయారుచేసి ప్రదర్శించే విధం - ఉత్తర, దక్షిణ ప్రాంతాలలో వేరువేరు పేర్లతో ప్రదర్శింపబడటం - ఇటువంటి కళలు నశించి పోకుండా మనం తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు.

ఉ.సూ : తోలుబొమ్మలాటలు నేడు అంతరించిపోవుటకుగల కారణాలను వివరించి, వాటిని మరల ఎట్లు వికసింపజేయవలెనో విద్యార్థులకు సూచించండి.

వి.సూ : మీ పాఠశాల వార్షికోత్సవం నాడు తోలుబొమ్మలాటలను ప్రదర్శించండి.

సమస్కారం!
ఇవాళ మీ అందరితో
మాట్లాడటానికి వచ్చాను.

మొదట్నుంచి చెప్తా
విసండి. నేను పుట్టిందేమో
నైగావ్. అయ్యా! అదెక్కడుందో
మీకు తెలుసు గదా!
మహారాష్ట్రలో సతారా జిల్లాలో
ఖండాలా తాలుకాలో ఉంది.
నేనా? పాటిల్ గారింట్లో

పెద్ద కూతుర్ని. చింతకాయలు కొట్టుకొని తినటం, రేగుపళ్లు
కోసుకొని తినటంలోనన్ను మించినవాళ్లు లేరు. ఒక రోజు
యేమైందో తెలుసా? నేనెక్కిన సీమచింత చెట్టు కొమ్మ
విరిగింది. నేనాకొమ్మ పట్టుకొని ఉయ్యాల ఊగుతున్న- సీమ
చింతకాయలు నా పరికిణీలోంచి కిందపడిపోతున్నాయి.
'అమ్మా నా సీమ చింతకాయలు. నేను పడిపోతున్నా,
కొమ్మ విరిగింది. నేను పడిపోతున్నా. నా అల్లరికి అమ్మ
పరిగెత్తుకొచ్చింది. వచ్చింది నన్ను దింపొచ్చుకదా! ఊహా,
వెళ్ళి మా నాన్నను పిలుపుకొచ్చింది. 'చూడండి మీ ముద్దుల

కూతురు ఏం చేసిందో' అంటూ అమ్మ నావైపు చూసిస్తూ,
నేనేమో కొమ్మకు వేలాడుతూ, మా నాన్న విరగబడి నవ్వుతూ
- ఎంత బాగుంది... కదా!

నాన్న నన్ను కిందికి దించాడు. అమ్మ మాత్రం ఆపలేదు.
'ఈ పిల్లకు తొందరగా పెండ్లి చేసి వంపించాలి. అప్పుడు ఇదిగో
ఈ సీమ చింతకాయ చూడు ఎంత తియ్యగా వుందో అని
నోట్లో కుక్కుకుంటూ అమ్మకు ఒకటిచ్చి మళ్ళీ పరుగుతీశాను.

నాన్న పూనాలో వుండే పులే కుటుంబంలో ఒక అబ్బాయితో
నా పెళ్ళి నిశ్చయించాడు. 'ఈ సేర్ బీ ఎట్లా ఉంటాడబ్బా
అనుకునేదాన్ని! చింత చెట్లెక్కుతాడా? బావిలో ఈత గొడుతాడా?
రాత్రిళ్ళు ఆరుబైట పడుకుని చుక్కలు తెక్కుబెడుతాడా? ఏమో!
ఎవరికి తెలుసు? బళ్లో చదువుకుంటున్నాడని చెప్పారుగా!
పుస్తకాలు చదువగలడేమో! అనుకున్నా. అతనితో పెళ్ళయింది.
ఇప్పుడు పిల్లలు రెండో తరగతి చదువుతుంటే, బుజ్జగిస్తుంటారే,
ఆ వయసులో మేం అత్తగారింట్లో ఉండేవాళ్ళం.

ఒకరోజు నేను ఇల్లు సర్దుతున్నా. పుస్తకాల
గుట్టమీద వున్న దుమ్ము దులుపుతున్నా. ఇల్లు శుభ్రంగా
ఉండాలిగదా. అదుగో అప్పుడే ఆయనొచ్చాడు. 'నా పుస్తకాలనేం
చేస్తున్నావు!' అవన్నీ జీవిత చరిత్రలు. ఇదిగో చూడు. ఇది శివాజీ

గురించి రాసింది. ఆయన ఫోటో ఇది. ఇక్కడ వాషింగ్టన్ గురించి రాసింది. ఇది ఆయన ఫోటో ఇది థామస్ పెన్ రాసిన 'మానవుని హక్కులు అన్న పుస్తకం. మనిషికున్న హక్కు లేమిటో బాధ్యతలేమిటో అన్నీ ఈ పుస్తకంలో రాసి వున్నాయి' అని చూపించాడు సేత్జీ.

ఇట్లా ప్రతిరోజూ సేత్జీ నాకు యేదో వొకటి చదివి విప్పించేవాడు. మధ్యలో ప్రపంచం గురించి, మన చుట్టూ ఉండే ప్రపంచం గురించి నాకర్థమయ్యేటట్లు చెప్పటం కోసం ఆపేవాడు. సేత్జీ నిరంతరం చదివేవాడు. కబీర్, తుకారాం, జ్ఞానేశ్వర్ వంటి భక్తుల సాహిత్యం, భక్తి మార్గాన్ని గురించి, బుద్ధుడు, బసవేశ్వరుడు, తీర్థంకరుడు మొదలైన మతసంస్కర్తల రచనల్ని చదివాడు. అవన్నీ నాతో చెప్పేవాడు. 'ఇదంతా చదివితే నీకేమిస్తుంది? ఆపుకోలేక ఒకరోజు అడిగాను. ఒకప్పుడు మంచిగా ఉండే మతం, మూర్ఖపు ఆచారాలతో, సంప్రదాయాలతో చిక్కుకుపోయింది. వీటన్నిటిని **రూపుమాపాలి**. మామూలు మనుషులందరికీ చదువు ఎందుకుండకూడదు? ఆయనట్లా చెప్పకుపోతున్నాడు.

ఆయన బుర్రలో ఒకే ఒక్క విషయం తిరుగుతున్నది. చదువు, చదువు, చదువు. సదాశివ గోవింద్ ఆ రోజుల్లో సాగర్‌లో ఉండేవారు. ఆయన సేత్జీని పర్రార్ అనే ఆమె నడిపే బడికి తీసుకెళ్ళాడు. ఆమె తెల్లజాతి మనిషి. వీల్చిద్దరూ బడిలో ఏం నేర్పాలి, ఎట్లా నేర్పాలి అని ఆమె నడగటానికి వెళ్ళాడు. ఆమె అన్నదిగదా. "ఇంటికి కేంద్రం ఆడమనిషి, ఆమె చదువుకుంటేనే కుటుంబం బాగుపడుతుంది. లేకపోతే లేదు. మీరు మీ ఆడవాళ్ళకు చదువు చెప్పించకపోవడం అన్యాయం, ఘోరం" అన్నది. అంతే, సేత్జీ **తలలో తొలుస్తున్న పురుగు** తన దారి కాస్త మార్చుకున్నది. ప్రతి మగవాడూ తన భార్యకు చదువు నేర్పాలి. అక్కణ్ణించి రావడం రావడమే పలక, బలవం, పుస్తకాలతో వచ్చాడు.

అప్పట్నుండి నా చదువు మొదలైంది. సేత్జీ పలక మీద వరసగా అచ్చులు, హల్లులు రాసి దిద్దమన్నాడు. అవే మళ్ళీ మళ్ళీ వేళ్ళు నొప్పెడుతున్నాయి. విసుగు పుట్టింది. సేత్జీ ప్రతిక్షణం నా చదువుపై శ్రద్ధపెట్టాడు. నాకిప్పుడు చదవడం వచ్చింది. ఇప్పుడేమో నేను మాటలు గుర్తుపడుతున్నా. అక్షరాలు, మాటలు, వాక్యాలూ నాముందు నాట్యం చేస్తున్నాయి. నాపేరు రాయాలనీ, దాన్ని నా వేళ్ళతో తాకి చూసుకోవాలని అనిపించేది. నెమ్మదిగా నాకు చదవటమంటే చాలా ఇష్టం కలిగింది.

ఇదంతా ఒకవైపు జరుగుతుండగానే సేత్జీ ఆడపిల్లల కోసం ఒక బడి పెట్టాడు. అన్నా సాహెబ్ చిప్ లూంకర్ భవనంలో ఆడపిల్లల కోసం రెండో బడి కూడా మొదలైంది ఒక రోజు సాయంత్రం సేత్జీ **ముఖం వేలాడేసుకుని**

వచ్చాడు. ఏం జరిగిందని అడిగాను. "స్కూలు నడిపే పంతులుగారు బడిమానివేశారు. ఇప్పుడేం చెయ్యాలి?" అన్నారు. "మనమేం చెయ్యగలం?" అన్నాను. కొత్త పంతులుగారు దొరికేవరకు నన్ను బడికి రమ్మన్నాడు. "ఆ పిల్లలకు పుస్తకాలు చదివి వినిపించుచువుగాని" అన్నాడు. "నేనా చదువు చెప్పటమా? నావల్లగాదు." "నేనెట్లా చెప్తాను? ఏం చెప్తాను అని అన్నా. "నువ్వు చెప్తావు అంతే, ఎట్లా చెప్పాలో నేను నేర్చిస్తా" అన్నాడు బడిలో పాఠాలు చెప్పడానికి ఒప్పుకోక తప్పలేదు.

నేను బడికి పోతుంటే జనం కిటికీల వెనుక నిలబడి తిట్టేవారు. **శాపనార్థాలు పెట్టేవారు**. బడికి వెళ్ళగానే పిల్లలకు నీతిపద్యాలు, కూడికలు, తీసివేతలూ, భూగోళశాస్త్రం, మరాఠా చరిత్ర ఇవన్నీ చెప్పేదాన్ని. మేము ఒక బిడ్డను దత్తత చేసుకున్నాం. మా స్వంత కొడుకు వలె అతన్ని పెంచాము. మనిషిని మనిషిని కట్టి వేసేది రక్తసంబంధం మాత్రమే కాదు. మానవత్వం మరింత బలమైన బంధం.

జ్యోతిరావ్ పులే మొదటి బాలికల పాఠశాల ప్రారంభించాడంటారు. శి శు హత్యలకు వ్యతిరేకంగా మొదటి ఆశ్రయం స్థాపించాడంటారు. సానిట్రీబాయి మొదటి పంతులమ్మ అని కూడా అంటారు. ఇదంతా నిజమే కావచ్చు. కాని ఆ పని అక్కడితో ముగిసిపోకూడదు. అని ఆయన అనేవాడు, నిజమే, ఈ పని నేను మొదలుపెట్టాను. కాని మనం మాత్రమే ఈ పని చెయ్యాలి అని అనుకోకూడదు. యింకొకళ్ళు ఇట్లాంటి పని చేస్తుంటే మనం ఇంకొక కొత్త పని ప్రారంభించడానికి సంకోచించకూడదు.

మా మనసుల్లో ఒకసారి ఆ ఆలోచనకు **బీజం పడిందంటే** ఇక అది కార్యరూపం దాల్చువలసిందే. ఆలోచన ఆచరణగా వెంటనే మారవలసిందే. మా ఆలోచనలు అన్నిచోట్లా విస్తరించేటందుకు సంఘం పెట్టాలని అనుకున్నా. 1873 సెప్టెంబరు 23వ తారీకున సత్యశోధక సమాజాన్ని ఆవిష్కరించుకున్నాం. ఆ సమాజం ఒక మౌలిక సూత్రం మీద ఆధారపడింది. దేవుడు ఒక్కడే. మనం దరం ఆయన పిల్లలం. సేత్జీకి పక్షవాతం వచ్చి కోలుకున్నారు కాని ఎప్పుడూ ఇతరమైన జబ్బులేవో చేస్తూనే ఉన్నాయి. అఖండ పాటను వింటూనే సేత్జీ యాత్ర ముగిసింది. హృదయ విదారక రోదనలు **మిన్నముట్టాయి**.

1897 వూనాలో ప్లేగు వ్యాధి ప్రబలింది. పట్టణం ఎడారి అయిపోయింది. నేను నా కొడుకు యశ్వంతి. సమాజం సభ్యులు వ్యాధిగ్రస్తులకు సాయంగా వెళ్ళాం. ఒక గుడిసెలో రెండేళ్ళ పసివాడు బాధతో **లుంగలు చుట్టుకుపోతూ** కనిపించాడు. ఆ పిల్లవాడిని యెత్తుకుని డాక్టర్ దగ్గరకు పరుగెత్తాను. నాకు కూడా ప్లేగు వ్యాధి సోకింది. నా ప్రయాణం పరిసమాప్తమయింది.

నేను పనిలో వుండగా మృత్యువు నన్ను వరించటం నా అదృష్టం.

శ్రీమతి పోపూరి లలిత కుమారిగారు నవంబర్ 27, 1950వ సంవత్సరంలో శ్రీ పోపూరి వెంకట సుబ్బారావు, శ్రీమతి పోపూరి వెంకట సుబ్బమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. వీరి జన్మస్థలం గుంటూరు. వీరు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఎమ్.ఎ. పట్టాను పొందారు. వీరు వోల్గా అను కలంపేరుతో ‘స్వేచ్ఛ’, ‘అకాశంలో సగం’, ‘మానవి’ మొదలైన నవలను, ‘రాజకీయ కథలు’, ‘ప్రయోగం’, ‘విముక్త’ మొదలైన కథా సంకలనాలను రచించారు. వీరికి విముక్త అనే కథా సంపుటికి 2015లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. అంతేగాక తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఉత్తమ రచయిత్రి అవార్డు, అజోవిపో జీవిత సాఫల్య పురస్కారం మొదలగునవి ఎన్నో లభించాయి. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం శ్రీమతి సుమ్మ, దేశ్పాండేగారు మరాఠీలో రచించిన ‘మీ... సావిత్రి బాయి’ అను రచనకు వోల్గారి తెలుగు అనువాదం ‘నేను... సావిత్రి బాయిని’ నుండి గ్రహించబడినది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

1. కొందరి సంఘసంస్కర్తల పేర్లను చెప్పండి.
2. బాల్యవివాహాలను గూర్చి చర్చించండి.
3. ‘విద్య ప్రతి వారికి అవసరం’- చర్చించండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

ఆరుబైట = బహిరంగ ప్రదేశం;

నిరంతరం = ఎడతెరపిలేని;

ఆచారం = నడవడి, వాడుక;

సంప్రదాయం = పాదుకొన్న ఆచారం;

ఘోరం = భయంకరం;

సంకోచించు = జంకు, భయపడు,

అనుమానించు;

ఆవిష్కరించు = ప్రకటించు,

బయలుపరచు, మొదలుపెట్టు;

ప్రబలు = వ్యాపించు,

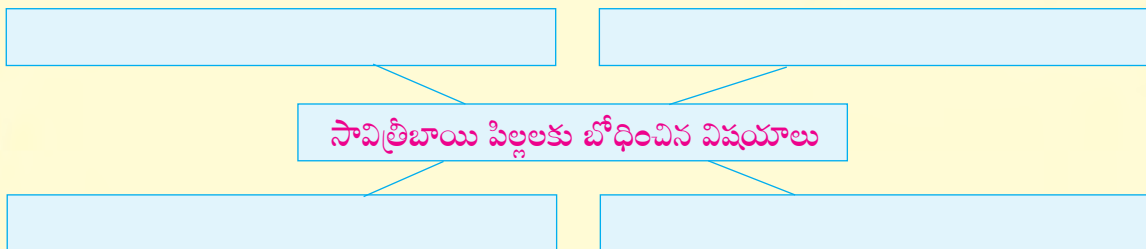
మృత్యువు = చావు, మరణం.

లుంగలు = మెలికీలు

III. కృత్యం

కింది పరిచ్ఛేదమును చదివి, సూచనానుసారం కృత్యాలు చేయండి.

అ. కింది ఆకృతిని పూరించండి.

పుట సంఖ్య: 92లో ‘నేను బడికి పోతుంటే జనం నుండి సత్యశోధక సమాజాన్ని ఆవిష్కరించుకున్నాం’ వరకు.

ఆ. కింది వాటిని జతపరచండి.

‘క’ వర్గము	‘చ’ వర్గము
1. సావిత్రిబాయి	అ. మొదటి బాలికల పాఠశాల ప్రారంభించారు
2. జ్యోతిరావ్ పూలే	ఆ. 1873 సెప్టెంబరు 23వ తారీకు
3. సత్యశోధక సమాజం ఆవిష్కరణ	ఇ. రక్త సంబంధం
4. మనిషిని మనిషిని కట్టివేసేది.	ఈ. మొదటి పంతులమ్మ
	ఉ. 1883 నవంబరు 23వ తారీకు

III. కృత్యం

ఇ. i) కింది పదాలకు వ్యతిరేక పదములను రాయండి.

1) మానవత్వం X

2) ఆలోచన X

ii) స్వీయస్పందన.

సంఘసేవ కూడా దేశభక్తిలో భాగమే.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి:

అ. జవాబులు రాయండి:

- 1) సావిత్రిబాయి బాల్యమును గూర్చి రాయండి.
2. సేర్జీ చదివే పుస్తకాలు.
3. సావిత్రిబాయి చదువు మొదలైన విధము.
4. సావిత్రిబాయి బడిలో పాఠాలు చెప్పడానికి ఒప్పుకున్న విధము.
5. సావిత్రిబాయి పూనా ప్లేగు వ్యాధి ప్రబలినపుడు చేసిన సేవ.

ఆ. కింది ఖాళీలను సరియైన పదములతో పూరించండి:

1. ఆమె చదువుకుంటేనే _____ బాగుపడుతుంది.
2. _____ మరింత బలమైన బంధం.
3. 1897 లో పూనాలో _____ ప్రబలింది.

ఇ. కింది వాక్యాలను ఎవరు ఎవరితో పలికిరో రాయండి.

1. “కొమ్మ విరిగింది, నేను పడిపోతున్నా”
2. “నా పుస్తకాలనేం చేస్తున్నావు?”
3. “నేనాచదువు చెప్పటమా? నావల్లగాదు”

ఈ. కింది వాక్యాల తప్పుప్పులను గుర్తించి రాయండి:

1. నాన్న నన్ను కిందికి దించాడు. ()
2. ఇది గాంధీజీ గురించి రాసింది. ఆయన ఫోటో ఇది. ()
3. సేర్జీ నా చదువుపై శ్రద్ధ పెట్టలేదు. ()
4. నేను బడికి పోతుంటే జనం శాపనార్థాలు పెట్టేవారు. ()

ఉ. కింది వాటిని జతపరచండి.

‘క’ వర్గము

‘చ’ వర్గము

1. సావిత్రిబాయి () అ. థామస్ పెన్
2. మానవుని () ఆ. ఆడమనిషి హక్కులు
3. ఇంటికి కేంద్రం () ఇ. జ్యోతిరావు ఫులే
4. సత్యశోధక () ఈ. పాటిల్ గారి సమాజం పెద్ద కుతురు

ఊ. స్వీయస్పందన:

- 1) మదర్ థెరీసా చేసిన సంఘసేవను గూర్చి నీ సొంతమాటల్లో రాయు.
- 2) ‘స్వచ్ఛ భారత్’ కార్యక్రమాన్ని మీ పాఠశాలలో ఏ విధంగా నిర్వహిస్తారో నీ సొంతమాటల్లో రాయు.

V. భాషావగాహన:

అ. కింది పదాలను విడదీసి, సంధి పేరు రాయండి:

1. అత్తగారింట్లో = _____
2. ఇప్పుడేమో = _____
3. నీకేమి = _____
4. రాయాలనీ = _____

ఆ. కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యములు రాసి, అవి ఏ సమాసములకు చెందినవో రాయండి.

1. సతారా జిల్లా = _____
2. ప్రతిరోజు = _____
3. భక్తి మార్గము = _____
4. అన్యాయం = _____
5. రెండేళ్ళు = _____

ఇ. ఈ కింది వాక్యంలో గుర్తింపబడిన పదములు ఏ భాషాభాగములకు చెందినవో రాయండి.

నిజమే ఈ పని నేను మొదలుపెట్టాను.

ఈ. కింది వాక్యములు సామాన్య/సంశ్లిష్ట/ సంయుక్తములలో ఏ రకమునకు చెందినవో రాయండి.

1. ఆ పిల్లవాడిని యెత్తుకొని డాక్టరు దగ్గరకు పరుగెత్తాను.
2. సేబ్జీ పలక మీద వరసగా అచ్చులు, హల్లులు రాసి దిద్దమన్నాడు.
3. నాకిప్పుడు చదవడం వచ్చింది.

ఉ. కింది వాక్యాలలోని వాక్యాంగాలన్నింటిని గుర్తించి రాయండి.

1. జ్యోతిరావు పులే బాలికల పాఠశాల ప్రారంభించారు.
2. మేము ఒక బిడ్డను దత్తత చేసుకున్నాం.

ఊ. కింది వాక్యములు ఏ కాలములకు చెందినవో రాయండి.

1. పుస్తకాల గుట్ట మీద పున్న దుమ్ము దులుపుతున్నా.
2. నాన్న నన్ను కిందికి దించాడు.
3. వీటన్నిటిని రూపు మాపాలి.

VI. సృజనాత్మకత:

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు, రాజారామ మోహన్ రాయ్, మదర్ థెరీసా మొదలగు సంఘసంస్కర్తల గురించి అంతర్జాలం ద్వారా తెలుసుకోండి.

VII. లేఖన నైపుణ్యాలు:

నీకు నచ్చిన సంఘసంస్కర్తను గూర్చి లేఖ రాయండి.

భాష-సౌందర్యం

జాతీయాలు

భాషవ్యక్తీకరణకు పదును పెట్టే వాటిని జాతీయాలు అంటారు.

జాతీయాలు భాషను సుసంపన్నం చేస్తాయి. సాధారణంగా ఒకే చిన్న వాక్యంలో విపులార్థాన్ని వ్యక్తం చేయటం.

1) “పొట్ట చెక్కలగు”

అర్థం : మిక్కిలి సంతోషంగా నవ్వటం.

ఉదా : హాస్యకారుని మాటలకు ప్రేక్షకులు పొట్ట చెక్కలయ్యేట్లు నవ్వారు.

2) చేదోడు వాదోడు

అర్థం : మాట విషయంలోనూ, పని విషయంలోనూ సహాయ సహకారాలు అందించటం

ఉదా : నువ్వు చేదోడు వాదోడుగా లేకపోతే ఈ పనిని నేను చేయగలిగే వాడిని కానేమో.

“ఆరంభ శూరత్వం”

అర్థం: “పనిని ప్రారంభించేప్పుడు ఉన్న ఉత్సాహము చివరి వరకు లేకపోవుట.”

నేవివి నేర్చుకున్నా :

- స్త్రీవిద్య ప్రాముఖ్యత
- సంఘ సంస్కర్తలు
- జాతీయాలు - ప్రయోగం

ఉ.సూ : వివిధ సంఘసంస్కర్తలను విద్యార్థులకు పరిచయం చేయండి.

వి.సూ : మీరు బాల్యము నుండే సంఘసేవా పరాయణత్వమును అలవరచుకోవలెను.

నేపథ్యం:

పై చిత్రాలను గమనించండి. వాటిని గురించి చర్చించండి. పాఠంలో తాతగారు ఏం చెప్పారో ఆలకిద్దాం - ఆచరిద్దాం

ఎనిమిదవ తరగతి చదువుతోన్న నవీన్ ఓ సెలవురోజున తాతయ్య దామోదరంతో కలిసి సూపర్ మార్కెట్‌కు బయలుదేరాడు. ఇద్దరూ రహదారి పక్కనే ఉన్న ఫుట్ పాత్ (కాలిబాట) పై నడవసాగారు. రహదారి వాహనాలతో కిక్కిరిసి ఉంది. వెళ్ళాల్సిన సూపర్ మార్కెట్ రహదారికి అవతలివైపు ఉంది.

అవతలివైపు సూపర్ మార్కెట్ కనిపించగానే, “తాతయ్యా... రోడ్డు దాటి వెళదాం పద.” అంటూ నవీన్ కాలిబాట దిగబోయాడు. అయితే దామోదరం అతని చేయి పట్టుకుని వెనక్కిలాగి, “నవీన్... ఇలా ఎక్కడంటే అక్కడ

రహదారిని దాటకూడదు. ఇంకొంచెం ముందుకు వెళదాం పద.” అని వారించాడు.

కాస్తదూరం వెళ్ళాక రహదారిపై నిలుపుగా ముద్రించిన తెల్లరంగు పట్టీలు (బీబ్రా చారలు) కనిపించాయి. అక్కడ మరొకొంతమంది గుమికూడి ఉన్నారు. వారంతా కూడలిలో ఉన్న ట్రాఫిక్ లైట్ల వైపు చూస్తున్నారు. ఆ లైట్లలో ఆకుపచ్చ ఆగిపోయి ఎర్రరంగు లైట్ వెలిగింది. అలాగే ‘నడుస్తున్న మనిషి’ గుర్తున్న లైట్ కూడా ఆకుపచ్చరంగులో వెలిగింది. ఎర్రలైట్‌ను చూడగానే వాహనాలన్నీ ఆగిపోయాయి. అలాగే ‘నడుస్తున్న మనిషి గుర్తు’ లైట్ వెలగగానే వేచి చూస్తున్న

వాళ్ళంతా. తెల్లపట్టీలను దాటుకుని వడివడిగా నడుస్తూ రహదారి అవతలివైపుకు చేరుకోసాగారు. వారితో పాటు తాతమనవళ్ళు కూడా రహదారిని దాటారు.

“ఇలా జీబ్రాక్రాసింగ్ వద్దనే రహదారిని దాటడం క్షేమం లేకుంటే వేగంగా వచ్చే వాహనాల మధ్య చిక్కుకుని ప్రమాదాల బారిన పడతాం”. తాతయ్య మాటలకు అడ్డుపడుతూ, “అత్యవసరంగా రోడ్డు దాటవలసి ఉన్నప్పుడు ఈ ట్రాఫిక్ లైట్లు, జీబ్రాక్రాసింగ్లు ఎంతో ఇబ్బందికదా! ఉన్నచోటే అటువైపు, ఇటువైపు జాగ్రత్తగా చూసుకుంటూ దాటేస్తే సరి.” నవ్వుతూ అన్నాడు నవీన్.

“ఎక్కువమంది నీలాగే ఆలోచించి ప్రమాదాలకు గురవుతున్నారు. రహదారి నియమాలను ప్రతి ఒక్కరూ పాటిస్తేనే ప్రమాదాలు లేని ప్రయాణం సాధ్యమవుతుంది. కాసంత నిర్లక్ష్యం కూడా ప్రాణాలతో చెలగాటమాడుతుంది.” నవీన్ భుజంపై ఆప్యాయంగా చేయి వేస్తూ చెప్పాడు దామోదరం. ఇద్దరూ సూపర్ మార్కెట్ వద్దకు వచ్చేశారు.

“రోడ్డుకు ఎడమవైపునే నడవాలి లేదా వాహనాన్ని నడపాలి... అనే ఒక్కనియమమే నాకు తెలుసు. ఇంకా వేరే నియమాలు ఏమైనా ఉన్నాయా? వాహనంలో వెళ్ళేటప్పుడు ఎలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.” నవీన్ ఆసక్తిగా అడిగాడు.

“నియామాలు ఉన్నాయి... వాహనంలో వెళ్ళేటప్పుడు రహదారి పక్కన ఏర్పరిచిన హెచ్చరిక ఫలకాలను గమనిస్తుం డాలి. దానివలన రాబోయే రహదారిస్థితి తెలుస్తుంది. అలాగే ట్రాఫిక్ లైట్లకు అనుగుణంగా వాహనాన్ని ఆపడం. కదిలించడం చేయాలి. ముఖ్యంగా ముందు వెళ్ళే వాహనాన్ని అధికవేగంతో దాటడానికి ప్రయత్నించ కూడదు. అధికవేగం ప్రాణానికి ముప్పు తెచ్చిపెడుతుంది.” అలా మాట్లాడుతూనే దామోదరం నవీన్ ను సూపర్ మార్కెట్ లోకి తీసుకెళ్ళాడు.

అవసరమైన సరుకులు తీసుకుని బిల్ కట్టేందుకు కౌంటర్ దగ్గరకు వచ్చారు. దామోదరం డబ్బుతీసి ఇస్తున్న సమయంలోనే బయట రహదారిపై పెద్దశబ్దం వినబడింది. అది వినగానే అక్కడున్న వాళ్ళంతా బయటకు చూశారు.

అక్కడ ఒక మోటార్ సైకిల్ నుజ్జునుజ్జుగా మారి ఉంది. పక్కనే ఒక అబ్బాయి రక్తపుమడుగులో కనిపించాడు. కంగారుగా డబ్బు ఇచ్చేసి దామోదరం, నవీన్ లు బయటకు వచ్చారు. దామోదరం వెంటనే అత్యవసర విభాగం వారికి ఫోన్ చేసి ప్రమాదం వివరాలు చెప్పాడు.

ప్రమాదం జరిగిన ప్రదేశం చుట్టూ జనం గుమికూడి ఉన్నారు. ప్రమాదస్థలిలోని అబ్బాయి ఎవరోకాదు నవీన్ స్నేహితుడు రమేష్! ఐదు నిమిషాల్లో అత్యవసర విభాగం అంబులెన్స్ అక్కడికి వచ్చింది. సిబ్బంది ఆ బాలుడిని స్ట్రెచర్ పై అంబులెన్స్ లోకి ఎక్కిస్తున్నప్పుడు నవీన్ కళ్ళవెంట నీళ్ళు జలజలా రాలాయి. సిబ్బంది మాటల ద్వారా రమేష్ కు ప్రాణాపాయం లేదని తెలిసింది.

“చిన్న పిల్లలకు వాహనాలు అందుబాటులో ఉంచడం తప్పు” జనంలో ఎవరో అన్నారు.

“హెల్మెట్ కూడా లేకుండా నడిపాడు.”

“అవును.. అతి వేగంతో వెళుతున్నట్లుంది.”

“చట్టప్రకారం పద్దెనిమిదేళ్ళు దాటాక నడిపి ఉంటే బైక్ పై కాస్త పట్టు దొరికేది.

ఇలా తలా ఒక మాట మాట్లాడుకుంటూ అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయారు. ఇంతలో అక్కడికి పోలీసులు వచ్చారు. నవీన్ వారికి రమేష్ గురించిన వివరాలు చెప్పాడు.

ఇంటికి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు, “రహదారిపై ఎంత జాగ్రత్తగా, బాధ్యతగా ఉండాలో ఈ సంఘటన మనకు నేర్పింది. మనం ప్రతిరోజూ ఇలాంటి ప్రమాదాల వార్తలు ఎన్నిటినో టెలివిజన్ లో, దినపత్రికల్లో చూస్తుంటాము. ప్రత్యక్షంగా చూడడం ఇదే! రహదారిపై ఎదురుగా వచ్చేవాడు తప్పుచేసినా, మనం ప్రమాదంలో చిక్కుకోవచ్చు. అందుకే రక్షణచర్యలు తీసుకున్నాకే వాహనం నడపాలి. శిక్షణ లేకుండా ఏ వాహనాన్ని నడిపినా ప్రమాదంలో మునిగినట్టే...” దామోదరం మాట్లాడుతూనే ఉన్నాడు.

ఆయన మాటలకు అడ్డువస్తూ, “తాతయ్యా.. ఇదిగో.” అంటూ నవీన్ తన జేబులోంచి ఒక తాళంచెవి తీసి దామోదరానికి ఇచ్చాడు.

“ఏమిటిది?”

“ఇది నాన్న బైక్ తాళంచెవి. ఈరోజు నాన్న ఆఫీస్ పని మీద క్యాంప్ కు వెళ్ళాడు కదా! ఆయన బైక్ హైవేపైకి తీసుకెళ్ళి నడుపుదామని, ఎవరికీ తెలియకుండా తాళంచెవి తీసిపెట్టుకున్నాను. అలా నడవడం ఎంత ప్రమాదమో నాకిప్పుడు అర్థమయ్యింది. నన్ను క్షమించండి.” కళ్ళలో నీళ్ళు సుడులు తిరుగుతుండగా చెప్పాడు నవీన్.

“నీలో మార్పు కలిగింది... అంతే చాలు. క్షమించడం దేనికి?” అని దామోదరం నవ్వేసి, ఆ తాళంచెవిని తన జేబులో వేసుకున్నాడు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) రహదారి నియమాలు అనగానేమి ?
- 2) రహదారి నియమాలను గూర్చి చర్చించండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

రహదారి = రోడ్డు;

నిర్లక్ష్యం = కావాలని పట్టించుకోకపోవు;

చెలగాటం = నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించుట;

ఆప్యాయం = ప్రేమ, అభిమానం;

కంగారు = కలవరం, ఆందోళనం కలత;

జనం = ప్రజలు, గుమిగూడు = గుంపుగూడు,

చాలామంది ఒకదోటచేరు;

వడివడిగా = నేగముగా.

III. కృత్యం:

పాఠ్యభాగంలోని కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి, సూచనానుసారం

కృత్యాలు చేయండి:

అ) కింది వాక్యాలను ఎవరు ఎవరితో పలికిరో రాయండి:

- (1) “తాతయ్య..... రోడ్డు దాటి వెళదాం పద.”

→

- (2) “ఇలా ఎక్కడంటే అక్కడ రహదారిని దాటకూడదు.”

→

పుటసంఖ్య 96 లో “ఎనిమిదవ తరగతి చదువుతోన్న నవీన్నుండి రహదారిని దాటారు”
..... వరకు.

ఆ) కింది వాక్యాలను సరైన క్రమంలో అమర్చి రాయండి

- (1) ఎర్రలైట్ను చూడగానే వాహనాలన్నీ ఆగిపోయాయి.
- (2) రహదారిపై నిలుపుగా ముద్రించిన తెల్లరంగు పట్టీలు కనిపించాయి.
- (3) అక్కడ మరికొంత మంది గుమికూడి ఉన్నారు.
- (4) ఆ లైట్లలో ఆకుపచ్చ ఆగిపోయి, ఎర్రరంగు లైట్ వెలిగింది.

ఇ) i. కింది పదాలకు సమానార్థకములను రాయండి.

- (1) రహదారి =
- (2) వడివడిగా =

ii. స్వీయస్పందన:

రహదారి నియమాలను గూర్చి మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.

IV. వినండి-చర్చించండి-రాయండి.

జవాబులు రాయండి.

- (1) వాహనంలో వెళ్ళేటప్పుడు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు

- (2) రహదారిపై నవీన్ స్నేహితునికి జరిగిన సంఘటన.

V. స్వీయస్పందన:

“నీలో మార్పు కలిగింది. అంతేచాలు.

క్షమించడం దేనికి?” వివరించండి.

VI. భాషావగాహన:

కింది పదాలకు వ్యతిరేకపదాలు రాయండి.

(1) ఆలోచన X	____	(3) లక్ష్యం X	____
(2) అసాధ్యము X	____	(5) అనధికము X	____
(4) ఆసక్తి X	____		

VI. లేఖన నైపుణ్యాలు:

కింది గద్యమును చదివి, ఐదు ప్రశ్నలను తయారు చేయండి.

ఎవరికైనా 'స్వేచ్ఛ' అనేది చాలా అవసరం. కాని ఆ స్వేచ్ఛను సురక్షితంగా అనుభవించటానికి నియమాలు పాటించటం కూడా ముఖ్యమే. నియమాలు అనేవి మన మంచి కొరకు ఏర్పరచబడినవే. అట్టివే రహదారి నియమాలు. రహదారిని ఉపయోగించే వారందరూ ఈ నియమాలను తప్పక పాటించాలి. ఎందుకంటే అవి మనందరి సురక్షతను దృష్టిలో నుంచుకొని ఏర్పరచబడినట్టివి. కాని మనలో కొందరు ఈ విషయాన్ని గుర్తించక బ్రాఫిక్ పోలీసుల దృష్టిలో పడని విధంగా ప్రయత్నించి నియమాలను ఉల్లంఘిస్తుంటారు. ఆపదల పాలవుతుంటారు. ఇతరులను కూడా ఆపదలకు గురిచేస్తారు. కావున.... రహదారి నియమాలను పాటద్దాం. రక్షణవైపు పయనిద్దాం.

ప్రశ్నలు:

(1) _____	(2) _____
(3) _____	(4) _____
(5) _____	

భాష-చమత్కారం:

ఒకే పదం వేర్వేరు అర్థాలు :

- చేయి : ఇది నా చేయి
చేయి : నీవు ఈ పని చేయి
వాడు : వాడు ఇంటికి వెళ్ళడు.
వాడు : నేను గుడ్డ సంచినే వాడుతాను
కుట్టు : పిల్లవానికి చీమ కుట్టింది.
కుట్టు : అమ్మ చెల్లి కోసం గౌను కుట్టింది.
కాలు : వేడిగా ఉంది జాగ్రత్త! కాలు కాలు తుంది.

నేనివి నేర్చుకున్నా:

- రహదారి నియమాలు.
- వాహనంలో వెళ్ళేటప్పుడు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు.

వ్యాకరణము

అచ్చులు:

‘అ’ నుండి ‘ఔ’ వరకు గల అక్షరములను స్వరములు అందురు. వీనినే ప్రాణములు అని కూడా అందురు.

హల్లులు :

‘క’ నుండి ‘క్ష’ వరకు గల అక్షరములను వ్యంజనములు అందురు. వీనిని ప్రాణులు అని కూడా అందురు.

ప్రతి హల్లు నందు అచ్చు తప్పనిసరిగా వుండును. ప్రాణము లేనిచో ప్రాణిగా గుర్తింపబడదు.

అట్లే అచ్చులేనిచో హల్లు ఉచ్చరింపబడదు.

అందు ‘క’ నుండి ‘మ’ వరకు గల అక్షరములను 5 వర్గములుగా విభజింపవచ్చు

1. క వర్గము - క ఖ గ ఘ ఙ
2. చ వర్గము - చ ఛ జ ఝ ఞ
3. ట వర్గము - ట ఠ డ ఢ ణ
4. త వర్గము - త థ ద ధ న
5. ప వర్గము - ప ఫ బ భ మ

1. పరుషములు:

పర్వాక్షరములలోని మొదటి అక్షరములు, ఇవి కఠినముగా పలుకబడును.

‘కచటతప’.

2. సరళములు:

పర్వాక్షరములలోని మూడవ అక్షరములు, ఇవి తేలికగా పలుకబడును.

‘గ జ డ ద బ’

3. స్థిరములు:

పరుష సరళములు కానివి స్థిరములు.

పదము: కొన్ని అర్థవంతమైన అక్షరములు కలియగా ఏర్పడినది పదము.

ఉదా : కమల

కీ + అ = క, మీ + అ = మ, లీ + అ = ల = కమల అయినది.

వాక్యము : అర్థవంతమైన పదము లేదా పదాల సముదాయము వాక్యము.

ఉదా: నేను పాఠము చదువుచున్నాను.

వాక్యాంగములు : కర్త, కర్మ, క్రియ అను వానిని వాక్యాంగములందురు.

కర్త : పని చేయువాడు కర్త.

ఉదా: పాపని పాటను పాడెను.

పాడినది పాపని, క్రియను చేసినది పాపని, కనుక, పాపని కర్త అయ్యింది.

కర్మ: ఫలితము పొందువాడు కర్మ ఎవరిని, దేనిని అని ప్రశ్నించుకొనగా వచ్చు సమాధానము కర్మ. దేనిని పాడెను అనగా వచ్చు సమాధానము ‘పాట’ కనుక పాట అనునది కర్మ.

క్రియ: పనిని తెలియ జేయునది క్రియ.

‘పాడుట’ అనునది పని, పనిని తెలియజేయునది క్రియ, కావున ‘పాడుట’ అన్నది క్రియ.

వచనము: వచనములు రెండు.

ఏక వచనము, బహువచనము.

1. ఏకవచనము : ఒకే వస్తువును తెలియజేయు పదములు.

ఉదా. కుర్చీ, బల్ల.

2. బహువచనము : ఒకటి కంటే ఎక్కువ వస్తువులను తెలియజేయు పదములు.

ఉదా. కుర్చీలు, బల్లలు

కాలములు: కాలములు నాలుగు

1. భూతకాలము
2. వర్తమాన కాలము
3. భవిష్యత్కాలము
4. తద్ధర్మకాలము

1. భూతకాలము : జరిగిపోయిన విషయములను తెలియజేయునది.

2. వర్తమానకాలము : జరుగుచున్న విషయములను తెలియజేయునది.

3. భవిష్యత్కాలము : జరుగబోవు విషయములను తెలియజేయునది.

4. తద్ధర్మకాలము : ఎప్పుడూ జరిగే పనులను గురించి తెలియజేయునది.

ఉదా : సూర్యుడు ఉదయించును. గాలి వీచును.

పురుషలు: పురుషలు మూడు.

1. ఉత్తమ పురుష 2. మధ్యమ పురుష
3. ప్రథమ పురుష

1. **ఉత్తమ పురుష :** తనను గురించి తెలియజేయునది.

ఉదా: నేను, మేము.

మేము బజారుకు వెళ్ళితిమి.

2. **మధ్యమ పురుష :** ఎదుటి వారిని గురించి తెలియజేయునది.

ఉదా: నీవు, మీరు.

నీవు ఎచ్చటికి వెళ్ళుచున్నావు?

3. **ప్రథమ పురుష :** ఇతరులను గురించి తెలియజేయునది.

ఉదా: అతడు, వారు, ఆమె.

ఆమె పూలను కొనెను.

వాచకము (లింగము) : వాచకములు మూడు విధములు.

1. **మహద్వాచకము :** పురుషులను తెలియజేయు పదాలు.

ఉదా: వాడు, అతడు, రాముడు.

2. **మహతీవాచకము :** స్త్రీలను తెలియజేయు పదాలు.

ఉదా : ఆమె, రాధ, పాప.

3. **అనుహద్వాచకము :** జడ వాచకములను తెలియజేయు పదాలు.

ఉదా. పుస్తకము, నల్లబల్ల

భాషాభాగాలు: ఇవి ఐదు

1. నామ వాచకము 2. సర్వనామము 3. విశేషణము
4. క్రియ 5. అవ్యయము

ఈ ఐదింటిని భాషాభాగములు అంటారు.

1. **నామవాచకము :** పేర్లను తెలియజేయునది.

ఉదా: కమల, కలువ.

2. **సర్వనామము :** నామవాచకమునకు బదులుగా వాడబడునది.

ఉదా: అతడు, ఆమె, వాడు.

3. **క్రియ :** పనిని తెలుపునవి. ఇవి రెండు రకములు.

అ) **సమాపక క్రియ :** వాక్యము యొక్క అర్థమును పూర్తిచేయు క్రియలు.

ఉదా: బాలురు ఆడుకొనుచున్నారు.

ఆ) **అసమాపక క్రియ :** వాక్యము యొక్క అర్థమును పూర్తిచేయని క్రియాపదము.

ఉదా: కమల పాఠమును విని.

సమాపక క్రియలు రెండు విధములు:

• **సకర్మక క్రియ :** కర్మతో కూడిన క్రియలు.

ఉదా: వాడు పాఠమును వ్రాసెను.

• **అకర్మక క్రియ :** కర్మలేని క్రియలు.

ఉదా: వాడు వ్రాసెను.

4. **విశేషణము:**

నామవాచకము, సర్వనామములలోని విశేష విషయమును (రంగును, స్వభావమును, గుణమును) తెలియజేయునది.

అ) **గుణ విశేషణము :** గుణమును తెలుపునది.

ఉదా : మంచి బాలుడు.

ఆ) **క్రియా విశేషణము :** క్రియ యొక్క విశేష విషయమును తెలియజేయునది.

ఉదా. వేగముగా పరిగెత్తెను.

5. **అవ్యయము :**

లింగ, వచన, విభక్తులు లేని పదములను అవ్యయములు అందురు.

ఉదా : ఆహా! ఔరా! అక్కడ, అప్పుడు.

వాక్య రకములు: వాక్యములు మూడు రకములు

సామాన్య వాక్యము, సంశ్లిష్ట వాక్యము, సంయుక్త వాక్యము.

1. **సామాన్య వాక్యము :** ఒక సమాపక క్రియ కలిగిన వాక్యము.

ఉదా : దీప పూలను కోసెను.

2. **సంశ్లిష్ట వాక్యము :** అసమాపక క్రియతో కూడి యుండు వాక్యము.

ఉదా : దీప పూలను కోసి, దండను కూర్చెను.

3. సంయుక్త వాక్యము :

రెండు లేక అంతకంటే ఎక్కువ వాక్యములు కలిసి ఏక వాక్యముగా ఏర్పడునది. సామాన్య వాక్యములను సంయుక్త వాక్యములుగా మార్చునపుడు 'కాని, కాబట్టి, అందువలన, అయితే' వంటి ప్రత్యయాలను నడుమ చేర్చవలెను.

ఉదా: దీని పూలను కోసెను కాని దండను కూర్చలేదు.

విభక్తి-ప్రత్యయములు:

వాక్యములోని పదములకు పరస్పర సంబంధమును కలిగించునవి విభక్తులు. ఆ విభక్తులను తెలుపునవి ప్రత్యయములు.

1. ప్రథమా విభక్తి - డు, ము, వు, లు
2. ద్వితీయా విభక్తి - నిన్, నున్, లన్, కూర్చి, గుఱించి
3. తృతీయా విభక్తి - చేతన్, చేన్, తోడన్, తోన్
4. చతుర్థి విభక్తి - కొఱకున్, కై
5. పంచమీ విభక్తి - వలనన్, కంటెన్, పట్టి
6. షష్ఠీ విభక్తి - కిన్, కున్, యొక్క, లోన్, లోవలన్
7. సప్తమీ విభక్తి - అందున్, నన్
8. సంబోధన ప్రథమా విభక్తి - ఓ, ఓయి, ఓరి, ఓసి.

శబ్దమునందలి భేదములను బట్టి పదములను నాలుగు రకములుగా విభజింపవచ్చు.

1. తత్సమము :- సంస్కృత, ప్రాకృతములతో సమానమైనది తత్సమము.

ఉదా : రాముడు, విద్య, ఆకాశము, పుస్తకము మొ.నవి

2. తద్భవము :- సంస్కృత, ప్రాకృత భాషల నుండి పుట్టినది తద్భవము.

ఉదా : విద్వే, ఆకాశము, పొత్తము ఈ తద్భవ పదములను 'వికృతులుగా' వ్యవహరింతురు.

3. దేశ్యములు :- తెలుగు దేశములో అనాదిగా వాడుకలో ఉన్న శబ్దములు.

ఉదా : ఊరు, పేరు మొదలగునవి.

4. అన్యదేశ్యములు :- ఇతర భాషలనుండి మనభాషలో వచ్చి చేరిన పదములు.

ఉదా : రోడ్డు, పెన్ను, బస్సు, రైలు మొ.నవి.

సంధులు

రెండు పదములు కలిసి ఏక పదమగుటను సంధి అందురు. పూర్వ పరస్వరములకు పరస్వరము ఏకాదేశమగుట సంధి.

స్వరము అనగా అచ్చు.

ఏకాదేశమగుట అనగా పూర్వపదములోని చివరి అచ్చునకు, పరపదములోని మొదటి అచ్చునకు సంధి జరుగునపుడు రెండు అచ్చులకు బదులుగా పరపదములోని మొదటి అచ్చు మాత్రమే మిగులుట.

నీవు + ఎక్కడ = నీవెక్కడ.

తెలుగు సంధులు

1. ఊర సంధి : ఉత్తునకు సంధి నిత్యము.

నిత్యము అనగా సంధి తప్పక జరుగును.

రాముడు + అతడు = రాముడతడు.

అతడు + ఎవరు = అతడెవరు.

2. యడాగమ సంధి : సంధిలేని చోట స్వరంబు కంటే పరంబయిన స్వరంబునకు యడాగమంబగు.

మీ + ఇల్లు = పూర్వ పర స్వరములు మధ్య సంధి జరిగిన 'మీల్లు' అను రూపమువచ్చును. కాని అది సరియగు రూపము కాదు కనుక రెండు అచ్చుల మధ్య సంధి జరుగుట లేదని తెలిసి కొనవచ్చు. ఈ విధముగా పూర్వ పర స్వరముల మధ్య ఎప్పుడైతే సంధి జరుగదో అప్పుడు 'యే' అనునది ఆగమముగా వచ్చును.

అప్పుడు మీ + యే + ఇల్లు = మీ యిల్లు అను రూపము వచ్చును.

3. ఇకార సంధి : ఇత్తునకు అచ్చు పరమగునపుడు సంధి వైకల్పికముగా నగును.

వైకల్పికము అనగా సంధి జరుగవచ్చు లేదా సంధి జరుగక పోవచ్చు. రెండు స్వరముల మధ్య సంధి జరుగునపుడు 'యే' ఆగమముగా వచ్చును.

ఏమి + అంటివి = ఏమంటివి.

ఏమి + యే + అంటివి = ఏమియంటివి.

4. అకార సంధి : అత్తునకు సంధి బహుళము.

బహుళము అనగా నిత్య, నిషేధ, వైకల్పిక, అన్యకార్యములు.

1. సంధి తప్పక జరుగుట (నిత్యము)

ఉదా: రామయ్య = రామ + అయ్య (అ + అ)

2. సంధి జరుగకుండుట (నిషేధము)

ఉదా : అమ్మయిచ్చెను = అమ్మ + య్ + ఇచ్చెను.

3. సంధి వికల్పముగా జరుగుట (వైకల్పికము)

ఉదా : మేనత్త = మేన + అత్త (అ + అ)

మేనయత్త - మేన + య్ + అత్త (య్ + అ = య)

4. సంధి వేరు విధంగా జరుగుట (అన్యకార్యము)

ఉదా. ఒక + ఒక = ఒకానొక

రెండు అచ్చుల మధ్య సంధి జరుగునపుడు 'య్' అనునది ఆగమముగా రావలసియుండగా ఇక్కడ 'న్' అనునది ఆగమముగా వచ్చి చేరినది. ఈ విధముగా 'అ' కార సంధిలో సంధి వేరు విధముగా కూడా జరుగవచ్చు.

5. గసడదవాదేశము: పుట సంఖ్య - 5 చూడుము.

6. సరళాదేశము: పుట సంఖ్య - 5 చూడుము.

సంస్కృత సంధులు:

1. **సవర్ణదీర్ఘ సంధి :** 'అ', 'ఇ', 'ఉ' 'ఋ' లకు అవియే అచ్చులు పరమైన దీర్ఘము ఏకాదేశమగును.

ఉదా: రామాలయము (అ + ఆ = ఆ) రామ + ఆలయము

కపింద్రుడు (ఇ + ఇ = ఈ) కపి + ఇంద్రుడు

గురూపదేశము (ఉ + ఉ = ఊ) గురు + ఉపదేశము.

పితృణము (ఋ + ఋ = ఋ) పితృ + ఋణము

2. **గుణసంధి :-** అకారమునకు 'ఇ' ఉ, ఋ' లు పరమైన క్రమముగా 'ఏ, ఓ, ఆర్, అల్' లు ఆదేశమగును. ఏ, ఓ, ఆర్, అల్ లను గుణము లందురు. గుణములు ఆదేశముగా వచ్చును కావున ఇది గుణసంధి.

ఆదేశము అనగా సంధి జరుగునపుడు ఉన్న అక్షరమును తొలగించి దాని స్థానమున వేరొక అక్షరము వచ్చి చేరుట.

ఉదా: దేవ + ఇంద్రుడు : ఇవట సంధి సూత్రము ప్రకారము పూర్వస్వరంబయిన అకారము

తొలగిపోయి దేవ్ + ఇంద్రుడు = దేవీంద్రుడు అని రావలెను. కాని గుణసంధి ప్రకారము రెండవ పదములోని మొదటి అచ్చు 'ఇ' స్థానములో 'ఏ' వచ్చి చేరును.

అప్పుడు. దేవ్ + ఏంద్రుడు = దేవీంద్రుడు అను రూపము వచ్చును. ఇట్లే

ఉదా: 1. మహ్ + ఇంద్రుడు = మహీంద్రుడు

2. మహ్ + ఉపకారము = మహోపకారము

3. దేవ + ఋషి = దేవర్షి

3. **యణాదేశసంధి:** పుట సంఖ్య - 10 చూడుము.

4. **వృద్ధి సంధి :** పుట సంఖ్య - 10 చూడుము.

సమాసములు

సమర్థ వంతమయిన రెండు లేక అంతకు మించిన పదములు కలిసి ఏక పదముగా ఏర్పడుటను సమాసము అందురు.

సామాన్యముగా సమాసమున రెండు పదములు వుండును. మొదటి పదమును పూర్వపదమని, రెండవ పదమును ఉత్తరపదమని అందురు.

సమాసమునందలి పదములకు విభక్తులను చేర్చి అర్థమును వివరించుటను 'విగ్రహవాక్యము' అందురు.

సమాసము చేసినపుడు విభక్తులు లోపించును.

ఉదా:- రాముని యొక్క బాణము = రామ బాణము.

సమర్థవంతమైన పదములు అనగా వేరు వేరు అర్థములు గల రెండు పదములను ఒకే అర్థము వచ్చునట్లు చేయుట.

1. **తత్పురుష సమాసము :** ఉత్తర పదము యొక్క అర్థము ప్రధానముగా కలది తత్పురుష విభక్యంతములైన పూర్వపదములు ఉత్తర పదముతో కలిసి సమాసముగా నేర్పడును. ఈ తత్పురుష సమాసము వినిమిది రకములు: అవి

ప్రథమా తత్పురుష :

మధ్యాహ్నము : అహ్నము యొక్క మధ్యభాగము. ప్రథమా విభక్తి ప్రత్యయమును పూర్వపదము చివరన కలిపి విగ్రహవాక్యమును చెపుతూ సమాసము చేసినచో అది ప్రథమా తత్పురుష సమాసమగును.

ద్వితీయా తత్పురుష : రాజాశితుడు = రాజును ఆశ్రయించినవాడు.

తృతీయా తత్పురుష : రాజపూజితుడు = రాజుచేత పూజింపబడినవాడు.

చతుర్థీ తత్పురుష : గ్రంథాలయము = గ్రంథముల కొరకు ఆలయము.

పంచమీ తత్పురుష : దొంగ భయము = దొంగ వలన భయము.

షష్ఠీ తత్పురుష : రాజసుతుడు = రాజు యొక్క సుతుడు.

సప్తమీ తత్పురుష : శాస్త్ర నిపుణుడు = శాస్త్రములందు నిపుణుడు.

సగ్ధే తత్పురుష : 'స' అనగా లేదు, కాదు అని అర్థము వచ్చును. ఇట్లు వ్యతిరేకార్థమునిచ్చు పదము పూర్వ పదము చేసి విగ్రహ వాక్యము చెప్పినచో ఆ సమాసమును సగ్ధే తత్పురుష సమాసము అందురు.

ఉదా : అధర్మము = ధర్మము కానిది.

2. ద్విగు సమాసము : సమాసములోని మొదటి పదము సంఖ్యావాచక మయినచో దానిని ద్విగు సమాసము అందురు.

ఉదా : త్రిమూర్తులు = ముగ్గురు మూర్తులు

3. ద్వంద్వ సమాసము : ఉభయపద ప్రాధాన్యత కలది ద్వంద్వము. సమాసములోని రెండు పదములకు సమానమైన ప్రాముఖ్యత ఉన్నచో దానిని ద్వంద్వ సమాసము అందురు.

ఉదా: తల్లిదండ్రులు- తల్లియును, తండ్రీయును.

4. బహుపద ద్వంద్వము : రెండు కంటే ఎక్కువ పదములతో సమాసము ఏర్పడినచో దానిని బహుపద ద్వంద్వ సమాసము అందురు.

ఉదా : సీతారామ లక్ష్మణులు = సీతయును, రాముడును, లక్ష్మణుడును.

5. కర్మధారయ సమాసం : విశేష్య, విశేషణముతో ఏర్పడు సమాసం కర్మధారయ సమాసం. ఇందు విశేషణము మొదటి పదముగానున్నచో విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసమని, విశేషణము రెండవ పదముగా నున్న యెడల విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయము అని అందురు.

కరకు బాణము - 'కరకు' అను విశేషణము సమాసమునందు మొదటి పదముగా నున్నది, కనుక విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము.

తెల్లగుర్రము, వీరబాలుడు, సరసపు వచనము మున్నగునవియునిట్లే.

కపోత వృద్ధము - ఈ సమాసమున వృద్ధము అను విశేషణము సమాసమునందు రెండవ పదముగానున్నది, కనుక విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము.

సమాసము నందు రెండు పదములు విశేషణములయినచో విశేషణ ఉభయపద కర్మధారయమందురు.

ఉదా :- శీతోష్ణము, ఎత్తుపల్లములు, మృధుమధురము మొదలగునవి.

అవ్యయీభావ సమాసము

యథా, ఆ, స్రతి, అవ, అధి, పరి మొ..నవి అవ్యయములు. వీటితో కూడిన సమాసములను 'అవ్యయీభావ సమాసములు, అందురు.

ఉదా :- యథాశక్తి - శక్తిని అనుసరించి.

స్రతిరోజు - రోజు రోజు.

ఛందస్సు - గురు, లఘు, వివరణ - పుట సంఖ్య 15, 16 చూడుము.

ఉత్పలమాల, చంపకమల - పుట సంఖ్య - 21, 22 చూడుము.

మత్తేభము, శార్దూలము - పుట సంఖ్య - 29 చూడుము.

శబ్దాలంకారములు : వృత్త్యను ప్రాసము, ఛేకాను ప్రాసము - పుటసంఖ్య - 47 చూడుము.

లాటాను ప్రాసము, అంత్యాను ప్రాసము, యమకము,

ముక్త పదగ్రస్తము - పుట సంఖ్య 52 చూడుము.

किशोर

कथा, कविता, कादंबरीका, एकांकिका,
दीर्घकथा, गंमतगाणी, ललित, छंद, चरित्र,
विज्ञान, देश-देशांतर, लोककथा

लोकप्रिय व अभिरुचिसंपन्न किशोर
मासिकातील चाळीस वर्षांतील
निवडक साहित्यांवर आधारित
'निवडक किशोर'चे १४ खंड

किंमत प्रत्येकी
₹ १६३/-
(३०% सूट)

वरील खंड पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या सर्व भांडारांत विक्रीसाठी
उपलब्ध आहेत. १४ खंडांची एकूण किंमत ₹ १६००/-

किशोर

वरील खंडांच्या खरेदीसाठी मंडळाच्या पुढील विभागीय भांडारांशी संपर्क साधा.

पुणे (०२०- २५६५९४६५), मुंबई (गोरेगाव) (०२२-२८७७१८४२), औरंगाबाद (०२४०- २३३२१७१),
नागपूर (०७१२-२५२३०७८/ २५४७७१६), नाशिक (०२५३- २३९१५११), लातूर (०२३८२- २२०९३०),
कोल्हापूर (०२३०- २४६८५७६), अमरावती (०७२१-२५३०९६५), पनवेल (०२२- २७४६२६४५)

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణే - 411 004.

బాలభారతి ఇయత్తా ఆఠవి (తెలుగు)

₹ 49.00

